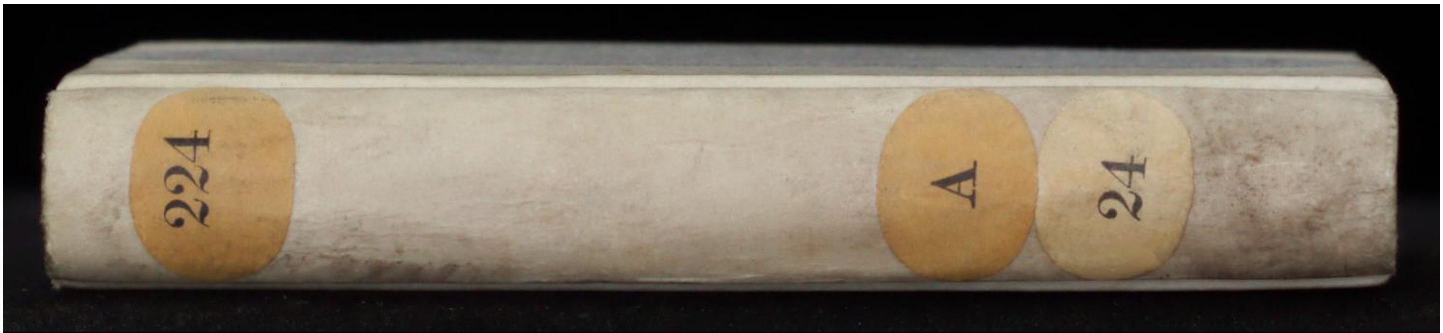
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

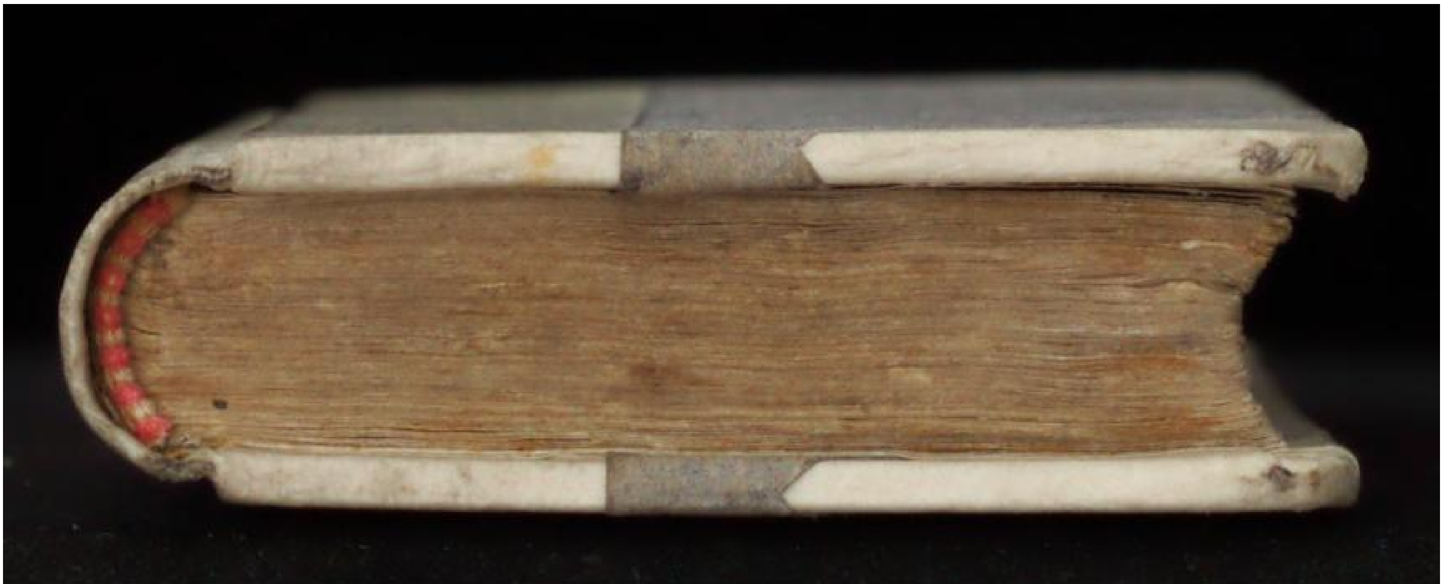

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

~~Glaes B99~~

KW 224

A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Kk Drm. No. 252

Elzevirs

B 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

AMSTELODAMI,
Typis Ludovici Elzevirii, Aº. 1651.
Sumptibus Societatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. TERENTII
A N D R I A.

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS, M. FVLVIO, ET M. GLABRIONE ÆDILIBVS CVRVLIBVS. EGERVNT L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRÆNESTINVS. MODOS FECIT FLACCVS, CLAVDII F. TIBIIS PARIBVS DEXTRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA GRÆCA. EDITA M. MARCELLO, C. SVLPICIO COSS.

Perſonæ.

PROLOGVS.
SIMO ſenex.
SOSIA ſervus.
DAVVS ſervus.
MYSIS ancilla.
PAMPHILVS adoleſcens.
CHARINVS adoleſcens.
BYRRHIA ſervus.
LESBIA obſtetrix.
GLYCERIVM, aliàs PASIBVLA, Chremetis filia.
CHREMES ſenex.
CRITO hoſpes.
DROMO ſervus.

Perſonæ mutæ.

ARCHILLIS ancilla.
CHRYSIS meretrix.
NICERATVS adoleſcens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ANDRIÆ ARGVMENTVM,

C. Sulpicio Apollinari auctore.

SOrorem falſo creditam meretriculæ,
Genere Andriæ, Glycerium vitiat Pamphilus:
Gravidaque facta, dat fidem, uxorem ſibi
Fore hanc: nam aliam pater ei deſponderat,
Gnatam Chremetis: atque ut amorem comperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens, ſuus
Quid haberet animi filius, cognoſcere.
Davi ſuaſu non repugnat Pamphilus.
Sed ex Glycerio natum ut vidit puerulum
Chremes, recuſat nuptias, generum abdicat:
Mox filiam Glycerium inſperato agnitam
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino conjugem.

Aliud,

M. ANT. MVRETI.

CHremes & Phania fratres Athenienſes fuerunt: eorum, Chremes profecturus in Aſiam, Paſibulam filiolam, quam tum unicam habebat, fratris fidei credidit. profecto eo, contingit, ut in Græcia magni bellorum motus excitarentur; quos fugiens Phania, cum, impoſita ſecum in navim puella, ad fratrem iter cepiſſet, vi tempeſtatis fracta navi, apud Andrum inſulam ejectus eſt. ibi applicat ſe ad Andrium quendam, hominem haud magna in re; à quo tamen benigne humaniterque exceptus, non ita multo poſt moritur. Hoſpes Andrius relictæ apud ſe puellæ commutat nomen, & pro Paſibula Glycerium nominat: cumque per aliquot annos eam cum filia Chryſide, pari utramque ſtudio, educaſſet; decedit ipſe quoque de vita. Chryſis, quæ ſe & orbam & inopem videret, abrepta ſecum Glycerio, Athenas navigat. ubi cum aliquamdiu vitam lana telaque toleraſſet, ad poſtremum, adoleſcentum blanditiis, & pollicitationibus victa, quæſtum corpore facere incepit. Ventitabat ad eam inter cæteros Pamphilus, Simonis filius, probus & liberali præditus ingenio adoleſcens: qui non Chry-

ſidit ille quidem, ſed ipſius Glycerii mirifico quodam amore percuſſus, primus ſolusque cum ea rem habuit, fidemque jam gravidæ dedit, eam ſibi uxorem fore. Suſceperat & poſtea Chremes aliam filiam, Philumenam nomine, eamque (jam enim nubilis erat) Pamphilo, bona adoleſcentis impulſus fama, collocare cupiebat. Quid multa? ultro ad Simonem venit, cum eo negotium conficit. inſcio Pamphilo, de communi ſenum ſententia, faciundis nuptiis conſtituitur dies. Adhuc hæc erant, cum Chryſis moritur. ibi primum Simo de filii amore cognovit. nam cum ambo una in funus prodiiſſent, accidit, ut, poſita in ignem Chryſide Glycerium ſe, præ doloris impatientia, eodem conjectura videretur. Accurrit Pamphilus, eamque mediam amplexus, ita conſolari cœpit, ut plurimas minimeque dubias totius rei ſignificationes daret. itaque venit ad Simonem poſtridie Chremes, conditionem renuntiat: comperiſſe ſe, Pamphilum peregrinam illam habere in uxoris loco; neſcius, ex ſe natam eſſe eam, quam ita contumeliæ cauſſa peregrinam nominaret. gaudere, ea re intellecta, Pamphilus: dolere contra ac ringi, Simo. Advenit interea dies, qui nuptiis initio fuerat præſtitutus. Simo, veteratoria quadam calliditate, ſimulandas ſibi, ad pertentandum filii animum, nuptias ſtatuit: hoc cogitans, ſi abnueret filius, veram ſibi objurgandi illius cauſſam fore; quæ ad eum diem nulla ſatis juſta fuerat: ſin annueret, facile ſe, quod vellet, à Chremete impetraturum; atque ita vero nuptias, Diis adjuvantibus, factum iri. Præteriens igitur apud forum, ſecuro jam & nihil tale metuenti filio, Pamphile, inquit, abi domum, ac Deos comprecare: uxor tibi ducenda hodie eſt. hoc dicto, velut improviſo quodam jaculo, ſauciatus adoleſcens, quid ageret, aut quid conſilii caperet, neſciebat: cum ad eum Davus, vafro admodum, ac verſuto ingenio ſervus, animadverſa ſenis aſtutia, accurrit. Erat tum una cum Pamphilo Charinus, qui adoleſcens miro quodam amore Philumenæ incenſus, fruſtra ſæpe tentatis illius nuptiis, ad poſtremum audito eam eo die nupturam Pamphilo, in ſummam deſperationem adductus, eum orabat, ſi ſe ſalvum vellet, ut vel eam ne duceret, vel ſaltem nuptiis dies aliquot produceret. Pamphilus eum ſua quidem cauſſa bono eſſe animo, atque omnia ad impediendas nuptias moliri

liri jubebat: ſe, quantum in ſe eſſet, effecturum, ea ut ne daretur ſibi. adveniens, ut dixi, Davus, Charinum, jam ſpei plenum, abire ad ambiendos ſenis amicos jubet: deinde ſeorſum Pamphilo conjecturas ſuas aperit, perſuadetque, ut patri dicat, ſe paratum eſſe uxorem ducere: nam eo pacto, inquit, & patri omnem jurgandi occaſionem præcideris, & non erit tamen verendum, ne nuptiæ fiant: nunquam enim Chremes, tibi, ſemel repudiato, filiam ſuam iterum commiſſurus eſt. hæc ita de ſervi conſilio acta, longe aliter cecidere, ac putabantur. exorat enim Chremetem Simo. ita res in verarum nuptiarum diſcrimen adducitur. forte eo ipſo die Glycerium exactis temporibus, puerum peperit, eum puerum Davus, cum aliter nuptias diſturbare non poſſet, pro foribus ædium Simonis ab ancilla collocandum curat. in eum cum incidiſſet Chremes, & è Pamphilo natum eſſe cognoſſet, rurſum abducit animum à nuptiis. turbæ maximæ concitantur: donec advenit Crito Andrius, qui, quod Chryſidi genere proximus fuiſſet, ad cernendam illius hæreditatem Athenas venerat, ejus interventu Chremes filiam agnoſcit. ita, ſumma omnium lætitia, Charino Philumena, Glycerium Pamphilo nubit.

PRO-

PROLOGVS.

Poëta cum primum animum ad ſcribendum appulit,
Id ſibi negoti credidit ſolum dari,
Populo ut placerent quas feciſſet fabulas.
Verum aliter evenire multo intellegit:
Nam in prologis ſcribundis operam abutitur,
Non qui argumentum narret, ſed qui malevoli
Veteris poëtæ maledictis reſpondeat.
Nunc, quam rem vitio dent, quæſo animum advortite.
Menander fecit Andriam & Perinthiam:
Qui utramvis recte norit, ambas noverit.
Non ita ſunt diſſimili argumento, ſed tamen
Diſſimili oratione ſunt factæ ac ſtylo.
Quæ convenere, in Andriam ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe, atque uſum pro ſuis.
Iſti id vituperant factum, atque in eo diſputant,
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt næ intellegendo ut nihil intellegant.
Qui cum hunc accuſant, Nævium, Plautum, Ennium
Accuſant, quos hic noſter auctores habet:
Quorum æmulari exoptat neglegentiam
Potius, quam iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc ut quieſcant porro, moneo, & deſinant
Maledicere, malefacta ne noſcant ſua.
Favete, adeſte æquo animo, & rem cognoſcite,
Vt pernoſcatis, ecquid ſpei ſit reliquum,
Poſthac quas faciet de integro comœdias,
Spectandæ, an exigendæ ſint vobis prius.

ACTVS I. SCENA I.

SIMO, SOSIA.

SI. Vos iſthæc intro auferte: abite. Soſia
Adesdum: paucis te volo. SO. dictum puta.
Nempe ut curentur recte hæc. SI. imo aliud.
SO. quid eſt,
Quod tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius?
SI. Nihil iſthac opus eſt arte ad hanc rem quam paro:
Sed iis, quas ſemper in te intellexi ſitas,
Fide & taciturnitate. SO. exſpecto, quid velis.
SI. Ego poſtquam te emi à parvulo, ut ſemper tibi
Apud me juſta & clemens fuerit ſervitus,
Scis: feci, è ſervo ut eſſes libertus mihi,

Propterea quod ſerviebas liberaliter.
Quod habui ſummum pretium, perſolvi tibi.
So. In memoria habeo. Si. haud muto factum.
So. gaudeo,
Si tibi quid feci, aut facio, quod placeat, Simo, &,
Id gratum fuiſſe advorſum te, habeo gratiam. (tio
Sed mi hoc moleſtum eſt: nam iſthæc commemora-
Quaſi exprobratio eſt immemoris benefici.
Quin tu uno verbo dic, quid eſt, quod me velis.
Si. Ita faciam. hoc primum in hac re prædico tibi,
Quas credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ. (audies:
So. Cur ſimulas igitur? Si. rem omnem à principio
Eo pacto & gnati vitam, & conſilium meum
Cognoſces, & quid facere in hac re te velim.
Nam is poſtquam exceſſit ex ephebis, Soſia,
Liberius vivendi fuit poteſtas: nam antea
Qui ſcire poſſes, aut ingenium noſcere,
Dum ætas, metus, magiſter prohibebant? So. ita eſt.
Si. Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium adjungant, aut equos
Alere, aut canes ad venandum, aut ad Philoſophos:
Horum ille nihil egregie præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.
Gaudebam. So. non injuria: nam id arbitror
Adprime in vita eſſe utile, ut NE QVID nimis.
Si. Sic vita erat: facile omneis perferre, ac pati:
Cum quibus erat cumque una, iis ſeſe dedere,
Eorum obſequi ſtudiis, advorſus nemini,
Nunquam præponens ſe aliis. ita facillime
Sine invidia invenias laudem, & amicos pares.
So. Sapienter vitam inſtituit: namque hoc tempore
OBSEQVIVM amicos, veritas odium parit.
Si. Interea mulier quædam abhinc triennium
Ex Andro commigravit huc viciniæ,
Inopia & cognatorum neglegentia
Coacta, egregia forma, atque ætate integra.
So. Hei vereor, ne quid Andria apportet mali.
Si. Primum hæc pudice vitam, parce, ac duriter
Agebat, lana ac tela victum quæritans:
Sed poſtquam amans acceſſit, pretium pollicens,
Vnus, & item alter; ita ut ingenium eſt omnium
Hominum à labore proclive ad lubidinem;
Accepit conditionem, dein quæſtum occipit.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Qui tum illam amabant, forte, ita ut fit, filium
Perduxere illuc ſecum, ut una eſſet, meum.
Egomet continuo mecum: certe captus eſt:
Habet. obſervabam mane illorum ſervulos
Venienteis, aut abeunteis: rogitabam, heus puer,
Dic ſodes, quis heri Chryſidem habuit? nam Andriæ
Illi id erat nomen. So. teneo. Si. Phædrum, aut Cliniam
Dicebant, aut Niceratum. (nam hi tres tum ſimul
Amabant) eho, quid Pamphilus? quid? ſymbolam
Dedit, cœnavit. gaudebam. item alio die
Quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
Quidquam attinere. enimvero ſpectatum ſatis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ:
Nam qui cum ingeniis conflictatur ejuſmodi,
Neque commovetur animus in ea re, ſcias
Tum jam ipſum habere poſſe ſuæ vitæ modum.
Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Quid verbis opus eſt? hac fama impulſus Chremes
Vltro ad me venit, unicam gnatam ſuam
Cum dote ſumma filio uxorem ut daret.
Placuit: deſpondi: hic nuptiis dictus eſt dies.
So. Quid obſtat, cur non veræ fiant? Si. audies.
Fere in diebus paucis, quibus hæc acta ſunt,
Chryſis vicina hæc moritur. So. ô factum bene!
Beaſti: heu! metui à Chryſide. Si. ibi tum filius
Cum illis, qui amabant Chryſidem, una aderat frequens:
Curabat una funus: triſtis interim,
Nonnunquam conlacrumabat. placuit tum id mihi.
Sic cogitabam: hem, hic parvæ conſuetudinis
Cauſſa mortem hujus tam fert familiariter:
Quid, ſi ipſe amaſſet? quid mihi hic faciet patri?
Hæc ego putabam eſſe omnia humani ingeni
Manſuetique animi officia. quid multis moror?
Egomet quoque ejus cauſſa in funus prodeo.
Nihil ſuſpicās etiam mali. So. hem, quid eſt? Si. ſcies.
Effertur. imus. interea inter mulieres,
Quæ ibi aderant, forte unā adſpicio adoleſcentulam,
Forma. So. bona fortaſſe. Si. & voltu, Soſia,
Adeo modeſto, adeo venuſto, ut nihil ſupra.
Quia tum mihi lamentari præter cæteras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Viſa eſt: & quia erat forma præter cæteras
Honeſta, & liberali; accedo ad pediſſequas;
Quæ ſit, rogo. ſororem eſſe ajunt Chryſidis.
Percuſſit illico animum. at at, hoc illud eſt,
Hinc illæ lacrumæ, hæc illa eſt miſericordia.
So. Quam timeo, quorſum evadas. Si. funus interim
Procedit: ſequimur: ad ſepulcrum venimus.
In ignem impoſita eſt: fletur. interea hæc ſoror,
Quam dixi, ad flammam acceſſit imprudentius,
Sati', cum periculo. ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene diſſimulatum amorem & celatum indicat:
Accurrit: mediam mulierem complectitur:
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?
Tum illa, ut conſuetum facile amorem cerneres,
Rejecit ſe in eum flens quàm familiariter.
So. Quid ais? Si. redeo inde iratus, atq; ægre ferens.
Nec ſatis ad objurgandum cauſſæ. diceret,
Quid feci? quid commerui aut peccavi pater?
Quæ ſeſe voluit in ignem injicere, prohibui,
Servavi. honeſta oratio eſt. So. recte putas:
Nam ſi illum objurges, vitæ qui auxilium tulit;
Quid facias illi, qui dederit damnum, aut malum?
Si. Venit Chremes poſtridie ad me, clamitans
Indignum facinus, comperiſſe Pamphilum (lò
Pro uxore habere hanc peregrinam. ego illud ſedu-
Negare factum. ille inſtat factum. denique
Ita tum diſcedo ab illo, ut qui ſe filiam (quidem
Neget daturum. So. non tu ibi gnatum? Si. ne hæc
Sati' vehemens cauſſa ad objurgandum. So. qui, ce-
Si. Tute ipſe his rebus finem præſcripſti, pater: (do?
Prope adeſt, cum alieno more vivendum eſt mihi:
Sine, nunc meo me vivere interea modo.
So. Quis igitur relictus eſt objurgandi locus?
Si. Si propter amorem uxorem nolit ducere:
Ea primum ab illo animadvertenda injuria eſt.
Et nunc id operam do, ut per falſas nuptias
Vera objurgandi cauſſa ſit, ſi deneget.
Simul, ſceleratus Davus ſi quid conſilî
Habet, ut conſumat nunc, cum nihil obſint doli:
Quem ego credo manibus pedibusq; obnixe omnia
Facturum: magis id adeo, mihi ut incommodet,
Quam ut obſequatur gnato. So. quapropter?
Si. rogas?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Mala mens, malus animus. quem quidem ego ſi ſen-
Sed quid opu'ſt verbis? ſin eveniat, quod volo, (ſero.
In Pamphilo ut nil ſit moræ; reſtat Chremes:
Qui mihi exorandus eſt, & ſpero confore.
Nunc tuū eſt officium, has bene ut adſimules nuptias,
Perterrefacias Davum, obſerves filium
Quid agat, quid cum illo conſilii captet. So. ſat eſt:
Curabo: eamus jam nunc intro. Si. i præ, ſequar.
Non dubium eſt, quin uxorem nolit filius:
Ita Davum modo timere ſenſi, ubi nuptias
Futuras eſſe audivit. ſed ipſe exit foras.

ACTUS I. SCENA II.

DAVUS, SIMO.

D. MIrabar, hoc ſi ſic abiret: & heri ſemper le-
Verebar, quorſum evaderet. (nitas,
Qui poſtquā audierat non datū iri filio uxorem ſuo,
Nunquam cuiquam noſtrûm verbum fecit, neque id
ægre tulit. (malo.
S. At nunc faciet: neque, ut opinor, ſine tuo magno
D. Id voluit, nos ſic nec opinanteis duci falſo
gaudio, (primi,
Speranteis jam amoto metu, interea oſcitanteis op-
Ut ne eſſet ſpatiū cogitandi ad diſturbandas nuptias:
Aſtute. S. carnufex quæ loquitur? D. herus eſt,
neque præviderām.
S. Dave. D. hem, quid eſt? S. ehodum, ad me.
D. quid hic volt? Si. quid ais? D. qua de re?
S. rogas? (rat ſcilicet.
Meum gnatum rumor eſt amare. D. id populus cu-
S. Hoccine agis, an non? D. ego vero iſthuc.
S. ſed, nunc ea me exquirere,
Iniqui patris eſt: nam, quod antehac fecit, nihil ad
me attinet: (pleret ſuum:
Dum tempus ad eam rem tulit, ſivi animum ut ex-
Nunc hic dies aliam vitam adfert, alios mores po-
ſtulat.
Dehinc poſtulo, ſive æquum eſt, te oro, Dave, ut re-
deat jam in viam.
D. Hoc quid ſit? S. omnes qui amant, graviter ſi-
bi dari uxorem ferunt.
D. Ita ajunt. S. tum ſi quis magiſtrum cepit ad eam
rem improbum,

Ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Ipſum animum ægrotum ad deteriorem partem plerumque applicat.

D. Non hercle intellego. S. non? hem. D. non: Davus ſum, non Oedipus.

S. Nempe ergo aperte vis, quæ reſtant, me loqui. D. ſane quidem.

S. Si ſenſero hodie, quidquam in his te nuptiis

Fallaciæ conari, quo fiant minus;

Aut velle in ea re oſtendi, quam ſis callidus:

Verberibus cæſum te in piſtrinum, Dave, dedam uſque ad necem, (te molam.

Ea lege atq; omine, ut, ſi te inde exemerim, ego pro

Quid, hoc intellextin'? an nondum etiam ne hoc quidem? D. immo callide:

Ita aperte ipſam rem modo locutus: nihil circuitione uſus es. (deludier.

S. Vbivis, facilius paſſus ſim, quam in hac re, me

D. Bona verba quæſo. S. irrides? nihil me fallis. ſed dico tibi,

Ne temere facias, neque tu haud dicas tibi non prædictum. cave.

ACTVS I. SCENA III.

DAVVS.

ENimvero, Dave, nihil loci eſt ſegnitiæ, neque ſocordiæ, (ptiis.

Quantum intellexi modo ſenis ſententiam de nu-

Quæ ſi non aſtu providentur, me, aut herum peſſundabunt.

Nec, quid agam, certum eſt, Pamphilum ne adjutem, an auſcultem ſeni.

Si illum relinquo, ejus vitæ timeo: ſin opitulor, hujus minas:

Cui verba dare difficile eſt. primum jam de amore, hoc comperit: (ciam.

Me infenſus ſervat, ne quam faciam in nuptiis falla-

Si ſenſerit, perii: aut, ſi libitũ fuerit, cauſam ceperit,

Qua jure, quaque injuria præcipitem in piſtrinum dabit.

Ad hæc mala hoc mi accedit etiam: hæc Andria,

Sive iſta uxor, ſive amica eſt, gravida è Pamphilo eſt:

Audireque eorum eſt operæ pretium audaciam:

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Nam inceptio eſt amentium, haud amantium:
Quidquid peperiſſet, decreverunt tollere:
Et fingunt quandam inter ſe nunc fallaciam,
Civem Atticam eſſe hanc. Fuit olim quidam ſenex
Mercator: navem is fregit apud Andrum inſulam:
Is obiit mortem: ibi tum hanc ejectam Chryſidis
Patrem recepiſſe orbam, parvam. fabulæ.
Mihi quidem non hercle fit veriſimile.
Atqui ipſis commentum placet. (ut
Sed Myſis ab ea egreditur. at ego hinc me ad forum,
Conveniam Pamphilum, ne de hac re pater imprudentem opprimat.

ACTVS I. SCENA IV.

MYSIS, ARCHILLIS.

M. AVdivi, Archillis, jam dudum: Lesbiam adduci jubes.
Sane pol illa temulenta eſt mulier, & temeraria,
Nec ſati' digna, cui committas primo partu mulierē:
Tamen eam adducam. importunitatem ſpectate aniculæ:
Quia compotrix ejus eſt. Di, date facultatē obſecro
Huic pariundi, atq; illi in aliis potius peccandi locū.
Sed, quidnam Pamphilum exanimatum video? vereor, quid ſiet.
Opperiar, ut ſciam, num quidnam hæc turba triſtitiæ adferat.

ACTVS I. SCENA V.

PAMPHILVS, MYSIS.

P. HOccine eſt humanum factum, aut inceptum? hoccine officium patris?
M. Quid illud eſt?
P. Pro deûm atque hominum, quid eſt, ſi non hæc contumelia eſt? (tuit
Vxorem decrerat dare ſeſe mi hodie. nonne opor-
Præſciſſe me ante? nonne prius communicatum oportuit?
M. Miſeram me, quod verbum audio? P. quid Chremes? qui denegaverat, (tavit id:
Se commiſſurum mihi gnatam ſuam uxorem: mu-
Quoniam me immutatum videt.
Itane obſtinate operam dat, ut me à Glycerio miſerum abſtrahat?
Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quod ſi fit, pereo funditus.
Adeon' hominem invenuſtum eſſe, aut infelicem quenquam, ut ego ſum?
Prô deûm atque hominum, nullon' ego
Chremetis pacto affinitatem effugere potero? quot modis
Contemptus, ſpretus? facta, transacta omnia. hem,
Repudiatus repetor. quamobrem? niſi ſi id eſt, quod ſuſpicor: (poteſt,
Aliquid monſtri alunt: ea quoniam nemini obtrudi
Itur ad me. M. oratio hæc me miſeram exanimavit metu.
P. Nam quid ego dicam de patre? ah! (modo
Tantamne rem tam neglegenter agere? præteriens
Mihi apud forum, uxor tibi ducenda eſt Pamphile hodie, inquit: para:
Abi domum. id mihi viſus eſt dicere, abi cito, & ſuſpende te. (qui?
Obſtupui. cenſen' ullum me verbum potuiſſe prolo-
Aut ullam cauſſam, ineptam ſaltem, falſam, iniquam? obmutui.
Quod ſi ego prius id reſciſſem, quid facerem, ſi quis nunc me roget;
Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. ſed nunc primum quid exequar?
Tot me impediunt curæ, quæ meum animum divorſim trahunt;
Amor, hujus miſericordia, nuptiarum ſollicitatio,
Tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt animo uſque adhuc,
Quæ meo cunque animo libitum eſt, facere: ei ne ego ut advorſer? hei mihi!
Incertum eſt, quid agam. M. miſera timeo, incertum hoc quorſum accidat.
Sed nunc peropu'eſt, aut hunc cum ipſa, aut me aliquid de illa advorſum hunc loqui.
Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc illuc impellitur.
P. Quis hic loquitur? Myſis, ſalve. M. ô ſalve Pamphile. P. quid agit? M. rogas?
Laborat è dolore: atq; ex hoc miſera ſollicita eſt di
Quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ: tum autem hoc timet,

N

Ne deſeras ſe. P. hem, egone iſthuc conari queam?
Ego propter me illam decipi miſeram ſinam?
Quæ mihi ſuum animũ atq; omnem vitam credidit,
Quam ego animo egregie carã pro uxore habuerim,
Bene & pudice ejus doctum atque eductum ſinam,
Coactum egeſtate, ingenium immutarier?
Non faciam. M. haud vereor, ſi in te ſolo ſit ſitum:
Sed vim ut queas ferre. P. adeon' me ignavum putas?
Adeon' porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum?
Vt neque me conſuetudo, neque amor, neque pudor
Commoveat, neque commoneat, ut ſervem fidem?
M. Vnum hoc ſcio, meritam eſſe, ut memor eſſes ſui.
P. Memor eſſem? ô Myſis, Myſis: etiam nunc mihi
Scripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
De Glycerio. jam ferme moriens me vocat:
Acceſſi: vos ſemotæ: nos ſoli: incipit:
Mi Pamphile, hujus formam: atque ætatem vides:
Nec clam te eſt, quam illi utræque res nunc utiles
Et ad pudicitiam & tutandam ad rem ſient.
Quod ego te per hanc dextram oro, & ingeniũ tuum,
Per tuam fidem, perque hujus ſolitudinem
Te obteſtor, ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras.
Si te in germani fratris dilexi loco,
Sive hæc te ſolum ſemper fecit maxumi,
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.
Te iſti virum do, amicum, tutorem, patrem:
Bona noſtra hæc tibi committo, & tuæ mando fidei.
Hanc mî in manũ dat: mors continuo ipſam occupat.
Accepi: acceptam ſervabo. M. ita ſpero quidem.
P. Sed cur tu ab illa? M. obſtetricem accerſo. P. propera:
Atque audin'? verbum unum cave de nuptiis,
Ne ad morbum hoc etiam. M. teneo.

ACTVS II. SCENA I.

CHARINVS, BYRRHIA, PAMPHILVS.

C. QVid ais, Byrrhia?
Datur illa Pamphilo hodie nuptum? B. ſic eſt.
C. qui ſcis, Byrrhia?
B. Apud forum modo de Davo audivi. C. væ væ miſero mihi!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vt animus in ſpe atque in timore uſque antehac a
tentus fuit, (ſtupe
Ita,poſtquam adempta ſpes eſt,laſſus,cura confect
B. Quæſo ædepol,Charine, quoniam id fieri, quo
vis,non poteſt, (nam,vol
Velis id, quod poſſit. C. nihil aliud, niſi Philume
B. Ah, quanto ſatius eſt, id operam te dare,
Iſtũ qui amorem ex animo amoveas,quam id loqu
Quo magis libido fruſtra incendatur tua.
C. FACILE omnes, cum valemus, recta conſili
ægrotis damus:
Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. B. age age, ut lube
C. ſed Pamphilum
Video. omnia experiri certum eſt prius, quam pe
reo. B. quid hic agit?
C. Ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo: amore
huic narrabo meum: (dies
Credo, impetrabo, ut aliquot ſaltem nuptiis proda
Interea fiet aliquid, ſpero. B. id aliquid nihil eſt
C. Byrrhia,
Quid tibi videtur? adeon' ad eum? B. quid ni?
nihil impetres,
Vt te arbitretur ſibi paratũ mœchũ, ſi illam duxerit
C. Abin' hinc in malam rem cum ſuſpicione iſthac
ſcelus.
P. Charinum video. ſalve. C. ô ſalve, Pamphile:
Ad te advenio, ſpem, ſalutem, auxilium, conſiliun
expetens.
P. Neq; pol conſili locũ habeo,neq; auxilii copiam
Sed iſthuc quidnam eſt? C. hodie uxorem ducis
P. ajunt. C. Pamphile,
Si id facis, hodie poſtremum me vides. P. quid ita
C. hei mihi,
Vereor dicere: huic dic,quæſo,Byrrhia. B. ego di-
cam. P. quid eſt?
B. Sponſam hic tuam amat. P. næ iſte haud mecum
ſentit. ehodum dic mihi.
Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit Charine
C. ah Pamphile,
Nil. P. quam vellem! C. nunc te per amicitiam &
per amorem obſecro,
Principio, ut ne ducas. P. dabo equidem operam.
C. ſed ſi id non potes,

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Aut tibi nuptiæ hæ ſunt cordi. P. cordi? C. ſaltem aliquot dies
Profer, dum proficiſcor aliquo, ne videam. P. audi nunc jam:
Ego Charine neutiquam officium liberi eſſe hominis puto,
Cũ is nil promereat, poſtulari id gratiæ apponi ſibi.
Nuptias effugere ego iſtas malo, quam tu adipiſcier.
C. Reddidiſti animum. P. nunc ſi quid potes aut tu, aut hic Byrrhia,
Facite, fingite, invenite, efficite, qui detur tibi:
Ego id agam, mihi qui ne detur. C. ſat habeo. P. Davum optume
Video. hujus conſilio fretu' ſum. C. at tu hercle haud quidquam mihi,
Niſi ea, quæ nihil opu' ſunt ſciri. fugin' hinc? B. ego vero, ac lubens.

ACTVS II. SCENA II.

DAVVS, CHARINVS, PAMPHILVS.

D. DI boni, boni quid porto? ſed ubi inveniam Pamphilum,
Vt metum, in quo nunc eſt, adimam, atque expleam animum gaudio?
C. Lætus eſt, neſcio quid. P. nihil eſt. nondum hæc reſcivit mala. (nuptias.
D. Quem ego nunc credo, ſi jam audierit ſibi paratas
C. Audin' tu illum? D. toto me oppido exanimatum quærere.
Sed ubi quæram? quo nunc primum intendam? C. ceſſas alloqui?
D. Abeo. P. Dave, ades, reſiſte. D. quis homo eſt, qui me? ô Pamphile, (vos volo.
Te ipſum quæro. euge ô Charine! ambo oportune:
P. Dave, perii. D. quin tu hoc audi. P. interii. D. quid timeas, ſcio.
C. Mea quidem hercle certe in dubio vita eſt. D. & quid tu, ſcio.
P. Nuptiæ mihi. D. & id ſcio. P. hodie. D. obtundis, tametſi intelligo. (tenes.
Id paves, ne ducas tu illam: tu autem, ut ducas. C. rem
P. Iſthuc ipſum. D. atqui iſthuc ipſum, nil pericli eſt: me vide.

P. Obſecro te, quamprimum hoc me libera miſerum metu. D. hem,
Libero: uxorem tibi jam non dat Chremes. P. quî ſcis? D. ſcio.
Tuus pater modo me prehendit: ait, tibi uxorem (dare
Hodie: item alia multa, quæ nunc non eſt narrandi locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi hæc.
Vbi te non invenio, ibi aſcendo in quendam excelſum locum.
Circumſpicio. nuſquam. forte ibi hujus video Byr- (rhiam:
Rogo: negat vidiſſe: mihi moleſtum: quid agam, cogito.
Redeunti interea ex ipſa re mî incidit ſuſpicio. hem,
Paululum obſoni, ipſus triſtis, de improviſo nuptiæ:
Non cohærent. P. quorſumnam iſthuc? D. ego me continuo ad Chremem.
Cum illo advenio, ſolitudo ante oſtium: jam id gaudeo.
P. Recte dicis. perge. D. maneo. interea introi- (re neminem
Video, exire neminem, matronam nullam, in ædibus
Nil ornati, nil tumulti. acceſſi, introſpexi. P. ſcio.
Magnum ſignum. D. num videntur convenire hæc nuptiis?
P. Non opinor, Dave. D. opinor, narras. non rect. (accipis
Certa res eſt. etiam puerum inde abiens convene Chremis,
Olera & piſciculos minutos ferre obolo in cœnam. (ſeni.i
C. Liberatus ſum Dave hodie tua opera. D. at nullus quidem.
C. Quid ita? nempe huic prorſus illam non dat D. ridiculum caput.
Quaſi neceſſe ſit, ſi huic non dat, te illam uxorem ducere.
Niſi vides, niſi ſenis amicos oras, ambis. C. bene (mones.
Ibo: etſi hercle ſæpe jam me ſpes hæc fruſtrata eſt. vale.

ACTVS II. SCENA III.

PAMPHILVS, DAVVS.

P. QVid igitur ſibi volt pater? cur ſimulat? D. ego dicam tibi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Si id ſuccenſeat nunc, quia non dat tibi uxorem Chremes,
Ipſu' ſibi eſſe injurius videatur: neque id injuria:
Prius, quam tuum, ut ſeſe habeat, animum ad nuptias perſpexerit.
Sed ſi tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet:
Tum illæ turbæ fient. P. quid vis? patiar? D. pater eſt, Pamphile.
Difficile eſt. tum hæc ſola eſt mulier. dictum ac factum invenerit
Aliquam cauſſam, quamobrem ejiciat oppido. P. ejiciat? D. cito.
P. Cedo igitur, quid faciam, Dave? D. dic te ducturum. P. hem! D. quid eſt?
P. Ego dicam? D. cur non? P. nunquam faciam. D. ne nega.
P. Suadere noli. D. ex ea re quid fiat, vide. (eſt.
P. Vt ab illa excludar, huc concludar. D. non ita
Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem:
Ducas volo hodie uxorem. tu, ducam, inquies:
Cedo, quid jurgabit tecum? hic reddes omnia,
Quæ nunc ſunt certa ei conſilia, incerta ut fient,
Sine omni periclo: nam hocce haud dubium eſt, quin Chremes
Tibi non det gnatam: nec tu ea cauſſa minueris
Hæc quæ facis, ne is ſuam mutet ſententiam.
Patri dic velle: ut, cum velit tibi jure iraſci, nō queat.
Nam quod tu ſperes, propulſabo facile: uxorem his moribus
Dabit nemo. inopem inveniet potius, quam te corrumpi ſinat:
Sed ſi te æquo animo ferre accipiet, neglegentem feceris. (ni.
Aliam otioſus quæret. interea aliquid acciderit bo-
P. Itan' credis? D. haud dubium id quidem eſt. P. vide, quo inducas. D. quin taces?
P. Dicam. puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ex illa, cautio eſt:
Nam pollicitus ſum ſuſcepturum. D. ô facinus audax! P. hanc fidem (darem.
Sibi, me obſecravit, qui ſe ſciret non deſerturum, ut
D. Curabitur. ſed, pater adeſt. cave, te eſſe triſtem ſentiat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS II. SCENA IV.

SIMO, DAVVS, PAMPHILVS.

S. REviſo, quid agant, aut quid captent conſili.
D. Hic nunc non dubitat quin te ducturum neges:
Venit meditatus alicunde ex ſolo loco:
Orationem ſperat inveniſſe ſe,
Qui differat te; proin' tu face, apud te ut ſies.
P. Modo ut poſſim Dave. D. crede hoc mihi, inquam, Pamphile,
Nunquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

ACTVS II. SCENA V.

BYRRHIA, SIMO, DAVVS, PAMPHILVS.

B. HErus me, relictis rebus, juſſit Pamphilum
Hodie obſervare, ut, quid ageret de nuptiis,
Scirem. id propterea nunc hunc venientem ſequor.
Ipſum adeo præſto video cum Davo. hoc agam.
S. Vtrunq; adeſſe video. D. hem, ſerva. S. Pamphile.
D. Quaſi de improviſo reſpice ad eũ. P. ehem pater.
D. Probe. S. hodie uxorem ducas, ut dixi, volo.
B. Nunc noſtræ parti timeo, quid hic reſpondeat.
P. Neque iſthic, neque alibi tibi uſquam erit in me mora. B. hem!
D. Obmutuit. B. quid dixit? S. facis, ut te decet,
Cum iſthuc, quod poſtulo, impetro cum gratia.
D. Sum verus? B. herus, quantum audio, uxore excidit.
S. I jam nunc intro, ne in mora, cum opu' ſit, ſies.
P. Eo. B. nullane in re eſſe homini cuiquam fidem?
Verum illud verbum eſt, volgo quod dici ſolet,
OMNES ſibi malle melius eſſe, quam alteri.
Ego illam vidi virginem: forma bona
Memini videre: quo æquior ſum Pamphilo,
Si ſe illam in ſomnis, quam illum, amplecti maluit.
Renunciabo, ut pro hoc malo mihi det malum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTUS II. SCENA VI.

DAVUS, SIMO.

D. HIc nunc me credit aliquam ſibi fallaciam
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.
S. Quid Davus narrat? D. æque quidquam nunc quidem.
(quidem.
S. Nihilne? hem. D. nihil prorſus. S. atqui expectabã
D. Præter ſpem evenit: ſentio: hoc male habet virũ.
S. Potin' es mihi verum dicere? D. nihil facilius.
S. Num illi moleſtæ quidpiam hæ ſunt nuptiæ,
Hujuſce propter conſuetudinem hoſpitæ?
D. Nihil hercle: aut ſi adeo, bidui eſt, aut tridui
Hæc ſollicitudo: noſtin'? deinde deſinet:
Etenim eam ſecum rem recta reputavit via.
S. Laudo. D. dum licitum eſt illi, dumq; ætas tulit,
Amavit: tum id clam: cavit, ne unquam infamiæ
Ea res ſibi eſſet, ut virum fortem decet.
Nunc uxore opus eſt: animum ad uxorem appulit.
S. Subtriſtis viſu' eſt eſſe aliquantulum mihi. (bi.
D. Nihil propter hanc rem: ſed eſt, quod ſuccenſet ti-
S. Quidnam eſt? D. puerile eſt. S. quid eſt? D. nihil. S. quin dic, quid eſt?
D. Ait, nimium parce facere ſumptum. S. mene? D. te.
Vix, inquit, drachmis obſonatus eſt decem;
Num filio videtur uxorem dare?
Quem, inquit, vocabo ad cœnam meorum æqualium
Potiſſimum nunc? &, quod dicendum hic ſiet,
Tu quoque perparce nimium. non laudo. S. tace.
D. Commovi. S. ego, iſthæc recte ut fiant, videro.
Quidnam hoc rei eſt? quidnam hic volt veterator ſibi?
(caput.
Nam ſi hic mali eſt quidquam, hem illic eſt huic reĩ

ACTUS III. SCENA I.

MYSIS, SIMO, DAVUS, LESBIA, GLYCERIUM.

M. ITa pol quidem res eſt, ut dixti Lesbia:
Fidelem haud ferme mulieri invenias virum.
S. Ab Andria eſt ancilla hæc. quid narras? D. ita eſt.
M. Sed hic Pamphilus. S. quid dicit? M. firmavit fidem. S. hem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

D. Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.
M. Nam quod peperiſſet, juſſit tolli. S. ô Iupiter,
Quid ego audio? actum eſt, ſiquidem hæc vera prædicat.
L. Bonum ingenium narras adoleſcentis. M. optimum:
Sed ſequere me intro, ne in mora illi ſis. L. ſequor.
D. Quod remedium nunc huic malo inveniam? S. quid hoc?
Adeon' eſt demens? ex peregrina? jam ſcio: ah!
Vix tandem ſenſi ſtolidus. D. quid hic ſenſiſſe ait?
S. Hæc primum adfertur jam mihi ab hoc fallacia.
Hanc ſimulant parere, quo Chremetem abſterreant.
G. Iuno Lucina fer opem. ſerva me obſecro.
S. Hui, tam cito? ridiculum. poſtquam ante oſtium
Me audivit ſtare, approperat. non ſat commode
Diviſa ſunt temporibus tibi, Dave, hæc. D. mihin'?
S. Num immemor es diſcipuli? D. ego, quid narres, neſcio.
St. Hiccine ſi me imparatum in veris nuptiis
Adortus eſſet, quos mihi ludos redderet?
Nunc hujus periclo fit, ego in portu navigo.

ACTVS III. SCENA II.

LESBIA, ARCHILLIS, SIMO, DAVVS.

L. ADhuc, Archillis, quæ adſolent, quæque oportent
Signa ad ſalutem eſſe, omnia huic eſſe video.
Nunc primum fac, iſthæc ut lavet: poſt deinde,
Quod juſſi, ei date bibere, & quantum imperavi,
Date: mox ego huc revertor.
Per caſtor ſcitu' puer natu' eſt Pamphilo.
Deos quæſo, ut ſit ſuperſtes: quandoquidem ipſe eſt ingenio bono,
Cumque huic veritus eſt optumæ adoleſcenti facere injuriam.
S. Vel hoc quis non credat, qui norit te, abs te eſſe ortum? D. quidnam id eſt?
S. Non imperabat coram, quid opus facto eſſet puerperæ:
Sed poſtquam egreſſa eſt, illis, quæ ſunt intus, clamat
O Dave, itan' contemnor abs te: aut itane tandem idoneus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Tibi videor eſſe, quem tam aperte fallere incipias
dolis? (rim.
Saltem accurate, ut metui videar certe, ſi reſcive-
D. Certe hercle nunc hic ſe ipſus fallit, haud ego.
S. edixin' tibi? (tulit?
Interminatus ſum, ne faceres? num veritus? quid ret-
Credon' tibi hoc nunc, peperiſſe hanc è Pamphilo?
D. Teneo, quid erret: quid ego agam, habeo.
S. quid taces? (ſic fore.
D. Quid credas? quaſi non tibi renunciata ſint hæc
S. Mihin' quiſquam? D. eho, an tute intellexti
hoc adſimulari? S. irrideor.
D. Renunciatum eſt: nam quî iſthæc tibi incidit
ſuſpicio?
S. Qui? quia te noram. D. quaſi tu dicas, factum
id conſilio meo.
S. Certe enim ſcio. D. non ſatis me pernoſti et-
iam, qualis ſim, Simo.
S. Egone te? D. ſed, ſi quid narrare occœpi,
continuo dari
Tibi verba cenſes. S. falſo. D. itaque hercle nihil
jam mutire audeo.
SI. Hoc ego ſcio unum, neminem peperiſſe hic.
D. intellextin'? (ſtium.
Sed nihilo ſeciu' mox deferent puerum huc ante o-
Id ego jam nunc tibi renuncio, here, futurum, ut ſis
ſciens: (aut dolis.
Ne tu hoc mihi poſterius dicas, Davi factũ conſilio,
Prorſus à me opinionem hanc tuam eſſe ego amo-
tam volo.
S. Vnde id ſcis? D. audivi, & credo. multa con-
currunt ſimul,
Qui conjecturam hanc nunc facio. jam primum hæc
ſe è Pamphilo
Gravidam dixit eſſe. inventum eſt falſum. nunc,
poſtquam videt
Nuptias domi apparari, miſſa eſt ancilla illico
Obſtetricem accerſitum ad eam, & puerum ut ad-
ferret ſimul.
Hoc niſi fit, puerũ ut tu videas, nil moventur nuptiæ.
S. Quid ais? cum intellexeras
Id conſilii capere, cur non dixti extemplo Pam-
philo?

D. Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam omnes nos quidem
Scimus, quam miſere hanc amarit: nunc ſibi uxorem expetit.
Poſtremo id mihi da negoti. tu tamẽ idem has nuptias
Perge facere ita, ut facis: & id ſpero adjuturos deos.
S. Imo abi intro. ibi me opperire, &, quod parato opus eſt, para.
Non impulit me, hæc nunc omnino ut crederem.
Atque haud ſcio, an, quæ dixit, ſint vera omnia:
Sed parvipendo. illud mihi multo maxumum eſt,
Quod mihi pollicitu' eſt ipſis gnatus. nunc Chremẽ
Conveniam: orabo gnato uxorem: id ſi impetro,
Quid alias malim, quam hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitu' eſt, haud dubiũ eſt mihi,
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Atq; adeo in tempore eccũ ipſum obviam Chremem.

ACTVS III. SCENA III.

SIMO, CHREMES.

S. IVbeo Chremetem. C. oh, te ipſum quærebam. S. & ego te. C. optato advenis.
Aliquot me adiere, ex te auditum qui ajebant, hodie filiam
Meam nubere tuo gnato: id viſo, tune, an illi inſaniãt.
S. Auſculta pauca: & quid ego te velim, & tu quod quæris, ſcies.
C. Auſculto: loquere, quid velis.
S. Per te deos oro, & noſtram amicitiam Chreme,
Quæ incepta à parvis cum ætate accrevit ſimul,
Perque unicam gnatam tuam, & gnatum meum,
Cujus tibi poteſtas ſumma ſervandi datur;
Vt me adjuves in hac re, atque ita, uti nuptiæ
Fuerant futuræ, fiant. C. ah, ne me obſecra:
Quaſi hoc te orando à me impetrare oporteat.
Alium eſſe cenſes nunc me, atque olim, cum dabam?
Si in rem eſt utrique, ut fiant, accerſi jube.
Sed ſi ex ea re plus mali eſt, quam commodi
Vtrique; id oro te in commune ut conſulas,
Quaſi illa tua ſit, Pamphilique ego ſim pater.
S. Imo ita volo, itaque poſtulo ut fiat, Chreme:
Neque poſtulem abs te, niſi ipſa res moneat.
C. quid eſt?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. Iræ ſunt inter Glycerium & gnatum. C. audio.
S. Ita magnæ, ut ſperem poſſe avelli. C. fabulæ.
S. Profecto ſic eſt. C. ſic hercle, ut dicam tibi:
AMANTIVM iræ, amoris integratio eſt.
S. Hem, id te oro, ut ante eamus, dum tempus datur,
Dumque ejus lubido occluſa eſt contumeliis.
Prius quam harũ ſcelera, & lacrumæ confictæ dolis
Reducunt animum ægrotum ad miſericordiam.
Vxorem demus. ſpero conſuetudine, &
Conjugio liberali devinctum, Chremes,
Dehinc facile ex illis ſeſe emerſurum malis.
C. Tibi ita hoc videtur. at ego non poſſe arbitror
Neq; illum hanc perpetuo habere, neq; me perpeti.
S. Qui ſcis ergo iſthuc, niſi periclum feceris?
C. At iſthuc periclum in filia fieri, grave eſt.
S. Nempe incommoditas denique huc omnis redit;
Si eveniat, quod di prohibeant, diſceſſio.
At ſi corrigitur, quot commoditates, vide:
Principio amico filium reſtitueris:
Tibi generum firmum, & filiæ invenies virum.
C. quid iſtic? ſi ita iſtuc animum induxti eſſe utile,
Nolo tibi ullum commodum in me claudier.
S. Merito te ſemper maxumum feci Chreme.
C. Sed quid ais? S. quid? C. qui ſcis eos nunc diſcordare inter ſe?
S. Ipſu' mihi Davus, qui intimu' eſt eorum conſiliis, dixit:
Et is mihi ſuadet, nuptias, quantũ queã, ut maturem.
Num cenſes faceret, filium niſi ſciret eadem hæc velle? Davum.
Tute adeo jam ejus audies verba. heus, evocate huc
Sed eccum, video ipſum foras exire.

ACTVS III. SCENA IV.

DAVVS, SIMO, CHREMES.

D. AD te ibam. S. quidnam eſt?
D. Cur non accerſitur? jam adveſperaſcit. S. audin' tu illum?
Ego dudum non nil veritus ſum, Dave, abs te, ne faceres idem,
Quod volgus ſervorum ſolet, dolis ut me deluderes,
Propterea quod amat filius. D. egon' iſtuc facerem? S. credidi:

Idque adeo metuens vos celavi, quod nunc dicam. D. quid? S. ſcies:

Nam propemodum habeo tibi jam fidem. D. tandem agnoſti, qui ſiem.

S. Non fuerant nuptiæ futuræ. D. quid? non? S. ſed ea gratia

Simulavi, vos ut pertentarem. D. quid ais? S. ſic res eſt. D. vide.

Nunquam quivi ego iſthuc intelligere. vah conſilium callidum.

S. Hoc audi. ut hinc te juſſi introire, opportune hic fit mihi obviam.

D. Hem, numnam periimus? S. narro huic, quæ tu dudum narraſti mihi.

D. Quidnam audio? S. gnatam ut det oro, vixque id exoro. D. occidi.

S. Hem, quid dixti? D. optume inquam factum. S. nunc per hunc nulla eſt mora.

C. Domum modo ibo: ut apparentur, dicam: atque huc renuncio.

S. Nunc te oro Dave, quoniam ſolus mihi effeciſti has nuptias.

D. Ego vero ſolus. S. corrigere mihi gnatum porro enitere.

D. Faciam hercle ſedulo. S. potes nunc, dum animus irritatus eſt.

D. Quieſcas. S. age igitur: ubi nunc eſt ipſus? D. mirum, ni domi eſt.

S. Ibo ad eum, atque eadem hæc, quæ tibi dixi, dicam itidem illi. D. nullus ſum.

Quid cauſſæ eſt, quin hinc in piſtrinum recta proficiſcar via?

Nihil eſt preci loci relictum: jam perturbavi omnia:

Herum feſelli: in nuptias conjeci herilem filium:

Feci hodie, ut fierent, inſperante hoc, atque invito Pamphilo.

Hem aſtutia! quod ſi quieſſem, nihil eveniſſet mali.

Sed eccum: ipſum video: occidi:

Vtinam mihi eſſet aliquid hic, quo nunc me præcipitem darem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS III. SCENA V.

PAMPHILVS, DAVVS.

P. VBi illic ſcelus eſt, qui me perdidit? D. perii. P. atque hoc confiteor,
Iure obtigiſſe: quandoquidem tam iners, tam nulli conſilî
Sum. ſervon' fortunas meas me commiſiſſe futili?
Ergo pretium ob ſtultitiam fero: ſed inultum id nunquam à me auferet.
D. Poſthac incolumem ſat ſcio fore me, nunc ſi evito hoc malum. (me,modo
P. Nam quid ego nunc dicam patri? negabon' velle
Qui ſum pollicitus ducere? qua fiducia id facere audeam?
Nec, quid me nunc faciam, ſcio. D. nec de me equidem. atque id ago ſedulo.
Dicam, aliquid jam inventurum, ut huic malo aliquam producam moram. P. oh.
D. Viſus ſum. P. ehodum bone vir, quid ais? viden' me conſiliis tuis
Miſerum impeditum eſſe? D. at jam expediam. P. expedies? D. certe Pamphile.
P. Nempe,ut modo. D. imo melius ſpero. P.oh,tibi ego ut credam, furcifer?
Tu rem impeditam & perditam reſtituas? hem,quo fretu' ſum, (ptias.
Qui me hodie ex tranquilliſſima re conjeciſti in nu-
An non dixi hoc eſſe futurum? D. dixti. P. quid meritus? D. crucem.
Sed paululum ſine ad me ut redeam: jam aliquid diſpiciam. P. hei mihi, (cium,uti volo:
Cum non habeo ſpatium, ut de te ſumam ſuppli-
Nanque hocce tempus, præcavere mihi me, haud te ulciſci, ſinit.

ACTVS IV. SCENA I.

CHARINVS, PAMPHILVS, DAVVS.

C. HOccine credibile eſt, aut memorabile,
Tanta vecordia innata cuiquam ut ſiet,
Vt malis gaudeat alienis, atque ex incommodis
Alterius ſua ut comparet commoda? ah,
Idne eſt verum?imo id genus eſt hominũ peſſumum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

In denegando modo queis pudor eſt paululum:
Poſt ubi jam tempus eſt promiſſa perfici,
Tum coacti neceſſario ſe aperiunt, & timent,
Et tamen res cogit eos denegare. ibi
Tum impudentiſſima eorum oratio eſt:
Quis tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus,
Proxumus ſum egomet mihi. attamen ubi fides,
Si roges, nihil pudet. hic, ubi opus eſt,
Non verentur: illic, ubi nihil opus eſt, ibi verentur.
Sed quid agam? adeamne ad eum, & cum eo injuriam hanc expoſtulem?
Mala ingeram multa. atque aliquis dicat, nihil promoveris. (geſſero.
Multum. moleſtus certe ei fuero, atq; animo morem
P. Charine, & me & te imprudens, niſi quid dii reſpiciunt, perdidi.
C. Itane imprudens? tandem inventa eſt cauſſa: ſolviſti fidem. (poſtulas?
P. Qui tandem? C. etiam nunc me ducere iſtis dictis
P. Quid iſthuc eſt? C. poſtquam me amare dixi, complacita eſt tibi.
Heu me miſerum, quum tuum animum ex animo ſpectavi meo.
P. Falſu'es. C. non tibi ſatis eſſe hoc viſum ſolidum eſt gaudium,
Niſi me lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres?
Habeas. P. habeam? ah neſcis quantis in malis verſer miſer, (nes
Quantasq; hic ſuis conſiliis mihi confecit ſollicitudi-
Meus carnufex. C. quid iſthuc tam mirum, ſi de te exemplum capit?
P. Haud iſthuc dicas, ſi cognoris vel me, vel amorem meum. (pterea tibi
C. Scio, cum patre altercaſti dudum, & is nunc pro-
Succenſet, nec te quivit hodie cogere, illã ut duceres,
P. Imo etiam, quo tu minus ſcis ærumnas meas,
Hæ nuptiæ non apparabantur mihi,
Nec poſtulabat nunc quiſquam uxorem dare.
C. Scio: tu coactus tua voluntate es. P. mane,
Nondum etiam ſcis. C. ſcio equidem illam ducturum eſſe te.
P. Cur me enecas? hoc audi. nunquam deſtitit
Inſtare, ut dicerem eſſe ducturum patri:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Suadere, orare, uſque adeo donec perpulit.
C. Quis homo iſthuc? P. Davos. C. Davos? P. Davos omnia.
C. Quamobrem? P. neſcio. niſi mihi deos ſatis
Scio fuiſſe iratos, qui auſcultaverim.
C. Factum hoc eſt Dave? D. factum eſt. C. hem quid ais, ſcelus?
At tibi dii dignum factis exitium duint.
Eho, dic mihi, ſi omnes hunc conjectum in nuptias
Inimici vellent, quod, ni hoc, conſilium darent?
D. Deceptus ſum, at non defatigatus. C. ſcio.
D. Hac non ſucceſſit, alia aggrediemur via:
Niſi id putas, quia primo proceſſit parum,
Non poſſe jam ad ſalutem converti hoc malum.
P. Imo etiam: nam ſati' credo, ſi advigilaveris,
Ex unis geminas mihi conficies nuptias.
D. Ego, Pamphile, hoc tibi pro ſervitio debeo,
Conari manibus, pedibus, noctesque & dies
Capitis periculum adire, dum proſim tibi.
Tuum'ſt, ſi quid præter ſpem evenit, mi ignoſcere.
Parum ſuccedit quod ago, at facio ſedulo.
Vel melius tu aliud reperi, me miſſum face.
P. Cupio. reſtitue in quem me accepiſti locum.
D. Faciam. P. at jam hoc opus eſt. D. hem, ſt, mane: crepuit à Glycerio oſtium.
P. Nihil ad te. D. quæro. P. hem, nunccine demum? D. at jam hoc tibi inventum dabo.

ACTVS IV. SCENA II.

MYSIS, PAMPHILVS, CHARINVS, DAVVS.

M. Iam, ubi ubi erit, inventum tibi curabo, & mecum adductum
Tuum Pamphilum: tu modo, anime mi, noli te macerare.
P. Myſis. M. quid eſt? hem Pamphile, optume mihi te offers. P. quid eſt?
M. Orare juſſit, ſi ſe ames, hera, jam ut ad ſeſe venias:
Videre ait te cupere. P. vah, perii: hoc malum integraſcit.
Siccine me, atque illam opera tua nunc miſeros ſollicitarier?
Nam idcirco accerſor, nuptias quod mi apparari ſenſit.
C. Quibu' quidem quam facile poterat quieſci, ſi hic quieſſet. D. Age,

D. Age, ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.
M. atque ædepol,
Ea res eſt, proptereaque nunc miſera in mœrore eſt.
P. Myſis, (turum;
Per omneis tibi adjuro deos: nunquã eam me deſer-
Non, ſi capiundos mihi ſciam eſſe inimicos omneis
homines. (leant,
Hanc mihi expetivi, contigit: conveniunt mores: va-
Qui inter nos diſſidium volunt: hanc, niſi mors, mî
adimet nemo.
M. Reſipiſco. P. non Apollinis magi' verum, atque
hoc, reſponſum eſt.
Si poterit fieri, ut ne pater per me ſtetiſſe credat,
Quo minus hæ fierent nuptiæ: volo. ſed ſi id non
poterit; (credat.
Id faciam, in proclivi quod eſt, per me ſtetiſſe ut
Quis videor? C. miſer æque atque ego. D. conſi-
lium quæro. C. fortis es. (reddam.
Scio, quid conere. D. hoc ego tibi profecto effectũ
P. Iam hoc opus eſt. D. quin jam habeo. C. quid
eſt? D. huic, non tibi, habeo; ne erres.
C. Sat habeo. P. quid facies? cedo. D. dies hic mî
ut ſit ſati', vereor,
Ad agendum: ne vacuum eſſe me nunc ad narran-
dum credas. (eſtis.
Proinde hinc vos amolimini: nam mi impedimento
P. Ego hanc viſam. D. quid tu? quo hinc te agis?
C. verum vis dicam? D. imo etiam
Narrationis incipit mihi initium. C. quid me fiet?
D. Eho impudens, non ſatis habes, quod tibi diecu-
lam addo,
Quantum huic promoveo nuptias? C. Dave, atta-
men. D. quid ergo?
C. Vt ducam. D. ridiculum. C. huc face ad me ve-
nias, ſi quid poteris.
D. Quid veniam? nihil habeo. C. attamen ſi quid.
D. age, veniam. C. ſi quid,
Domi ero. D. tu Myſis, dum exeo, parumper oppe-
rire hic.
M. Quapropter? D. ita facto eſt opus. M. matura.
D. jam inquam hic adero.

ACTVS

ACTVS IV. SCENA III.

MYSIS.

NIl ne eſſe proprium cuiquam? Dii voſtram fidem! (lum,
ummum bonum eſſe heræ putabam hunc Pamphi-
Amicum, amatorem, virum, in quovis loco
aratum: verum ex eo nunc miſera quem capit
Dolorem? facile hic plus mali eſt, quam illic boni.
ed Davus exit. mi homo, quid iſthuc obſecro eſt?
Quo portas puerum?

ACTVS IV. SCENA IV.

DAVVS, MYSIS.

D. MYſis, nunc opus eſt tua
Mihi ad hanc rem exprompta memoria, atque aſtutia.
M. Quidnam incepturus? D. accipe à me hunc ocyus,
Atque ante noſtram januam appone. M. obſecro,
Humine? D. ex ara hinc ſume verbenas tibi,
Atq; eas ſubſterne. M. quamobrem id tute non facis?
D. Quia, ſi forte opus ad herum jusjurandum mihi
Non appoſuiſſe, ut liquido poſſim. M. intellego.
Nova nunc religio in te iſthæc inceſſit, cedo?
D. Move ocyus te, ut, quid agam, porro intellegas.
Prô Iupiter. M. quid? D. ſponſæ pater intervenit.
Repudio conſilium, quod primum intenderam.
M. Neſcio quid narres. D. ego quoq; hinc ab dex- (tera
Venire me adſimulabo. tu, ut ſubſervias
Orationi, utcunque opu' ſit, verbis, vide.
M. Ego, quid agas, nihil intellego: ſed, ſi quid eſt,
Quod mea opera opus ſit vobis, aut tu plus vides,
Manebo, ne quid voſtrum remorer commodum.

ACTVS IV. SCENA V.

CHREMES, MYSIS, DAVVS.

C. REvertor, poſtquam, quæ opus fuere ad nuptias
Gnatæ, paravi, ut jubeam accerſi. ſed quid hoc?
Puer hercle eſt. mulier, tun' appoſuiſti hunc? M. ubi
illic eſt? C. non mihi reſpondes? M. hem, nuſquam eſt. væ miſeræ mihi,
Reliquit me homo, atque abiit. D. dî voſtram fidem,
Quid

Quid turbæ eſt apud forum? quid illic hominum litigant?
Tum annona cara eſt. quid dicam aliud, neſcio.
M. Cur tu obſecro hic me ſolam? D. hem, quæ hæc eſt fabula?
Eho Myſis, puer hic unde eſt? quisve huc attulit?
M. Satin' ſanus es, qui me id rogites? D. quem ego igitur rogem,
Qui hic neminem alium video? C. miror, unde ſit.
D. Dicturan' quod rogo? M. au. D. concede ad dexteram.
M. Deliras. non tute ipſe? D. verbum ſi mihi
Vnum, præterquam quod te rogo, faxis, cave.
M. Male dicis. D. unde eſt? dic clare. M. à nobis. D. ha ha hæ.
Mirum vero, impudenter mulier ſi facit.
C. Ab Andria eſt ancilla hæc, quantum intellego.
D. Adeon' videmur vobis eſſe idonei,
In quibus ſic illudatis? C. veni in tempore.
D. Propera adeo puerum tollere hinc ab janua.
Mane: cave quoquam ex iſthoc exceſſis loco.
M. Dii te eradicent. ita me miſeram territas.
D. Tibi ego dico, an nō? M. quid vis? D. at etiam rogas?
Cedo, cujum puerum hic appoſuiſti, dic mihi.
M. Tu neſcis? D. mitte id, quod ſcio: dic, quod rogo.
M. Veſtri. D. cujus veſtri? M. Pamphili. D. hem, quid, Pamphili?
M. Eho, annon eſt? C. recte ego ſemper fugi has nuptias.
D. O facinus animadvertendum. M. quid clamitas?
D. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi?
M. O hominem audacem. D. verum, vidi Cantharam
Subfarcinatam. M. Diis pol habeo gratias,
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberæ.
D. Næ illa illū haud novit, cujus cauſſa hæc incipit.
Chremes, ſi poſitum puerum ante ædes viderit,
Suam gnatam non dabit. tanto hercle magis dabit.
C. Non hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu ſis ſciens,
Ni puerum tollis, jamjam ego hunc mediam in viam
Provolvam, teque ibidem pervolvam in luto.
M. Tu pol homo non es ſobrius. D. fallacia
Alia aliam trudit. jam ſuſurrari audio,
Civem Atticā eſſe hanc. C. hem. D. coactus legibus
Eam uxorem ducet. M. au, obſecro, annon civis eſt?

C. Io-

C. Iocularium in malum inſciens pene incidi.
D. Quis hic loquitur? ô Chreme, per tempus advenis:
Auſculta. C. audivi jam omnia. D. anne tu omnia?
C. Audivi inquam à principio. D. audiſtin' obſecro? hem
Scelera: hanc jam oportet in cruciatum hinc abripi.
Hic ille eſt: non te credas Davom ludere.
M. Me miſeram: nihil pol falſi dixi, mi ſenex.
C. Novi rem omnem. ſed eſt Simo intus? D. intus eſt.
M. Ne me attigas ſceleſte. ſi pol Glycerio non omnia hæc.
D. Eho inepta, neſcis quid ſit actum. M. qui ſciam?
D. Hic ſocer eſt. alio pacto haud poterat fieri,
Vt ſciret hæc, quæ volumus. M. hem, prædiceres.
D. Paulum intereſſe cenſes, ex animo omnia,
Vt fert natura, facias, an de induſtria?

ACTVS IV. SCENA VI.

CRITO, MYSIS, DAVVS.

C. IN hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſidem,
Quæ ſe inhoneſte optavit parere divitias
Potius, quam in patria honeſte paupera vivere.
Ejus morte ea ad me lege redierunt bona.
Sed quos perconter, video. ſalvete. M. obſecro,
Quem video? eſtne hic Crito, ſobrinus Chryſidis?
Is eſt. C. ô Myſis ſalve. M. ſalvos ſis Crito.
C. Itan' Chryſis? hem. M. nos quidem pol miſeras perdidit. (ne? ſic
C. Quid vos? quo pacto hic? ſati' ne recte? M. nos
Vt quimus, ajunt; quando, ut volumus, non licet.
C. Quid Glycerium? jam hic ſuos parentes repperit?
M. Vtinam. C. an nondum etiam? haud auſpicato huc me attuli:
Nam pol, ſi id ſciſſem, nunquã huc tetuliſſem pedem:
Semper enim dicta eſt ejus hæc atq; habita eſt ſoror:
Quæ illius fuerunt, poſſidet. nunc me hoſpitem
Lites ſequi, quam hic mihi ſit facile atque utile,
Aliorum exempla commonent. ſimul arbitror,
Iam eſſe aliquem amicũ, & defenſorem ei: nam fere
Grandiuſcula jam profecta eſt illinc, clamitent,
Me ſycophantam hæreditatem perſequi,
Mendicum. tum, ipſam deſpoliare non libet.
M. O optume hoſpes pol Crito antiquum obtines.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

C. Duc me ad eam, quando huc veni, ut videam. M. maxume.
D. Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat ſenex.

ACTVS V. SCENA I.

CHREMES, SIMO.

C. SAti' jam, ſati' Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea:
Sati' pericli cœpi adire: orandi jam finem face.
Dum ſtudeo obſequi tibi, pene illuſi vitam filiæ.
S. Imo enim quammaxume abs te poſtulo atq; oro, Chreme, (probes.
Vt beneficium, verbis initum dudum, nunc re com-
C. Vide quam iniquus ſis præ ſtudio. dum efficias id quod cupis, (gitas:
Neque modum benignitatis, neque quid me ores, co-
Nam ſi cogites, remittas jam me onerare injuriis.
S. Quibus? C. ah rogitas? perpuliſti me, ut homini adoleſcentulo,
In alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,
Filiam darem in ſeditionem, atque incertas nuptias;
Ejus labore atque ejus dolore gnato ut medicarer tuo. (feras.
Impetraſti: incepi, dum res tetulit: nunc non fert:
Illam hinc civem eſſe ajunt: puer eſt natus: nos miſſos face. (credere,
S. Per ego te deos oro, ut ne illis animum inducas
Quibus id maxume utile eſt illum eſſe quam deterrimum.
Nuptiarum gratia hæc ſunt ficta atq; incepta omnia.
Vbi ea cauſſa, quamobrem hæc faciunt, erit adempta his, deſinent.
C. Erras. cum Davo egomet vidi jurgantem ancillam. S. Scio. C. at
Vero voltu; cum, ibi me adeſſe, neuter dum perſenſerat.
S. Credo, & id facturas, Davus dudū prædixit mihi:
Et neſcio quid tibi ſum oblitus hodie ac volui dicere.

ACTVS V. SCENA II.

DAVVS, CHREMES, SIMO, DROMO.

D. ANimo jam nunc otioſo eſſe impero. C. hem Davom tibi.

S. Vnde

S. Vnde egreditur? DA. meo præſidio, atq; hoſpitis.
S. quid illud mali eſt?
DA. Ego commodiorem hominem, adventum, tempus non vidi. S. ſcelus,
Quemnam hic laudat? DA. omnis res eſt jam in vado. S. ceſſo alloqui?
DA. Herus eſt: quid agam? S. ô ſalve bone vir. DA. hem Simo, ô noſter Chremes,
Omnia apparata jam ſunt intus. C. curaſti probe.
DA. Vbi voles, accerſe. S. bene ſane. is enimvero hinc nunc abeſt.
Etiam tu hoc reſpondes, quid iſthic tibi negotii eſt? DA. mihin'? S. ita.
DA. Mihine? S. tibi ergo. DA. modo introii. S. quaſi ego, quam dudum id rogem.
DA. Cum tuo gnato una. S. anne eſt intus Pamphilus? crucior miſer. (fex?
Ehó, non tu dixti eſſe inter eos inimicitias, carnu-
DA. Sunt. S. cur igitur hic eſt? C. quid illum cenſes? cum illa litigat.
DA. Imo vero indignum Chreme jam facinus faxo ex me audias.
Neſcio qui ſenex modo venit: ellũ, confidens, catus:
Cum faciem videas, videtur eſſe quantivis pretî:
Triſtis ſeveritas ineſt in voltu, atque in verbis fides.
S. Quidnam adportas? DA. nil equidem, niſi quod illum audivi dicere.
S. Quid ait tandem? D. Glycerium ſe ſcire civem eſſe hanc Atticam.
S. Hem Dromo, Dromo. DA. quid eſt? S. Dromo. DA. audi. S. verbum ſi addideris. Dromo.
DA. Audi obſecro. DR. quid vis? S. ſublimem hunc intro rape, quantum potes.
DR. Quem? S. Davom. DA. quamobrem? S. quia lubet. rape inquam. DA. quid feci? S. rape.
DA. Si quidquam mentitum invenies, occidito. S. nihil audio.
Ego jam te commotum reddam. DA. tamen etſi hoc verum eſt. S. tamen.
Cura adſervandum vinctum: atque audin'? quadrupedem conſtringito.
Age, nunc jam ego pol hodie, ſi vivo, tibi
Oſtendam, herum quid ſit pericli fallere, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Illi patrem. C. ah ne ſævi tantopere. S. Chreme,
Pietatem gnati. nonne te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet?

ACTUS V. SCENA III.

PAMPHILUS, SIMO, CHREMES.

P. QVis me volt? perii, pater eſt. S. quid ais omnium? C. ah.
Rem potius ipſam dic, ac mitte male loqui.
S. Quaſi quidquam in hunc jam gravius dici poſſiet.
Ain' tandem, civis Glycerium eſt? P. ita prædicant.
S. Ita prædicant? ingentem confidentiam:
Num cogitat, quid dicat? num facti piget?
Num ejus color pudoris ſignum uſquam indicat?
Adeon' impotenti eſſe animo, ut præter civium
Morem atque legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere cupiat cum ſummo probro?
P. Me miſerum. S. modone id demum ſenſti, Pamphile?
Olim iſthuc, olim, cum ita animum induxti tuum,
Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi:
Eodem die iſthuc verbum vere in te accidit.
Sed quid ago? cur me excrucio? cur me macero?
Cur meam ſenectam hujus ſollicito amentia? an
Pro hujus ego ut peccatis ſupplicium ſufferam?
Imo habeat, valeat, vivat cum illa. P. mi pater.
S. Quid, mi pater? quaſi tu hujus indigeas patris.
Domus, uxor, liberi inventi invito patre:
Adducti, qui illam civem hinc dicant: viceris.
P. Pater licet ne pauca? S. quid dices mihi?
C. Tamen Simo audi. S. ego audiam? quid audiam,
Chremes? C. attamen dicat ſine. S. age dicat, ſino.
P. Ego me amare hanc fateor. ſi id peccare eſt, fateor id quoque.
Tibi pater me dedo. quidvis oneris impone: impera.
Vis me uxorem ducere? hanc amittere? ut potero, feram. (hunc ſenem.
Hoc modo te obſecro, ut ne credas à me allegatum
Sine me expurgem, atque illum huc coram adducam. S. adducas? P. ſine pater.
C. Æquum poſtulat: da veniam. P. ſine te hoc exorem. S. ſino.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quidvis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar, Chreme. (patri.
C. Pro peccato magno paulum ſupplicii ſatis eſt

ACTVS V. SCENA IV.

CRITO, CHREMES, SIMO PAMPHILVS.

CR. MItte orare. una harum quævis cauſſa me, ut faciam, monet, (cerio.
Vel tu, vel quod verum eſt, vel quod ipſi cupio Gly-
CH. Andrium ego Critonem video? & certe is eſt. ſalvos ſis, Crito.
Quid tu Athenas inſolens? CR. evenit. ſed hiccine eſt Simo?
CH. Hic eſt. S. mene quæris? eho, tu Glycerium hinc civem eſſe ais?
CR. Tu negas? S. itane huc paratus advenis? CR. quare? S. rogas? (ſcentulos,
Tune impune hæc facias? tunc hic homines adole-
Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis?
Sollicitando, & pollicitando eorum animos lactas? CR. ſanu' n' es?
S. Ac meretricios amores nuptiis conglutinas?
P. Perii: metuo, ut ſubſtet hoſpes. CH. ſi, Simo, hunc noris ſatis, (bonus?
Non ita arbitrere. bonus hic eſt vir. S. hic vir ſit
Itane adtemperate venit hodie in ipſis nuptiis,
Vt veniret antehac numquam? eſt vero huic credendum, Chreme.
P. Ni metuam patrem, habeo pro illa re, illum quod moneam probe.
S. Sycophanta. CR. hem. CH. ſic Crito eſt hic: mitte. CR. videat, qui ſiet.
Si mihi pergit, quæ volt, dicere, ea, quæ non volt, audiet.
Ego iſthæc moveo, aut curo? non tu tuum malum æquo animo feres?
Nam, ego quæ dico, vera, an falſa audieris, jam ſciri poteſt: (eſt,
Atticus quidam olim navi fracta ad Andrum ejectus
Et iſthæc una parva virgo. tū ille egens forte applicat
Primum ad Chryſidis patrem ſe. S. fabulam inceptat; CH. ſine.

CR. Itane vero obturbat? CH. perge. CR. tum is
mihi cognatus fuit,
Qui eum recepit. ibi ego audivi ex illo ſeſe eſſe Atticum.
Is ibi mortuus eſt. CH. ejus nomen? CR. nomen
tam cito tibi?
Phania. CH. hem, perii! CR. verum hercle opinor
fuiſſe Phaniam. (Iupiter!
Hoc certo ſcio, Rhamnuſium ſe ajebat eſſe. CH. ô
CR. Eadem hæc, Chreme, multi alii in Andro tum
audivere. CH. utinam id ſiet,
Quod ſpero. eho dic mihi, quid is eam tum, Crito?
Suam ne ajebat eſſe? CR. non. CH. cujam igitur?
CR. fratris filiam.
CH. Certe mea eſt. CR. quid ais? S. quid tu? quid
ais? P. arrige aures, Pamphile.
S. Qui credis? CH. Phania ille, frater meus fuit.
S. noram, & ſcio.
CH. Is hinc bellum fugiens, meque in Aſiam perſequens, proficiſcitur.
Tum illam hic relinquere eſt veritus. poſt illa nunc
primum audio,
Quid illo ſit factum. P. vix ſum apud me: ita animus commotus eſt, metu, (no.
Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino bo-
S. Næ iſtam multimodis tuam inveniri gaudeo.
P. credo, pater.
CH. At mihi unus ſcrupulus etiam reſtat, qui me
male habet. P. dignus es
Cum tua religione odio. nodum in ſcirpo quæris.
CR. quid iſtud eſt?
CH. Nomen non convenit. CR. fuit hercle aliud
huic parvæ. CH. quod, Crito?
Nunquid meminiſti? CR. id quæro. P. ego ne hujus memoriam patiar meæ
Voluptati obſtare, cum egomet poſſim in hac re
medicari mihi?
Non patiar. heus Chreme: quod quæris, Paſibula.
CR. ipſa eſt. CH. ea eſt?
P. Ex ipſa millies audivi. S. omneis nos gaudere hoc
Chreme,
Te credo credere. CH. ita me dii ament, credo.
P. quid reſtat, pater?
S. Iam

S. Iam dudum res reduxit me ipſa in gratiam. P. ô lepidum patrem.
De uxore ita, ut poſſedi, nihil mutat Chremes. CH. cauſſa optuma eſt:
Niſi quid pater aliud ait. P. nempe. S. ſcilicet. CH. dos, Pamphile, eſt
Decem talenta. P. accipio. CH. propero ad filiam. eho mecum Crito:
Nam illam me haud noſſe credo. S. cur non illam huc transferri jubes?
P. Recte admones. Davo ego iſtuc dedam jam negotî. S. non poteſt.
P. Qui? S. quia habet aliud magis ex ſeſe, & majus. P. quidnam? S. vinctus eſt.
P. Pater, non recte vinctus eſt. S. haud ita juſſi. P. jube ſolvi, obſecro.
S. Age fiat. P. at matura. S. eo intro. P. ô fauſtum, & felicem hunc diem.

ACTVS V. SCENA V.

CHARINVS, PAMPHILVS.

C. PRoviſo, quid agat Pamphilus: atque eccum. P. aliquis forſan me putet
Non hoc putare verum: at mihi nunc ſic eſſe hoc verum lubet.
Ego vitam deorum propterea ſempiternam eſſe arbitror,
Quod voluptates eorum propriæ ſunt. nam mihi immortalitas
Parta eſt, ſi nulla huic ægritudo gaudio interceſſerit.
Sed quem ego potiſſimum exoptem nunc mihi, cui hæc narrem, dari?
C. Quid illuc gaudi eſt? P. Davom video. nemo eſt, quem mallem, omnium:
Nam hunc ſcio mea ſolide ſolum gaviſurum eſſe gaudia.

ACTVS V. SCENA VI.

DAVVS, PAMPHILVS, CHARINVS

D. PAmphilus ubinam hic eſt? P. Dave. D. quis homo'ſt? P. ego ſum. D. ô Pamphile.
P. Neſcis, quid mihi obtigerit. D. certe: ſed, quid mihi obtigerit, ſcio.

P. Et quidem ego. D. more hominum evenit, ego ut quod ſum nactus mali,
Prius reſciſceres tu, quam ego, tibi quod evenit boni.
P. Mea Glycerium ſuos parentes reperit. D. ô factum bene.
C. Hem. P. pater amicus ſummus nobis. D. quis? P. Chremes. D. narras probe.
P. Nec mora ulla eſt, quin jam uxorem ducam. C. num ille ſomniat
Ea, quæ vigilans voluit? P. tum de puero, Dave? D. ah deſine:
Solus eſt, quem diligunt dii. C. ſalvus ſum, ſi hæc vera ſunt.
Conloquar. P. quis homo eſt? Charine, in tempore ipſo mi advenis.
C. Bene factum. P. hem, audiſti? C. omnia age, me in tuis ſecundis reſpice.
Tuus eſt nunc Chremes, facturum, quæ voles, ſcio omnia.
P. Memini: atque adeo longum eſt, nos illum expectare, dum exeat.
Sequere hac me intus ad Glycerium nunc. tu Dave abi domum,
Propere accerſe, hinc qui auferant eam: quid ſtas? quid ceſſas? D. eo.
Ne expectetis, dum exeant huc: intus deſpondebitur:
Intus tranſigetur, ſi quid eſt, quod reſtet. plaudite.

P. TE-

P. TERENTII

EVNVCHVS.

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS, L. POSTVMIO ALBINO, L. CORNELIO MERVLA, ÆDILIBVS CVRVLIBVS. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRÆNESTINVS. MODVLAVIT FLACCVS CLAVDII TIBIIS DVABVS DEXTRA, ET SINISTRA. GRÆCA MENANDRV, ACTA II. M. VALERIO, C. FANNIO COSS.

Perſonæ.

PROLOGVS.	CHREMES ſenex.
PHÆDRIA adoleſcens.	ANTIPHO adoleſcens.
PARMENO ſervus.	DORIAS ancilla.
THAIS meretrix.	DORVS eunuchus.
GNATHO paraſitus.	SANGA ſervus.
CHÆREA adoleſcens.	SOPHRONA nutrix.
THRASO miles.	LACHES ſenex.
PYTHIAS ancilla.	

Perſonæ mutæ.

STRATO militis ſervus.
SIMALIO ſervus.
DONAX ſervus.
SYRISCVS ſervus.
SANNIO ſervus.
PAMPHILA adoleſcentula, omnibus amica.

EVNVCHI ARGVMENTVM

C. Sulpicio Apollinari auctore.

SOrorem falſo dictitatam Thaidis,
Id ipſum ignorans, miles advexit Thraſo,
Ipſique donat. erat hæc civis Attica.
Eidem eunuchum, quem emerat, tradi jubet
Thaïdis amator Phædria, ac rus ipſe abit,
Thraſoni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phædriæ puellulam
Cum deperiret dono miſſam Thaidi,
Ornatu Eunuchi induitur: ſuadet Parmeno:
Introiit: vitiat virginem: ſed Atticus
Civis repertus frater ejus, conlocat
Vitiatam ephebo: Phædriam exorat Thraſo.

Aliud,

M. ANT. MVRETI.

CIvis quidam Athenienſis filiam cui Pamphilæ, & filium cui Chremeti nomen erat, habuit. ex iis Pamphilam adhuc infantulam prædones rapuere è Sunio, & mercatori cuidam Rhodio vendidere: qui, Rhodum advectam, meretrici, quam amabat, dono dedit. hæc acceptam puellam pari cura ac ſtudio, cum Thaide filia cœpit educere: nemo ut eſſet, qui non utramque ex ipſa genitam eſſe arbitraretur. Thais, quæ grandiuſcula erat, cum ad eam ætatem perveniſſet, ut viris placere poſſet; maternam, ut fit, vivendi rationem inſecuta, cum hoſpite quodam Athenas venit, qui eam poſtea moriens hæredem reliquit. interea miles, Thraſo nomine, ad eam adjecit animum: cumque cum ea per aliquod tempus conſueviſſet, in Cariam profectus eſt. Thaidis mater per eos dies vitam morte commutaverat, fraterque ipſius Pamphilam venalem propoſuerat, ſperans eam, quod & formoſa eſſet, & fidibus ſciret, præclare à ſe venditum iri. forte accidit, ut eo ipſo tempore Thaidis amator miles eſſet Rhodi: qui, harum omnium rerum inſcius, Pamphilam emit; ut eſſet,

*t, quod amicæ, Athenas reverſus, dono daret. Thais,
ofecto milite, aliam conditionem quæſierat, adjunxe-
tque ſibi Phædriam, adoleſcentem Athenienſem, La-
etis filium. inaudiverat interim etiam aliquid de
amphila; jamque cum fratre ipſius Chremete ali-
uoties collocuta, eo pervenerat, ut non dubiis indiciis
telligeret, ſororem illius eſſe, quæ ſecum in maternis
dibus educata foret. Summopere cupiebat igitur oc-
aſionem ſibi aliquam dari, qua Pamphilam ſuis reſti-
ueret, eodemque facto, & puellam ſummo afficeret be-
ficio, & propinquorum illius amicitia fortunas con-
abiliret ſuas. Redit miles: ſed, cum cognoſſet de amo-
Phædriæ, puellam ſe, niſi eo repulſo, daturum negat.
hais, quid ageret, neſcire: nam & Phædriam amabat
x animo, & Pamphilæ recipiendæ gratia quidvis ſibi
aciundum putabat. tandem, cum ſperaret, ſe poſtea
acile conſilium ſuum ei ipſi cujus animum offenderet,
robaturam; Phædriam, ut militi gratificaretur, exclu-
it. poſtridie accerſito ei, atque ægre ferenti, tandem
purgat, multisque precibus ab eo impetrat, ut, per bi-
uum, priores partes habere Thraſonem ſineret: ubi
rimum eripuiſſet puellam, nihil ſibi cum illo amplius
re. Phædria, ut hujus bidui moleſtiam æquiore animo
erret, rus ſibi abeundum eſſe ſtatuit: itaque abiens,
andat Parmenoni, ut Eunuchum & Æthiopiſſam ad
haïdem, cui eos emerat, duceret. Pamphilam, cum ex
dibus Thraſonis ad Thaïdem deduceretur, conſpica-
us in via Phædriæ frater natu minor Chærea, ita ejus
more flagrare cœpit, nihil ut penſi haberet, dum ea po-
iretur: neque prius conquievit, quam, ejus rei cau-
a, ad Thaïdem pro Eunucho deductus eſt. quid plura?
Thaïde ad cœnam cum milite profecta, virgini à Chæ-
ea per vim vitium offertur. turbæ undique mirabiles,
donec, tota re patefacta, Thais à Lachete in fidem &
lientelam recipitur, Chærea agnitam Pamphilam du-
it uxorem, Thraſo diu illuſus, tandem in amoris me-
etricii partem, Gnathonis paraſiti opera admittitur.*

PRO-

PROLOGUS.

SI quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis
Quam plurimis, & minime multos lædere;
In his poëta hic nomen profitetur ſuum.
Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius
Exiſtimavit eſſe, ſic exiſtimet,
Reſponſum, non dictum eſſe, quia læſit prior,
Qui benevertendo, & eaſdem deſcribendo male, ex
Græcis bonis Latinas fecit non bonas:
Idem Menandri Phaſma nunc nuper dedit,
Atque in Theſauro ſcripſit, cauſſam dicere
Prius unde petitur, aurum quare ſit ſuum,
Quam illic, qui petit, unde is ſit theſaurus ſibi,
Aut unde in patrium monumentum pervenerit.
Dehinc ne fruſtretur ipſe ſe, aut ſic cogitet;
Defunctus jam ſum, nihil eſt quod dicat mihi:
Is ne erret, moneo, & deſinat laceſſere.
Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur;
Quæ proferentur poſt, ſi perget lædere
Ita, ut facere inſtituit. nunc quam acturi ſumus
Menandri Eunuchum, poſtquam ædiles emerunt,
Perfecit, ſibi ut inſpiciundi eſſet copia.
Magiſtratus cum ibi adeſſet, occepta eſt agi.
Exclamat, furem, non poëtam fabulam
Dediſſe, & nil dediſſe verborum tamen:
Colacem eſſe Nævi, & Plauti veterem fabulam,
Paraſiti perſonam inde ablatam, & militis.
Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt
Poëtæ, non qui furtum facere ſtuduerit.
Id ita eſſe, vos jam judicare poteritis.
Colax Menandri eſt: in ea eſt paraſitus Colax,
Et miles glorioſus: eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam
Ex Græca · ſed eas fabulas factas prius
Latinas ſciſſe ſeſe, id vero pernegat.
Quod ſi perſonis iiſdem uti aliis non licet:
Qui magis licet currentes ſervos ſcribere,
Bonas matronas facere, meretrices malas,
Paraſitum edacem, glorioſum militem,
Puerum ſupponi, falli per ſervum ſenem,
Amare, odiſſe, ſuſpicari? denique
Nullum eſt jam dictum, quod non dictum ſit prius:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quare æquum eſt vos cognoſcere, atque ignoſcere,
Quæ veteres factitarunt, ſi faciunt novi.
Date operam, & cum ſilentio animadvortite,
Vt pernoſcatis, quid ſibi Eunuchus velit.

ACTVS I. SCENA I.

PHÆDRIA, PARMENO.

PH. QVid igitur faciam? non eam? ne nunc quidẽ,
Cum accerſor ultro? an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias?
Excluſit, revocat, redeam? non, ſi me obſecret.
PA. Siquidem hercle poſſis, nil prius, neque fortius:
Verum ſi incipies, neque pertendes naviter:
Atque ubi pati non poteris, cum nemo expetet,
Infecta pace, ultro ad eam venies, indicans
Te amare, & ferre non poſſe: actum eſt, ilicet,
Periſti: eludet, ubi te victum ſenſerit.
Proin tu, dum eſt tempus, etiam atque etiam cogita,
Here. quæ res in ſe neque conſilium, neq; modum
Habet ullum, eam conſilio regere non potes.
In amore hæc omnia inſunt vitia, injuriæ,
Suſpiciones, inimicitiæ, induciæ,
Bellum, pax rurſum. incerta hæc ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam ſi des operam, ut cum ratione inſanias.
Et quod nunc tute tecum iratus cogitas: (modo:
Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non? ſine
Mori me malim: ſentiat qui vir ſiem.
Hæc verba me hercule una falſa lacrumula,
Quam, oculos terendo miſere, vix vi expreſſerit,
Reſtinguet: & te ultro accuſabit, & ei dabis
Vltro ſupplicium. PH. indignum facinus. nunc ego &
Illam ſceleſtam eſſe, & me miſerum ſentio:
Et tædet: & amore ardeo: & prudens, ſciens,
Vivus, vidensque pereo: nec, quid agam, ſcio.
PA. Quid agas? niſi ut te redimas captũ quam queas
Minimo: ſi nequeas paululo, at quanti queas:
Et ne te afflictes. PH. itane ſuades? PA. ſi ſapis:
Neque, præterquam quas ipſe amor moleſtias
Habet, addas; & illas, quas habet, recte feras.
Sed ecca ipſa egreditur noſtri fundi calamitas:
Nam quod nos capere oportet, hæc intercipit.

ACTVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS I. SCENA II.

THAIS, PHÆDRIA, PARMENO.

T. MIſeram me, vereor ne illud gravius Phædri
Tulerit; neve aliorſum, atque ego feci, ac-
ceperit,
Quod heri intromiſſus non eſt. PH. totus Parmen
Tremo horreoque, poſtquam aſpexi hanc. PA. bo-
no animo es:
Accede ad ignem hunc, jam caleſces plus ſatis.
T. Quis hic loquitur? hem, tun' eras, mi Phædria?
Qui hic ſtabas? cur non recta introibas? PA. cæter
De excluſione verbum nullum. T. quid taces?
PH. Sane quia vero hæ mihi patent ſemper fores,
Aut quia ſum apud te primus. T. miſſa iſthæc face
PH. Quid miſſa? ô Thais, Thais, utinam eſſet mihi
Pars æqua amoris tecum; ac pariter fieret,
Vt aut hoc tibi doleret itidem, ut mihi dolet;
Aut ego iſtuc abs te factum nihili penderem.
T. Ne crucia, te, obſecro, anime mi, mi Phædria.
Non pol, quo quemquã plus amem, aut plus diligã
Eo feci: ſed ita erat res: faciundum fuit.
PA. Credo, ut fit, miſera præ amore excluſiſti hunc
foras.
T. Siccine ais Parmeno? age. ſed, huc qua gratia
Te accerſi juſſi, auſculta. PH. fiat. T. dic mihi
Hoc primum, potin' eſt hic tacere? PA. egone? o-
ptume.
Verum heus tu, lege hac tibi meam aſtringo fidem:
Quæ vera audivi, taceo, & contineo optume:
Sin falſum, aut vanum, aut fictum eſt, continuo pa-
lam eſt.
Plenus rimarum ſum, hac atque illac perfluo.
Proin tu, tacere ſi vis, vera dicito.
T. Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.
PA. Poteſt taceri hoc. T. ibi tum matri parvolam
Puellam dono quidam mercator dedit,
Ex Attica hinc abreptã. PH. civemne? T. arbitror:
Certum non ſcimus: matris nomen & patris
Dicebat ipſa: patriam & ſigna cetera
Neque ſcibat, neque per ætatem etiam potuerat,
Mercator hoc addebat, è prædonibus,
Vnde emerat, ſe audiſſe, abreptam è Sunio.

Mater

ater ubi accepit, cœpit ſtudioſe omnia
ocere, educere, ita uti ſi eſſet filia.
rorem plerique eſſe credebant meam. (ſpite,
go cum illo, quo cum tum uno rem habebam, ho-
bii huc: qui mihi reliquit hæc, quæ habeo, omnia.
A. Vtrunque hoc falſum eſt: effluet. T. qui iſtuc?
PA. quia
eque tu uno eras contenta, neque ſolus dedit:
am hic quoque bonam, magnamque partem ad te
attulit.
Ita eſt; ſed ſine me pervenire, quo volo.
terea miles, qui me amare occeperat,
Cariam eſt profectus. te interea loci
gnovi. tute ſcis, poſt illa quam intumum
beam te, & mea conſilia ut tibi credam omnia.
Neque hoc tacebit Parmeno. PA. oh, dubiumne
id eſt?
Hoc agite amabo. mater mea illic mortua eſt
per. ejus frater aliquantum ad rem eſt avidior.
ubi hancce forma videt honeſta virginem,
fidibus ſcire, pretium ſperans, illico
oducit, vendit. forte fortuna adfuit
c meus amicus: emit eam dono mihi,
prudens harum rerum ignarusque omnium:
venit: poſtquam ſenſit me tecum quoque
m habere, fingit cauſſas, ne det, ſedulo:
, ſi fidem habeat, ſe iri præpoſitum tibi
ud me, ac non id metuat, ne, ubi eam acceperim,
e relinquam, velle ſe illam mihi dare;
rum id vereri. ſed, ego quantum ſuſpicor,
virginem animum adjecit. PH. etiamne amplius?
Nil: nam quæſivi. nunc ego eam, mi Phædria,
ltæ ſunt cauſſæ, quamobrem cupio abducere:
mum, quod ſoror eſt dicta: præterea, ut ſuis
ſtituam, ac reddam. ſola ſum: habeo hic neminem,
que amicum, neque cognatum. quamobrem
Phædria
io aliquos parare amicos beneficio meo.
amabo, adjuta me, quo id fiat facilius.
illum priores parteis hoſce aliquot dies
ud me habere. nihil reſpondes? PH. peſſuma,
quidquam cum iſtis factis tibi reſpondeam?
Eu noſter, laudo. tandem perdoluit: vir es.

PH. Haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

PH. Haud ego neſciebam, quorſum tu ires, parvol
Hinc eſt abrepta: eduxit mater pro ſua:
Soror eſt dicta: cupio abducere, ut reddam ſuis.
Nempe omnia hæc nunc verba huc redeunt deniq;
Excludor ego, ille recipitur: qua gratia?
Niſi illum plus amas, quam me: & iſtam nunc times
Quæ abducta eſt, ne illum talem præripiat tibi?
T. Egon' id timeo? PH. quid te ergo ſollicitat? cedo
Num ſolus ille dona dat? nunc ubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier?
Nonne, ubi mihi dixti cupere te ex Æthiopia
Ancillulam, relictis rebus omnibus,
Quæſivi? Eunuchum porro dixti velle te,
Quia ſolæ utuntur his reginæ: repperi:
Heri minas viginti pro ambobus dedi:
Tamen contemptus abs te, hæc habui in memoria
Ob hæc facta abs te ſpernor. T. quid iſtuc Phædria
Quanquam illam cupio abducere, atq; hac re arbitro
Id fieri poſſe maxume: veruntamen,
Potius quam te inimicũ habeam, faciam, ut juſſeris
PH. Vtinam iſtuc verbum ex animo, ac vere diceres
Potius, quam te inimicum habeam. ſi iſtuc crederem
Sincere dici, quidvis poſſem perpeti.
PA. Labaſcit, victus uno verbo. quam cito?
T. Ego non ex animo miſera dico? quam joco
Rem voluiſti à me tandem, quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum
Saltem ut concedas ſolum. PH. ſiquidem biduum,
Verum ne fiant iſti viginti dies.
T. Profecto non plus biduum, aut PH. aut? nihil moror.
T. Non fiet. hoc modo ſine te exorem. PH. ſcilice
Faciundũ eſt, quod vis. T. merito amo te. bene facis
PH. Rus ibo: ibi hoc me macerabo biduum:
Ita facere certum eſt: mos gerundu' eſt Thaidi.
Tu huc Parmeno fac illi adducantur. PA. maxume
PH. In hoc biduum Thais vale. T. mi Phædria,
Et tu. nunquid vis aliud? PH. egone quid velim?
Cum milite iſto præſens, abſens ut ſies:
Dies, noctesque ames me: me deſideres:
Me ſomnies: me expectes: de me cogites:
Me ſperes: me te oblectes: mecum tota ſis:
Meus fac ſis poſtremo animus, quando ego ſum tuus

T. M

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

[T]. Me miſeram, forſitan hic mihi parum habeat fidem,
[A]tque ex aliarum ingeniis nunc me judicet.
[E]go pol, quæ mihi ſum conſcia, hoc certo ſcio,
[N]eque me finxiſſe falſi quidquam, neque meo
[C]ordi eſſe quenquam cariorem hoc Phædria:
[E]t quidquid hujus feci, cauſſa virginis
[F]eci: nam me ejus ſpero fratrem propemodum
[J]am reperiſſe, adoleſcentem adeo nobilem: &
[I]s hodie venturum ad me conſtituit domum.
[C]oncedam hinc intro, atque expectabo, dum venit.

ACTVS II. SCENA I.

PHÆDRIA, PARMENO.

[P]H. ITa face, ut juſſi, deducantur iſti. PA. faciam. PH. at diligenter.
[P]A. Fiet. PH. at mature. PA. fiet. PH. ſatin' hoc mandatum eſt tibi?
[P]A. Ah rogitare? quaſi difficile ſiet. utinam
[T]am aliquid facile invenire poſſis, Phædria,
[H]oc quam peribit. PH. ego quoque una pereo, quod mi eſt carius.
[N]e iſtuc tam iniquo patiare animo. PA. minime: quin
[E]ffectum dabo. ſed nunquid aliud imperas?
[P]H. Munus noſtrum ornato verbis, quod poteris: &
[i]ſtum æmulum, quod poteris, ab ea pellito.
[P]A. Memini, tametſi nullus moneas. PH. ego rus ibo, atque ibi manebo.
[P]A. Cenſeo. PH. ſed heus tu. PA. quid vis? PH. cenſen' poſſe me obfirmare, &
[P]erpeti, ne redeam interea? PA. tene? non hercle arbitror:
[N]am aut jam revertere; aut mox noctu te adiget horſum inſomnia.
[P]H. Opu' faciam, ut defatiger uſque, ingratiis ut dormiam.
[P]A. Vigilabis laſſus: hoc plus facies. PH. ah, nil dicis, Parmeno.
[E]iciunda hercle hæc mollities animi: nimis me indulgeo.
[T]andem ego non illa caream, ſi ſit opus, vel totum triduum? PA. hui,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vnivorſum triduum ? vide, quid agas. PH. ſtat ſententia.
PA. Dii boni, quid hoc morbi eſt ? adeon' homines immutarier (mo fuit
Ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe ? hoc ne-
Minus ineptus, magis ſeverus quisquam, nec magis continens.
Sed quis hic eſt, qui huc pergit ? at at, hic quidem eſt paraſitus Gnatho
Militis: ducit ſecum una virginem huic dono: papæ!
Facie honeſta. Mirum, ni ego me turpiter hodie hic dabo
Cum meo decrepito hoc eunucho. hæc ſuperat ipſam Thaidem.

ACTVS II. SCENA II.

GNATHO, PARMENO.

G. DIi immortales, homini homo quid præſtat ? ſtulto intellegens (mihi:
Quid intereſt ? hoc adeo ex hac re venit in mentem
Conveni hodie adveniens quendam mei loci hinc atque ordinis,
Hominem haud impurum, itidem patria qui abligurrierat bona.
Video ſentum, ſqualidum, ægrum, pannis annisque obſitum.
Quid iſtuc, inquam, ornati eſt ? quoniam miſer, quod habui, perdidi.
Hem quo redactus ſum? omnes noti me atque amici deſerunt.
Hic ego illum contempſi præ me : quid homo, inquam, ignaviſſime ?
Itane paraſti te, ut ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi?
Simul conſilium cum re amiſti? viden' me ex eodem ortum loco ?
Qui color, nitor, veſtitus, quæ habitudo eſt corporis?
Omnia habeo, neque quidquam habeo : nil cum eſt, nil deſit tamen.
At ego infelix neq; ridiculus eſſe, neque plagas pati
Poſſum. quid ? tu his rebus credis fieri ? tota erras via. (prius.
Olim iſti fuit generi quondam quæſtus apud ſeclum
Hoc novum eſt aucupium : ego adeo hanc primus inveni viam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Eſt genus hominum,qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt,
Nec ſunt: hos conſector: hiſce ego non paro me ut rideant,
Sed eis ultro arrideo,&eorũ ingenia admiror ſimul.
Quidquid dicunt,laudo: id rurſum ſi negant, laudo id quoque:
Negat quis, nego: ait, ajo: poſtremo impetravi egomet mihi,
Omnia aſſentari. is quæſtus nunc eſt multo uberrimus.
P. Scitum hercle hominem: hic homines prorſum ex ſtultis inſanos facit.
G. Dum hæc loquimur, interea loci ad macellum ubi advenimus,
Concurrunt læti mi obviam cupedinarii omnes,
Cetarii, lanii,coqui, fartores, piſcatores, aucupes,
Quibus & re ſalva & perdita profueram, & proſum ſæpe:
Salutant: ad cœnam vocant: adventum gratulantur.
Ille ubi miſer, famelicus, videt me eſſe in tantum honorem,
Et tam facile victum quærere; ibi homo cœpit me obſecrare,
Ut ſibi liceret diſcere id de me. ſectari juſſi,
Si potis eſt, tamquam philoſophorum habent diſciplinæ ex ipſis
Vocabula, paraſiti itidem ut Gnathonici vocentur.
P. Viden' otium, & cibu' quid facit alienus. G. ſed ego ceſſo
Ad Thaidem hanc deducere, & rogitare ad cœnam ut veniat.
Sed Parmenonem ante oſtiũ Thaidis triſtem video,
Rivalis ſervum. ſalva eſt res: nimirum hic homines frigent.
Nebulonem hunc certum eſt ludere. P. hice hoc munere arbitrantur
Suam Thaidem eſſe. G. plurima ſalute Parmenonem
Summum ſuum impartit Gnatho. quid agitur? P. ſtatur. G. video:
Nunquidnam hic, quod nolis, vides? P. te. G. credo. at nunquid aliud?
P. Qui dum? G. quia triſti' es. P. nihil equidem. G. ne ſis. ſed quid videtur

Hoc tibi mancupium? P. non malum hercle. G. uro hominem. P. ut falſus animi eſt!
G. quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare eſſe? P. hoc nunc dicis,
Ejectos hinc nos. OMNIVM rerum heus viciſſitudo eſt. (reddam;
G. Sex ego te totos Parmeno hos menſes quietum
Ne ſurſum, deorſum curſites; neve uſque ad lucem vigiles.
Ecquid beo te? P. men'? papæ. G. ſic ſoleo amicos. P. laudo.
G. Detineo te fortaſſe: tu profectus alio fueras?
P. Nuſquam. G. tum tu igitur paululum da mihi operæ: fac admittar
Ad illam. P. age modo, nunc tibi patent fores hæ, quia iſtam ducis.
G. Num quem evocari hinc vis foras? P. ſine, biduum hoc prætereat.
Qui mihi nunc uno digitulo forē aperis fortunatus,
Næ tu iſtam faxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra.
G. Etiam nunc hic ſtas, Parmeno? eho numnam tu hic relictus cuſtos, (curſitet?
Ne quis forte internuncius clam à milite ad iſtam
P. Facete dictum. mira vero, militi quæ placeant.
Sed video herilem filium minorem huc advenire,
Miror, qui ex Piræo abierit: nam ibi cuſtos publice eſt nunc.
Non temere eſt: & properans venit: neſcio quid circumſpectat.

ACTVS II. SCENA III.

CHÆREA, PARMENO.

C. OCcidi.
Neque virgo eſt uſquam, neque ego, qui illam è conſpectu amiſi meo.
Vbi quæram? ubi inveſtigem? quem perconter? quam inſiſtam viam?
Incertus ſum: una hæc ſpes eſt; ubi ubi eſt, diu celari non poteſt.
O faciem pulchram: deleo omnes dehinc ex animo mulieres:
Tædet quotidianarum harum formarum. P. ecce autem alterum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

De amore neſcio quid loquitur. ô infortunatum ſe-
nem.
Hic vero eſt,qui ſi occeperit,ludum jocumq; dices
Fuiſſe illum alterum, præut hujus rabies quæ dabit.
C. Vt dî illum deæque ſenium perdant, qui me ho-
die remoratus eſt:
Meque adeo, qui reſtiterim; tum autem qui illum
flocciſecerim.
Sed eccum Parmenonem. ſalve. P. quid tu es tri-
ſtis? quidve alacris?
Vnde is? C. egone? neſcio hercle,neque unde eam,
neque quorſum eam:
Ita prorſum oblitus ſum mei.
P. Qui quæſo? C. amo. P. ehem. C. nunc,Parme-
no, te oſtendes, qui vir ſies. (inveni
Scis te mihi ſæpe pollicitum eſſe: Chærea, aliquid
Modo, quod ames: in ea re utilitatem ego faciam
ut noſcas meam:
Cum in cellulam ad te patris penum omnem con-
gerebam clanculum.
P. Age inepte. C. hoc hercle factum eſt. fac ſis
nunc promiſſa appareant,
Sive adeo digna res eſt,ubi tu nervos intendas tuos.
Haud ſimilis virgo eſt virginum noſtrarum: quas
matres ſtudent (ſient.
Demiſſis humeris eſſe, vincto pectore, ut gracilæ
Si qua eſt habitior paulo,pugilem eſſe ajunt: dedu-
cunt cibum:
Tametſi bona eſt natura, reddunt curatura junceas:
Itaque ergo amantur. P. quid tua iſtæc? C. nova
figura oris. P. papæ!
C. Color verus, corpus ſolidum, & ſucci plenum.
P. anni? C. ſedecim.
P. Flos ipſe. C. hanc tu mihi vi, clam, precario
Fac tradas: mea nil refert, dum potiar modo.
P. Quid,virgo cuja eſt? C. neſcio hercle. P. unde
eſt? C. tantundem. P. ubi habitat?
C. Ne id quidem. P. ubi vidiſti? C. in via. P. qua
ratione amiſiſti?
C. Id equidem adveniens mecū ſtomachabar modo:
Neque quenquam hominem eſſe ego arbitror, cui
magis bonæ
Felicitates omnes adverſæ ſient.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quid hoc eſt ſceleris? perii. P. quid factum eſt? C. rogas?
Patris cognatum atque æqualem Archidemidem
Noſtin'? P. quid ni? C. is, dum ſequor hanc, fit mihi obviam.
P. Incommode hercle. C. imo enimvero infeliciter:
Nam incommoda alia ſunt dicenda, Parmeno.
Illum, liquet mihi dejerare, his menſibus
Sex ſeptem prorſum non vidiſſe proxumis,
Niſi nunc, cum minime vellem, minimeq; opus fuit.
Eho, nonne hoc monſtri ſimile eſt quod ais? P. maxume.
C. Continuo accurrit ad me, quam longe quidem,
Incurvus, tremulus, labiis demiſſis, gemens:
Heus, heus, tibi dico, Chærea, inquit. reſtiti.
Scin', quid ego te volebam? dic. cras eſt mihi
Iudicium, quid tum? ut diligenter nuncies
Patri, advocatus mane mihi eſſe ut meminerit.
Dum hæc dicit, abiit hora. rogo, num quid velit.
Recte, inquit. abeo. cum huc reſpicio ad virginem,
Illa ſeſe interea commodum huc advorterat
In noſtram hanc plateam. P. mirum, ni hanc dicis, modo (erat.
Huic quæ data eſt dono. C. huc cum advenio, nulla
P. Comites ſecuti ſcilicet ſunt virginem?
C. Verum, paraſitus cum ancilla. P. ipſa eſt: ilicet
Deſine: jam conclamatum eſt. C. alias res agis.
P. Iſtuc ago quidem. C. noſtin', quæ ſit? dic mihi: aut
Vidiſtin'? P. vidi, novi: ſcio, quo abducta ſit.
C. Eho Parmeno mi, noſtin'? P. novi. C. & ſcis, ubi ſiet?
P. Huc deducta eſt ad Thaidem: ei dono data eſt.
C. Quis is eſt tam potens cum tanto munere hoc? P. miles Thraſo,
Phædriæ rivalis. C. duras fratris partes prædicas.
P. Imo enim, ſi ſcias quod donum huic dono contra comparet,
Tum magis dicas. C. quodnam quæſo hercle? P. eunuchum. C. illum ne obſecro
Inhoneſtum hominem, quem mercatus eſt here, ſenem, mulierem?
P. Iſtunc ipſum. C. homo quatietur certe cum dono foras.
Sed

Sed iſtam Thaidem non ſcivi nobis vicinam. P. haud diu eſt.

C. Perii. nunquamne etiam me illam vidiſſe? ehodum dic mihi,

Eſt ne, ut fertur, forma? P. ſane. C. at nihil ad noſtram hanc. P. alia res eſt.

C. Obſecro te hercle, Parmeno, fac ut potiar. P. faciam ſedulo, ac

Dabo operam, adjutabo. numquid me aliud? C. quo nunc is? P. domum, (dem.

Vt mancipia hæc, ita ut juſſit frater, deducā ad Thai-

C. O fortunatum iſtum eunuchum, qui quidem in hanc detur domum.

P. Quid ita? C. rogitas? ſumma forma ſemper conſervam domi

Videbit, conloquetur, aderit una in unis ædibus,

Cibum nonnunquam capiet cum ea, interdum propter dormiet. (Parmeno?

P. Quid, ſi nunc tute fortunatus fias? C. qua re

Reſponde. P. capias tu illiu' veſtem. C. veſtem? quid tum poſtea?

P. Pro illo te deducam. C. audio. P. te eſſe illum dicam. C. intellego.

P. Tu illis fruare commodis, quibus tu illum dicebas modo: (mias:

Cibum una capias, adſis, tangas, ludas, propter dor-

Quando quidem illarum neque quiſquam te novit, neque ſcit qui ſies.

Præterea forma, ætas ipſa eſt, facile ut te pro eunucho probes. (dari.

C. Dixiſti pulchre: nunquam vidi melius conſilium

Age eamus intro: nunc jam orna me, abduc, duc, quantum poteſt.

P. Quid agis? jocabar equidem. C. garris. P. perii, quid ego egi miſer?

Quo trudis? perculeris jam tu me? tibi equidem dico, mane.

C. Eamus. P. pergin'? C. certum eſt. P. vide, ne nimium calidum hoc ſit modo.

C. Non eſt profecto. ſine. P. at enim iſtæc in me cudetur faba. ah

Flagitium, facinus. C. an id flagitium eſt, ſi in domum meretriciam

Deducar, & illis crucibus, quæ nos, noſtramque adoleſcentiam
Habent deſpicatam, & quæ nos ſemper omnibus cruciant modis,
Nunc referam gratiam, atque eas itidem fallam, ut ab illis fallimur? (dolis?
An potius hæc patri æquũ eſt fieri, ut à me ludatur
Quod qui reſcierint, culpent: illud merito factum omnes putent.
P. Quid iſtuc? ſi certum eſt facere, facias. verum ne poſt conferas
Culpam in me. C. non faciam. P. jubes ne? C. jubeo, cogo, atque impero.
Nunquam defugiam auctoritatem. P. ſequere. C. dii vortant bene.

ACTVS III. SCENA I.

THRASO, GNATHO, PARMENO.

T. MAgnas vero agere gratias Thais mihi?
G. Ingenteis. T. ain' tu, læta eſt? G. non tam ipſo quidem
Dono, quam abs te datum eſſe: id vero ſerio
Triumphat. P. huc proviſo, ut, ubi tempus ſiet,
Deducam. ſed eccum militem. T. eſt iſtuc datum
Profecto mihi, ut ſint grata quæ facio, omnia.
G. Advorti hercle animum. T. vel rex ſemper maxumas
Mihi agebat, quidquid feceram, aliis non item.
G. Labore alieno magno partam gloriam
Verbis ſæpe in ſe tranſmovet, qui habet ſalem;
Qui in te eſt. T. habes. G. rex te ergo in oculis. T. ſcilicet.
G. Geſtire. T. vero. credere omnem exercitum,
Conſilia. G. mirum. T. tum ſicubi eum ſatietas
Hominum, aut negoti ſi quando odium ceperat,
Requieſcere ubi volebat, quaſi: noſtin'? G. ſcio.
Quaſi ubi illã expueret miſeriam ex animo. T. tenes.
Tum me convivam ſolum adducebat ſibi. G. hui,
Regem elegantem narras. T. imo ſic homo
Eſt perpaucorũ hominum. G. imo nullorũ arbitror,
Si tecum vivit. T. invidere omnes mihi,
Mordere clanculum: ego flocci pendere:
Illi invidere miſere. verum unus tamen

Im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Impenſe, elephantis quem Indicis præfecerat,
Is ubi moleſtus magis eſt, quæſo, inquam, Strato,
Eone es ferox, quia habes imperium in belluas?
G. Pulchre mehercle dictum, & ſapienter. papæ!
Iugularas hominem. quid ille? T. mutus illico.
G. Quid ni eſſet? P. dii voſtram fidem, hominem
perditum, (tho,
Miſerumq; & illum ſacrilegum! T. quid illud, Gna-
Quo pacto Rhodium tetigerim in convivio,
Nunquid tibi dixi? G. nunquam: ſed narra, obſecro.
Plus millies jam audivi. T. una in convivio
Erat hic, quem dico, Rhodius adoleſcentulus.
Forte habui ſcortum: cœpit ad id alludere,
Et me irridere. quid agis, inquam, homo impudens?
Lepus tute es, & pulpamentum quæris. G. ha, ha, hæ.
T. Quid eſt? G. facete, lepide, laute: nihil ſupra.
Tuumne, obſecro te, hoc dictum erat? vetu' credidi.
T. Audieras? G. ſæpe; & fertur inprimis. T. meum eſt.
G. Dolet dictum imprudenti adoleſcenti, & libero.
P. At te dii perdant. G. quid ille, quæſo? T. perditus.
Riſu omnes, qui aderant, emoriri. denique
Metuebant omnes jam me. G. non injuria.
T. Sed heus tu, purgon' ego me de iſtac Thaidi,
Quod eam me amare ſuſpicata eſt? G. nihil minus,
Imo magis auge ſuſpicionem. T. cur? G. rogas?
Scin'? ſi quando illa mentionem Phædriæ
Facit, aut ſi laudat, te ut male urat. T. ſentio.
G. Id ut ne fiat, hæc res ſola eſt remedio.
Vbi nominabit Phædriam, tu, Pamphilam
Continuo. ſi quando illa dicet, Phædriam
Comiſſatum intromittamus: tu, Pamphilam
Cantatum provocemus. ſi laudabit hæc
Illius formam: tu hujus contra. denique
Tu par pari referto, quod eam remordeat.
T. Siquidem me amaret, tũ iſtuc prodeſſet, Gnatho.
G. Quando illud, quod tu das, expectat, atque amat;
Iam dudum amat te; jamdudum illi facile fit,
Quod doleat: metuit ſemper, quem ipſa nunc capit
Fructum, ne quando iratus tu alio conferas.
T. Bene dixti: at mihi iſtuc non in mentem venerat.
G. Ridiculum: non enim cogitaras: cæterum,
Idem hoc tute melius quanto inveniſſes, Thraſo?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS III. SCENA II.

THAIS, THRASO, PARMENO, GNATHO, PYTHIAS.

THA. AVdire vocem viſa ſum modo militis:
Atque eccum. ſalve, mi Thraſo. THR. Thais mea,
Meum ſuavium, quid agitur? ecquid nos amas
De fidicina iſtac? PA. quam venuſte. quod dedit
Principium adveniens. THA. plurimum merito tuo
G. Eamus ergo ad cœnam: quid ſtas? PA. hem alterum. (moro
Ex homine hunc natum dicas. THA. ubi vis, no
PA. Adibo, atque adſimulabo, quaſi nunc exeam.
Ituran' Thais quopiam es? THA. ehem Parmeno,
Bene pol feciſti: hodie itura. PA. quo? THA. ec quid hunc vides?
PA. Video, & me tædet. ubi vis, dona adſunt tibi
A Phædria. THR. quid ſtamus? cur non imus hinc
PA. Quæſo hercle ut liceat, pace quod fiat tua,
Dare huic quæ volumus, convenire & conloqui.
THR. Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimilia
PA. Res indicabit. heus jubete iſtos foras
Exire, quos juſſi. ocius procede tu huc. (na
Ex Æthiopia eſt uſque hæc. THR. hic ſunt tres mi
G. Vix. PA. ubi tu es Dore? accede huc. hem Eunuchum tibi
Quam liberali facie, quam ætate integra?
THR. Ita me di ament, honeſtus eſt. P. quid tu ai Gnatho?
Nunquid habes, quod contemnas? quid tu autem Thraſo?
Tacent: ſatis laudant. fac periclum in literis,
Fac in palæſtra, in muſicis. quæ liberum
Scire æquum eſt adoleſcentem, ſolertem dabo.
THR. Ego illum eunuchum, ſi ſit opus, vel ſobrius
PA. Atque hæc qui miſit, non ſibi ſoli poſtulat
Te vivere, & ſua cauſſa excludi cæteros:
Neque pugnas narrat, neque cicatrices ſuas
Oſtentat: neque tibi obſtat: quod quidam facit.
Verum, ubi moleſtum non erit, ubi tu voles,
Vbi tempus tibi erit, ſat habet, ſi tum recipitur.
THR. Apparet ſervom hunc eſſe domini pauperis,

Mi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Miſerique. G. nam hercle nemo poſſet, ſat ſcio,
Qui haberet qui pararet alium, hunc perpeti.
PA. Tace tu: quem ego eſſe infra infimos omnis puto
Homines: nam, qui huic animum aſſentari induxeris,
E flamma petere te cibum poſſe arbitror.
THR. Iamne imus? THA. hos prius introducam, &, quæ volo,
Simul imperabo: poſt continuo exeo.
THR. Ego hinc abeo: tu iſtam opperire. PA. haud convenit
Vna cum amica ire imperatorem in viam.
THR. Quid tibi ego multa dicam? domini ſimilis es.
G. Ha, ha, hæ. THR. quid rides? G. iſtuc, quod dixti modo,
Et illud de Rhodio dictum cum in mentem venit.
Sed Thais exit. THR. abi: præcurre, ut ſint domi
Parata. G. fiat. THA. diligenter, Pythia,
Fac cures, ſi Chremes huc forte advenerit,
Vt ores, primum ut maneat: ſi id non commodũ eſt,
Vt redeat: ſi id non poterit, ad me adducito.
PY. Ita faciam. THA. quid? quid aliud volui dicere?
Hem, curate iſtam diligenter virginem.
Domi adſitis, facite. THR. eamus. THA. vos me ſequimini.

ACTVS III. SCENA III.

CHREMES, PYTHIAS.

C. PRofecto quanto magis magisque cogito,
Nimirum dabit hæc Thais mihi magnum malum:
Ita me video ab ea aſtute labefactarier.
Iam tum, cum primum juſſit me ad ſe accerſier,
(Roget quis, quid tibi cum illa? ne noram quidem)
Vbi veni, cauſſam, ut ubi manerem, repperit:
Ait rem divinam feciſſe, & rem ſeriam
Velle agere mecum. jam tum erat ſuſpicio,
Dolo malo hæc fieri omnia. ipſa accumbere
Mecum, mihi ſeſe dare, ſermonem quærere.
Vbi friget, huc evaſit, quam pridem pater
Mihi & mater mortui eſſent. dico, jam diu.
Rus Sunii ecquod habeam, & quam longe à mare.
Credo ei placere hoc; ſperat ſe à me avellere.

Po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Poſtremo, ecqua inde parva periſſet ſoror;
Ecquis cum ea una; quid habuiſſet, cum perit;
Ecquis eam poſſet noſcere. hæc cur quæritet?
Niſi ſi illa forte, quæ olim periit parvola
Soror, hanc ſe intendit eſſe, ut eſt audacia.
Verum ea ſi vivit, annos nata eſt ſedecim,
Non major: Thais, ego quam ſum, majuſcula eſt.
Miſit porro orare, ut venirem, ſerio.
Aut dicat quid volt, aut moleſta ne ſiet.
Non hercle veniam tertio. heus, heus. P. hic qu eſt?
C. Ego ſum Chremes. P. ô capitulum lepidiſſimun
C. Dico ego mi inſidias fieri? P. Thais maxumo
Te orabat opere, ut cras redires. C. rus eo.
P. Fac, amabo. C. non poſſum, inquam. P. at apu nos hic mane,
Dum redeat ipſa. C. nihil minus. P. Cur mi Chre mes?
C. Malam rem. abis hinc? P. ſi iſtuc ita certum e tibi,
Amabo, ut illuc tranſeas, ubi illa eſt. C. eo.
P. Abi Dorias, cito hunc deduce ad militem.

ACTVS III. SCENA IV.

ANTIPHO.

HEri aliquot adoleſcentuli coiimus in Piræo,
In hunc diem ut de ſymbolis eſſemus. Chæ ream ei rei
Præfecimus: dati annuli: locus, tempus conſtitutũ eſt
Præteriit tempus: quo in loco dictum eſt, para nihil eſt.
Homo ipſe nuſquam eſt: neque ſcio, quid dicam aut quid conjectem.
Nunc mihi hoc negoti cæteri dedere, ut illum quæ ram:
Idque adeo viſam, ſi domi eſt. quiſnam hinc à Thai de exit?
Is eſt, an non eſt? ipſus eſt. quid hoc hominis? qu eſt hic ornatus?
Quid illud mali eſt? nequeo ſatis mirari, neq; con jicere.
Niſi quidquid eſt, procul hinc libet priu', quid ſit ſciſcitari,

ACTVS III. SCENA V.

CHÆREA, ANTIPHO.

NVm quis hic eſt? nemo eſt. num quis hinc
me ſequitur? nemo homo eſt.
mne erumpere hoc licet mihi gaudiū?pro Iupiter,
nc tempu' profecto eſt, cum perpeti me poſſum
interfici:
e vita aliqua hoc gaudium contaminet ægritudine.
d neminem ne curioſum intervenire nunc mihi,
ui me ſequatur,quoquo eam,rogitando obtundat,
enicet,
uid geſtiam, aut quid lætus ſim, quo pergam,unde
emergam, ubi ſiem
ſtitum hunc nactus, quid mihi quæram,ſanus ſim
an ne inſaniam?
. Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam video
velle, inibo. (tus quærit?
hærea, quid eſt quod ſic geſtis? quid ſibi hic veſti-
uid eſt, quod lætus ſis? quid tibi vis? ſatis ne ſa-
nus? quid me
ſpectas?quid taces?C. ô feſtus dies hominis!amice
lve: nemo eſt omnium, quem ego magi' nunc
cuperem quam te:
. Narra iſtuc quæſo, quid ſiet. C. imo ego te ob-
ſecro hercle, ut audias.
oſtin' hanc, quam frater amat? A. novi. nempe
opinor Thaidem.
. Iſtam ipſam. A. ſic commemineram. C. quæ-
dam hodie eſt ei dono data
irgo. quid ego ejus tibi nunc faciem prædicem,
aut laudem, Antipho, (ctator ſiem?
um ipſum me noris, quam elegans formarum ſpe-
n hac commotus ſum. A. ain' tu? C. primam di-
ces, ſcio, ſi videris.
uid multa verba? amare cœpi. forte fortuna domi
uidam erat Eunuchus, quem mercatus fuerat fra-
ter Thaidi: (Parmeno
eq; is deductus etiam tum ad eam. ſummonuit me
i ſervus, quod ego arripui. A. quid id eſt? C. ta-
ce ſis,citius audies.
t veſtem cum illo mutem, & pro illo jubeam me
illuc deducier.

A. Pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

A. Pro eunuchon'? C. ſic eſt. A. quid tandem
ca re ut caperes commodi?
C. Rogas? viderem, audirem, eſſem una, qua cu
cupiebam, Antipho.
Num parva cauſſa, aut parva ratio eſt? traditus ſi
mulieri. (domu
Illa illico ubi me accepit, læta vero ad ſe abdu
Commendat virginem. A. cui? tibine? C. mi
A. ſatis tuto tamen.
C. Edicit, ne vir quiſquam ad eam adeat, & mihi,
abſcedam, imperat,
In interiore parte ut maneam ſolus cum ſola. ann
Terram intuens modeſte, miſer: ego, inquit, ad c
nam hinc eo:
Abducit ſecum ancillas: paucæ, quæ circum ill
eſſent, manent
Novitiæ. continuo hæc adornant, ut lavet.
Adhortor, properent. dum apparatur, virgo in co
clavi ſedet,
Suſpectans tabulam quandam pictam, ubi inerat
ctura hæc, Iovem
Quo pacto Danaæ miſiſſe ajunt quondam in gr
mium imbrem aureum.
Egomet quoque id ſpectare cœpi. & quia conſim
lem luſerat (mi
Iam olim ille ludũ, impendio magis animu' gaudeb
Deum ſeſe in hominem convertiſſe, atque per ali
nas tegulas (culu
Fucum factum mulieri, veniſſe per impluvium cla
At quem Deum? qui templa cœli ſumma ſoni
concutit.
Ego homuncio hoc non facerem? ego vero ill
feci, ac lubens.
Hæc dum mecum reputo, accerſitur lavatum inte
ea virgo. (ru
It, lavit, redit: deinde illam in lecto illæ conloc
Sto expectans, ſiquid mihi imperent. venit un
heus tu, inquit, Dore,
Cape hoc flabellum, ventulum huic ſic facito du
lavamus.
Vbi nos laverimus, ſi voles, lavato. accipio triſtis.
A. Tum equidem iſtuc os tuum impudens vider
nimium vellem.

Qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ui eſſet ſtatus, flabellulum tenere te aſinum tantũ.
Vix elocuta eſt hoc, foras ſimul omnes proruunt ſe : (abſunt,
beunt lavatum, perſtrepunt, ita ut fit, domini ubi
terea ſomnus virginẽ opprimit. ego limis ſpecto,
per flabellum clanculum, & ſimul alia circumſpecto,
tin' explorata ſint. video eſſe : peſſulũ oſtio obdo.
. Quid tum? C. quid? quid tum? fatue? A. fateor. C. egon' occaſionem
ihi oſtentatam, tam brevem, tam optatam, tam inſperatam, (bar.
nitterem? tum pol ego is eſſem vero, qui ſimula-
. Sane, hercle, ut dicis. ſed interim de ſymbolis quid actum eſt?
Paratum eſt. A. frugi es : ubi? domin'? C. immo apud libertum Diſcum.
Perlonge eſt. C. ſed tanto ocyus properemus. A. muta veſtem.
Vbi mutem? perii : nam domo exulo nunc : metuo fratrem, (jam.
intus ſit : porro autem, pater ne rure redierit
Eamus ad me : ibi proxumum eſt ubi mutes. C. recte dicis.
mus : & de iſtac ſimul, quo pacto porro poſſim
tiri, conſilium volo capere una tecum. A. fiat.

ACTVS IV. SCENA I.

DORIAS.

Ta me dii ament, quantum ego illum vidi, non nihil timeo
iſera, ne quam ille hodie inſanu' turbam faciat, aut vim Thaidi. (virginis,
m poſtquã iſte advenit, Chremes, adoleſcens frater
gat, illum admitti ut jubeat. ille continuo iraſci, neque (invitet. id
gare audere : Thais porro inſtare, ut hominem
ciebat retinendi illius cauſa : quia, illa quæ cupibat
ſorore ejus indicare, ad eam rem tempus nõ erat.
itat triſtis. manſit ibi. illa cum illo ſermonem occipit.
les vero ſibi putare adductũ ante oculos æmulũ :
luit facere contra huic ægre : heus heus, inquit, puer, huc Pamphilam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Accerſe,ut delectet hic nos. illa exclamat, minime
gentium. (gium
Tun' in convivium illam?miles tendere. inde ad jur
Interea aurum ſibi clam mulier demit, dat mihi u
auferam. (cet, ſcio
Hoc eſt ſigni, ubi primum poterit,ſeſe illinc ſubdu

ACTVS IV. SCENA II.

PHÆDRIA.

DVm rus eo, cœpi egomet mecum inter vias,
Ita ut fit,ubi quid in animo eſt moleſtiæ,
Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in
Pejorem partem.quid opu' eſt verbis? dũ hæc puto
Præterii imprudens villam. longe jam abieram.
Cum ſenſi, redeo ſurſum, male vero me habens.
Vbi ad ipſum veni divorticulum, conſtiti:
Occepi mecum cogitare: Hem biduum hic
Manendum eſt ſoli ſine illa? quid tum poſtea?
Nihil eſt? quid nihil? ſi non tangendi copia eſt,
Eho, ne videndi quidem erit? ſi illud non licet,
Saltem hoc licebit. certe extrema linea
Amare, haud nihil eſt. villam prætereo ſciens.
Sed quid hoc quod timida ſubito egreditur Pythias

ACTVS IV. SCENA III.

PYTHIAS, PHÆDRIA, DORIAS.

PY. VBi illum ego ſceleroſum miſera atque im-
pium inveniam? aut ubi
Quæram? hoccine tam audax facinus eſſe auſum
PH. perii. hoc quid ſit vereor.
PY. Quin inſuper etiam ſcelu', poſtquam ludifica-
tu' eſt virginem, (conſcidit
Veſtem omnem miſeræ diſcidit: eam ipſam capill
PH. Hem. PY. qui nunc ſi detur mihi, (nefico
Vt ego unguibus facile illi in oculos involem ve
PH. Profecto neſcio quid abſente nobis turbatum
eſt domi. (Pythias
Adibo. quid iſtuc? quid feſtinas? aut quem quæris
PY. Hem Phædria, egon' quem quæram? abi hinc
quo dignu' es cum donis tuis
Tam lepidis. PH. quid iſtuc eſt rei?
PY. Rogas me? Eunuchum quem dediſti nobis,
quas turbas dedit?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

tiavit virginem, quam heræ dederat dono miles.
PH. quid ais?
r. Perii. PH. temulenta es. PY. utinam ſic ſient,
mihi qui male volunt. (fuit?
Au,obſecro mea Pythia, quid iſtuc nam monſtri
r. Inſanis: qui iſtuc facere Eunuchus potuit? PY.
ego illum neſcio
ui fuerit: hoc, quod fecit, res ipſa indicat.
rgo ipſa lacrumat, neque, cum rogites quid ſit,
audet dicere.
e autem bonus vir nuſquam apparet. etiam hoc
miſera ſuſpicor, (rari ſatis,
liquid domo abeuntem abſtuliſſe. PH. nequeo mi-
uo abire ignavos ille poſſit longius, niſi domum
orte ad nos rediit. PY. viſe, amabo, num ſit.
PH. jam faxo ſcies.
Perii,obſecro. tam infandum facinus,mea tu, ne
audivi quidem.
r. At pol ego amatores mulierum eſſe audieram
eos maxumos, (nerat:
d nihil poteſſe:verum miſeræ non in mentem ve-
m illum aliquo concluſſem, neque illi commiſiſ-
ſem virginem.

ACTVS IV. SCENA IV.

PHÆDRIA, DORVS, PYTHIAS, DORIAS.

H. EXi foras ſceleſte: at etiam reſtitas
Fugitive? prodi, male conciliate. DO. ob-
ſecro. PH. oh,
ud vide, os ut ſibi diſtorſit carnufex.
uid huc reditio eſt? quid veſtis mutatio eſt?
uid narras? paulum ſi ceſſaſſem, Pythia,
omi non offendiſſem: ita jam ornabat fugam.
r. Habeſne hominem amabo? PH. quid ni? PY. ô
factum bene.
R. Iſtuc pol vero bene. PY. ubi eſt? PH. rogi-
tas? non vides?
r. Videam, obſecro, quem? PH. hunc ſcilicet,
PY. quis hic eſt homo? (ſuis
:Qui ad vos deductus hodie eſt. PY. hunc oculis
oſtrarum nunquam quiſquam vidit, Phædria.
:Non vidit? PY. an tu hũc credidiſti eſſe, obſecro,

Ad nos deductum ? Ph. nanque alium habui nem
nem. Py. au,
Nec comparandus hic quidem ad illum eſt. ille e
Honeſta facie, & liberali. Ph. ita viſus eſt
Dudum, quia varia veſte exornatus fuit :
Nunc tibi videtur fœdus, quia illam non habet.
Py. Tace obſecro : quaſi vero paulum interſiet,
Ad nos deductus hodie eſt adoleſcentulus ,
Quem tu videre vero velles, Phædria.
Hic eſt vetus, vietus, veternoſus, ſenex,
Colore muſtellino. Ph. hem,quæ hæc eſt fabula
Eo redigis me,ut,quid egerim, egomet neſciam.
Eho tu , emin' ego te ? Do. emiſti. Py. jube mi
denuo (neg
Reſpondeat. Ph. roga. Py. veniſtin' hodie ad no
At ille alter venit annos natus ſedecim : (expe
Quem ſecũ adduxit Parmeno. Ph.agedum,hoc mi
Primum:unde habes iſtam,quã habes,veſtem? tace
Monſtrũ hominis, non dicturus ? Do. venit Chære
Ph. Frater ne ? Do. ita eſt. Ph. quando ? Do. h
die. Ph. quam dudum ? Do. modo.
Ph. Qui cum ? Do. cum Parmenone. Ph. noraſ
eum prius ?
Do. Non : nec, quis eſſet, unquam audieram dici
Ph. Vnde igitur , meum fratrem eſſe , ſcieba
Do. Parmeno
Dicebat eum eſſe : is dedit mihi hanc. Ph. occidi,
Do. Meam ipſe induit:poſt una ambo abierunt for
Py. Iam ſati' credis ſobriam eſſe me , & nil me
titam tibi ?
Iam ſati' certum eſt virginem vitiatam eſſe? Ph. a
nunc,bellua, (indic
Credis huic quod dicat?Py.quid iſti credam?res ip
Ph. Concede iſtuc paululum, audin'? etiam paul
lum. ſat eſt. (ti
Dic dũ hoc rurſum, Chærean' tuam veſtem detra
Do. Factum. Ph. & ea eſt indutus ? Do. factu
Ph. & pro te huc deductu' eſt ? Do. ita.
Ph. Iupiter magne, ô ſceleſtum,atque audacem h
minem. Py. væ mihi,
Etiam nunc non credis , indignis nos irriſas modi
Ph. Mirũ ni credis quod iſte dicat.quid agam,neſci
(Heus tu negato rurſum) poſſumne ego hodie ex
exſculpere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Verum? vidiſtin' fratrem Chæream? Do. non. Ph. non poteſt ſine (negar.
Malo fateri,video. ſequere me hac. modo ait,modo Ora me.) Do. obſecro te vero Phædria. Ph. in' intro nunc jam? Do. hoi, hei.
Ph. Alio pacto honeſte quo modo hinc nunc abeam, neſcio: (cabere?
Actum eſt ſiquidem. tu me hic etiam nebulo ludifi-
Py. Parmenonis tam ſcio eſſe hanc technam, quàm me vivere.
Dor. Sic eſt. Py. inveniam parem ubi pol hodie referam gratiam.
Sed nunc quid faciendum cenſes Dorias? Dor. de iſtac rogas
Virgine? Py. ita: utrum taceam ne, an prædicem? Dor. pol, ſi ſapis, (virginis.
Quod ſcis neſcis,neque de eunucho, neque de vitio
Hac re & te omni turba evolvis,& illi gratũ feceris.
Id modo dic,abiſſe Dorum. Py. ita faciam. Dor. ſed videon' Chremem?
Thais jam aderit. Py. quid ita? Dor. quia,cum inde abeo, jam tunc cœperat
Turba inter eos. Py. tu aufer aurum hoc: ego ſcibo ex hoc, quid ſiet.

ACTVS IV. SCENA V.

CHREMES, PYTHIAS.

C. AT at,data hercle verba mihi ſunt: vicit vinum quod bibi. (ſobrius:
Ac dum accubabam, qui videbar mihi eſſe pulchre
Poſtquam ſurrexi,neque pes,neque mens ſatis ſuum officium facit.
P. Chreme. C. quis eſt? ehem Pythia. vah quanto nunc formoſior
Videre,quam dudum? P. certe quidem tu pol multo alacrior.
C. Verbum hercle verum hoc eſt: SINE Cerere & Libero friget Venus.
Sed Thais multo ante venit? P. an abiit jam à milite?
C. Iam dudum, ætatem. lites factæ ſunt inter eos maxumæ.
P. Nil dixit tum, ne ſequerere ſeſe? C. nihil, niſi abiens mihi innuit.

P. Eho, nonne id ſat erat? C. at neſciebam id di-
cere illam, niſi quia
Correxit miles, quod intellexi minus: nam me ex-
truſit foras. (terim
Sed eccam ipſam video: miror, ubi huic ego antevor-

ACTUS IV. SCENA VI.

THAIS, CHREMES, PYTHIAS.

T. CRedo equidem illum jam affuturum eſſe, il-
lam ut eripiat: ſine
Veniat: atq; ſi illam digito attigerit uno, oculi illic-
Effodientur: uſq; eo ego illiu' ferre poſſum ineptias
Et magnifica verba, verba dum ſint. verum enim, ſi
Conferentur, vapulabit. (ad rem
C. Thais, ego jam dudum hic adſum. T. ô mi Chre-
me, te ipſum expectabam:
Scin' tu turbam hanc propter te eſſe factam? & adeo
ad te attinere hanc
Omnem rem? C. ad me? qui? quaſi iſtuc. T. qui-
dum tibi ſororem ſtudeo (ta paſſi
Reddere, & reſtituere, hæc atq; hujusmodi ſum mul-
C. Ubi ea eſt? T. domi apud me. C. ehem. T. quid eſt?
Educta ita, uti teque illaque dignum eſt. C. qui-
ais? T. id quod res eſt.
Hanc tibi dono do, neque repeto pro illa abs te
quidquam pretii.
C. Et habetur, & referetur, Thais, ita uti merita es
Gratia. T. at enim cave, ne prius, quam hanc à me
accipias, amittas,
Chreme: nam hæc ea eſt, quam miles à me vi nunc
venit ereptum.
Abi tu, ciſtellã, Pythia, domo affer cũ monumentis
C. Viden' tu illum Thais? P. ubi ſita eſt? T. in ri-
ſco, odioſa, ceſſas?
C. Militem ſecum ad te quantas copias adducere?
At at at. T. num formidoloſus obſecro es, mi homo?
C. apage ſis. (minus
Egon' formidoloſus? nemo eſt hominum, qui vivat
T. Atque ita opu' eſt. C. ah, metuo, qualem tu me
eſſe hominem exiſtumes. (eſt
T. Imo hoc cogitato: quicũ res tibi eſt, peregrinus
Minu' potens quam tu, minu' notus, amicorum hic
habens minus.

C. Sci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

C. Scio iſtuc : ſed tu quod cavere poſſis , ſtultum admittere eſt. (injuria.
Malo ego nos proſpicere,quam hunc ulciſci accepta
Abi tu , atque oſtium obſera intus , ego dum hinc tranſcurro ad forum :
Volo ego adeſſe hic advocatos nobis in turba hac. T. mane.
C. Melius eſt.T. mane. C. omitte, jam adero.T.nil opus eſt iſtis, Chreme :
Hoc dic modo , ſororem illam tuam eſſe, & te parvam virginem
Amiſiſſe, nunc cognoſſe : ſigna oſtende. P. adſunt. T. cape. (C. probe.
Si vim faciet, in jus ducito hominem : intellextin'?
T. Fac,animo hæc præſenti dicas. C. faciam. T. attolle pallium. (paro.
Perii,huic ipſi opus patrono eſt , quem defenſorem

ACTVS IV. SCENA VII.

THRASO, GNATHO, SANGA, CHREMES, THAIS.

THR. HAnccine ego ut contumeliam tam inſignem in me accipiam, Gnatho?
Mori me ſatius eſt. Simalio, Donax, Syriſce, ſequimini.
Primum ædeis expugnabo. G. recte. THR. virginem eripiam. G. probe.
THR. Male multabo ipſam. G. pulchre. THR. in medium huc agmen cum vecti Donax ,
Tu Simalio in ſiniſtrũ cornu, tu Syriſce in dexterũ.
Cedo alios : ubi centurio eſt Sanga , & manipulus furum ? S. eccum adeſt.
THR. Quid, ignave ? peniculon' pugnare, qui iſtum huc portes, cogitas ? (litum:
S. Egone? imperatoris virtutem noveram,& vim mi-
ne ſanguine hoc fieri non poſſe : qui abſtergerem volnera. (ſervat domi.
THR. Vbi alii ? S. qui , malum , alii ? ſolus Sannio
THR. Tu hoſce inſtrue : hic ego ero poſt principia : inde omnibus ſignum dabo. (loco.
G. Illuc eſt ſapere: ut hoſce inſtruxit,ipſus ſibi cavit
THR. Idem hocce Pyrrhus factitavit. C. viden' tu Thais, quam hic rem agit ?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Nimirum conſilium illud rectum eſt de occludendis ædibus.
THA. Sane, quod tibi nunc vir videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt:
Ne metuas. THR. quid videtur? G. fundam tibi nunc nimis vellem dari, (fugam
Vt tu illos procul hinc ex occulto cæderes: facerent
THR. Sed eccam Thaidem ipſam video. G. quam mox irruimus? THR. mane. (decet
Omnia prius experiri verbis quã armis ſapientem.
Qui ſcis, an, quæ jubeam, ſine vi faciat? G. Dii voſtram fidem,
Quanti eſt ſapere! nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior.
THR. Thais, primum hoc mihi reſponde: cum tibi do iſtam virginem,
Dixtin' hos mihi dies ſoli dare te? THA. quid tum poſtea? THR. rogitas,
Quæ mi ante oculos corã amatorem adduxiſti tuũ?
Quid cum illo ut agas? & cum eo clam ſubduxiſti te mihi?
THA. Libuit. THR. Pamphilam ergo huc redde, niſi ſi mavis eripi.
C. Tibi illam reddat? aut tu eam tangas? omnium G. ah, quid agis? tace.
THR. Quid tu tibi vis? ego non tangam meam? C. tuam autem, furcifer?
G. Cave ſis: neſcis, cui maledicas nunc viro. C. non tu hinc abis?
Scin' tu, ut tibi res ſe habeat? ſi quidquam hodie hic turbæ cœperis,
Faciam, hujus loci, diiq;, meiq;, ſemper memineris
G. Miſeret tui me, qui hunc tantum hominem facias inimicum tibi.
C. Diminuam ego caput tuum hodie, niſi abis. G. ain' vero canis?
Siccine agis? THR. quis tu es, homo? quid tibi vis? quid cum illa rei tibi eſt?
C. Scibis. principio eam eſſe dico liberam. THR. hem. C. civem Atticam. THR. hui.
C. Meam ſororem. THR. os durum. C. miles, nunc adeo edico tibi, [nam ec
Ne vim facias ullam in illam. Thais, ego ad Sophro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

utricem, ut eam adducam, & ſigna oſtendam hæc.
THR. tun' me prohibeas,
eam ne tangam? C. prohibeo, inquam. G. audin' tu? hic furti ſe alligat.
tin' hoc eſt tibi? THR. hoc idem tu ais? THA. quære, qui reſpondeat.
HR. Quid nunc agimus? G. quin redeamus: jam hæc tibi aderit ſupplicans
ltro. THR. credin'? G. imo certe: novi ingenium mulierum: [ne putas.
olunt, ubi velis: ubi nolis, cupiunt ultro. THR. be-
. Iam dimitto exercitum? THR. ubi vis. G. Sanga, ita uti fortes decet
ilites, domi focique fac viciſſim ut memineris.
Iamdudum animus eſt in patinis. G. frugi es.
THR. vos me hac ſequimini.

ACTVS V. SCENA I.

THAIS, PYTHIAS.

. PErgin' ſceleſta mecum perplexe loqui?
Scio, neſcio: abiit: audivi: ego non affui.
on tu iſtuc mihi dictura aperte es, quidquid eſt?
irgo conſciſſa veſte lacrumans obticet,
unuchus abiit, quamobrem? quid factum eſt? taces?
. Quid tibi ego dicã miſera? illũ eunuchum negant
uiſſe. T. quis fuit igitur? P. iſte Chærea.
. Qui Chærea? P. iſte ephebus frater Phædriæ.
. Quid ais, venefica? P. atqui certo comperi.
. Quid is, obſecro, ad nos? quamobrem adductu' eſt? P. neſcio,
iſi amaſſe credo Pamphilam. T. hem miſera, occidi,
nfelix, ſi quidem tu iſtæc vera prædicas.
um id lacrumat virgo? P. id opinor. T. quid ais ſacrilega?
tuccine interminata ſum hinc abiens tibi?
. Quid facerem? ita ut tu juſti, ſoli credita eſt.
. Sceleſta, ovem lupo commiſti. diſpudet,
ic mihi data eſſe verba. quid illuc hominis eſt?
. Hera mea tace obſecro, ſalvæ ſumus: hominem
abemus ipſum. T. ubi is eſt? P. hem ad ſiniſtram, non vides?
n. T. video. P. comprehendi jube, quantum poteſt.
. Quid illo facias ſtulta? P. quid faciam, rogas?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vide amabo, ſi non, cum aſpicias, os impudens
Videtur. T. non. P. tum, quæ ejus confidentia eſt

ACTUS V. SCENA II.

CHÆREAS, THAIS, PYTHIAS.

C. APud Antiphonem uterque, mater, & pater,
Quaſi dedita opera, domi erant, ut nullo modo
Introire poſſem, quin viderent me. interim
Dum ante oſtium ſto, notus mihi quidam obviam
Venit. ubi vidi, ego me in pedes, quantum queo,
In angiportum quoddam deſertum, inde item
In aliud, inde in aliud. ita miſerrimus
Fui fugitando, ne quis me cognoſceret.
Sed eſt ne hæc Thais, quam video? ipſa eſt. hæreo
Quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?
T. Adeamus. bone vir Dore, ſalve: dic mihi,
Aufugiſtin'? C. hera, factum. T. ſatin' id tibi placet?
C. Non. T. credin' te impune habiturum? C. unam hanc noxiam
Mitte: ſi aliam unquam admiſero ullam, occidito.
T. Num meam ſævitiam veritus es? C. non. T. quid igitur?
C. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
T. Quid feceras? C. paululum quiddam. P. eho, paululum impudens?
An paululum eſſe hoc tibi videtur, virginem
Vitiare civem? C. conſervam eſſe credidi.
P. Conſervam? vix me contineo, quin involem in
Capillum. monſtrum, etiam ultro deriſum advenit.
T. Abin' hinc inſana? P. quid ita vero? debeam,
Credo, iſti quidquam furcifero, ſi id fecerim;
Præſertim cum ſe ſervom fateatur tuum.
T. Miſſa hæc faciamus. non te dignum Chærea
Feciſti: nam ſi ego digna hac contumelia
Sum maxime, at tu indignus qui faceres tamen.
Neque ædepol, quid nunc conſili capiam, ſcio,
De virgine iſtac: ita conturbaſti mihi
Rationes omnes, ut eam non poſſim ſuis,
Ita ut æquom fuerat, atque ut ſtudui, tradere, ut
Solidum parerem hoc mihi beneficium, Chærea.
C. At nunc dehinc ſpero æternam inter nos gratiam
Fore, Thais. ſæpe ex hujusmodi re quapiam, &
Malo ex principio magna familiaritas

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

onflata eſt. quid, ſi hoc quiſpiam voluit deus?
Equidem pol in eam partem accipioque & volo.
Imo ita quæſo. unum hoc ſcito; contumeliæ
n me feciſſe cauſſa, ſed amoris. T. ſcio,
pol propterea magis nunc ignoſco tibi.
n adeo inhumano ingenio ſum, Chærea.
que tam imperita,ut,quid amor valeat,neſciam.
Te quoq; jam Thais,ita me dii bene ament,amo.
Tum pol ab iſtoc,tibi, hera, cavendum intellego.
Non auſim.P.nihil tibi quidquã credo.T.deſinas.
Nunc ego te in hac re mihi oro ut adjutrix ſies:
go me tuæ commendo & committo fidei.
mihi patronam cupio,Thais: te obſecro:
moriar, ſi non hanc uxorem duxero.
Tamen ſi pater. C. quid? ah volet, certo ſcio,
vis modo hæc ſit. T. paululum opperirier
vis, jam frater ipſe hic aderit virginis:
tricem accerſitum iit, quæ illam aluit parvolam:
cognoſcendo tute ipſe hic aderis, Chærea.
Ego vero maneo. T. viſne interea, dum is venit,
mi,opperiamur potius,quam hic ante oſtium?
Imo percupio.P.quam tu rem actura,obſecro,es?
Nam quid ita? P. rogitas? hunc tu in ædis cogitas
ecipere poſthac?T.cur nõ?P.crede hoc meæ fidei,
bit hic aliquã pugnam denuo.T. au,tace obſecro.
Parum perſpexiſſe ejus videre audaciam.
Non faciam Pythia. P. non pol, credo, Chærea,
ſi ſi commiſſum non erit. C. quin, Pythia,
me ſervato. P. neque pol ſervandum tibi
idquam dare auſim, neque te ſervare. apage te.
Optime. adeſt ipſe frater.C. perii hercle: obſecro
beamus intro,Thais: nolo, me in via
um hac veſte videat. T. quamobrem tandem? an
quia pudet?
Id ipſum. P. idipſum? virgo vero.T.i præ,ſequor.
iſtic mane, ut Chremem introducas, Pythia.

ACTVS V. SCENA III.

PYTHIAS, CHREMES.
SOPHRONA.

QVid?quid venire in mentem nunc poſſit mihi?
Quidnam? qui referam ſacrilego illi gratiam,
ui hunc ſuppoſuit nobis? C. move vero ocius

Te, nutrix. S. moveo. C. video, ſed nil promoves.
S. Iamne oſtendiſti ſigna nutrici? C. omnia.
P. Amabo, quid ait? cognoſcit ne? C. ac memoriter.
P. Bene ædepol narras: nam illi faveo virgini.
Ite intro: jam dudum hera vos expectat domi.
Virum bonum eccum Parmenonem incedere
Video: viden' ut otioſus it, ſi diis placet.
Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo.
Ibo intro, de cognitione ut certum ſciam:
Poſt exibo, atque hunc perterrebo ſacrilegum.

ACTUS V. SCENA IV.

PARMENO, PYTHIAS.

PA. REviſo, quidnam Chærea hic rerum gerat.
Quod ſi aſtu rem tractavit, dii voſtram fidem,
Quantam, & quam veram laudem capiet Parmeno?
Nam ut mittam, quod ei amorem difficillimum, &
Cariſſimum ab meretrice avara; virginem
Quam amabat, eam confeci ſine moleſtia,
Sine ſumptu, ſine diſpendio. tum hoc alterum,
Id vero eſt, quod ego mihi puto palmarium,
Me repperiſſe, quo modo adoleſcentulus
Meretricum ingenia & mores poſſet noſcere;
Mature ut cum cognorit, perpetuo oderit.
Quæ dum foris ſunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitũ quidquam, nec magis elegans:
Quæ, cum amatore ſuo cum cœnant, ligurriunt.
Harum videre ingluviem, ſordes, inopiam,
Quam inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atque avidæ cibi,
Quo pacto ex jure heſterno panem atrum vorent.
Noſſe omnia hæc, ſalus eſt adoleſcentulis.
PY. Ego pol te pro iſtis dictis & factis, ſcelus,
Vlciſcar; ut ne impune in nos inluſeris.

ACTUS V. SCENA V.

PYTHIAS, PARMENO.

PY. PRo deum fidem, facinus fœdum! ô infelicem adoleſcentulum,
O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc adduxit. PA. quid eſt?
PY. Miſeret me: itaque, ut ne viderem, miſera huc effugi foras.

Quæ

Quæ futura exempla dicunt in eum indigna? Pa. ô Iupiter,
Quæ illæc turba eſt? numnam ego perii? adibo. quid iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? Py. rogitas audaciſſime?
Perdidiſti iſtum, quem adduxti pro eunucho, adoleſcentulum,
Dum ſtudes dare verba nobis. Pa. quid ita? aut quid factum eſt? cedo.
Py. Dicam. virginem iſtam, Thaidi hodie quæ dono data eſt,
Scin' eam hinc civem eſſe? & ejus fratrem adprime nobilem?
Pa. Neſcio. Py. atqui ſic inventa eſt: eam iſte vitiavit miſer.
Ille ubi reſcivit factum frater violentiſſimus.
Pa. Quidnam fecit? Py. conligavit primum eum miſeris modis.
Pa. Conligavit? hem. Py. atque equidem orante, ut ne id faceret, Thaide.
Pa. Quid ais? Py. nunc minitatur porro ſeſe id, quod mœchis ſolet:
Quod ego nunquam vidi fieri, neque velim. Pa. qua audacia
Tantum facinus audet? Py. quid ita tantum? Pa. an non hoc maxumum eſt? (retricia
Quis homo pro mœcho unquam vidit in domo me-
Deprendi quenquam? Py. neſcio. Pa. at ne hoc neſciatis, Pythias,
Dico, edico vobis, noſtrum eſſe illum herilem filium. Py. hem,
Obſecro, an is eſt? Pa. ne quam in illum Thais vim fieri ſinat.
Atque adeo autem cur non egomet intro eo; Py. vide Parmeno (putant,
Quid agas, ne neq; illi proſis, & tu pereas: nam hoc
Quidquid factum eſt, ex te eſſe ortum. Pa. quid igitur faciam miſer?
Quidve incipiam? ecce autem video rure redeuntem ſenem.
Dicam huic, an non? dicam hercle: etſi mihi magnum malum

Scio paratum: ſed neceſſe eſt, huic ut ſubveniat.
PY. ſapis:
Ego abeo intro: tu iſti narrato ordine, ut factum ſiet.

ACTVS V. SCENA VI.

LACHES, PARMENO.

L. EX meo propinquo rure hoc capio commodi:
Neque agri, neque urbis odium me unquam percipit.
Vbi ſatias cœpit fieri, commuto locum.
Sed eſtne ille noſter Parmeno? & certe ipſus eſt.
Quem præſtolare, Parmeno, hîc ante oſtium?
P. Quis homo eſt? hem, ſalvum te advenire, here, gaudeo. (L. hem,
L. Quem præſtolare? P. perii: lingua hæret metu.
Quid eſt? quid trepidas? ſati' ne ſalvæ? dic mihi.
P. Here, primum te arbitrari id, quod res eſt, velim:
Quidquid hujus factum eſt, culpa non factũ eſt mea.
L. Quid? P. recte ſane interrogaſti, oportuit
Rem prænarraſſe me. emit quendam Phædria
Eunuchum, quem dono huic daret. L. cui? P. Thaidi.
L. Emit? perii hercle. quanti? P. viginti minis.
L. Actum eſt. P. tum quandam fidicinam amat hic Chærea. (ſiet?
L. Hem, quid amat? an ſcit jam ille, quid meretrix
An in aſtu venit? aliud ex alio malum. (cit.
P. Here, ne me ſpectes: me impulſore hæc non fa-
L. Omitte de te dicere. ego te, furcifer,
Si vivo. ſed iſtuc, quidquid eſt, primum expedi.
P. Is pro illo Eunucho ad Thaidem deductus eſt.
L. Pro Eunuchon'? P. ſic eſt. hunc pro mœcho poſtea
Comprehendere intus, & conſtrinxere. L. occidi.
P. Audaciam meretricum ſpecta. L. nunquid eſt
Aliud mali, damnive, quod non dixeris,
Reliquom? P. tantum eſt. L. ceſſon' huc intro- rumpere? (malum,
P. Non dubium eſt, quin mihi magnum ex hac re ſit
Niſi, quia neceſſe fuit hoc facere, id gaudeo,
Propter me hiſce aliquid eſſe eventurum mali:
Nam jam diu aliquam cauſſam quærebat ſenex,
Quamobrem inſigne aliquid faceret iis: nunc rep- perit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS V. SCENA VII.

PYTHIAS, PARMENO.

PY. NVnquam ædepol quidquam jam diu, quod magis vellem evenire,
Mi evenit, quam quod modo ſenex intro ad nos venit errans.
Mihi ſolæ ridiculo fuit, quæ, quid timeret, ſcibam.
PA. Quid hoc autem eſt? PY. nunc id prodeo, ut conveniam Parmenonem.
Sed ubi,obſecro,eſt? PA. me quærit hæc.PY. atque eccum video: adibo.
PA. Quid eſt,inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin'? PY. perii. (rogitas?
Defeſſa jam ſum miſera te ridendo.PA.quid ita? PY.
Nunquã pol hominem ſtultiorẽ vidi,nec videbo. ah,
Non pote ſatis narrari, quos ludos præbueris intus.
At etiam primo callidũ &diſertũ credidi hominem.
PA. Quid? PY. illicone credere ea,quæ dixi, oportuit te?
An pœnitebat flagitii, te auctore quod feciſſet
Adoleſcens,ni miſerũ inſuper etiam patri indicares?
Nam quid illi credis animi tũ fuiſſe,ubi veſtem vidit
Illam eſſe eũ indutũ pater?quid?jam ſcis te periiſſe?
PA. Ehem,quid dixti peſſuma? an mentita es? etiam rides? (nimium.
Itan' lepidum tibi viſum eſt ſcelus,nos irridere? PY.
PA. Siquidem iſtuc impune habueris. PY. verum.
PA. reddam hercle. PY. credo: (tare:
Sed in diem iſtuc,Parmeno,eſt fortaſſe, quod mini-
Tu jam pendebis, qui ſtultũ adoleſcentulũ nobilitas
Flagitiis,&eundẽ indicas: uterq;in te exempla edet.
PA. Nullus ſum. PY. hic pro illo munere tibi honos eſt habitus. abeo. (perii.
PA.Egomet meo indicio miſer, quaſi ſorex, hodie

ACTVS V. SCENA VIII.

GNATHO, THRASO.

G. QVid nunc? qua ſpe, aut quo conſilio huc imus? quid inceptas, Thraſo?
T. Egone? ut Thaidi me dedam, & faciam quod jubeat. G. quid eſt?
T.Qui minus huic,quam Hercules ſervivit Omphale? G. exemplum placet.

Vti-

Vtinam tibi commitigari videam ſandalio caput.
Sed quid?fores crepuere ab ea.quid autē hoc eſt n
Hunc ego nunquam videram etiam. quidnam pr
perans hinc proſilit?

ACTVS V. SCENA IX.

CHÆREA, PARMENO, PHÆDRIA,
GNATHO, THRASO.

C. O Populares, ecquis me vivit hodie fortu
tior?
Nemo hercle quisquam: nam in me plane dii pot
ſtatem ſuam
Omnem oſtendere, cui tam ſubito tot congruer
commoda.
PA. Quid hic lætus eſt? C. ô Parmeno mi, ô me
rum voluptatum omnium
Inventor, inceptor, perfector, ſcin' me in quib
ſim gaudiis?
Scis Pamphilam meam inventam civem? PA. au
vi. C. ſcis ſponſam mihi?
PA. Bene, ita me dî ament, factum. G. audin' tu i
lum quid ait? C. tum autem Phædriæ,
Meo fratri, gaudeo amorem eſſe omnem in tra
quillo: una eſt domus:
Thais patri ſe commendavit, in clientelam & fide
Nobis dedit ſe. PA. fratris igitur Thais tota e
C. ſcilicet.
PA. Iam hoc aliud eſt, quod gaudeamus: miles pe
litur foras.
C. Tum tu, frater, ubi ubi eſt, fac quamprimum h
audiat. PA. viſam domi.
T. Nunquid, Gnatho, dubitas, quin ego nunc perp
tuo perierim? G. ſine
Dubio opinor. C. quid commemorem primum, a
quem laudem maxume?
Illum qui mihi dedit conſilium ut facerem; an m
qui id auſu' ſim (fui
Incipere? an fortunam collaudem, quæ gubernatr
Quæ tot res, tantas, tam opportune in unum concl
ſit diem? an
Mei patris feſtivitatem & facilitatem? ô Iupiter,
Serva, obſecro, hæc nobis bona. P. Dii voſtram
dem, incredibilia

Pa

Parmeno modo quæ narravit. ſed ubi eſt frater?
C. præſto eſt. PH. gaudeo. (gnius,
T. Satis credo. nihil eſt Thaide hac, frater, tua di-
Quod ametur: ita noſtræ eſt omnis fautrix familiæ.
PH. hui, mihi
Illam laudas? T. perii, quanto ſpei eſt minu', tanto
magis amo.
Obſecro, Gnatho, in te ſpes eſt. G. quid vis faciam?
T. perfice hoc
Precibus, pretio, ut hæream aliqua in parte tamen
apud Thaidem.
G. Difficile eſt. T. ſi quid conlibuit, novi te. hoc ſi
effeceris,
Quodvis donum, præmium à me optato, id opta-
tum feres.
G. Ita ne? T. ſic erit. G. hoc ſi efficio, poſtulo ut
tua mihi domus
Te præſente, abſente, pateat, invocato ut ſit locus
Semper. T. do fidem ita futurum. G. accingar.
PH. quem hîc ego audio?
O Thraſo. T. ſalvete. PH. tu fortaſſe facta quæ heic
fient
Neſcis. T. ſcio. PH. cur te ergo in his ego conſpi-
cor regionibus? (tibi,
T. Vobis fretus. PH. ſcis quam fretus? miles, edico
Si in platea hac te offendero poſt unquam; quod
dicas mihi,
Alium quærebam, iter hac habui: periiſti. G. eja
haud ſic decet.
PH. Dictum eſt. G. non cognoſco voſtrum tam ſu-
perbum. PH. ſic erit. (rit,
G. Prius audite paucis: quod cum dixero, ſi placue-
Tacitote. PH. audiamus. G. tu concede paulum iſtuc,
Thraſo.
Principio ego vos ambo credere hoc mihi vehe-
menter velim, (mea:
Me, hujus quidquid faciam, id facere maxume cauſſa
Verum idem ſi vobis prodeſt, vos non facere inſcitia
eſt.
PH. Quid id eſt? G. militem ego rivalem recipien-
dum cenſeo. PH. hem
Recipiendum? G. cogita modo. tu hercle cum illa,
Phædria,

Et libenter vivis, & enim bene libenter victitas,
Et quod des paulum, & neceſſe eſt multum accip
re Thaidem,
Vt tuo amori ſuppeditare poſſit ſine ſumptu tuo. a
Omnia hæc magis opportunus, nec magis ex uſu tu
Nemo eſt. principio & habet quod det, & dat nem
largius :
Fatuus eſt, inſulſus, tardus, ſtertit noctesq;, & die
Neque tu iſtum metuas ne amet mulier : pellas f
cile, ubi velis.
PH. Quid agimus ? G. præterea hoc etiam , qu
ego vel primum puto,
Accipit homo nemo melius prorſus, neq; prolixiu
PH Mirum, ni illoc homine quoquo pacto opus e
C. idem arbitror.
G. Recte facitis. unum etiam hoc vos oro, ut me
voſtrum gregem
Recipiatis : ſatis diu hoc jam ſaxum volvo. PH. r
cipimus.
C. Ac libenter. G. at ego pro iſtoc, Phædria, &
Chærea,
Hunc comedendum & deridendum vobis præbe
C. placet.
PH. Dignus eſt. G. Thraſo, ubi vis, accede. T. ob
ſecro te, quid agimus ?
G. Quid ? iſti te ignorabant. poſtquam eis mor
oſtendi tuos ,
Et collaudavi ſecundum facta & virtutes tuas,
Impetravi. T. bene feciſti. gratiam habeo max
mam.
Nunquam etiam fui uſquam , quin me omnes am
rent plurimum.
G. Dixin' ego vobis , in hoc eſſe Atticam elega
tiam ?
PH. Nil præter promiſſum eſt. ite hac. vos valet
& plaudite.

P. TERENTII
IEAVTONTIMO-
RVMENOS.

CTA LVDIS MEGALENSIBVS,
. CORNELIO LENTVLO. L. VA-
ERIO FLACCO ÆDILIBVS CV-
VLIBVS. EGIT AMBIVIVS TVR-
IO. MODOS FECIT FLACCVS
LAVDI. GRÆCA EST MENAN-
RV. ACTA PRIMVM TIBIIS IM-
ARIBVS, DEINDE DVABVS
EXTRIS. ACTA ETIAM TER-
IO. TI. SEMPRONIO, M. IV-
ENTIO COSS.

Perſonæ.

ROLOGVS.
REMES ſenex.
ENEDEMVS, ſenex.
LITIPHO, adoleſcens.
LINIA, adoleſcens.
YRVS, ſervus.
DROMO, ſervus.
SOSTRATA, matrona.
PHRYGIA, ancilla.
BACCHIS, meretrix.
ANTIPHILA, Chremetis filia.
NVTRIX.

Perſonæ mutæ.

ARCHIDES, ſenex.
PHANOCRATES, ſenex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

HEAVTONTIMORVMENI ARGVMENTVM,

C. Sulpicio Apollinari auctore.

IN militiam proficiſci gnatum Cliniam,
Amantem Antiphilam, compulit durus pater:
Animique ſeſe angebat, facti pœnitens.
Mox ut revorſu' eſt, clam patrem divortitur
Ad Clitiphonem. is amabat ſcortum Bacchidem.
Cum accerſeret cupitam Antiphilam, Clinia,
Vt ejus Bacchis venit amica, ac ſervolæ
Habitum gerens Antiphila. factum id, quo patrem
Suum celaret Clitipho. hic technis Syri
Decem minas meretriculæ aufert à ſene:
Antiphila Clitiphonis reperitur ſoror.
Hanc Clinia, aliam Clitipho uxorem accipit.

Aliud,

M. ANT. MVRETI.

CHremes Soſtratæ uxori gravidæ imperat, ſi puellam pareret, ut eam ſtatim interficeret. fui[t] hæc immanitas in veterum moribus, ut, cum fera nulla ſit, quæ fœtus ſuos non diligat, ipſi quo[d] alere nollent liberos, eos recens natos aut interficere aut exponere fas putarent. Soſtrata puellam enixa, (u[t] eſt maternus ſemper animus clementior) vitam ei adimere non ſuſtinuit: ſed pauperculæ cuidam anui Corinthiæ, Philteræ nomine, exponendam dedit: etiamq; muliebri quadam ſuperſtitione, annulum de digito detracti[m] ſuo, juſſit, ut una cum puella exponeret. id, quod tu[m] ſtulte factum videri poterat, poſtea puellæ ſaluti fuit ejus enim annuli ope tandem agnita eſt à ſuis. anus acceptam puellam, Antiphilam nominat, educatque u[t] ſuam eam, cum adoleviſſet, anusq; illius filia putaretur Menedemi filius Clinia perdite amare cœpit, prope ja[m] ut pro uxore haberet. quod ubi reſcivit pater, ita violenter tulit, ut filium, aſſiduitate jurgandi, clam militatum in Aſiam abire coëgerit. tum vero qui filii amore[m] iniquo animo tulerat, multo iniquiore ejuſdem abſenti[am] ferre cœpit. itaque ut de ſe ſupplicium abſenti filio da[-] ret, qui eum ſævitia ſua exegiſſet ex ædibus, ædes, ſu[p-] pellectilem, familiam vendit, præter, qui ſervi ad opu[s]

ru[s]

ruri faciundũ, utiles erant; ingentemq; ſibi agrum comparat, ubi à prima luce ad noctem non ſervos modo exerceret, verum etiam homo ſexagenarius, ſenectutem miſeris modis excruciaret ſuam. profecto Clinia, Philtera, quæ, ut dixi, Antiphilæ putabatur mater, extremũ vitæ diem morte confecit. Clinia, cum jam menſes tres abfuiſſet, amicæ deſiderio reverſus, non auſus eſt patri ſe in conſpectum dare, antiquam illius aſperitatem veritus: ſed ad Clitiphonem, Chremetis filium, divertit, qui cum magna ipſi à puero familiaritas interceſſerat. Clitipho, ſodalis reditu lætus, Syrum & Dromonem ſervos (jam autẽ adveſperaſcebat) in urbem, ad accerſendam Antiphilam, mittit. expoſuerat eo ipſo die Menedemus Chremeti, quanto ſibi deſiderio eſſet filius: parum ut abfuerit, quin Chremes, cum primum de reditu Cliniæ accepit, mitteret qui ei nuntiaret. continuit tamen ſe in diem poſterum; quod ita magis è re illius fore cenſeret Syrus, ſumma ſervus & audacia, & aſtutia, qui cum Antiphilam tantũ accerſere juſſus eſſet, etiam Bacchidem adduxit. erat hæc meretrix, procax, potens, ſumptuoſa, nobilis, cujus ſe amore haud ita pridem irretierat Clitipho. quo autẽ res Chremetem lateret, hoc conſilium capiunt, ut Bacchidem quidem amicam Cliniæ, Antiphilam vero unam de illius ancillis eſſe ſimularent. poſtridie mane Chremes ad Menedemum diluculo proficiſcitur; & rediiſſe Cliniam nunciat. ille gaudio amens, filium jamjam videre, jamjam amplecti, jamjam ei ſe ſuaq; omnia permittere cupiebat. at Chremes, cave, inquit, faxis: iſtoc enim modo & te & eum, & rem una perdideris tuam. ſimul ei oſtendit, quot incommoda capturus ſit, ſi tam molli eſſe ſe, tamq; infracto animo oſtenderit. Cliniæ amicam (eam enim Bacchidem exiſtimabat) non jam pauperculam eſſe, aut parvo contentam, ut antea; ſed ſumptuoſam, gemmis atq; auro collucentem, cum familia numeroſiſſima. una, inquit, mihi nox tantum non paupertatem attulit, nedum tu te cenſeas oneri ferundo fore, ſi te illi perpetuo ſumptibus ſuppeditare oporteat. quin tu ita potius agito. humane quidem & comiter excipito filium: iſtud tamen tam impotens illius deſiderium occultum habeto. tum ſi ille, quod amicæ det, ut habeat, machinam adverſum te aliquam ſtruet, falli te ſinito. ita & eum commodius retinebis apud te, & ſumptuum facies minus. hæc Chremes, neſcius (ut ſunt hu-

*mana) oculatum foris eſſe ſe, cæcum domi. interea enim
meditabatur Syrus, decem minas, quas Bacchidi pollici-
tus erat dare, eas quomodo illi à Chremete ipſo conficeret:
jamq; inibi erat, cum eum Chremes arreptũ blande com-
pellat, hortaturq;, aliquam ad Menedemũ fallaciam mo-
liatur. injecit in ſermone Syrus mendacium à ſe pro tem-
pore confictum; anum Corinthiam, Antiphilæ (ita enim
putabatur) matrem, mille drachmarũ mutuo accepiſſe à
Bacchide: ea mortua, puellam pro pecunia illa arrhabo-
ni relictam, dum hæc aguntur, annulũ ſuum agnovit So-
ſtrata, ejuſq; indicio, Antiphilam filiam ſuam eſſe cogno-
vit. gaudio exſiliens, omnem rem defert ad virũ; qui, ea
leviter objurgata, repertam tamẽ filiam, ipſequoq; gavi-
ſus eſt. jam omnia in tranquillo erant; abſq; Bacchide
fuiſſet. ſed & illi quoquomodo decem excudendæ erant
argenti minæ, & periculũ erat, ne aliqua eam Chremes
filii amicã eſſe reſciſceret. ibi Syrus audax conſiliũ init,
quomodo & utriq; ſeni rem, ut erat, patefaceret, & com-
mode ſe tam impedito negotio expediret. primum igitur
Chremeti, Reperi, inquit, quomodo argentũ à Menedemo
eripiam. dicemus ei, Bacchidem hanc tui Clitiphonis a-
micã eſſe: orabimuſq;, ut eam domi ſuæ dies aliquot eſſe
patiatur, teq; id celatũ velit. porro Clinia filiæ tuæ, quæ
modo reperta eſt, formã ſibi complacitam eſſe dicet, eam-
que petet uxorem. Quid tum? pecuniam inquit, petet à
patre ſuo, qui novæ nuptæ ornamenta coëmat: eam pecu-
niam numeraturus eſt Bacchidi. jam autẽ ad Menede-
mum, Syri hortatu, tranſierat Bacchis, & eo pompam o-
mnem ſuã tranſduxerat. Chremes, primo non ſatis con-
ſilium illud probare. at illã certe, inquit Syrus, pecuniam,
pro qua filia tua oppoſita erat pignori, quin diſſolvas, fa-
cere honeſte non potes. Ego vero, inquit Chremes, & li-
benter quidẽ. Immo vero, infit Syrus, dato eam Clitipho-
ni, qui ad Bacchidem deferat. ita enim facilius credet
Menedemus, eam illius eſſe. Sit ita ſane. numeratur à
patre Clitiphoni pecunia, quã ad meretricem perferret.
interea tota res detegitur, indignari Chremes, & freme-
re, & minitari ſe omnia atrociſſima exempla editurum.
tandem, cum prius Antiphilam Cliniæ collocaſſet, partim
Menedemi, partim uxoris precibus delentius, ignoſcit.
Clitipho ſe, relictis meretriciis amoribus, uxorem ductu-
rum pollicetur. Cum autem ceterarum fabularum argu-
mentum uno die contineri ſoleat, hujus non niſi biduo
explicari poteſt.*

PRO-

PROLOGVS.

NE cui ſit voſtrum mirum, cur parteis ſeni
Poëta dederit, quæ ſunt adoleſcentium:
Id primum dicam: deinde, quod veni, eloquar.
Ex integra Græca integram comœdiam
Hodie ſum acturus Heautontimorumenon;
Duplex quæ ex argumento facta eſt ſimplici.
Novam eſſe oſtendi, & quæ eſſet. nunc, qui ſcripſerit,
Et cuja Græca ſit, ni partem maxumam
Exiſtimarem ſcire voſtrum, id dicerem.
Nunc, quam ob rem has parteis didicerim, paucis dabo.
Oratorem voluit eſſe me, non prologum:
Veſtrum judicium fecit: me actorem dedit.
Sed hic actor tantum poterit à facundia,
Quantum ille potuit cogitare commode,
Qui orationem hanc ſcripſit, quam dicturu' ſum.
Nam quod rumores diſtulerunt malevoli,
Multas contaminaſſe Græcas, dum facit
Paucas Latinas: factum hic eſſe id non negat,
Neque ſe id pigere, & deinde facturum autumat.
Habet bonorum exemplum: quo exemplo ſibi
Licere id facere, quod illi fecerunt, putat.
Tum quod malevolus vetus poëta dictitat,
Repente ad ſtudium hunc ſe applicaſſe muſicum,
Amicum ingenio fretum, haud natura ſua:
Arbitrium voſtrum, voſtra exiſtimatio
Valebit. quam ob rem omnes vos oratos volo,
Ne plus iniquum poſſit quam æquum oratio.
Facite, æqui ſitis, date creſcendi copiam,
Novarum qui ſpectandi faciunt copiam
Sine vitiis: ne ille pro ſe dictum exiſtumet,
Qui nuper fecit ſervo currenti in via
Deceſſe populum: cur inſano ſerviat?
De illius peccatis plura dicet, cum dabit
Alias novas, niſi finem maledictis facit.
Adeſte æquo animo: date poteſtatem mihi,
Statariam agere ut liceat per ſilentium:
Ne ſemper ſervos currens, iratus ſenex,
Edax paraſitus, ſycophanta autem impudens,
Avarus leno, aſſidue agendi ſint mihi
Clamore ſummo, cum labore maxumo.
Mea cauſſa, cauſſam hanc juſtam eſſe, animum inducite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vt aliqua pars laboris minuatur mihi :
Nam nunc novas qui ſcribunt, nihil parcunt ſeni :
Laborioſa ſi qua eſt, ad me curritur :
Si levis eſt, ad alium mox defertur gregem.
In hac eſt pura oratio. experimini,
In utramque partem ingenium quid poſſit meum.
Si nunquam avare pretium ſtatui arti meæ,
Et eum eſſe quæſtum in animum induxi maxumum,
Quam maxume ſervire voſtris commodis :
Exemplum ſtatuite in me, ut adoleſcentuli
Vobis placere ſtudeant potius, quam ſibi.

ACTVS I. SCENA I.

CHREMES, MENEDEMVS; SENES.

C. QVanquam hæc inter nos nupera notitia admodum eſt,
Inde adeo quod agrum in proxumo hic mercatus es,
Nec rei fere ſane amplius quidquam fuit :
Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas,
Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto,
Facit, ut te audacter moneam, & familiariter,
Quod mihi videre præter ætatem tuam
Facere, & præter quam res te adhortatur tua.
Nam pro deûm atq; hominum fidem ! quid vis tibi?
Quid quæris ? annos ſexaginta natus es,
Aut plus eo, ut conjicio. agrum in his regionibus
Meliorem, neque pretii majoris nemo habet :
Servos complureis : proinde quaſi nemo ſiet,
Ita tute attente illorum officia fungere.
Nunquam tam mane egredior, neque tam veſpere
Domum revortor, quin te in fundo conſpicer
Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique.
Nullum remittis tempus, neque te reſpicis.
Hæc non voluptati eſſe, ſatis certo ſcio.
At enim me, quantum hic operis fiat, pœnitet.
Quod in opere faciundo operæ conſumis tuæ,
Si ſumas in illis exercendis, plus agas.
M. Chreme, tantum ne ab re tua eſt otii tibi,
Aliena ut cures, eaque, nihil quæ ad te attinent ?
C. Homo ſum : humani nihil à me alienum puto.
Vel me monere hoc, vel percontari puta ;
Rectum eſt, ego ut faciam ; non, ut deterream.

M. Mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

M. Mihi ſic eſt uſus : tibi ut opus eſt facto, face.
C. An quoiquam eſt uſus homini, ſe ut cruciet ?
M. mihi. (eſt?
C. Si quid laboris eſt, nollem : ſed iſtud quid mali
Quæſo, quid de te tantum meruiſti ? M. heu, hoi.
C. Ne lacruma, atque iſtuc, quidquid eſt, fac me ut ſciam.
Ne retice: ne verere : crede, inquam, mihi :
Aut conſolando, aut conſilio, aut re juvero. (tibi.
M. Scire hoc vis ? C. hac cauſſa equidem, qua dixi
M. Dicetur. C. at iſtos raſtros interea tamen
Depone, ne labora. M. minime. C. quam rem agis ?
M. Sine me, vacivom tempus ne quod duim mihi
Laboris. C. non ſinam, inquam. M. ah, non æquom facis.
C. Hui, tam graveis hos quæſo ? M. ſic meritum eſt meum.
C. Nunc loquere. M. filium unicũ adoleſcentulum
Habeo. ah quid dixi habere me? imo habui, Chreme.
Nunc habeam, nec ne, incertum eſt. C. quid ita iſtuc?
M. ſcies.
Eſt è Corintho hic advena anus paupercula.
Ejus filiam ille amare cœpit perdite, (mnia.
Prope jam ut pro uxore haberet : hæc clam me o-
Ubi rem reſcivi, cœpi non humaniter,
Neque ut ægrotum animum decuit adoleſcentuli,
Tractare, ſed vi & via pervolgata patrum :
Quotidie accuſabam : hem : tibine hæc diutius
Licere ſperas facere me vivo patre,
Amicam ut habeas prope jam in uxoris loco ?
Erras, ſi id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum, quod te dignum eſt, facies: ſed ſi id non facis,
Ego, quod me in te ſit facere dignum, invenero.
Nulla adeo ex re iſtuc fit, niſi ex nimio otio.
Ego iſtuc ætatis non amori operam dabam,
Sed in Aſiam abii hinc propter pauperiem, atque ibi
Simul rem, & gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeo res rediit : adoleſcentulus
Sæpe eadem & graviter audiendo victus eſt :
Ætate me putavit & ſapientia
Plus ſcire, & providere, quam ſe ipſum ſibi :
In Aſiam ad regem militatum abiit, Chreme.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

C. Quid ais? M. clam me profectus, menſes treis ab
C. Ambo accuſandi: etſi illud inceptum tamen (eſt
Animi eſt prudentis ſignum, & non inſtrenui.
M. Vbi comperi ex iis, qui ei fuere conſcii,
Domum revortor mœſtus, atque animo fere
Perturbato atque incerto præ ægritudine:
Adſido: accurrunt ſervi: ſoccos detrahunt:
Video alios feſtinare, lectos ſternere,
Cœnam apparare: pro ſe quisque ſedulo
Faciebant, quo illam mihi lenirent miſeriam.
Vbi video hæc, cœpi cogitare, hem, tot mei
Solius ſolliciti ſunt cauſſa, ut me unum expleant?
Ancillæ tot me veſtiant? ſumptus domi
Tantos ego ſolus faciam? ſed gnatum unicum,
Quem pariter uti his decuit, aut etiam amplius,
Quod illa ætas magis ad hæc utenda idonea eſt,
Ego eum hinc ejeci miſerum injuſtitia mea.
Malo quidem me dignum quovis deputem,
Si id faciam: nam uſque dum ille vitam illam cole
Inopem, carens patria ob meas injurias,
Interea uſque illi de me ſupplicium dabo,
Laborans, quærens, parcens, illi ſerviens.
Ita facio prorſus: nihil relinquo in ædibus,
Nec vas, nec veſtimentum: conraſi omnia:
Ancillas, ſervos; niſi eos, qui opere ruſtico
Faciundo facile victum exercerent ſuum,
Omneis produxi ac vendidi: inſcripſi illico
Ædis: mercedem quaſi talenta ad quindecim
Coëgi: agrum hunc mercatus ſum: hic me exerceo:
Decrevi, tantiſper me minus injuriæ,
Chreme, meo gnato facere, dum fiam miſer:
Nec mihi fas eſſe ulla me voluptate hic frui,
Niſi ubi ille huc ſalvos redierit meus particeps.
C. Ingenio te eſſe in liberos leni puto, &
Illum obſequentem, ſiquis recte aut commode
Tractaret. verum neque tu illum ſati' noveras,
Nec te ille. hoc ubi fit, ibi non vere vivitur.
Tu illum, nunquam oſtendiſti, quanti penderes,
Nec tibi ille eſt credere auſus quæ eſt æquom patri.
Quod ſi eſſet factum, hæc nunquam eveniſſent tibi.
M. Ita res eſt, fateor: peccatum à me maxumũ eſt.
C. Menedeme, at porro recte ſpero: & illum tibi
Salvum affuturum eſſe hic confido propediem.

M. Vti-

M. Vtinam ita Dii faxint. C. facient. nunc ſi commodum eſt,
Dionyſia hic ſunt. hodie apud me ſis volo.
M. Non poſſum. C. cur non? quæſo tandem aliquantulum
Tibi parce: idem abſens facere te hoc volt filius.
M. Non convenit, qui illũ ad laborem impellerim,
Nunc me ipſum fugere. C. ſiccine eſt ſententia?
M. Sic. C. bene vale. M. & tu. C. lacrumas excuſſit mihi,
Miſeretque me ejus: ſed, ut diei tempus eſt,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam,
Ad cœnam ut veniat: ibo, viſam, ſi domi eſt.
Nil opus fuit monitore: jamdudum domi,
Præſto apud me eſſe ajunt: egomet convivas moror.
Ibo adeo hinc intro. ſed quid crepuerunt fores?
Hinc à me quiſnam egreditur? huc conceſſero.

ACTVS I. SCENA II.

CLITIPHO, CHREMES.

CL. Nihil adhuc eſt, quod vereare, Clinia: haudquaquam etiam ceſſant:
Et illam ſimul cum nuncio tibi hic affuturam (te
Hodie, ſcio. proin tu ſollicitudinem iſtã falſam, quæ
Excruciat, mittas. CH. quicum loquitur filius? CL. pater adeſt,
Quem volui. adibo. pater, oportune advenis.
CH. Quid id eſt? CL. hunc Menedemum noſti ne noſtrum vicinum? CH. probe.
CL. Huic filium ſcis eſſe? CL audivi eſſe, in Aſia. CL. non eſt pater, apud
Nos eſt. CH. quid ais? CL. advenientem, è navi egredientem abduxi illico
Ad cœnam: nam mihi magna cum eo jam inde uſque à pueritia (nunciat.
Semper fuit familiaritas. CH. voluptatem magnam
Quam vellem Menedemum invitatum, ut nobiſcum hodie eſſet amplius, (domi:
Vt hanc lætitiam nec opinanti primus objicerem
Atque etiam nunc tempus eſt. CL. cave faxis: non opus eſt pater.
CH. Quapropter? CL. quia enim incertum eſt etiam, quid ſe faciat, modo venit.

Timet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Timet omnia, patris iram, & animum amicæ ſe erga ut ſit ſuæ.
Eam miſere amat. propter eam hæc turba, atque abitio evenit. CH. ſcio.
CL. Nunc ſervolum ad eam in urbem miſit, & ego noſtrum una Syrum.
CH. Quid narrat? CL. quid ille? ſe miſerum eſſe. CH. miſerum? quem minu' credere eſt?
Quid reliqui eſt, quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona,
Parenteis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias?
Atq; hæc perinde ſunt, ut illius animus, qui ea poſſidet
Qui uti ſcit, ei bona; illi, qui non utitur recte, mala.
CL. Imo ille ſenex fuit importunus ſemper: & nunc nihil magis
Vereor, quam ne quid in illum iratus plus ſatis faxit pater.
CH. Ille ne? ſed reprimam me: nam in metu eſſe hunc, illi eſt utile.
CL. Quid tute tecum? CH. dicam. utut erat, manſum tamen oportuit.
Fortaſſe aliquanto iniquior erat præter ejus lubidinem:
Pateretur: nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum?
Hunccine erat æquom ex illius more, an illum ex hujus vivere? &
Quod illum inſimulat durum, id non eſt: nam parentium injuriæ
Vniusmodi ſunt ferme, paulo qui eſt homo tolerabilis.
Scortari crebro nolunt: nolunt crebro convivarier:
Præbent exigue ſumptum: & ea ſunt tamen ad virtutem omnia.
Verũ ubi animus ſemel ſe cupiditate devinxit mala,
Neceſſe eſt, Clitipho, conſilia conſequi cõſimilia. hoc
Scitum eſt, periculum ex aliis facere, tibi quod ex uſu ſiet.
CL. Ita credo. CH. ego ibo hinc intro, ut videam, nobis quid cœnæ ſiet,
Tu, ut tempus eſt diei, vide, ſis, ne quo hinc abeas longius.
CL. Quam iniqui ſunt patres in omneis adoleſcenteis judices:
Qui æquom eſſe cenſent, nos jam à pueris illico naſci ſenes,

Neque

Neq; illarũ affines rerũ eſſe, quas fert adoleſcentia.
Ex ſua libidine moderantur, nunc quæ eſt, non quæ olim fuit. (patre,
Mihi ſi unquam filius erit, næ ille facili me utetur
Nam & cognoſcendi & ignoſcendi dabitur peccati locus: (tentiam.
Non ut meus, qui mihi per alium oſtendit ſuam ſen-
Perii: is mihi, ubi adbibit plus paulo, ſua quæ narrat facinora? (ſiet.
Nunc ait periculum, ex aliis facito, tibi quod ex uſu
Aſtutus. næ ille haud ſcit, quam mihi nunc ſurdo narret fabulam. (affer mihi:
Magis nunc me amicæ dicta ſtimulant: da mihi atq;
Cui quid reſpondeam, nil habeo: neq; me quiſquam eſt miſerior: (attamen
Nam Clinia hic, etſi is quoque ſuarum rerũ ſatagit,
Habet bene ac pudice eductam, ignaram artis meretriciæ.
Mea eſt potẽs, procax, magnifica, ſumptuoſa, nobilis.
Tum, quod dem ei, recte eſt: nam nihil eſſe mihi, relligio eſt dicere.
Hoc ego mali non pridem inveni: neque etiam dum ſcit pater.

ACTVS II. SCENA I.

CLINIA, CLITIPHO.

CLIN. SI mihi ſecundæ res de amore meo eſſent, jam dudum ſcio
Veniſſent: ſed vereor, ne mulier me abſente hic corrupta ſit. (exaugeant;
Concurrunt multæ opiniones, quæ mihi animum
Occaſio, locus, ætas, mater, cujus ſub imperio eſt, mala;
Cui nihil præter pretium jam dulce eſt. CLIT. Clinia. CLIN. hei miſero mihi.
CLIT. Etiam caves, ne videat forte hinc te à patre aliquis exiens.
CLIN. Faciam: ſed neſcio quid profecto mihi animu' præſagit mali. (veri ſiet?
CLIT. Pergin' iſtuc prius dijudicare, quam ſcis, quid
CLIN. Si nihil mali eſſet, jam hic adeſſent. CLIT. jam aderunt. CLIN. quando iſtuc erit?
CLIT. Non cogitas hinc longule eſſe? & noſti mores mulierum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt. CLIN.
Clitipho.
Timeo. CLIT. reſpira: eccum Dromonem cum Sy-
ro: una adſunt tibi.

ACTUS II. SCENA II.

SYRUS, DROMO, CLINIA, CLITIPHO.

S. AIn' tu? D. ſic eſt. S. verum interea dum ſer-
mones cædimus, (Clinia
Illæ ſunt relictæ. CLIT. mulier tibi adeſt, audin'
CLIN. Ego vero audio nunc demum, & video, &
valeo Clitipho. (greges
D. Minime mirum: adeo impeditæ ſunt: ancillarum
Ducunt ſecum. CLIN. perii, unde illi ſunt ancillæ?
CLIT. men' rogas?
S. Non oportuit relictas: portant quid rerum?
CLIN. hei mihi.
S. Aurum, veſtem: & veſperaſcit, & non noverunt
viam. (viam
Factũ à nobis ſtulte eſt. abi dum tu, Dromo, illis ob-
Propera: quid ſtas? CLIN. væ miſero mihi, quan-
ta de ſpe decidi.
CLIT. Quid iſtuc? quæ res te ſollicitat autem?
CLIN. rogitas quid ſiet?
Viden' tu ancillas, aurum, veſtem? quam ego cum
una ancillula
Hic reliqui, unde eſſe cenſes? CLIT. vah, nunc de-
mum intellego. pient, ſcio
S. Dii boni, quid turbæ eſt? ædes noſtræ vix ca-
Quid comedent? quid ebibent? quid ſeni erit no-
ſtro miſerius?
Sed video, eccos, quos volebam. CLIN. ô Iupiter,
ubinam eſt fides?
Dum ego propter te errans patria careo demens, tu
interea loci (malis,
Conlocupletaſti te, Antiphila, & me in his deſeruiſti
Propter quam in ſumma infamia ſum, & meo patri
minus obſequens:
Cujus nunc pudet me, & miſeret, qui harum mores
cantabat mihi,
Monuiſſe fruſtra: neque potuiſſe eum unquam me
ab hac expellere.

Quod

Quod nunc faciam tamen: cum gratum mihi eſſe potuit, nolui. (rat videlicet,
Nemo eſt miſerior me. S. hic de noſtris verbis er-
Quæ hic ſumus locuti. Clinia, aliter tuum amorem, atque eſt, accipis:
Nam & vita eſt eadem, & animus te erga idem ac fuit,
Quantum ex ipſa re conjecturam cepimus.
CLIN. Quid eſt obſecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium eſt,
Quod malim, quam me hoc falſo ſuſpicarier.
S. Hoc primum, ut ne quid hujus ignores: anus
Quæ eſt dicta mater eſſe ei antehac, non fuit:
Ea obiit mortem: hæc ipſa in itinere alteræ
Dum narrat, forte audivi. CLIT. quænam eſt altera?
S. Mane; hoc, quod cœpi, primum enarrem, Clitipho:
Poſt Iſtuc veniam. CLIT. propera. S. jam primum omnium,
Vbi ventum ad ædis eſt, Dromo pultat fores:
Anus quædam prodit: hæc ubi aperuit oſtium,
Continuo hic ſe conjecit intro: ego conſequor:
Anus foribus obdit peſſulum, ad lanam redit.
Hic ſciri potuit, aut nuſquam alibi, Clinia,
Quo ſtudio vitam ſuam te abſente exegerit:
Vbi de improviſo eſt interventum mulieri.
Nam ea res dedit tum exiſtumandi copiam,
Quotidianæ vitæ conſuetudinem;
Quæ, cujusque ingenium ut ſit, declarat maxume.
Texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus,
Mediocriter veſtitam veſte lugubri,
Ejus anuis cauſſa opinor, quæ erat mortua,
Sine auro tum ornatam, ita uti quæ ornantur ſibi,
Nulla mala re eſſe expolitam muliebri:
Capillus paſſus, prolixus, circum caput
Rejectus neglegenter, pax! CLIN. Syre mi, obſecro,
Ne me in lætitiam fruſtra conjicias. S. anus
Subtemen nebat: præterea una ancillula
Erat: ea texebat una pannis obſita, (nia,
Neglecta, immunda illuvie. CLIT. ſi hæc ſunt, Cli-
Vera, ita uti credo, quis te eſt fortunatior?
Scin' tu hanc, quam dicit ſordidatam & ſordidam?
Magnum hoc quoque ſignum eſt dominam eſſe extra noxiam,
Cum ejus tam neglegunter internuncii:

Nam

Nam diſciplina eſt eiſdem, munerarier
Ancillas primum, ad dominas qui affectant viam.
CLIN. Perge obſecro te, & cave ne falſam gratiam
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?
S. Vbi dicimus rediiſſe te, & rogare uti
Veniret ad te, mulier telam deſinit
Continuo, & lacrumis opplet os totum ſibi, ut
Facile ſcires deſiderio id fieri tuo.
CLIN. Præ gaudio (ita me dii ament) ubi ſim neſcio
Ita timui. CLIT. at ego nihil eſſe ſcibam, Clinia.
Agedum viciſſim, Syre, dic quæ illa eſt altera.
S. Adducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid
Bacchidem?
Eho, ſceleſte quo illam abducis? S. quo illam ego
ad nos ſcilicet.
CLIT. Ad patremne? S. ad eum ipſum. CLIT.
hominis impudentem audaciam! S. heus
Tu, non fit ſine periclo facinus magnum & memo-
rabile.
CLIT. Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem
quæſitum ſcelus:
Vbi ſi paululum modo quid te fugerit, ego perierim
Quid illo facias? S. at enim. CLIT. quid enim
S. ſi ſinas, dicam. CLIN. ſine.
CLIT. Sino. S. ita res eſt, hæc nunc quaſi eum
CLIT. quas, malum, ambages mihi
Narrare occipit? CLIN. Syre, verum hic dicit
mitte: ad rem redi.
S. Enimvero reticere nequeo: multimodis injurius
Clitipho es: neque ferri potis es. CLIN. audien-
dum hercle eſt: tace.
S. Vis amare: vis potiri: vis, quod des illi, effici.
Tuum eſſe in potiundo periclum non vis. haud ſtu
te ſapis: (continger
Siquidem id ſapere eſt, velle te id, quod non pote
Aut hæc cum illis ſunt habenda, aut illa cum h
mittenda ſunt.
Harum duarum conditionũ nunc utram malis, vid
Etſi conſilium, quod cepi, rectum eſſe & tutũ ſcie
Nam tua apud patrem amica tecum ſine metu ut ſi
copia eſt: (veniam vi
Tum, illi argentum quod pollicitu' es, eadem hac in
Quod ut efficerem, orando ſurdas jam aureis redd
deras mihi. Qu

Quid aliud tibi vis? CLIT. ſiquidem hoc ſit. S. ſiquidem experiundo ſcies.
CLIT. Age age, cedo iſtuc tuum conſilium quid id eſt? S. aſſimulabimus,
Tuam amicam, hujus eſſe. CLIT. pulchre: cedo: quid hic faciet ſua? (parum?
An ea quoque hujus dicetur, ſi hæc una dedecori eſt
S. Imo ad tuam matrem abducetur. CLIN. quid eo? S. longum eſt Clitipho,
Tibi ſi narrem, quam ob rem id faciam, vera cauſſa eſt. CLIT. fabulæ:
Nihil ſati' firmi video, quam ob rem accipere hunc mihi expediat metum.
S. Mane, habeo aliud, ſi iſtuc metuis, quod ambo confiteamini
Sine periclo eſſe. CLIT. hujusmodi, obſecro, aliquid reperi. S. maxume:
Ibo obviam hinc: dicam, ut revortantur domum. CLIT. hem,
Quid dixti? S. ademptũ tibi jam faxo omnem metũ,
In aurem utramvis otioſe ut dormias.
CLIT. Quid ago nunc? CLIN. tu ne? quod boni. CLIT. Syre. dic modo (voles.
Verum. S. age modo hodie: ſero ac nequidquam
CLIN. Datur modo: fruere dum licet: nam neſcias,
Qu' ſit poteſtas poſthac, an nunquam tibi.
CLIT. Syre, inquam. S. perge porro, tamen iſtuc ago.
CLIT. Verum hercle iſtuc eſt, Syre, Syre, inquam, heus, heus Syre.
S. Concaluit: quid vis? CLIT. redi, redi. S. adſum, dic quid eſt? (Syre,
Jam hoc quoque negabis tibi placere. CLIT. imo,
Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.
Tu es judex: ne quid accuſandus ſis, vide.
S. Ridiculum eſt, te iſtuc me admovere Clitipho:
Quaſi iſtic minor mea res agatur, quam tua.
Hic ſi quid nobis forte advorſi evenerit,
Tibi erunt parata verba, huic homini verbera.
Quapropter hæc res neutiquam neglectu eſt mihi.
Sed iſtum exora, ut ſuam eſſe adſimulet. CLIN. ſcicturũ me eſſe. in eum jam res rediit locũ, (licet
Ut ſit neceſſe. CLIT. merito amo te Clinia.
CLIN. Verum illa ne quid titubet. S. perdocta eſt probe. CLIT.

CLIT. At hoc demiror, qui tam facile potueris
Perſuadere illi, quæ ſolet quos ſpernere?
S. In tempore ad eam veni; quod rerũ omnium eſt
Primum: nam quendam miſere offendi ibi militem
Eju' noctem orantem. hæc arte tractabat virum,
Cupidum ut illius animum inopia incenderet,
Eademque ut eſſet apud te hoc quam gratiſſimum.
Sed heus tu vide ſis, ne quid imprudens ruas.
Patrem noviſti, ad has res quam ſit perſpicax:
Ego te autem novi, quam eſſe ſoleas impotens.
Inverſa verba, everſas cervices tuas.
Gemitus, ſcreatus, tuſſis, riſus, abſtine. (bere
CLIT. Laudabis. S. vide ſis. CLIT. tutemet mira-
S. Sed quam cito ſunt conſecutæ mulieres?
CLIT. Vbi ſunt? cur retines? S. jam nunc hæc non
eſt tua. (magis
CLIT. Scio, apud patrem, at nunc interim. S. nihilo
CLIT. Sine. S. non ſinam, inquam. CLIT. quæſo
pauliſper. S. veto.
CLIT. Saltem ſalutare. S. abeas, ſi ſapis. CLIT. co
quid
Iſtic? S. manebit. CLIT. ô felicem hominem
S. ambula.

ACTVS II. SCENA III.

BACCHIS, ANTIPHILA,
CLINIA, SYRVS.

B. ÆDepol, Antiphila mea, laudo te, & fortuna
tam judico,
Id cum ſtuduiſti, iſti formæ mores ut conſimiles fo
rent: (expeti
Minimeque (ita me dii ament) miror, ſi te ſibi quiſq
Nam mihi, quale ingenium haberes, fuit indicio o
ratio tua. (conſidero
Et cum egomet nunc mecum in animo vitam tuam
Adeoque veſtrarum omnium, volgus quæ ab ſe
ſegregant; (eſ
Et vos eſſe iſtiusmodi, & nos non eſſe, haud mirabil
Nam vobis expedit eſſe bonas: nos, quibus cum re
eſt, non ſinunt.
Quippe forma impulſi noſtra nos amatores colunt
Hæc ubi imminuta eſt, illi ſuũ animũ alio conferun
Niſi ſi proſpectum eſt interea aliquid, deſertæ viv
mus. Vob

Vobis cum uno ſemel ubi ætatem agere decretum
eſt viro, (vos applicant;
Cujus mos maxume eſt conſimilis voſtrum; hi ſe ad
Hoc beneficio utrique ab utriſq; vero devincimini;
Vt nunquam ulla amori voſtro incidere poſſit calamitas. (dulo,
A. Neſcio alias: me quidem ſemper ſcio feciſſe ſe-
Vt ex illius commodo meum compararem commodum. C. ah. (triam facis.
Ergo mea Antiphila tu nunc ſola reducem me in pa-
Nam, dum abs te abſum, omnes mihi labores fuere,
quos cepi, leves,
Præterquam tui carendum quod erat. S. credo.
C. Syre, vix ſuffero. (nium frui?
Hoccine me miſerum non licere meo modo inge-
S. Imo, ut patrem tuum vidi eſſe habitum, diu etiam
duras dabit.
B. Quiſnam hic adoleſcens eſt, qui intuitur nos?
A. ah, retine me obſecro.
B. Amabo, quid tibi eſt? A. diſperii. B. perii miſera, quid ſtupes
Antiphila? A. videon' Cliniam, an non? B. quem
vides? C. ſalve anime mi.
A. O mi expectate Clinia, ſalve. C. ut vales?
A. Salvom veniſſe gaudeo. C. teneone te,
Antiphila, maxume animo exoptatam meo?
S. Ite intro: nam vos jam dudum expectat ſenex.

ACTVS III. SCENA I.

CHREMES, MENEDEMVS.

C. LVciſcit hoc jam: ceſſo pultare oſtium
Vicini? primum ex me ut ſciat, ſibi filium
Rediiſſe. etſi adoleſcentem hoc nolle intellego.
Verum, cum videam miſerũ hunc tam excruciarier
Eju' abitu, celem tam inſperatum gaudium,
Cum illi nihil pericli ex indicio ſiet?
Haud faciam: nam, quod potero, adjutabo ſenem,
Item ut filium meum amico atque æquali ſuo
Video inſervire, & ſocium eſſe in negotiis.
Nos quoque ſenes eſt æquom ſenibus obſequi.
M. Aut ego profecto ingenio egregio ad miſerias
Natus ſum, aut illud falſum eſt, quod volgo audio
Dici, diem adimere ægritudinem hominibus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Nam mihi quidem quotidie augeſcit magis
De filio ægritudo ; & quanto diutius
Abeſt, magis cupio tanto, & magis deſidero.
C. Sed ipſum egreſſum foras video : ibo, alloquar.
Menedeme ſalve : nuncium apporto tibi,
Cujus maxume te fieri participem cupis.
M. Nunquidnam de gnato meo audiſti, Chreme?
C. Valet atque vivit. M. ubinam eſt quæſo? C. apud me domi.
M. Meus gnatus? C. ſic eſt. M. venit? C. certe. M. Clinia
Meus venit? C. dixi. M. eamus, duc me ad eum, obſecro.
C. Non volt te ſcire ſe rediiſſe etiam : & tuum
Conſpectum fugitat ob peccatum : tum hoc timet,
Ne tua duritia antiqua illa etiam adaucta ſit.
M. Non tu ei dixiſti, ut eſſem? C. non. M. quam ob rem, Chreme?
C. Quia peſſume iſtuc in te atque in illum conſulis,
Si te tam leni & victo eſſe animo oſtenderis.
M. Nō poſſum: ſatis jam, ſatis pater durus fui. C. ah,
Vehemens in utramq; partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia, aut parſimonia.
In eandem fraudem ex hac re atque ex illa incides.
Primum olim potius, commeare filium
Quam paterere ad mulierculam, quæ paululo
Tum erat contenta, cuique erant grata omnia.
Proterruiſti hinc. ea coacta ingratiis
Poſt illa cœpit victum volgo quærere.
Nunc, cum ſine magno intertrimento non poteſt
Haberi, quidvis dare cupis. nam, ut tu ſcias,
Quam ea nunc inſtructa pulchre ad perniciem ſiet;
Primum, jam ancillas ſecum adduxit plus decem,
Oneratas veſte atque auro. ſatrapes ſi ſiet,
Sufferre amator nunquam ejus ſumptus queat,
Nedum tu poſſis. M. eſt ne ea intus? C. ſi ſit, rogas?
Senſi: nam ei unam cœnam atque ejus comitibus
Dedi. quod ſi iterum mihi ſit danda, actum ſiet:
Nam, ut alia omittam, pitiſſando modo mihi
Quid vini abſumpſit? ſic, hoc, dicens, aſperum
Pater eſt: hoc aliud lenius ſodes vide.
Relevi dolia omnia, omnes ſerias:
Omnes habui ſollicitos: atque hæc una nox:
Quid te futurum cenſes, quem aſſidue exedent?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Sic me dii amabunt, ut tuarum miſeritum eſt,
Menedeme, fortunarum. M. faciat, quod lubet:
Sumat, conſumat, perdat: decretum eſt pati:
Dum illũ modo habeam mecum. C. ſi certũ eſt tibi
Sic facere, illud permagni referre arbitror,
Vt neſcientem ſentiat te id ſibi dare. (gitas:
M. Quid faciam? C. quidvis potius, quam quod co-
Per alium quemvis ut des, falli te ſinas
Technis per ſervolum: etſi ſubſenſi id quoque,
Illos ibi eſſe, id inter ſe agere clanculum.
Syru' cum illo voſtro conſuſurrat: conferunt
Conſilia adoleſcentes: & tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt, quam illo minam.
Non nunc pecunia agitur, ſed illud, quo modo
Minimo periclo id demus adoleſcentulo.
Nam ſi ſemel tuum animum is intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam, & prius
Pecuniam omnem, quam abs te amittas filium: hui,
Quantam feneſtram ad nequitiam patefeceris?
Tibi autem porro ut non ſit ſuave vivere.
Nam deteriores omnes ſumus licentia.
Quodcunque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit, pravumne an rectum ſit quod petet.
Tu, rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegaris; ibit ad illud illico,
Quo maxume apud te ſe valere ſentiet,
Abiturum ſe abs te eſſe illico minabitur.
M. Videre verum, atq; ita uti res eſt, dicere. (meis,
C. Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi
Dum id quæro, tibi qui filium reſtituerem.
M. Cedo dextrã: porro te oro idẽ ut facias Chreme.
C. Paratus ſum. M. ſcin', quid nunc facere te volo?
C. Dic. M. quod ſenſiſti illos me incipere fallere,
Id ut maturent facere. cupio illi dare, (bo.
Quod volt: cupio ipſum jam videre. C. operam da-
Syrus eſt prehendendus atque adhortandus mihi.
A me neſcio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.
Paulum hoc negoti mihi obſtat: Simus & Crito
Vicini noſtri hic ambigunt de finibus:
Me cepere arbitrum: ibo, ac dicam, ut dixeram
Operam daturum me, hodie non poſſe his dare.
Continuo hic adero. M. ita quæſo. dii voſtrã fidem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Itan' comparatam eſſe hominum naturam omnium,
Aliena ut melius videant & dijudicent
Quam ſua? an eo fit, quia in re noſtra aut gaudio
Sumus præpediti nimio, aut ægritudine?
Hic mihi nunc quanto plus ſapit quam egomet mihi?
C. Diſſolvi me, otioſus operam ut tibi darem.

ACTVS III. SCENA II.

SYRVS, CHREMES.

S. HAc illac circumcurſa: inveniendum eſt tamen
Argentum, intendenda in ſenem eſt fallacia.
C. Num me fefellit, hoſce id ſtruere? videlicet
Eſt Cliniæ ille ſervus tardiuſculus:
Iccirco huic noſtro tradita eſt provincia.
S. Quis hic loquitur? perii, numnam hæc audiit
C. Syre. S. hem. (me.
C. Quid tu iſtic? S. recte. equidem te demiror, Chre-
Tam mane, qui here tantum biberis. C. nihil nimis.
S. Nihil, narras? viſa vero eſt, quod dici ſolet,
Aquilæ ſenectus. C. eja. S. mulier eſt commoda, &
Faceta hæc meretrix. C. ſane idem viſa eſt mihi.
S. Et quidem hercle forma luculenta. C. ſic ſatis.
S. Ita non ut olim, ſed uti nunc, ſane bona:
Minimeque miror, Clinia hanc ſi deperit: (aridum
Sed habet patrem quendam avidum, miſerum, atque
Vicinum hunc: noſtin'? at quaſi is non divitiis
Abundet, gnatu' ejus profugit inopia.
Scin' eſſe factum, ut dico? C. quid ego neſciam?
Hominem piſtrino dignum. S. quem? C. iſtunc ſer-
volum
Dico adoleſcentis. S. Syre tibi timui male.
C. Quid paſſus eſt id fieri. S. quid faceret? C. rogas?
Aliquid reperiret, fingeret fallacias,
Vnde eſſet adoleſcenti, amicæ quod daret,
Atque hunc difficilem invitum ſervaret ſenem.
S. Garris. C. hæc facta ab illo oportebant Syre.
S. Eho quæſo laudas qui heros fallunt? C. in loco,
Ego vero laudo. S. recte ſane. C. quippe quia
Magnarum ſæpe id remedium ægritudinum eſt:
Iam huic manſiſſet unicus gnatus domi.
S. Iocone an ſerio illæc dicat, neſcio,
Niſi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.
C. Et nunc quid expectat, Syre? an, dum hinc denuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Abeat, cum tolerare hujus ſumptus non queat?
Nonne ad ſenem aliquam fabricam fingit? S. ſtolidus eſt.
C. At te adjutare oportet adoleſcentuli
Cauſſa. S. equidem facile facere poſſum, ſi jubes:
Etenim, quo pacto id fieri ſoleat, calleo.
C. Tanto hercle melior. S. non eſt mentiri meum.
C. Fac ergo. S. at heus tu, facito dum eadem hæc memineris,
Si quid hujus ſimile forte aliquando evenerit,
Vt ſunt humana, tuus ut faciat filius. (que:
C. Non uſus veniet, ſpero. S. ſpero hercle ego quo-
Neque eo nunc dico, quo quidquam illum ſenſerim:
Sed ſi quid, ne quid. quæ ſit ejus ætas, vides:
Et næ ego te, ſi uſus veniat, magnifice, Chreme,
Tractare poſſim. C. de iſtoc, cum uſus venerit,
Videbimus quid opus ſit: nunc iſtuc age. (qui,
S. Nunquam commodius unquam herum audivi lo-
Nec, cum malefacere crederem mi impunius
Licere. quiſnam à nobis egreditur foras?

ACTVS III. SCENA III.

CHREMES, CLITIPHO, SYRVS.

CH. QVid iſtuc, quæſo? qui iſtic mos eſt Clitipho? itane fieri
Oportet? CL. Quid ego feci? CH. vidin' ego te modo manum in ſinum huic
Meretrici inſerere? S. acta eſt res, perii. CL. mene? CH. hiſce oculis, ne nega.
Facis adeo indigne injuriam illi, qui non abſtineas manum:
Nam iſtæc quidem contumelia eſt, hominem amicum ad te recipere, (immodeſtus
Atq; ejus amicam ſubagitare: vel here in vino, quam
Fuiſti? S. factũ eſt. CH. quam moleſtus? ut equidem,
Ita me dii ament, metui quid futurum denique eſſet. novi ego
Amantiũ animũ: graviter advortunt, quæ nõ cenſeas.
CL. At mihi fides apud hunc eſt, nihil me iſtius facturum, pater. (per aliquo.
CH. Eſto: at certe concedas ab ore eorum aliquantiſ-
Libido multa fert: ea facere prohibet tua præſentia.
Ego de me facio conjecturã. nemo eſt meorũ hodie,

Apud quem expromere omnia mea occulta Clitipho audeam. (Cti pudet,
Apud alium prohibet dignitas: apud alium ipſius fa-
Ne ineptus, ne protervos videar. quod illum facere credito.
Sed noſtrum eſt intellegere, utcunque, atque ubicunque opus ſit, obſequi.
S. Quid iſtic narrat? CL. perii. S. Clitipho, hæc ego præcipio tibi: (CL. tace,
Hominis es frugi & temperantis functus officium.
Sodes. S. recte ſane. CL. Syre pudet me. S. credo: neque id injuria.
Quin mihi moleſtum eſt. CL. pergin'? S. hercle verum dico, quod videtur.
CL. Non ne accedant ad illos? CH. eho quæſo, una accedundi via eſt?
S. Actum eſt: hic prius ſe indicarit, quam ego argentum effecero.
Chreme, vin' tu homini ſtulto mihi auſcultare? CH. quid faciam? S. jube hunc
Abire hinc aliquo. CL. quo ego hinc abeam? S. quo? quo libet: da illis locum:
Abi deambulatum. CL. deambulatum, quo? S. vah, quaſi deſit locus. (cenſeo.
Abi ſane iſtac, iſtorſum, quo vis. CH. recte dicit:
CL. Dii te eradicent, Syre, qui me hinc extrudas. S at tu pol tibi
Poſthac comprimito iſtas manus. (me,
Cenſen' vero? quid illũ porro credis facturum Chre-
Niſi eum, quantum Dii dant opis tibi, ſervas, caſtigas, mones?
CH. Ego iſtuc curabo. S. atqui nunc here hic tibi aſſervandus eſt.
CH. Fiet. S. ſi ſapias: nam mihi jam minu' minusque obtemperat.
CH. Quid tu? ecquid de illo, quod dudum tecum egi, egiſti, Syre? aut
Reperiſti quod placeat, an nondũ etiam? S. de fallacia
Inventa? ſt. inveni quandam nuper. CH. frugi es: cedo, quid id eſt? (nam Syre?
S. Dicam: verum, ut aliud ex alio incidit. CH. quid-
S. Peſſuma hæc eſt meretrix. CH. ita videtur. S. imo, ſi ſcias.

Hoc

Hoc vide; quod inceptet facinus. Fuit quædam anus Corinthia: (mutuum.
Hic huic drachmarum argenti hæc mille dederat
CH. Quid tum? S. ea mortua eſt: reliquit filiam adoleſcentulam: (tellego.
Ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. CH. in-
S. Hanc ſecum huc adduxit, eaque eſt nunc ad uxorem tuam.
CH. Quid tum? S. Cliniam orat, ſibi uti id nunc det: illam illi tamen
Poſt daturam mille nummum poſcit. CH. & poſcit quidem? S. hui, (cogitas?
Dubium id eſt? CH. ego ſic putavi. quid nunc facere
S. Egone? ad Menedemum ibo: dicam hanc eſſe captam è Caria, (lucrum.
Ditem, & nobilem: ſi redimat, magnum ineſſe in ea
CH. Erras. S. quid ita? CH. pro Menedemo nunc tibi ego reſpondeo:
Non emo. quid ais? S. optata loquere. CH. atqui non eſt opus.
S. Non opus eſt? CH. non hercle vero. S. qui iſtuc? miror. CH. jam ſcies.
Mane mane; quid eſt, quod tam à nobis graviter crepuere fores?

ACTVS IV. SCENA I.

SOSTRATA, CHREMES, NVTRIX, SYRVS.

So. NIſi me animus fallit, hic profecto eſt annulus, quem ego ſuſpicor,
Is, qui cum expoſita eſt gnata. C. quid volt ſibi, Syre, hæc oratio?
So. Quid eſt? iſne tibi videtur? N. dixi equidem, ubi oſtendiſti, illico,
Eum eſſe. So. at ut ſati' contemplata modo ſis, mea nutrix. N. ſatis.
So. Abi nunc jam intro: atque, illa ſi jam laverit, mihi nuncia.
Hic ego virum interea operibor. SY. te volt: videas, quid velit.
Neſcio quid triſtis eſt: non temere eſt: metuo, quid ſit. C. quid fiet? (xerit.
Næ iſta hercle magno jam conatu magnas nugas di-

So. Ehem mi vir. C. ehem mea uxor. So. te ipſum quæro. C. loquere, quid velis.
So. Primum te hoc oro, ne quid credas me advorſum edictum tuum (eſt, credere?
Facere auſam. C. vis tibi me iſtuc, & ſi incredibile
Credo. SY. neſcio quid peccati portat hæc purgatio.
So. Meminiſtin' me eſſe gravidam, & mihi te maxumo opere dicere,
Si puellam parerem, nolle tolli? C. ſcio quid feceris:
Suſtuliſti. So. ſic eſt factum. C. domin'? SY. ergo herus damno auctus eſt.
So. Minime: ſed erat hic Corinthia anus haud impura: ei dedi (inſcitiam?
Exponendam. C. ô Iupiter, tantam eſſe in animo
So. Perii, quid ego feci? C. at rogitas? So. ſi peccavi, mi Chreme, (ſcio,
Inſciens feci. C. id quidem ego, etſi tu neges, certe
Te inſcientem atque imprudentem dicere ac facere omnia: (meum
Tot peccata in hac re oſtendis. nam jam primum, ſi
Imperium exequi voluiſſes, interemptam oportuit,
Nō ſimulare mortem verbis, re ipſa ſpem vitæ dare.
At id omitto: miſericordia, animus maternus: ſinc.
Quam bene vero abs te proſpectum eſt! quid voluiſti? cogita:
Nempe anui illi prodita abs te filia eſt planiſſume,
Per te vel uti quæſtum faceret, vel uti veniret palam.
Credo id cogitaſti: quidvis ſatis eſt, dum vivat modo.
Quid cum illis agas, qui neque jus, neque bonum, atque æquom ſciunt,
Melius, pejus, proſit, obſit, nil vident, niſi quod lubet?
So. Mi Chreme, peccavi, fateor: vincor: nunc hoc te obſecro,
Quanto tuus eſt animus natu gravior, ignoſcentior,
Vt meæ ſtultitiæ in juſtitia tua ſit aliquid præſidi.
C. Scilicet equidem iſtuc factum ignoſcam: verum Soſtrata (quid eſt,
Male docet te mea facilitas multa. ſed iſtuc quid-
Qua hoc occeptum eſt cauſſa, loquere. So. ut ſtulte & miſere omnes ſumus
Religioſæ; cum exponendā do illi, de digito annulū
Detraho, & eum dico ut una cum puella exponeret;
Si moreretur, ne expers partis eſſet de noſtris bonis.

C. Iſtuc

C. Iſtuc recte: conſervaſti te, atque illam. So. is hic eſt annulus.
C. Vnde habes? So. quam Bacchis ſecum adduxit adoleſcentulam. Sy. hem.
C. Quid ea narrat? So. ea lavatum dum it, ſervandum mihi dedit. (illico
Animum non advorti primum: at poſtquam aſpexi
Cognovi: ad te exilii. C. quid nunc ſuſpicare, aut invenis (habuerit.
De illa? So. Neſcio, niſi ex ipſa quæras, unde hunc
Si potis eſt reperiri. Sy. interii: plus ſpei video, quam volo:
Noſtra eſt, ita ſi eſt. C. vivit ne illa, cui tu dederas? So. neſcio. (ram.
C. Quid renunciavit olim feciſſe? So. id quod juſſe-
C. Nomen mulieris cedo quod ſit, ut quæratur. So. Philtere.
Sy. Ipſa eſt. mirum, ni illa ſalva eſt, & ego perii. C. Soſtrata
Sequere me intro hac. So. ut præter ſpem evenit. quam timui male, (Chreme.
Ne nunc animo ita eſſes duro, ut olim in tollendo,
C. Non licet hominem eſſe ſæpe ita ut volt, ſi res non ſinit. (nus.
Nunc ita tempus eſt mi, ut cupiã filiam: olim nil mi-
Sy. Niſi fallit me animus, haud multum à me aberit infortunium: (copiæ:
Ita hercle in anguſtum oppido nunc meæ coguntur
Niſi aliquid video, ne eſſe amicam hanc gnati reſciſcat ſenex: (fallere,
Nam quod ſperem de argento, aut poſſe poſtulem me
Nihil eſt: triumpho, ſi licet me latere tecto abſcedere. (faucibus.
Crucior, bolum tantum mihi ereptum tam ſubito è
Quid agam? aut quid comminiſcar? ratio de integro ineunda eſt mihi.
Nil tã difficile eſt, quin quærendo inveſtigari poſſiet.
Quid, ſi hoc ſic nunc incipiam? nihil eſt. ſi ſic? tantundem egero.
At ſic opinor: non poteſt: immo optume. euge habeo optumam.
Retraham hercle, opinor, ad me idem illud fugitivum argentum tamen.

ACTVS IV. SCENA II.

CLINIA, SYRVS.

C. NVlla mihi res poſthac poteſt jam intervenire
tanta , (oborta eſt.
Quæ mihi ægritudinem afferat : tanta hæc lætiti
Dedo patri me nunc jam, ut frugalior ſim quam volt.
S. Nil me fefellit : cognita eſt, quantum audio huju
verba.
Iſtuc tibi ex ſententia tua obtigiſſe lætor.
C. O mi Syre , audiſtin' obſecro ? S. quid ni ? qui
uſque una affuerim. (S. nulli.
C. Cui æque audiſti commode quidquam eveniſſe
C. Atque , ita me dii ament , ut ego nunc non tan
meapte cauſſa (vis dignam.
Lætor, quam illius: quam ego ſcio eſſe honore quo-
S. Ita credo : ſed nunc, Clinia , age , da te mihi vi-
ciſſim : (cetur.
Nam amici quoque res eſt videnda, in tuto ut collo-
Ne quid de amica nunc ſenex. C. ô Iupiter. S. qui-
eſce. (loquere?
C. Antiphila mea nubet mihi. S. ſiccine me inter-
C. Quid faciam, Syre mi ? gaudeo : fer me. S. fero
hercle vero. (opinor ſumo.
C. Deorum vitam adepti ſumus. S. fruſtra operam
C. Loquere, audio. S. at jam hoc non ages. C. agam.
S. videndum eſt, inquam,
Amici quoque res Clinia tui in tuto ut collocetur:
Nam ſi nũc à nobis abis, & Bacchidẽ hic relinquis,
Senex reſciſcet illico eſſe amicam hanc Clitiphonis:
Si abduxeris, celabitur itidem, ut celata adhuc eſt.
C. At enim iſtoc nihil eſt magis, Syre, meis nuptiis
advorſum : (S. quid ni ?
Nam quo ore appellabo patrem? tenes, quid dicam?
C. Quid dicam ? quam cauſſam afferam ? S. quid ?
nolo mentiare: (S. jubeo.
Aperte, ita ut res ſeſe habet, narrato. C. quid ais ?
Illam te amare , & velle uxorem hanc eſſe Cliti-
phonis. (& tu facilem
C. Bonam atque juſtam rem oppido imperas, & fa-
Et ſcilicet jam me hoc voles orare patrem, ut celet
Senem voſtrum. S. imo ut recta via rem narret or-
dine omnem. C. hem,

Satin' ſanus es, & ſobrius? tu quidem illum plane perdis:
Nam qui ille poterit eſſe in tuto, dic mihi?
S. Huic equidem conſilio palmam do: hic me magnifice effero, (aſtutiæ,
Qui vim tantam in me & poteſtatem habeam tantæ
Veradicendo ut eos ambos fallam; ut, cũ narrat ſenex
Voſter noſtro, eſſe iſtam amicam gnati, non credat tamen. (mnem eripis:
C. At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiarum o-
Nam dum amicam hanc meam eſſe credet, non committet filiam. (ſulis.
Tu fortaſſe, quid me fiat, parvi curas, dum illi con-
S. Quid malũ, me ætatẽ cenſes velle id adſimularier?
Vnus eſt dies, dum argentũ eripio, pax! nihil amplius.
C. Tantum ſat habes? quid tum quæſo, ſi hoc pater reſciverit? (dum ruat?
S. Quid, ſi redeo ad illos, qui ajunt, quid ſi nunc cœ-
C. Metuo, quid agam. S. metuis? quaſi non ea poteſtas ſit tua, (lam.
Quo velis in tempore ut te exolvas, rem facias pa-
C. Age, age, traducatur Bacchis. S. optume. ipſa exit foras.

ACTVS IV. SCENA III.

BACCHIS, CLINIA, SYRVS, DROMO, PHRYGIA.

B. SAti' pol proterve me Syri promiſſa huc induxerunt, (nunc me
Decem minas quas mihi dare pollicitus eſt. quod ſi is
Deceperit; ſæpe obſecrans me, ut veniam, fruſtra veniet: (certe
Aut, cum venturam dixero, & conſtituero; cum is
Renunciarit; Clitipho cum in ſpe pendebit animi;
Decipiam, ac non veniam; Syrus mihi tergo pœnas pendet. (credis?
C. Sati' ſcite promittit tibi. S. atqui tu hanc jocari
Faciet, niſi caveo. B. dormiunt: pol ego iſtos commovebo. (demonſtravit
Mea Phrygia audiſtin', modo iſte homo quam villam
Charini? P. audivi. B. proxumum eſſe huic fundo ad dextram? P. memini.
B. Curriculo percurre: apud eum miles Dionyſia agitat. S. Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. Quid inceptat? B. dic me hic oppido eſſe invi-
tam, atque aſſervari : (venturam
Verum aliquo pacto verba me his daturam eſſe, &
S. Perii hercle : Bacchis mane ; mane : quo mitti
iſtanc,quæſo ?
Iube,maneat. B. abi. S. quin paratum eſt argentum
B. quin maneo.
S. Atqui jam dabitur. B. ut lubet, num ego inſto
S. at ſcin' quid ſodes ?
B. Quid? S. transeundum nunc tibi ad Menedemum
eſt, & tua pompa
Eo traducenda eſt. B. quam rem agi' ſcelus? S. ego
argentum cudo,
Quod tibi dem. B. dignam me putas, quam in lu-
das ? S. non eſt temere.
B. Etiam ne tecum hic res mihi eſt ? S. minime
tuum tibi reddo.
B. Eatur. S. ſequere hac. heus Dromo. D. quis me
volt? S. Syrus. D. quid eſt rei? (propere
S. Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos
B. Quam ob rem ? S. ne quæras. efferunt, quæ ſe-
cum huc attulerunt.
Sperabit ſumptũ ſibi ſenex eſſe harunc'abitu levatũ
Næ ille haud ſcit,hoc paulum lucri quantum ei da-
mni apportet. (dices.
Tu neſcis id quod ſcis Dromo, ſi ſapies. D. mutum

ACTUS IV. SCENA IV.

CHREMES, SYRUS.

C. ITa me dii amabunt, ut nunc Menedemi vicem
Miſeret me, tantum deveniſſe ad eum mali.
Illanceine mulierem alere cum illa familia?
Et ſi ſcio, hoſce aliquot dies non ſentiet :
Ita magno deſiderio fuit ei filius.
Verum ubi videbit tantos ſibi ſumptus domi
Quotidianos fieri, nec fieri modum :
Optabit rurſum ut abeat ab ſe filius.
Syrum optume,eccum. S. ceſſo hunc adoriri? C. Sy-
re. S. hem. (dari.
C. Quid eſt ? S. te mihi ipſum jam dudum optabam
C. Videre egiſſe jam neſcio quid cum ſene.
S. De illo, quod dudum ? dictum factum reddidi.
C. Bonan' fide? S. bona hercle. C. non poſſum pati,
Quin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quin tibi caput demulceam. accede huc, Syre :
Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac lubens.
S. At ſi ſcias, quam ſcite in mentem venerit.
C. Vah, gloriare eveniſſe ex ſententia ?
S. Non hercle vero : verum dico. C. dic,quid eſt ?
S. Tui Clitiphonis eſſe amicam hanc Bacchidem
Menedemo dixit Clinia, & ea gratia
Secum adduxiſſe, ne id tu perſentiſceres.
C. Probe. S. dic ſodes. C. nimium inquam. S. immo ſi ſcias.
Sed porro auſculta quod ſupereſt fallaciæ.
Seſe ipſe dicet tuam vidiſſe filiam :
Sibi complacitam ejus formã, poſtquam aſpexerit :
Hanc cupere uxorem. C. modo ne quæ inventa eſt? S. eam :
Et quidem jubebit poſci.C.quam ob rem iſtuc,Syre?
Nam prorſum nihil intellego. S. hui, tardus es.
C. Fortaſſe. S. argentum dabitur ei ad nuptias.
Aurum,atque veſtem, qui , tenesne? C. comparet?
S. Id ipſum. C. at ego illi nec do, nec deſpondeo.
S. Non? quam ob rem? C. quam ob rem,me rogas? homini. S. ut lubet.
Non ego in perpetuum dicebam illam illi ut dares,
Verum ut ſimulares. C. non mea eſt ſimulatio :
Ita tu iſtæc tua miſceto, ne me admiſceas.
Egon', cui daturus non ſim, ut ei deſpondeam?
S. Credebam. C. minime. S. ſcite poterat fieri :
Et ego hoc, quia dudum tu tantopere juſſeras,
Eo cœpi.C.credo.S.cæterũ equidem iſtuc,Chreme,
Æqui bonique facio. C. atqui cum maxume
Volo te dare operam ut fiat, verum alia via.
S. Fiat : quæratur aliud. ſed illud quod tibi
Dixi de argento, quod iſta debet Bacchidi,
Id nunc reddendum eſt illi : neque tu ſcilicet
Eo nunc confugies: quid mea? num mihi datum eſt?
Num juſſi? num illa oppignorare filiam
Meam me invito potuit? verum illud, Chreme,
Dicunt: jus ſummum, ſæpe ſumma eſt malitia.
C. Haud faciam. S. imo aliis ſi licet, tibi non licet.
Omnes in lauta te & bene parte aucta putant.
C. Quin egomet jam ad eam deferam. S. imo filium
Jube potius. C. quam ob rem? S. quia enim in eum ſuſpicio eſt

Tranſlata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Tranſlata amoris. C. quid tum? S. quia videbitur
Magis veriſimile id eſſe, cum hic illi dabit:
Et ſimul conficiam facilius ego, quod volo.
Ipſe adeo adeſt: abi: effer argentum. C. effero.

ACTVS IV. SCENA V.

CLITIPHO, SYRVS.

C. NVlla eſt tam facilis res, quin difficilis ſiet,
Quam invitus facias. vel me hæc deambula-
Quam non laborioſa, ad languorem dedit: (tio
Nec quidquam magis nunc metuo, quam ne denuo
Miſer aliquo extrudar hinc, ne accedã ad Bacchi-
dem.
Vt te quidem omnes dii, deæ, quantum eſt, Syre,
Cum iſtoc invento, cumque incepto perduint.
Hujusmodi mi res ſemper comminiſcere,
Vbi me excarnifices. S. is hinc quo dignus es?
Quam pene tua me perdidit protervitas! (modo
C. Vellem hercle factũ: ita meritu'. S. meritu'? quo
Næ me iſtuc ex te prius audiſſe gaudeo,
Quam argentum haberes, quod daturus jam fui.
C. Quid igitur dicam tibi vis? abiiſti: mihi
Amicam adduxti, quam non licitum eſt tangere.
S. Iam non ſum iratus: ſed ſcin' ubi nunc ſit tibi
Bacchis? C. apud nos. S. non. C. ubi ergo? S. a-
pud Cliniam. (deferes
C. Perii. S. bono animo es: jam argentum ad eam
Quod ei es pollicitus. C. garris. unde? S. à patre.
C. Ludis fortaſſe me. S. ipſa re experibere.
C. Næ ego fortunatus homo ſum. deamo te, Syre.
S. Sed pater egreditur. cave, quidquam admiratu' ſis
Qua cauſſa id fiat; obſecundato in loco;
Quod imperabit, facito: loquitor paucula.

ACTVS IV. SCENA VI.

CHREMES, CLITIPHO, SYRVS.

CH. VBi Clitipho nunc eſt? S. eccum me, inque
CL. eccum hic tibi.
CH. Quid rei eſſet, dixti, huic? S. dixi pleraq; omnia.
CH. Cape hoc argentum, ac defer. S. i, quid ſtas lapis?
Quin accipis? CL. cedo ſane. S. ſequere hac me ocius:
Tu hic nos, dum eximus, interea opperibere:
Nam nihil eſt illic, quod moremur diutius.

CH. Minas quidem jam decem habet à me filia:
Quas pro alimentis eſſe nunc duco datas.
Haſce ornamentis conſequentur alteræ.
Porro hæc talenta dotis appoſcunt duo.
Quam multa injuſta ac prava fiunt moribus!
Mihi nunc, relictis rebus, inveniendus eſt
Aliquis, labore inventa mea cui dem bona.

ACTVS IV. SCENA VII.

MENEDEMVS, CHREMES.

M. MVlto omnium nunc me fortunatiſſimum
Factum puto eſſe gnate, cum te intellego
Reſipiſſe. C. ut errat! M. te ipſum quærebam,
Chreme:
Serva, quod in te eſt, filium, & me, & familiam.
C. Cedo, quid vis faciam? M. inveniſti hodie filiam.
C. Quid tum? M. hanc uxorem ſibi dari volt Clinia.
C. Quæſo, quid hominis es? M. quid? C. jamne
oblitus es:
Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Ut ea via abs te argentum auferretur? M. ſcio.
C. Ea res nunc agitur ipſa. M. quid narras, Chreme?
Immo hæc quidem quæ apud me eſt, Clitiphonis eſt
amica. ita ajunt. C. & tu credis? M. omnia.
C. Et illũ ajunt velle uxorem, ut, cum deſponderis,
Des qui aurum, ac veſtem, atque alia, quæ opus ſunt,
comparet.
M. Id eſt profecto: id amicæ dabitur. C. ſcilicet
Daturum! M. ah, fruſtra igitur gaviſus ſum miſer.
Quidvis tamen jam malo, quam hunc amittere.
Quid nunc renunciem abs te reſponſum Chreme,
Ne ſentiat me ſenſiſſe, atque ægre ferat?
C. Ægre? nimium illi Menedeme indulges. M. ſine:
Inceptum eſt: perfice hoc mihi perpetuum, Chreme.
C. Dic conveniſſe, egiſſe te de nuptiis.
M. Dicam, quid deinde? C. me facturũ eſſe omnia,
Generum placere: poſtremo etiam, ſi voles,
Deſponſam quoq; eſſe dicito. M. hem, iſtuc voluerã.
C. Tanta ocius te ut poſcat, & tu id, quod cupis,
Quam ociſſime ut des. M. cupio. C. næ tu prope-
diem,
Ut iſtam rem video, iſtius obſaturabere.
Sed hæc ut ut ſunt, cautim, & paulatim dabis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Si ſapies. M. faciam. C. abi intro: vide, quid poſtulet.
Ego domi ero, ſi quid me voles. M. ſane volo:
Nam te ſcientem faciam, quidquid egero.

ACTUS V. SCENA I.

MENEDEMUS, CHREMES.

M. Ego me non tam aſtutum, neque ita perſpica-
cem eſſe id ſcio: (Chreme
Sed hic adjutor meus, & monitor, & præmonſtrato
Hoc mihi præſtat. in me quidvis harũ rerũ convenit
Quæ ſunt dicta in ſtultum, caudex, ſtipes, aſinus
plumbeus:
In illũ nil poteſt: exuperat ejus ſtultitia omnia hæc
C. Ohe, jam deſine deos uxor gratulando obtundere
Tuam eſſe inventam gnatam; niſi illos tuo ex inge
nio judicas,
Ut nil credas intellegere, niſi idem dictũ eſt centies
Sed interim quid illic gnatus ceſſat cum Syro?
M. Quos ais homines, Chreme, ceſſare? C. hem
Menedeme, advenis?
Dic mihi, Cliniæ, quæ dixi, nunciaſtin'? M. omnia
C. Quid ait? M. gaudere adeo occepit, quaſi qu
cupiunt nuptias.
C. Ha, ha, hæ. M. quid riſiſti? C. ſervi venere i
mentem Syri
Calliditates. M. itane? C. voltus quoque hominu
fingit ſcelus.
M. Gnatus quod ſe aſſimulat lætum, id dicis? C. id
M. idem iſtuc mihi
Venit in mentem. C. veterator. M. magi', ſi mag
noris, putes,
Ita rem eſſe. C. ain' tu? M. quin tu auſculta. C
mane: prius hoc ſcire expeto,
Quid perdideris: nam ubi deſponſam nunciaſti fili
Continuo injeciſſe verba tibi Dromonem ſcilicet,
Sponſæ veſtem, aurum, atque ancillas opus eſſe, a
gentum ut dares.
M. Non. C. quid non? M. non inquam. C. nequ
ipſe gnatus? M. nil prorſus, Chreme.
Magis unũ etiam inſtare, ut hodie conficerent nupti
C. Mira narras. quid Syrus meus? ne is quide
quidquam? M. nihil.
C. Quamobrem? M. neſcio equidem: ſed te miro
qui alia tam plane ſcias,
S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Sed tuum ille quoq; yrus idem mire finxit filium,
Vt ne paulum quidem ſuboleat amicam eſſe hanc Cliniæ.
C. Quid ais? M. mitto jam oſculari, atque amplexari: id nil puto.
C. Quid eſt, quod amplius ſimuletur? M. vah. C. quid eſt? M. audi modo:
Eſt mihi ultimis conclave in ædibus quoddam retro:
Huc eſt intro latus lectus, veſtimentis ſtratus eſt.
C. Quid, poſtquam hoc eſt factum? M. dictum factum, huc abiit Clitipho. (ta eſt illico.
C. Solus? M. ſolus. C. timeo. M. Bacchis conſecu-
C. Sola? M. ſola. C. perii. M. ubi abiere intro, operuere oſtium. C. hem!
Clinia hæc fieri videbat? M. quid ni? una mecũ ſimul.
C. Filii eſt amica Bacchis Menedeme: occidi.
M. Quamobrem? C. decem dierum vix mi eſt familia. (ſuo?
M. Quid? iſtuc times, quod operam amico ille dat
C. Imo quod amicæ. M. ſi dat. C. an dubium id tibi eſt?
Quenquamne animo tam comi eſſe, aut leni putas,
Qui ſe vidente amicam patiatur ſuam? M. ha, ha, hæ.
Quidni? quo verba facilius dentur mihi.
C. Derides? merito mihi nunc ego ſuccenſeo.
Quot res dedere, ubi poſſem perſentiſcere,
Ni eſſem lapis? quæ vidi? væ miſero mihi.
At næ illud haud inultum, ſi vivo, ferent:
Nam jam. M. non tu te cohibes? non te reſpicis?
Non tibi ego exempli ſatis ſum? C. præ iracundia
Menedeme non ſum apud me. M. tene iſtuc loqui?
Nonne id flagitium eſt, te aliis conſilium dare,
Foris ſapere, tibi non poſſe te auxiliarier?
C. Quid faciam? M. id, quod me feciſſe ajebas parum:
Fac, te patrem eſſe ſentiat: fac, ut audeat
Tibi credere omnia, abs te petere, & poſcere,
Ne quam aliam quærat copiam, ac te deſerat.
C. Imo abeat potius multo quovis gentium,
Quam hic per flagitium ad inopiam redigat patrem:
Nam ſi illi pergo ſuppeditare ſumptibus,
Menedeme, mihi illæc vere ad raſtros res redit.
M. Quot incommoda tibi in hac re capies, niſi caves?
Difficilem oſtendis te eſſe, & ignoſces tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Poſt, & id ingratum. C. ah neſcis, quam doleam
M. ut lubet. (eſ
Quid hoc, quod volo,ut illa nubat noſtro ? niſi qui
Quod malis. C. imo & gener, & affines placent.
M. Quid dotis dicam te dixiſſe filio ?
Quid obticuiſti ? C. dotis ? M. ita dico. C. ah
M. Chreme,
Ne quid vereare, ſi eſt minu' : nil dos nos movet.
C. Duo talenta pro re noſtra ego eſſe decrevi ſati
Sed ita dictu opu' eſt, ſi me vis ſalvom eſſe,& ren
& filium, (agis
Me mea omnia bona doti dixiſſe illi. M. quam re
C. Id mirari te ſimulato, & illũ hoc rogitato ſimu
Quamobrem id faciam. M. quin ego vero,quam
rem id facias, neſcio. (laſciv
C. Egone ? ut illius animum, qui nunc luxuria,
Diffluit,retundã,redigam, ut, quo ſe vortat, neſcia
M. Quid agis ? C. mitte, ſine me in hac re gere
mihi morem. M. ſino : (cerſat,par
Itane vis ? C. ita. M. fiat. C. jam,ac uxorem ut a
Se. hic ita,ut liberos eſt æquom,dictis confutabitu
Sed Syrum. M. quid eum ? C. egone ? ſi vivo, a
eo exornatum dabo, (m
Adeo depexum, ut dum vivat, meminerit ſemp
Qui ſibi me pro ridiculo ac delectamento putat.
Non (ita me dii ament) auderet facere hæc vidu
Quæ in me fecit. (mulie

ACTUS V. SCENA II.

CLITIPHO, MENEDEMUS, CHR
MES, SYRUS.

CL. ITane tandem quæſo eſt, Menedeme,ut pat
Tam in brevi ſpatio omnem de me ejece
animum patris ?
Quodnam ob facinus? quid ego tantum ſceleris a
miſi miſer ? (duri
Volgo faciunt. M. ſcio tibi eſſe gravius multo,
Cui fit. verum ego haud minus ægre patior id,
neſcio ? (volo. CL.
Nec rationem capio, niſi quod tibi bene ex ani
Patrem eſſe ajebas ? M. eccum. CH. quid me inc
ſas, Clitipho ? (tu
Quidquid ego hujus feci, tibi proſpexi, & ſtulti

Vbi te vidi animo eſſe omiſſo,&,ſuavia in præſentia
Quæ eſſent, prima habere, neque conſulere in longitudinem:
(perdere.
Cepi rationem,ut neq; egeres,neque ut hæc poſſes
Vbi,cui decuit primo,tibi nõ licuit per te mihi dare,
Abii ad proxumos tibi qui erant,eis commiſi,&credi
bi tuæ ſtultitiæ ſemper erit præſidiũ,Clitipho,(didi.
Victus,veſtitus,quo in tectum te receptes. CL. hei mihi.
(Bacchidem.
CH. Satius eſt, quam te ipſo hærede hæc poſſidere
S.Diſperii:ſceleſtus quantas turbas concivi inſciens?
CL. Emori cupio. CH. prius quæſo diſce, quid ſit vivere.
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita, tum iſtoc utitor.
S. Here licetne ? CH. loquere. S. at tuto. CH. loquere. S. quæ iſta eſt pravitas. (CH.ilicet,
Quæve amentia eſt,quod peccavi ego,id obeſſe huic?
Ne te admiſce:nemo accuſat,Syre,te:nec tu arã tibi,
Neque precatorem pararis. S.quid agis? CH.nil ſucceſo,
(mihi.
Nec tibi, nec huic, nec vos eſt æquum, quod facio,
. Abiit, vah! rogaſſe vellem. CL. quid Syre? S.unde mihi peterem cibum,
ta nos alienavit.tibi jam eſſe ad ſororem intellego.
L. Adeon' rem rediiſſe, ut periculum etiam fame mihi ſit,Syre ? (ſurituros ſatis.
. Modo liceat vivere, ſpes eſt. CL. quæ ? S. nos e-
L. Irrides in re tanta, neque me quidquam conſilio adjuvas. (loquitur pater:
. Imo & ibi nunc ſum,& uſque dudum id egi,dum
t,quantũ ego intellegere poſſum. CL.quid? S.non abierit longius.
L. Quid id ergo? S. ſic eſt, non eſſe horum te arbitror. CL. quid iſtuc Syre? tu dijudica.
atin' ſanus es? S. ego dicam quod mi in mentem:
um iſtis fuiſti ſolus, dum nulla alia delectatio,
uæ propior eſſet, te indulgebant, tibi dabant: nunc, filia
oſtquam eſt inventa vera, inventa eſt cauſſa, qua te expellerent.
L. Eſt veriſimile. S. an tu ob peccatum hoc eſſe illum iratum putas ? (mnes filiis
L. Non arbitror. S. nunc aliud ſpecta: matres o-

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

In peccato adjutrices, auxilio in paterna injuria
Solent eſſe : id non fit. CL. verum. quid ergo nun
faciam, Syre ? (Iam
S. Suſpicionem quære ex illis iſtanc:rem profer pa
Si non eſt verum, ad miſericordiam ambos adducc
cito, aut (hoc mihi i
Scibis cujus ſis.CL. recte ſuades: faciam.S.ſat rect
Mentem venit : namque adoleſcens , quam minim
in ſpe ſitus erit,
Tam facillime patris pacem in leges conficiet ſua
Etiã haud ſcio an uxorem ducat, ac Syro nil gratia
Quid hoc autem ? ſenex exit foras : ego fugio , ad
huc quod factum eſt ,
Miror non juſſiſſe illico me arripi. ad Menedemu
hinc pergam. eum
Precatorem mihi paro:ſeni noſtro fidei nihil habe

ACTVS V. SCENA III.

SOSTRATA, CHREMES.

S. PRofecto , niſi caves tu homo , aliquid gnat
conficies mali : (rit tib
Idq; adeo miror,qui tam ineptum quidquam potue
Venire in mentem, mi vir. C. oh , pergin' mulie
eſſe ? ullamne ego
Rem unquam volui , quin tu in ea mihi advorſatri
fueris Soſtrata ? at
Si rogitem jam,quid eſt quod peccem,aut quamob
rem id faciam, neſcias. (neſcio
In qua re nunc tam confidenter reſtas ſtulta? S.eg
C. Imo ſcis potius , quam quidem redeat ad int
grum eadem oratio.
S.Oh,iniquos es,qui me tacere de re tanta poſtule
C. Non poſtulo : jam loquere. nihilo minus eg
hoc faciam tamen.
S. Facies ? C. verum S. non vides , quantum ma
ex ea re excites ?
Subditum ſe ſuſpicatur. C. ſubditum! ain' tu? S.ce
te ſic erit,
Mi vir. C. confitere. S. au , obſecro te , iſtuc in
micis ſiet.
Egon' confitear meum non eſſe filium,qui ſit meu
C. Quid metuis ? ne non, cum velis, convincas eſ
illum tuum ?

S. Quo

S. Quod filia eſt inventa? C. non, ſed, quod magis credendum ſiet,
Quod eſt conſimilis moribus, (Chr.
Facile convinces ex te natũ: nam tui ſimilis eſt pro-
Nam illi nihil vitii eſt relictum, quin ſit & idem tibi:
Tum præterea talem, niſi tu, nulla pareret filium.
Sed ipſe egreditur, quam ſeverus! rem cum videas, cenſeas.

ACTVS V. SCENA IV.

CLITIPHO, SOSTRATA, CHREMES.

CL. SI unquam ullum fuit tempus, mater, cum ego voluptati tibi
Fuerim, dictus filius tuus tua voluntate, obſecro,
Ejus ut memineris, atq; inopis nũc te miſereſcat mei;
Quod peto, & volo, parenteis meos ut commonſtres mihi. (tuum,
S. Obſecro mi gnate, ne iſtuc in animum inducas
Alienum eſſe te. CL. ſum. S. miſeram me, hoccine quæſiſti obſecro?
Ita mihi, atque huic ſis ſuperſtes, ut ex me, atque ex hoc natus es:
Ut cave poſthac, ſi me amas, unquam iſtuc verbum ex te audiam. CH. at
Ego, ſi me metuis, mores cave in te eſſe iſtos ſentiã.
CL. Quos? CH. ſi ſcire vis, ego dicam: gerro, iners, fraus, heluo,
Ganeo, damnoſus. crede; & noſtrum te eſſe credito.
CL. Non ſunt hæc dicta parentis. CH. non, ſi ex capite ſis meo (magis
Natus, item ut ajunt Minervam eſſe ex Iove, ea cauſa
Patiar Clitipho flagitiis tuis me infamem fieri.
S. Di iſtæc. CH. neſcio Deos: ego, quod potero enitar ſedulo.
Quæris id quod habes, parentes: quod abeſt, non quæris, patri (rit.
Quomodo obſequare, & ſerves quod labore invene-
Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet
Dicere hac præſente verbũ turpe: at te id nullo modo
Facere puduit. CL. eheu quam ego nunc totus diſpliceo mihi,
Quam pudet: neque, quod principium jncipiam ad placandum, ſcio.

ACTVS V. SCENA V.

MENEDEMVS, CHREMES, CLITI-
PHO, SOSTRATA.

M. ENimvero Chremes nimis graviter cruciat a
dolescentulum, (optume
Nimisq; inhumane. exeo ergo,ut pacem conciliem
Ipſos video. CH. ehem, Menedeme,cur non accert
jubes (ſecr
Filiam,& quod dotis dixi,firmas ? S. mi vir, te ob
Ne facias. CL. pater obſecro ut mi ignoſcas. M. d
veniam, Chreme:
Sine te exorent. CH. egon' mea bona ut dem Bac
chidi dono ſciens ? (vom vis pater
Non faciam. M. at nos non ſinemus. CL. ſi me vi
Ignoſce. S. age, Chremes mi. M. age quæſo, n
tam obfirma te, Chreme.
CH. Quid iſtuc? video non licere, ut cœperam,ho
pertendere. (ſi facit id
M. Facis ut te decet. CH. ea lege hoc adeo faciam
Quod ego hunc æquom cenſeo. CL. pater, omni
faciam: impera.
CH. Vxorem ut ducas. CL. pater. CH. nihil audio
M. ad me recipio.
Faciet. CH. nil etiam audio ipſum. CL. perii. S. a
dubitas Clitipho?
CH. Imo utrum vult? M. faciet omnia. S. hæc,dur
incipias, gravia ſunt,
Dumq; ignores:ubi cognoris,facilia.CL.faciã pate
S. Nate mi, ego pol tibi dabo illam lepidam, quar
tu facile ames, (ginem
Filiam Phanocratæ noſtri. CL. rufam ne illam vi
Cæſiam,ſparſo ore,adunco naſo? non poſſum,pate
CH. Eja, ut elegans eſt, credas animum ibi eſſe
S. aliam dabo.
CL. Quid iſtuc? quandoquidem ducenda eſt,egom
habeo propemodum,
Quam volo. S. nunc laudo te, gnate. CL. Archo
nidis filiam.
S. Perplacet. CL. pater,hoc nunc reſtat. CH. quic
CL. Syro ignoſcas volo,
Quæ mea cauſſa fecit. CH. fiat, vos valete,& plau
dite.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. TERENTII
ADELPHI.

ACTA LVDIS FVNEBRIBVS. L. ÆMILII PAVLLI. Q. FABIO MAXIMO. P. CORNELIO AFRICANO ÆD. CVR. EGERE L. ATILIVS PRÆNESTINVS, MINVTIVS PROTIMVS, MODOS FECIT FLACCVS CLAVDII. TIBIIS SARRANIS. FACTA E GRÆCA MENANDRV. L. ANICIO, M. CORNELIO COSS.

Perſonæ.

MICIO ſenex,	SOSTRATA matrona,
DEMEA ſenex,	CANTHARA nutrix,
SANNIO leno,	PAMPHILA puerpera,
ÆSCHINVS adoleſcens,	GETA ſervus,
SYRVS ſervus,	HEGIO ſenex,
CTESIPHO adoleſcens,	DROMO ſervus.

Perſonæ mutæ.

BABYLO.
STORAX ſervus.
PARMENO ſervus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ARGVMENTVM,

C. Sulpicio Apollinari auctore.

DVos cum haberet Demea adoleſcentulos,
Dat Micioni fratri adoptandum Æſchinum,
Sed Cteſiphonem retinet. hunc cithariſtriæ
Lepore captum, ſub duro ac triſti patre,
Frater celabat Æſchinus; famam quoque
Amoris in ſe transferebat: denique
Fidicinam lenoni eripuit. vitiaverat
Idem Æſchinus civem Atticam pauperculam;
Fidemque dederat, hanc ſibi uxorem fore.
Demea jurgare, & graviter ferre: mox tamen,
Vt veritas patefacta eſt, ducit Æſchinus
Vitiatam, potitur Cteſipho cithariſtriam,
Exorato ſuo patre duro Demea.

Aliud,

M. ANT. MVRETI.

MIcio, & Demea, duo diſſimillimo fratres ingenio fuere: ille urbanam vitam ſecutus eſt, hic ruſticam: ille cælebs vixit; hic uxorem duxit: ille ingenio leniſſimo, hic aſperrimo: ille mitis etiam in alienos, hic ſævus etiam in ſuos: ille etiam in ira placidus, hic etiam citra iram ferox. Erant Demeæ filii duo: ex quibus natu majorem Æſchinum ſibi adoptavit Micio, eumque ſecum in urbe liberaliſſime indulgentiſſimeque educavit: minorem Cteſiphonem ruri ſecum ſevere inprimis ac reſtricte habuit pater. Æſchinus multas meretrices, patre ad omnia connivente adamavit; multa convivia celebravit; quæ denique juventus fert, ea omnia non libere modo, ſed etiam licenter exercuit, poſtremo uſque eo progreſſus eſt: In virginem pauperculam quidem, ſed bonam, bonis prognatam, Pamphilam nomine, quam mater Soſtrata vidua ſancte ſecum, & pudice, ut poterat, educabat, noctu temulentus cum incidiſſet, vim ei attulit, gravidamque fecit. venit poſtea ad matrem illius, veniam petens, pollicensque ſe puellam uxorem ducturum: ea fide data, & ignotum eſt, & tacitum. Cteſipho, cum in urbem inter-

interdum ventitaret, ipſe quoq; cithariſtriæ cujusdam amore correptus eſt. totam ejus rei famam, ne qua emanaret, ac perveniret ad Demeam, in ſeſe Æſchinus transferebat. tandem cum leno, puellæ dominus, aut pecuniam ſibi, quanti ea erat, vellet in manum dari, aut ſe eam alii venditurum minitaretur; adductus in ſummam deſperationem Cteſipho jam de relinquenda patria cogitabat: cum Æſchinus, re intellecta, qui nullo neque pudore teneretur, neque metu, domum lenonis per vim ingreſſus eſt, & ipſum, & familiam contudit pugnis, puellamque per vim abreptam tradidit fratri. Spargitur tota urbe rumor, venit Demea, Micionem objurgat, inclamat, teſtatur Deos atque homines, quod diſſolutus, quod intemperans, quod vinoſus, quod ſcortator, quod nullius bonæ rei Æſchinus foret, omnem in Micione uno hærere culpam. Diis gratias agere, quod ille ſaltem, quem ipſe ruri haberet, frugi ac temperans eſſet; rei ſtuderet, & famæ; illarum rerum nihil ne coritaret quidem: tantum videlicet intereſſe inter ſuam & fratris diſciplinam. placat hominem, quantum in ſe eſt, Micio: jamque ſe ab eo expediverat, cum ſuperveniт aliud, quod majores etiam tumultus excitaret: raptam ab Æſchino cithariſtriam, perfertur ad matrem Pamphilæ, quæ quidem Pamphila ita erat ad pariendum vicina, ut jam è dolore laboraret. quid faceret miſera? mutatum Æſchini animum, ſe vero, filiamque ſuam proditas per ſummam perfidiam, ac deſertas putabat, Getam ſervulum, qui pauperem familiam ſolus, ut poterat, alebat, mittit ad Hegionem, puellæ cognatum, jubetque ei rem, ut erat, exponere. interea audierat Demea, ſuum quoque Cteſiphonem in raptione affuiſſe: jamque totus in fermento, ut ajunt, erat; cum ei Syrus ſervus vaferrimus, mendaciolum adſpergit: veniſſe quidem rure Cteſiphonem, ſed veniſſe objurgatum Æſchinum; multa ei medio foro mala dixiſſe, deinde rediiſſe rus in præfecturam ſuam. lacrumare gaudio Demea, & gratulari ſibi, quod unum ſaltem haberet, in quo exſtaret paternæ ſeveritatis exemplum. dum rus redit, incidit in Hegionem, à quo de conſtuprata per vim ab Æſchino, Pamphila intelligit. denuo commotus, dum fratrem, ut in eum iram evomeret, quærit, obvium habuit mercenarium à villa, ex quo ſuſcitatus de filio, accipit, non eſſe ruri. redit ad Syrum, à quo ei rurſus novum

mendacium, velut offa in os, ne latraret, objicitur. quærit, ubi fratrem reperire poſſet, id vero ita indicavit Syrus, ut infelix ſenex, dum illius verbis fidem habet, nequidquam omne opidum perreptaverit. interea Micio omnium ab Hegione certior factus, ipſemet ad mulieres profectus, jacentes jam & afflictas erexerat, labantes & dubias confirmaverat, triſtitia ac mœrore confectas recreaverat, pollicitus, ſe Æſchino, Pamphilam uxorem daturum. venit Demea. clamor, jurgium, convicia. etiam eo præſente, ſervulus quidam Cteſiphonem per imprudentiam nominat: ille cum ſubito per vim in ædes irrupiſſet, quem jampridem putabat ruri fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique, eum accubantem cum amica, & ſuaviter potitantem deprehendit. ibi vero tanta iracundia incitatus eſt, ut arderet. ſatis diu vociferatus cum eſſet; tandem placida & compoſita Micionis oratione eo perducitur, ut, depoſita vetere ſævitia, benignus, affabilis, lepidus eſſe meditetur. itaque ipſo non permittente tantum, ſed etiam jubente, puerpera domum traducitur: fiunt nuptiæ; lenoni numeratur argentum; Micio ipſe Soſtratam ducit uxorem; Hegioni datur, unde vivat; Syrus una cum Phrygia uxore manumittitur. cum Micio, ceterique omnes, ſed tamen præcipue Micio, illam tantam, tam inſperatam, tam ſubitam mutationem admiraretur; gravi & cordata oratione claudit fabulam Demea; ſi omnia profundere, ſi in omni libidine ac nequitia vivere, ſi totam rem heluationibus, ſcortationibus, largitionibus conſumere libeat, nihilo id ſua magis, aliquanto etiam minus, quo ſibi minus ætatis ſuperſit, quam aliorum intereſſe: ſin corrigi ſe in loco, & modice coërceri atque admoneri velint, eum eſſe ſe, qui id præſtare poſſit. permittuntur ei omnia, ita fabula concluditur.

PROLOGVS.

Poſtquam poëta ſenſit ſcripturam ſuam
Ab iniquis obſervari, & adverſarios
Rapere in pejorem partem, quam acturi ſumus;
Indicio de ſe ipſe erit: vos eritis judices,
Laudine an vitio duci factum id oporteat.
Synapothneſcontes Diphili comœdia eſt.
Eam commorientes Plautus fecit fabulam.
In Græca adoleſcens eſt, qui lenoni eripit
Meretricem, in prima fabula. eum Plautus locum
Reliquit integrum: eum hic locum ſumpſit ſibi
In Adelphos: verbum de verbo expreſſum extulit.
Eam nos acturi ſumus novam: pernoſcite,
Furtum ne factum exiſtumetis, an locum
Reprehenſum, qui præteritus neglegentia eſt.
Nam quod iſti dicunt malevoli, homines nobiles
Eum adjutare, aſſidueque una ſcribere,
Quod illi maledictum vehemens eſſe exiſtumant,
Eam laudem hic ducit maxumam, cum illis placet,
Qui vobis univerſis & populo placent;
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisque tempore uſu' eſt ſine ſuperbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulæ:
Senes qui primi venient, hi partem aperient,
In agendo partem oſtendent. facite, æquanimitas
Veſtra poëtæ ad ſcribendum augeat induſtriam.

ACTVS I. SCENA I.

MICIO.

STorax. non rediit hac nocte à cœna Æſchinus,
Neque ſervulorũ quiſquam, qui advorſum ierant.
Profecto hoc vere dicunt: ſi abſis uſpiam,
Aut ubi ſi ceſſes, evenire ea ſatiu' eſt,
Quæ in te uxor dicit, & quæ in animo cogitat
Irata, quam illa, quæ parentes propitii.
Vxor, ſi ceſſes, aut te amare cogitat,
Aut tete amari, aut potare, aut animo obſequi,
Et tibi bene eſſe ſoli, cum ſibi ſit male.
Ego, quia non rediit filius, quæ cogito?
Quibu' nunc ſollicitor rebus? ne aut ille alſerit,
Aut uſpiam ceciderit, aut perfregerit
Aliquid. vah, quemquamne hominem in animum inſtituere, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Parare, quod ſit carius, quam ipſe eſt ſibi?
Atque ex me hic natus non eſt, ſed ex fratre. is adeo
Diſſimili ſtudio eſt. jam inde ab adoleſcentia,
Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium
Secutus ſum: &, quod fortunatum iſti putant,
Vxorem nunquam habui. ille contra, hæc omnia:
Ruri agere vitam, ſemper parce ac duriter
Se habere: uxorem duxit: nati filii
Duo. inde ego hunc majorem adoptavi mihi:
Eduxi à parvulo, habui, amavi pro meo:
In eo me oblecto: ſolum id eſt carum mihi.
Ille ut item contra me habeat, facio ſedulo:
Do, prætermitto, non neceſſe habeo omnia
Pro meo jure agere: poſtremo, alii clanculum
Patres quæ faciunt, quæ fert adoleſcentia,
Ea ne me celet, conſuefeci filium:
Nam qui mentiri, aut fallere inſuerit patrem, aut
Audebit, tanto magis audebit cæteros.
Pudore & liberalitate liberos
Retinere, ſatius eſſe credo quam metu.
Hæc fratri mecum non conveniunt neque placent.
Venit ad me ſæpe clamans, quid agis, Micio?
Cur perdis adoleſcentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus ſumptum ſuggeris?
Veſtitu nimium indulgis: nimium ineptus es.
Nimium ipſe eſt durus, præter æquomq;, & bonum:
Et errat longe mea quidem ſententia,
Qui imperium credat gravius eſſe aut ſtabilius,
Vi quot fit, quam illud, quod amicitia adjungitur.
Mea ſic eſt ratio, & ſic animum induco meum.
Malo coactus qui ſuum officium facit,
Dum id reſcitum iri credit, tantiſper cavet:
Si ſperat fore clam, rurſum ad ingenium redit,
Quem beneficio adjungas, ille ex animo facit,
Studet par referre, præſens abſensque idem erit.
Hoc patrium eſt, potius conſuefacere filium,
Sua ſponte recte facere, quam alieno metu.
Hoc pater ac dominus intereſt. hoc qui nequit,
Fateatur neſcire imperare liberis.
Sed eſt ne hic ipſus, de quo ajebam? & certe is eſt.
Neſcio quid triſtem video. credo jam, ut ſolet,
Iurgabit. ſalvom te advenire Demea,
Gaudemus.

ACTVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTUS I. SCENA II.

DEMEA, MICIO.

D. EHem, opportune: te ipſum quærito.
M. Quid triſtis es? D. rogas me, ubi nobis Æſchinus
Siet? quid triſtis ego ſim? M. dixin' hoc fore?
Quid fecit? D. quid ille fecerit? quem neque pudet
Quidquam: nec metuit quenquam: neq; legem putat
Tenere ſe ullam. nam illa, quæ antehac facta ſunt,
Omitto: modo quid deſignavit? M. quidnam id eſt?
D. Fores effregit, atque in ædeis irruit
Alienas: ipſum dominum, atque omnem familiam
Mulctavit uſque ad mortem: eripuit mulierem,
Quam amabat: clamant omnes indigniſſume
Factum eſſe. hoc advenienti quot mihi, Micio,
Dixere? in ore eſt omni populo. denique,
Si conferendum exemplum eſt, non fratrem videt
Rei dare operam, ruri eſſe parcum ac ſobrium?
Nullum hujus ſimile factum? hæc cum illi, Micio,
Dico, tibi dico. tu illum corrumpi ſinis.
M. Homine imperito nunquam quidquam injuſtius,
Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.
D. Quorſum iſtuc? M. quia tu Demea hæc male judicas.
Non eſt flagitium, mihi crede, adoleſcentulum
Scortari, neque potare, non eſt, neque fores
Effringere. hæc ſi neque ego, neque tu fecimus,
Non ſivit egeſtas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi ducis, quod tum feciſti inopia.
Injurium eſt: nam ſi eſſet unde id fieret,
Faceremus: & tu illum tuum, ſi eſſes homo,
Sineres nunc facere, dum per ætatem licet,
Potius quam, ubi te expectatum ejeciſſet foras,
Alieniore ætate poſt faceret tamen.
D. Pro Iupiter, tu me homo adigis ad inſaniam.
Non eſt flagitiũ facere hæc adoleſcentulum? M. ah,
Auſculta, ne me obtundas de hac re ſæpius.
Tuum filium dediſti adoptandum mihi:
Is meus eſt factus: ſi quid peccat, Demea,
Mihi peccat: ego illi maxumam partem feram.
Obſonat, potat, olet unguenta de meo.
Amat? dabitur à me argentum, ubi erit commodum;

Vbi non erit, fortaſſe excludetur foras.
Fores effregit? reſtituentur. diſcidit
Veſtem? reſarcietur. eſt, diis gratia,
Et unde hæc fiant, & adhuc non moleſta ſunt.
Poſtremo aut deſine, aut cedo quemvis arbitrum:
Te plura in hanc rem peccare oſtendam. D. hei mihi.
Pater eſſe diſce ab illis qui vere ſciunt.
M. Natura tu illi pater es, conſiliis ego.
D. Tun' conſulis quidquam? M. ah, ſi pergis, abiero.
D. Siccine agis? M. an ego toties de eadem re audiam?
D. Curæ eſt mihi. M. & mihi curæ eſt: verũ Demea
Curemus æquam uterque partem: tu alterum,
Ego item alterum: nam ambos curare, propemodum
Repoſcere illum eſt, quem dediſti. D. ah Micio.
M. Mihi ſic videtur. D. quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet,
Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
Iam ſi verbum unum poſthac. M. rurſum Demea
Iraſcere? D. an non credis? repeton' quem dedi?
Ægre eſt. alienus non ſum. ſi obſto: hem deſino.
Vnum vis curem: curo: & eſt diis gratia,
Quom ita, ut volo, eſt. iſte tuus ipſe ſentiet
Poſterius: nolo in illum gravius dicere.
M. Nec nihil, neq; omnia hæc ſunt, quæ dicit: tamen
Non nihil moleſta hæc ſunt mihi: ſed oſtendere,
Me ægre pati, illi nolui: nam ita eſt homo:
Cum placo, advorſor ſedulo, & deterreo.
Tamen humane vix patitur: verum ſi augeam,
Aut etiam adjutor ſim ejus iracundiæ,
Inſaniam profecto cum illo. etſi Æſchinus
Nonnullam in hac re nobis facit injuriam.
Quam hic non amavit meretricem? aut cui nõ dedit
Aliquid? poſtremo nuper (credo jam omnium
Tædebat) dixit velle uxorem ducere.
Sperabam jam deferviſſe adoleſcentiam:
Gaudebam. ecce autem de integro: niſi, quidquid eſt,
Volo ſcire, atque hominem convenire, ſi apud forum eſt.

ACTVS II. SCENA I.

SANNIO, ÆSCHINVS.

S. OBſecro, populares, ferte miſero atque innocenti auxilium:

Subvenite inopi. Æ. otioſe nunc jam illico hic conſiſte : (adero,hic te
Quid reſpectas?nihil pericli eſt. nunquam,dum ego
Tanget. S. ego iſtam inviti' omnibus.
Æ. Quanquam eſt ſceleſtus, non committet hodie unquam iterum ut vapulet. (meûm,
S. Audi,Æſchine,ne ignarum fuiſſe te dicas morum
Ego leno ſum. Æ. ſcio. S. at ita, ut uſquam fuit fide quiſquam optuma.
Tu quod te poſterius purges,nolle hanc injuriã mihi
Factam eſſe : hujus non faciam. crede hoc, ego meum jus perſequar : (feceris.
Neque tu verbis ſolves unquam,quod re mihi male-
Novi ego veſtra hæc : nollem factum : dabitur jusjurandum, eſſe te (ceptus modis.
Indignum injuria hac; indignis cum egomet ſim ac-
Æ. Abi præſtrenue, ac fores aperi. S. cæterum hoc nihil facis.
Æ. I intro nunc jam. S. at enim non ſinam. Æ. accede illuc Parmeno, (volo,
Nimiũ abiiſti iſtoc,hic propter hunc aſſiſte. hem,ſic
Cave nunc jam oculos à meis oculis quoquam demoveas tuos, (mala hæreat.
Ne mora ſit, ſi innuerim, quin pugnus continuo in
S. Iſtuc volo ergo ipſum experiri. Æ. hem ſerva. omitte mulierem.
S. O facinu' indignum. Æ. geminabit, niſi caves, S. hei miſero mihi.
Æ. Non innueram : verum in iſtam partem potius peccato tamen :
nunc jam. S. quid hoc rei eſt ; regnum ne Æſchine hic tu poſſides?
Æ. Si poſſiderem, ornatus eſſes ex tuis virtutibus.
S. Quid tibi rei mecum eſt? Æ. nihil. S. quid? noſtin' qui ſim? Æ. non deſidero.
S. Tetigin' tui quidquam? Æ. ſi attigiſſes, ferres infortunium.
S. Qui tibi magis licet meam habere, pro qua ego argentum dedi? (heic convicium:
Reſponde. Æ. ante ædeis non feciſſe erit meliu'
Nam ſi moleſtus pergis eſſe, jam intro abripiere, atque ibi
Uſque ad necem operiere loris. S. loris liber? Æ. ſic erit. S. O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. O hominem impurum! hiccine libertatem ajun
æquam eſſe omnibus? (jam
Æ. Si ſatis jam debacchatus es leno, audi ſi vis nun
S. Egon' debacchatus ſum autem, an tu in me? Æ.
Mitte iſta, atque ad rem redi.
S. Quam rem? quo redeam? Æ. jamne me vis di-
cere quod ad te attinet?
S. Cupio, æqui modo aliquid. Æ. vah, leno iniqu
me non volt loqui. (ſcentium
S. Leno ſum, fateor, pernicies communis adole
Perjurus, peſtis: tamẽ tibi à me nulla eſt orta injuria
Æ. Nam hercle etiam hoc reſtat. S. illuc quæſo re
di, quo cœpiſti, Æſchine. (male
Æ. Minis viginti tu illam emiſti, quæ res tibi vorta
Argenti tantum dabitur. S. quid, ſi ego illam nol
vendere,
Coges me? Æ. minime. S. namque id metui. Æ. ne
que vendundam cenſeo, (manu
Quæ libera eſt: nam ego illam liberali aſſero cauſſ
Nunc vide utrum vis, argentum accipere, an cauſſan
meditari tuam. (Iupiter
Delibera hoc, dum ego redeo, leno. S. prô ſuprem
Minime miror, qui inſanire occipiunt ex injuria.
Domo me eripuit, verberavit: me invito abduxit meã
Homini miſero plus quingentos colaphos infregi
mihi. (tradier
Ob malefacta hæc tantidem emptam poſtulat ſib
Verum enim, quando bene promeruit, fiat: ſuum ju
poſtulat. (hæc hariolor
Age jam cupio, modo ſi argentum reddat. ſed ego
Vbi me dixero dare tanti, teſteis faciet illico,
Vendidiſſe me: de argento ſomnium: mox, cras redi
Id quoque poſſum ferre, ſi modo reddat: quanquam
injurium eſt. (occeperis
Verum cogito id quod res eſt. quando eum quæſtum
Accipiunda & muſſitanda injuria adoleſcentium eſt
Sed nemo dabit: fruſtra egomet mecum has ratio-
nes puto.

ACTVS II. SCENA II.

SYRVS, SANNIO.

SY. TAce, egomet conveniam jam ipſum: cupide
accipiat jam faxo, atque etiam

Bene

Bene dicat ſecum eſſe actum. quid iſtuc Sannio eſt,
quod te audio (di iniquius
Cum hero neſcio quid concertaſſe? S. nunquam vi-
Concertationem comparatam, quam hæc hodie in-
ter nos fuit. (ſumus.
Ego vapulando, ille verberando, uſque ambo defeſſi
SY. Tua culpa. SA. quid agerem? SY. adoleſcenti
morem geſtum oportuit.
SA. Qui potui melius? quin hodie uſque os præbui.
S. age, ſcis quid loquar?
Pecuniam in loco neglegere, maxumum interdum
eſt lucrum. hui,
Metuiſti, ſi nunc de tuo jure conceſſiſſes paululum,
Atque adoleſcenti eſſes morigeratus, hominum ho-
mo ſtultiſſime; (non emo.
Ne non tibi iſtuc fœneraret? SA. ego ſpem pretio
SY. Nunquam rem facies: abi, neſcis ineſcare ho-
mines Sannio. (eo aſtutus fui,
SA. Credo iſtuc melius eſſe: verum ego nunquã ad-
Quin, quidquid poſſem, mallem auferre potius in
præſentia.
SY. Age, novi tuum animum: quaſi quidquam tibi
ſint viginti minæ,
Dum huic obſequare: præterea autem te ajunt pro-
ficiſci Cyprum. SA. hem.
SY. Coemiſſe hinc, quæ illuc veheres, multa; navem
conductam: hoc ſcio, (hoc ages.
Animus tibi pendet: ubi illinc, ſpero, redieris, tamen
SA. Nuſquam pedem. perii hercle: hac illi ſpe hoc
inceperunt. SY. timet:
Injeci ſcrupulum homini. SA. ô ſcelera! illud vide,
Ut in ipſo articulo oppreſſit. emptæ mulieres
Complures, & item hinc alia, quæ porro Cyprum.
Ni eo ad mercatum venio, damnum maxumum eſt.
Nunc ſi hoc omitto, ubi illinc rediero, actum agam.
Nihil eſt, refrixerit res. nunc demum venis?
Cur paſſus? ubi eras? ut ſit ſatius perdere,
Quam aut hic manere tam diu, aut tum perſequi.
SY. Iamne enumeraſti id quod ad te reditură putes?
SA. Hoccine illo dignum eſt? hoccine incipere Æ-
ſchinum?
Per oppreſſionem ut hanc mi eripere poſtulet?
SY. Labaſcit. unum hoc habeo: vide ſi ſatis place te:

Potius, quam venias in periclum, Sannio,
Serves ne, an perdas totum, dividuum face.
Minas decem corradet alicunde. S. hei mihi,
Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſer.
Pudet nihil: omnes dentes labefecit mihi.
Præterea colaphis tuber eſt totum caput.
Etiam inſuper defrudet? nuſquam abeo. SY. ut lubet
Nunquid vis, quin abeam? SA. imo hercle hoc quæ-
ſo, Syre,
Vt ut hæc ſunt facta, potius, quam lites ſequar,
Meum mihi reddat, ſaltem quanti empta eſt. Syre
Scio te non uſum antehac amicitia mea:
Memorem me dices eſſe, & gratum. SY. ſedulo
Faciam. ſed Cteſiphonem video. lætus eſt
De amica. SA. quid, quod te oro? SY. pauliſper mane

ACTVS II. SCENA III.

CTESIPHO, SYRVS.

C. ABs quivis homine, cum eſt opus, beneficiun
accipere gaudeas:
Verum enimvero id demum juvat, ſi, quem æquon
eſt facere, is bene facit. (ſcio
O frater, frater, quid ego nunc te laudem? ſatis cert
Nunquam ita magnifice quidquam dicam, id virtu
quin ſuperet tua:
Itaque unam hanc rem me habere præter alios præ
cipuam arbitror, (principem
Fratrem homini nemini eſſe primarum artiũ mag
S. O Cteſipho. C. O Syre, Æſchinus ubi eſt? S. el
lum, te expectat domi. C. hem.
S. Quid eſt? C. quid ſit? illius opera, Syre, nunc vi
vo: feſtivum caput!
Omnia ſibi qui poſtputarit eſſe præ meo commodo
Maledicta, famam, meum amorem, & peccatum i
ſe tranſtulit,
S. Nihil pote ſupra. C. ſed quidnam fores crepuit
S. mane mane, ipſe exit foras.

ACTVS II. SCENA IV.

ÆSCHINVS, SANNIO, CTESIPHO,
SYRVS.

Æ. VBi ille eſt ſacrilegus? SA. me quærit. nun
quidnam effert? occidi:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Nil video. Æ. ehem opportune, te ipſum quærito: quid ſit Cteſipho?
In tuto eſt omnis res: omitte vero triſtitiem tuam.
C. Ego illam vero omitto, qui te fratrem habeam quidem. ô mi Æſchine! (plius,
O mi germane! ah vereor coram in os te laudare am-
Ne id aſſentandi magis, quam quo habeam gratum, facere exiſtumes. (nos, Cteſipho.
Æ. Age inepte, quaſi nunc non norimus nos inter
Hoc mihi dolet, nos pene ſero ſciſſe, & pene in eum locum (xiliarier.
Rediiſſe, ut, ſi omnes cuperent, nihil tibi poſſent au-
C. Pudebat. Æ. ah, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor, tam ob parvolam
Rem pene è patria! turpe dictu. deos quæſo ut iſtæc prohibeant. (mitis eſt.
C. Peccavi. Æ. quid ait tandẽ nobis Sannio? Sy. jam
Æ. Ego ad forum ibo, ut hunc abſolvam: tu intro ad illam Cteſipho.
Sa. Syre inſta. Sy. eamus: namque hic properat in Cyprum. Sa. ne tam quidem, (time.
Quamvis etiam maneo otioſus hic. Sy. reddetur, ne
Sa. At ut omne reddat. Sy. omne reddet, tace modo, ac ſequere hac. Sa. ſequor.
C. Heus, heus, Syre. Sy. hem quid eſt? C. obſecro hercle hominem iſtum impuriſſimum
Quam primum abſolvitote, ne, ſi magis irritatus ſiet,
Aliqua ad patrem hoc permanet, atque ego tum perpetuo perierim.
Sy. Non ſiet: bono animo es. tu cum illa te intus oblecta interim,
Et lectulos jube ſterni nobis, & parari cætera (ſonio.
Ego jam tranſacta re convortam me domũ cum ob-
C. Ita quæſo: quando hoc bene ſucceſſit, hilarem hunc ſumamus diem.

ACTVS III. SCENA I.

SOSTRATA, CANTHARA.

S. OBſecro mea tu nutrix, quid nunc fiet? C. quid fiet, rogas? (piunt primulum.
Recte ædepol ſpero. S. modo dolores, mea tu, occi-
C. Iam nunc times, quaſi nunquam adfueris, nunquam tute pepereris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. Miſeram me, neminem habeo, ſolæ ſumus: Geta autem hic non adeſt; (Æſchinum.
Nec quem ad obſtetricem mittam, nec qui accerſat
C. Pol is quidem jam hic aderit: nam nunquam unum intermittit diem, (eſt remedium.
Quin ſemper veniat. S. ſolus mearum miſeriarum
C. E re nata melius fieri haud potuit, quam factum eſt, hera: (potiſſimum,
Oblatum quando vitium eſt, quod ad illum attinet
Talem, tali genere, tali animo, natũ ex tanta familia.
S. Ita pol, ut dicis: ſalvus nobis, deos quæſo, ut ſiet.

ACTVS III. SCENA II.

GETA, SOSTRATA, CANTHARA.

G. NVnc illud eſt, quod, ſi omnes omnia ſua conſilia conferant, (ferant.
Atque huic malo ſalutem quærant, auxilii nihil af-
Quod mihique, heræque, filiæque herili eſt. væ miſero mihi, (poteſt;
Tot res repente circumvallant, unde emergi non
Vis, egeſtas, injuſtitia, ſolitudo, infamia.
Hoccine ſeclum? ô ſcelera, ô genera ſacrilega, ô hominem impium.
S. Me miſeram, quidnam eſt, quod ſic video timidum & properantem Getam? (miſericordia
G. Quem neq; fides, neque jusjurandum, neque ulla
Repreſſit, neque reflexit, neque quod partus inſtabat prope, (intellego
Cui miſeræ indigne per vim vitium obtulerat. S. non
Satis, quæ loquatur. C. propius, obſecro, accedamus, Soſtrata. G. ah, (cundia.
Me miſerum, vix ſum compos animi: ita ardeo ira-
Nihil eſt, quod malim, quam totam familiam dari mihi obviam,
Vt iram hanc in eos evomam omnem, dum ægritudo hæc eſt recens: (modo.
Satis mihi id habeam ſupplicii, dum illos ulciſcar
Seni animam primum extinguerem ipſi, qui illud produxit ſcelus:
Tum autem Syrum impulſorem, vah, quibus illum lacerarem modis!
Sublimem medium arriperem, capite primum in terram ſtatuerem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vt cerebro diſpergat viam :
Adoleſcenti ipſi oculos eriperem , poſt hæc præcipitem darem : (ſternerem.
Cæteros ruerem,agerem,raperem,tunderem,& pro-
Sed ceſſo hoc malo heram impertiri propere? S. revocemus. Geta. G. hem,
Quisquis es,ſine me. S. ego ſum Soſtrata. G. ubi ea eſt ? te ipſam quærito :
Te expecto:oppido opportune te obtuliſti mi obviã
Hera.S. quid eſt?quid trepidas? G. hei mihi. S.quid feſtinas mi Geta ?
Animam recipe. G. prorſu'. S. quid iſtuc prorſus ergo eſt ? G. periimus : (jam Geta?
Actum eſt. S. obſecro te quid ſit. G. jam. S. quid
G. Æſchinus. S. quid ergo is ? G. alienu' eſt ab noſtra familia. S. hem. (mihi.
Perii,quare? G. amare occepit aliam. S. væ miſeræ
G. Neque id occulte fert : à lenone ipſus eripuit palam.
S. Satin' hoc certum ? G. certum. hiſce oculis egomet vidi Soſtrata. S. ah ,
Me miſeram , quid credas jam ? aut cui credas ? noſtrum ne Æſchinum ,
Noſtram vitam omnium , in quo noſtræ ſpes opesque omnes ſitæ erant,
Qui ſine hac jurabat ſe unũ nunquam victurũ diem,
Qui in ſui gremio poſiturũ puerũ dicebat patris , ita
Obſecraturum, ut liceret hanc uxorem ducere.
G. Hera, lacrumas mitte , ac potius , quod ad hanc rem opu', porro proſpice.
Patiamur ne, an narremus cuipiam? C. au,au mi homo, ſanun' es ?
An hoc proferendum tibi uſquam eſſe videtur ? G. mihi quidem non placet. (indicat.
Iam primum, illũ alieno animo à nobis eſſe,res ipſa
Nunc ſi hoc palam proferimus , ille inficias ibit, ſat ſcio ; (maxume.
Tua fama , & gnatæ vita in dubium veniet. tum ſi
Fateatur,cum amet aliam, nõ eſt utile hanc illi dari.
Quapropter quoquo pacto tacito eſt opus. S. ah, minime gentium :
Non faciam. G. quid ages ? S. proferam. G. hem , mea Soſtrata vide quam rem agas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. Pejore res loco non potis eſt eſſe, quam in hoc,
quo nunc ſita eſt. (dos erat
Primum indotata eſt: tum præterea, quæ ſecunda ei
Periit: pro virgine dari nuptum non poteſt: hoc
relliquum eſt, (ſerat
Si inficias ibit, teſtis mecum eſt annulus, quem ami-
Poſtremo, quando ego conſcia mi ſum, à me culpam
hanc procul eſſe, nec
Pretium, neque rem ullam interceſſe illa aut me in-
dignam; experiar, Geta.
G. Quid iſtic? accedo, ut melius dicas. S. tu, quan-
tum poteſt, abi, (ordine
Atque Hegioni cognato hujus rem omnem narrato
Nam is noſtro Simulo fuit ſummus, & nos coluit
maxume.
G. Nam hercle alius nemo reſpicit nos. S. propera
tu, mea Canthara; (ra nobis ſiet
Curre, obſtetricem accerſe, ut, cũ opus ſit, ne in mo-

ACTVS III. SCENA III.

DEMEA, SYRVS.

D. DIſperii: Cteſiphonem audivi filium
Vna fuiſſe in raptione cum Æſchino.
Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt,
Qui alicujus rei eſt, etiam eũ ad nequitiem abducere,
Vbi ego illum quæram? credo abductum in ganeum
Aliquo. perſuaſit ille impurus, ſat ſcio.
Sed eccum ire Syrum video: hinc ſcibo jam, ubi ſiet.
Atque hercle hic de grege illo eſt: ſi me ſenſerit
Eum quæritare, nunquam dicet carnufex.
Non oſtendam id me velle.

ACTVS III. SCENA IV.

SYRVS, DEMEA.

S. OMnem rem modo ſeni,
Quo pacto haberet, enarramus ordine.
Nil quidquam vidi lætius. D. pro Iupiter,
Hominis ſtultitiam. S. collaudavit filium:
Mihi, qui id dediſſem conſilium, egit gratias.
D. Diſrumpor. S. argentum adnumeravit illico:
Dedit præterea in ſumptum dimidium minæ:
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia. D. hem,
Huic mandes, ſi quid recte curatum velis.

S. Hem

S. Hem Demea, haud aſpexeram te: quid agitur?
D. Quid agatur? voſtram nequeo mirari ſatis
Rationem. S. eſt hercle inepta, ne dicam dolo, atque
Abſurda. piſces cæteros purga Dromo:
Congrum iſtum maxumum in aqua ſinito ludere
Tantiſper: ubi ego rediero, exoſſabitur:
Prius nolo. D. hæccine flagitia? S. mihi quidem non placent:
Et clamo ſæpe. ſalſamenta hæc Stephanio
Fac macerentur pulchre. D. dii voſtram fidem!
Vtrum ſtudione id ſibi habet, an laudi putat
Fore, ſi perdiderit gnatum? væ miſero mihi,
Videre videor jam diem illum, cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum. S. ô Demea,
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt,
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt, (eſt?
Proſpicere. D. quid? iſtæc jam penes vos pſaltria
S. Ellam intus. D. eho, an domi eſt habiturus? S. credo, ut eſt
Dementia. D. hæccine fieri? S. inepta lenitas
Patris, & facilitas prava. D. fratris me quidem
Pudet, pigetque. S. nimium inter vos Demea, ac
Non, quia ades præſens, dico hoc, pernimiũ intereſt.
Tu, quantus quantus, nihil niſi ſapientia es:
Ille ſomnium. ſineres vero illum tu tuum
Facere hæc? D. ſinerem illum? aut non ſex totis menſibus
Prius olfeciſſem, quam ille quidquam cœperit?
S. Vigilantiam tuam tu mihi narras? D. ſic ſiet
Modo, ut nunc eſt. S. ut quiſque ſuum volt eſſe, ita eſt.
D. Quid enim? vidiſtin' hodie? S. tuumne filium?
(Abigam hunc rus) jam dudum aliquid ruri agere arbitror,
D. Sati' ſcis ibi eſſe? S. oh. quem egomet produxi. D. optume eſt.
Metui, ne hæreret hic. S. atque iratum admodum.
D. Quid autem? S. adortus jurgio fratrem apud forum
De pſaltria iſtac. D. ain' vero? S. vah, nil reticuit:
Nam, ut numerabatur forte argentum, intervenit
Homo de improviſo, cœpit clamare, Æſchine
Hæccine flagitia facere te? hæc te admittere

Indigna genere noſtro? D. oh, lacrumo gaudio.
S. Non tu hoc argentum perdis, ſed vitam tuam.
D. Salvos ſit: ſpero, eſt ſimilis majorum ſuum. S. hui.
D. Syre, præceptorum plenus iſtorum ille. S. phi,
Domi habuit unde diſceret. D. fit ſedulo:
Nil prætermitto: conſuefacio: denique
Inſpicere, tanquam in ſpeculum, in vitas omnium
Iubeo, atque ex aliis ſumere exemplum ſibi.
Hoc facito. S. recte ſane. D. hoc fugito. S. callide.
D. Hoc laudi eſt. S. iſtæc res eſt. D. hoc vitio datur.
S. Probiſſume. D. porro autem. S. non hercle otium eſt
Nunc mihi auſcultandi: piſces ex ſententia
Nactus ſum: hi mihi ne corrumpantur, cautio eſt:
Nam id nobis tam flagitium eſt, quam illa, Demea,
Non facere vobis, quæ modo dixti: & quod queo,
Conſervis ad eundem iſtunc præcipio modum.
Hoc ſalſum eſt, hoc aduſtum eſt, hoc lautũ eſt parum:
Illud recte, iterum ſic memento: ſedulo
Moneo, quæ poſſum pro mea ſapientia:
Poſtremo, tanquam in ſpeculum, in patinas, Demea,
Inſpicere jubeo, & moneo quid facto uſu' ſit.
Inepta hæc eſſe, nos quæ facimus, ſentio:
Verum quid facias? ut homo eſt, ita morem geras.
Nunquid vis? D. mentem vobis meliorem dari.
S. Tu rus hinc ibis? D. recta. S. nam quid tu hic agas,
Vbi, ſi quid bene præcipias, nemo obtemperet?
D. Ego vero hinc abeo, quando is, quamobrem huc veneram,
Rus abiit: illum curo unum: ille ad me attinet:
Quando ita volt frater, de iſtoc ipſe viderit.
Sed quis illic eſt, quem video procul? eſt ne hic Hegio
Tribulis noſter? ſi ſatis cerno, is hercle eſt. vah.
Homo amicu' nobis jam inde à puero. dii boni,
Næ illiusmodi jam magna nobis civium
Penuria eſt. antiqua homo virtute ac fide.
Haud cito mali quid ortum ex hoc ſit publice.
Quam gaudeo, ubi etiam hujus generis reliquias
Reſtare video, vah, vivere etiam nunc lubet.
Opperiar hominem hic, ut ſalutem, & conloquar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTUS III. SCENA V.

HEGIO, GETA, DEMEA, PAMPHILA.

H. PRo dii immortales, facinus indignum. Geta,
Quid narras? G. ſic eſt factum. H. ex illan' familia
Tam illiberale facinus eſſe ortum? ô Æſchine
Pol haud paternum iſtuc dediſti. D. videlicet
De pſaltria hac audivit: id illi nunc dolet.
Alieno: pater is nihil pendit: hei mihi!
Vtinam hic prope adeſſet alicubi, atque audiret hæc.
H. Ni faciẽt quæ illos æquom eſt, haud ſic auferent.
G. In te ſpes omnis Hegio nobis ſita eſt.
Te ſolum habemus: tu es patronus, tu parens:
Ille tibi moriens nos commendavit ſenex,
Si deſeris tu, periimus. H. cave dixeris:
Nec faciam, neque me ſatis pie poſſe arbitror.
D. Adibo. ſalvere Hegionem plurimum
Iubeo. H. oh, te quærebam ipſum, ſalve, Demea.
D. Quid autem? H. major filius tuus Æſchinus,
Quem fratri adoptandum dediſti, neque boni,
Neque liberalis functus officium viri eſt.
D. Quid iſtuc? H. noſtrum amicum noras Simulum, atque
Æqualem? D. quid ni? H. filiam ejus virginem
Vitiavit. D. hem. H. mane, nondum audiſti Demea
Quod eſt graviſſimum. D. an quid eſt etiam amplius?
H. Vero amplius: nam hoc quidem ferundum aliquo modo eſt.
Perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia:
Humanum eſt. ubi ſcit factum, ad matrem virginis
Venit ipſus ultra, lacrumans, orans, obſecrans,
Fidem dans, jurans ſe illam ducturum domum.
Ignotum eſt, tacitum eſt, creditum eſt. virgo ex eo
Compreſſu gravida facta eſt: menſi' hic decimus eſt:
Ille bonus vir nobis pſaltriam, ſi diis placet,
Paravit, quicum vivat, illam deſerit.
D. Pro certon' tu iſtæc dicis? H. mater virginis
In medio eſt, ipſa virgo, res ipſa: hic Geta
Præterea, ut captus eſt ſervorum, non malus,
Neque iners, alit illas, ſolus omnem familiam
Suſtentat: hunc abduce, vinci: quære rem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

G. Imo hercle extorque,niſi ita factum eſt,Demea:
Poſtremo non negabit, coram ipſum cedo.
D. Pudet : nec, quid agam,neque quid huic reſpondeam ,
Scio. P. miſeram me, differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem , ſerva me,obſecro. H. hem!
Numnam illa quæſo parturit ? G. certe Hegio. H. hem!
Illæc fidem nunc voſtram implorat,Demea :
Quod vos jus cogit, id voluntate impetret.
Hæc primum ut fiant, deos quæſo, ut vobis decet.
Sin aliter animus voſter eſt, ego Demea
Summa vi defendam hanc atque illum mortuum.
Cognatus mihi erat : una à pueris parvoli
Sumus educti : una ſemper militiæ, & domi
Fuimus : paupertatem una pertulimus gravem.
Quapropter nitar, faciam, experiar, denique
Animam relinquam potius, quam illas deſeram.
Quid mihi reſpondes ? D. fratrem conveniã,Hegio:
Is quod mihi de hac re dederit conſilium,id ſequar.
H. Sed Demea hoc tu facito cum animo cogites,
Quam vos facillime agitis, quam eſtis maxume
Potentes , dites, fortunati, nobiles,
Tam maxume vos æquo animo æqua noſcere
Oportet, ſi vos voltis perhiberi probos.
D. Redito : fient, quæ fieri æquom eſt, omnia.
H. Decet te facere : Geta duc me intro ad Soſtratam.
D. Non me indicente hæc fiunt : utinam hoc ſit modo
Defunctum : verum nimia illæc licentia
Profecto evadet in aliquod magnum malum.
Ibo, requiram fratrem, ut in eum hæc evomam.

ACTVS III. SCENA VI.

HEGIO.

BOno animo fac ſis Soſtrata,& iſtam,quam potes,
Fac conſolere.ego Micionem,ſi apud forum eſt,
Conveniam, atque, ut res geſta eſt, narrabo ordine.
Si eſt, ut facturus officium ſiet ſuum,
Faciat : ſin aliter de hac re ejus ſententia eſt ;
Reſpondeat mi, ut,quid agam,quamprimum ſciam.

ACTVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTUS IV. SCENA I.

CTESIPHO, SYRUS.

C. AIn' patrem hinc abiiſſe rus? S. jamdudum.
C. dic ſodes. S. apud
Villam eſt. nunc cum maxume operis aliquid facere credo. C. utinam quidem.
Quod cum ſalute eju' fiat, ita ſe defatigarit velim,
Ut triduo hoc perpetuo è lecto prorſus nequeat ſurgere. (nam hunc diem
S. Ita fiat, & iſtoc ſi quid potis eſt rectius. C. ita:
Miſere nimis perpetuum, ut cœpi, cupio in lætitia degere: (prope eſt.
Et illud rus nulla alia cauſſa tam male odi, niſi quia
Quod ſi abeſſet longius. (iterum.
Prius nox oppreſſiſſet illic, quam huc revorti poſſet
Nunc, ubi me illic non videbit, jam huc recurret, ſat ſcio: (vidi die.
Rogitabit me, ubi fuerim: quem ego hodie toto non
Quid dicam? S. nihilne in mentem? C. nunquam quidquam. S. tanto nequior. (poſtea?
Cliens, amicus, hoſpes nemo eſt vobis? C. ſunt: quid
S. Hiſce opera ut data ſit. C. quæ non data ſit? non poteſt fieri. S. poteſt. (Syre?
C. Interdiu: ſed ſi hic pernocto, cauſſæ quid dicam,
S. Vah, quam vellem etiam noctu amicis operam mos eſſet dari.
Quin tu otioſus es: ego illius ſenſum pulchre calleo.
Cum fervit maxume, tam placidum quam ovem reddo. C. quo modo?
S. Laudarier te audit libenter: facio te apud illum deum: (crumæ cadunt,
Virtutes narro. C. meas? S. tuas. homini illico la-
Quaſi puero, gaudio. hem tibi autem. C. quidnam eſt? S. lupus in fabula.
C. Pater adeſt. S. ipſu'ſt. C. Syre, quid agimus?
S. fuge modo intro: ego videro.
C. Si quid rogabit, nuſquam tu me: audiſtin'? S. potin' ut deſinas?

ACTUS IV. SCENA II.

DEMEA, CTESIPHO, SYRUS.

D. NÆ ego homo ſum infelix! primum fratrem nuſquam invenio gentium;

Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Præterea autem, dum illum quæro, à villa mercenarium
Vidi: is filium negat eſſe rure: nec, quid agam, ſcio.
C. Syre. S. quid ais? C. men' quærit? S. verum. C. periì. S. quin tu animo bono es. (cernere:
D. Quid hoc, malum, infelicitatis? nequeo ſatis de-
Niſi me credo huic eſſe natum rei, ferundis miſeriis.
Primus ſentio mala noſtra: primus reſciſco omnia:
Primus porro obnuncio: ægre ſolus, ſi quid fit, fero.
S. Rideo hunc: primum ait ſe ſcire: is ſolus neſcit omnia.
D. Nunc redeo: ſi forte frater redierit, viſo. C. Syre
Obſecro, vide ne ille huc prorſus ſe irruat. S. etiam taces? (committam tibi.
Ego cavebo. C. nunquam hercle hodie ego iſtuc
Nam me jam in cellam aliquam cum illa concludam: id tutiſſimum eſt.
S. Age, tamen ego hunc amovebo. D. ſed eccum ſceleratum Syrum. (poteſt.
S. Non hercle hic quidem durare quiſquam, ſi ſic fit,
Scire equidem volo, quot mihi ſint domini. quæ hæc eſt miſeria? D. quid (frater domi?
Ille gannit? quid volt? quid ais bone vir? hem, eſt
S. Quid, malū, bone vir mihi narras? equidem perii. D. quid tibi eſt? (pſaltriam
S. Rogitas? Cteſipho me pugnis miſerum, & iſtam
Vſque occidit. D. hem, quid narras? S. hem, vide ut diſcidit labrum.
D. Quamobrem? S. me impulſore hanc emptam eſſe ait. D. non tu eum rus hinc modo
Produxe ajebas? S. factū: verū poſt venit inſaniens:
Nil pepercit. non puduiſſe verberare hominē ſenem,
Quem ego modo puerum tantillum in manibus geſtavi meis?
D. Laudo Cteſipho: patriſſas: abi, virum te judico.
S. Laudas? næ ille continebit poſthac, ſi ſapiet, manus.
D. Fortiter. S. perquam, quia miſeram mulierem & me ſervolum.
Qui referire non audebam, vicit, hui, perfortiter!
D. Non potuit melius: idem quod ego ſenſit, te eſſe huic rei caput.
Sed eſtne frater intus? S. non eſt. D. ubi illum quæram, cogito. S. Scio

S. Scio ubi ſit, verum hodie nunquam monſtrabo. D. hem quid ais? S. ita.
D. Diminuetur tibi quidem jam cerebrum. S. at nomen neſcio (locum.
Illius hominis, ſed locum novi ubi ſit. D. dic ergo
S. Noſtin' porticum apud macellum hanc deorſum? D. quid ni noverim?
S. Præterito hac recta platea ſurſum: ubi eo veneris,
Clivos deorſum vorſus eſt, hac præcipitato: poſtea
Eſt ad hanc manum ſacellum: ibi angiportum propter eſt.
D. Quonam? S. illic, ubi etiam caprificu' magna eſt. D. novi. S. hac pergito.
D. Id quidem angiportum non eſt pervium. S. verum hercle. vah, ſum redi.
Cenſen' hominem me eſſe? erravi, in porticum rur-
Sane hac multo propius ibis, & minor eſt erratio.
Scin' Cratini hujus ditis ædes? D. ſcio. S. ubi eas præterieris,
Ad ſiniſtram hac recta platea; ubi ad Dianæ veneris,
Ito ad dextram: prius, quam ad portam venias, apud ipſum lacum (ibi facit?
Eſt piſtrilla, & exadvorſum eſt fabrica: ibi eſt. D. quid
S. Lectulos in ſole ilignis pedibus faciundos dedit.
D. Vbi potetis vos? bene ſane. ſed ceſſo ad eum pergere? (cernium.
S. I ſane, ego te exercebo hodie, ut dignus es, ſili-
Æſchinus odioſe ceſſat: prandium corrumpitur:
Cteſipho autem in amore eſt totus. ego jam proſpiciam mihi:
Nam jam adibo, atque unum quodque, quod quidem erit belliſſimum, (cam diem.
Carpam, & cyathos ſorbillans paulatim hunc produ-

ACTVS IV. SCENA III.

MICIO, HEGIO.

M. EGo in hac re nihil reperio, quam ob rem lauder tantopere, Hegio. (eſt, corrigo:
Meum officium facio: quod peccatum à nobis ortum
Niſi ſi in illo me credidiſti eſſe hominum numero, qui ita putant (ſtulant;
Sibi fieri injuriam, ultro ſi quam fecere ipſi expo-
Et ultro accuſant: id quia non eſt à me factum, agi' gratias? H. Ah,

H. Ah,minime: nunquam te aliter, atque es,in animum induxi meum. (Micio,
Sed quæſo , ut una mecum ad matrem virginis eas,
Atq; iſtæc eadem,quæ mihi dixti,tute dicas mulieri,
Suſpicionem hanc propter fratrem ejus eſſe , & illam pſaltriam.
M.Si ita æquom cenſes,aut ſi ita opus eſt facto , eamus. H. bene facis : (miſeris
Nam & illi animum jam rellevabis, quæ dolore , ac
Tabeſcit,& tu officio fueris functus.ſed ſi aliter putas, (H. bene facis
Egomet narrabo quæ mihi dixti. M. imo ego ibo.
Omnes, quibu' res ſunt minu' ſecundæ , magi' ſunt neſcio quo modo
Suſpicioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis
Propter ſuā impotentiam,ſe ſemper credūt neglegi.
Quapropter te ipſum purgare ipſi coram,placabilius eſt. (tro.M. maxume.
M.Et recte,& verū dici.H. ſequere me ergo hac in-

ACTVS IV. SCENA IV.

ÆSCHINVS.

DIſcrucior animi. hoccine de improviſo mali mihi objici (certum ſiet
Tantum,ut neq; quid de me faciam,neq; quid agam.
Membra metu debilia ſunt : animus timore obſtupuit : pectore (modo
Conſiſtere nihil conſilii quicquam poteſt. Vah quo
Me ex hac turba expediam ? tanta nunc ſuſpicio de me incidit,
Neque ea immerito. Soſtrata credit,mihi me emiſſe hanc pſaltriam :
Anus indicium id fecit mihi.
Nam ut hinc forte ea ad obſtetricem miſſa erat, ubi eam vidi, illico (ſiet
Accedo,rogito,Pamphila,quid agat, jam partus ad-
Eo ne obſtetricem acerſat. illa exclamat, abi, abi jam,Æſchine, (fides
Satis diu dediſti verba,ſat adhuc tua nos fruſtrata eſt
Hem,quid iſtuc obſecro inquam eſt ? valeas, habeas illam quæ placet.
Senſi illico id illas ſuſpicari:ſed me repreſſi tamen,
Ne quid de fratre garrulæ illi dicerem,ac fieret palam. Nunc

Nunc quid faciam? dicamne fratris eſſe hanc? quod minime eſt opus
Vſquam efferri. age, mitto: fieri potis eſt, uti ne qua exeat.
Ipſum id metuo uti credant: tot concurrunt veriſimilia:
Egomet rapui: ipſe egomet ſolvi argentum: ad me abducta eſt domum.
Hæc adeo mea culpa fateor fieri. non me hanc rem patri, ut ut
Erat geſta, indicaſſe: exoraſſem ut eam ducerem domum.
Ceſſatum eſt uſque adhuc: nunc porro, Æſchine, expergiſcere:
Nunc hoc primum eſt: ad illas ibo, ut purgem me: accedam ad fores:
Perii, horreſco ſemper, ubi fores pultare haſce occipio miſer.
Heus, heus: Æſchinus ego ſum, aperite aliquis actutum oſtium.
Prodit neſcio quis, concedam huc.

ACTVS IV. SCENA V.

MICIO, ÆSCHINVS.

M. ITa uti dixi, Soſtrata,
Facite: ego Æſchinum conveniam, ut, quo modo acta hæc ſunt, ſciat.
Sed quis oſtium hoc pultavit? Æ. pater hercle eſt: perii. M. Æſchine.
Æ. Quid huic hic negoti eſt? M. tune has pepuliſti fores? tacet.
Cur hunc aliquantiſper non ludo? melius eſt:
Quandoquidē hoc nunquā mihi ipſe voluit credere.
Nil mihi reſpondes? Æ. non equidem iſtas, quod ſciam.
M. Ita? nam mirabar quid hic negoti eſſet tibi.
Erubuit: ſalva res eſt. Æ. dic ſodes pater,
Tibi vero quid iſtic eſt rei? M. nihil mihi quidem.
Amicus quidam me à foro abduxit modo
Huc advocatum ſibi. Æ. quid? M. ego dicam tibi.
Habitant hic quædam mulieres pauperculæ:
Opinor eas non noſſe te, & certe ſcio:
Neque enim diu huc commigrarunt. Æ. quid tum poſtea?
M. Virgo eſt cum matre. Æ. perge. M. hæc virgo orba eſt patre:
Hic meus amicus illi genere eſt proxumus:

Huic

Huic leges cogunt nubere hãc. Æ.perii.M.quid eſt
Æ. Nil: recte, perge. M. is venit, ut ſecum aveha
Nam habitat Mileti. Æ. hem, virginem ut ſecu
avehat?
M. Sic eſt. Æ. Miletum uſque, obſecro? M. it
Æ. animo male eſt. (enim
Quid ipſe? quid ajunt? M. quid illas cenſes? nih
Commenta mater eſt, eſſe ex alio viro
Neſcio quo puerum natum, neque eum nominat:
Priorem eſſe illum, non oportere huic dari.
Æ. Eho nonne hæc juſta tibi videntur poſtea?
M. Non. Æ. obſecro non? an illam hinc abduc
pater? (rite
M. Quid ni illam abducat? Æ. factum à vobis du
Immiſericorditerque, atque etiam, ſi eſt pater,
Dicendum magis aperte, inliberaliter.
M. Quam ob rem? Æ. rogas me? quid illi tande
creditis
Fore animi miſero, qui illi conſuevit prius,
(Qui infelix, haud ſcio, an illam miſere nunc amat)
Cum hanc ſibi videbit præſens præſenti eripi,
Abduci ab oculis? facinus indignum, pater!
M. Qua ratione iſtuc? quis deſpondit? quis dedit
Cui, quando nupſit? auctor his rebus quis eſt?
Cur duxit alienam? Æ. an ſedere oportuit
Domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc
Illinc veniret expectantem? hæc, mi pater,
Te dicere æquom fuit, & id defendere.
M. Ridicule, advorſum ne illum cauſſam diceren
Cui veneram advocatus? ſed quid, Æſchine,
Noſtra? aut quid nobis cum illis? abeamus. quid eſ
Quid lacrumas? Æ. pater obſecro, auſculta. M. Æ
ſchine, audivi omnia, (mih
Et ſcio: nam amo te: quo magis, quæ agi', curæ ſu
Æ. Ita velim me promerentem ames, dum vivas, n
pater, (menter dolc
Vt me hoc delictum admiſiſſe in me id mihi vehe
Et me tui pudet. M. credo hercle: nam ingeniu
novi tuum
Liberale: ſed vereor ne indiligens nimium ſies.
In qua civitate tandem te arbitrare vivere?
Virginem vitiaſti, quam te jus non fuerat tanger
Iam id peccatum primum magnum, magnum, at hu
manum tamen. Fec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Fecere alii ſæpe, item boni. at poſtquã evenit, cedo,
Nunquid circumſpexti? aut nunquid tute proſpexti tibi, (cere:
Quid fieret, qua fieret? ſi te ipſum mihi puduit di-
Qua reſciſcerem. hæc dum dubitas, menſes abierunt decem.
Prodidiſti te, & illam miſeram, & gnatum, quod quidem in te fuit. (os?
Quid? credebas dormienti hæc tibi confecturos de-
Et ſine tua opera illam in cubiculum iri deductum domum?
Nolim cæterarum rerum te ſocordem eodem modo.
Bono animo es, duces uxorem hanc. Æ. hem! M. bono animo es, inquam. Æ. pater
Obſecro, num ludis tu nunc me? M. ego te? quamobrem? Æ. neſcio: (magis.
Niſi, quia tam miſere hoc eſſe cupio verũ, eo vereor
M. Abi domum, ac deos comprecare, ut uxorem accerſas: abi.
Æ. Quid? jamne uxorem? M. jam. Æ. jam? M. jam quantum poteſt. Æ. di me, pater,
Omnes oderint, ni magi' te quam oculos nunc amo meos.
M. Quid? quam illam? Æ. æque. M. perbenigne. Æ. quid? ille ubi eſt Mileſius? (abi pater:
M. Abiit, periit, navem aſcendit: ſed cur ceſſas? Æ.
Tu potius deos comprecare: nam tibi eos certe ſcio,
Quo vir melior multo es quam ego ſum, obtemperaturos magis. (ut dixi, ſi ſapis.
M. Ego eo intro, ut, quæ opu' ſunt, parentur: fac tu,
Æ. Quid hoc negoti? hoc eſt patrem eſſe, aut hoc eſt filium eſſe?
Si frater, aut ſodalis eſſet, qui magi' morem gereret?
Hic non amandus? hiccine non geſtandus in ſinu eſt? hem! (ram,
Itaq; adeo magnam mi injecit ſua commoditate cu-
Ne forte imprudens faciã, quod nolit. ſciens cavebo.
Sed ceſſo ire intro, ne moræ meis nuptiis egometſim.

ACTVS IV. SCENA VI.

DEMEA.

Defeſſus ſum ambulando. ut Syre te cum tua
Monſtratione magnus perdat Iupiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Perreptavi uſq; omne oppidum, ad portam, ad lacū
Quo non? neque fabrica ulla erat, neque fratrem
homo
Vidiſſe ajebat quiſquam. nunc vero domi
Certum obſidere eſt uſque donec redierit.

ACTUS IV. SCENA VII.

MICIO, DEMEA.

M. IBo, illis dicam nullam eſſe in nobis moram.
D. Sed eccum ipſum. te jam dudum quæro
Micio.
M. Quidnam? D. fero alia flagitia ad te ingentia
Boni illius adoleſcentis. M. ecce autem. D. nova,
Capitalia. M. ohe, jam. D. ah neſcis qui vir ſiet.
M. ſcio.
D. O ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias (ſcio
Agere. hoc peccatum in virginem eſt civem. M
D. Ohe, ſcis, & patere? M. quid ni patiar? D. dic mihi
Non clamas? non inſanis? M. non. malim quidem
D. Puer natus eſt. M. dii bene vortant. D. virgo ni-
hil habet.
M. Audivi. D. & ducenda indotata eſt? M. ſcilicet
D. Quid nunc futurum eſt? M. id enim, quod re
ipſa fert:
Illinc huc transferetur virgo. D. ô Iupiter,
Iſtoccine pacto oportet? M. quid faciam amplius
D. Quid facias? ſi non ipſa re tibi dolet,
Simulare certe eſt hominis. M. quin jam virginem
Deſpondi: res compoſita eſt: fiunt nuptiæ:
Dempſi metum omnem: hæc magis ſunt homini.
D. cæterum
Placet tibi factum, Micio? M. non, ſi queam
Mutare: nunc, cum non queo, æquo animo fero.
Ita vita eſt hominum, quaſi, cum ludas teſſeris;
Si illud, quod maxume opus eſt jactu, non cadit,
Illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
D. Corrector! nempe tua arte viginti minæ
Pro pſaltria periere: quæ, quantum poteſt,
Aliquo abjicienda eſt; ſi non pretio, gratiis.
M. Neque eſt, neque illam ſane ſtudeo vendere.
D. Quid igitur facies? M. domi erit. D. prô divûm
fidem,
Meretrix & mater familias una in domo?

M. Cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

M. Cur non? D. ſanum te credis eſſe? M. equidem
arbitror.
D. Ita me dii ament, ut video ego tuam ineptiam,
Facturum credo, ut habeas quicum cantites.
M. Cur non? D. & nova nupta eadem hæc diſcet?
M. ſcilicet. (D. probe?
D. Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis. M. probe.
M. Et tu nobiſcum una, ſi opus ſit. D. hei mihi!
Non te hæc pudent? M. jam vero omitte, Demea,
Tuam iſtanc iracundiam, atque ita, uti decet,
Hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptiis.
Ego hos conveniam, poſt huc redeo. D. ô Iupiter!
Hanccine vitam? hoſcine mores? hanc dementiam?
Vxor ſine dote veniet: intus pſaltria eſt:
Domu' ſumptuoſa: adoleſcens luxu perditus:
Senex delirans. ipſa, ſi cupiat, Salus
Servare prorſus non poteſt hanc familiam.

ACTVS V. SCENA I.

SYRVS, DEMEA.

S. ÆDepol, Syriſce, te curaſti molliter,
Lauteque munus adminiſtraſti tuum:
Abi. ſed poſtquam intus ſum omnium rerum ſatur,
Prodeambulare huc libitum eſt. D. illud ſis vide
Exemplum diſciplinæ. S. ecce autem hic adeſt
Senex noſter. quid fit? quid tu es triſtis? D. oh ſcelus!
S. Ohe, jam tu verba fundes hic ſapientia?
D. Tun'? ſi meus eſſes. S. dis quidem eſſes, Demea.
Ac tuam rem conſtabiliſſes. D. exemplum omnibus
Curarem, ut eſſes. S. quamobrem? quid feci?
D. rogas?
In ipſa turba, atque in peccato maxumo,
Quod vix ſedatum ſatis eſt, potaſtis ſcelus,
Quaſi re bene geſta? S. ſane nollem huc exitum.

ACTVS V. SCENA II.

DROMO, SYRVS, DEMEA.

DR. HEus Syre, rogat te Cteſipho ut redeas. S. abi.
D. Quid Cteſiphonem hic narrat? S. nihil.
D. eho carnufex,
Eſt Cteſipho intus? S. non eſt. D. cur hic nominat?
S. Eſt alius quidam paraſitaſter parvolus, (te me.
Noſtin'? D. jam ſcibo. S. quid agis? quo abis? D. mit-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S.Noli,inquam. DE. non manum abſtines,maſtigia?
An tibi jam mavis cerebrum diſpergam hic? S.abit.
Ædepol comiſſatorem haud ſane commodum,
Præſertim Cteſiphoni. quid ego nunc agam?
Niſi, dum hæ ſileſcunt turbæ,interea in angulum
Aliquo abeam,atq; edormiſcam hoc villi. ſic agam.

ACTVS V. SCENA III.

MICIO, DEMEA.

M. PArata à nobis ſunt, ut dixi, Soſtrata,
Vbi vis. quiſnam à me pepulit tam graviter fores?
D. Hei mihi, quid faciam? quid agam? quid clamem? aut querar?
O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni! M. hem tibi,
Reſcivit omnem rem: id nunc clamat: ilicet:
Paratæ lites: ſuccurrendum eſt. D. eccum adeſt
Communis corruptela noſtrûm liberûm.
M. Tandem reprime iracundiam, atque ad te redi.
D. Repreſſi, redii, mitto maledicta omnia:
Rem ipſam putemus. dictum hoc inter nos fuit,
Ex te adeo eſt ortum, ne tu curares meum,
Neve ego tuum. reſponde.M. factum eſt,non nego.
D. Cur nunc apud te potat? cur recipis meum?
Cur emis amicam,Micio? nam qui minus
Mihi idem jus æquom eſt eſſe,quod mecum eſt tibi?
Quando ego tuum non curo, ne cura meum.
M. Non æquom dicis, non: nam vetus verbum hoc quidem eſt,
Communia eſſe amicorum inter ſe omnia.
D. Facete: nunc demum iſtæc nata oratio eſt.
M. Auſculta paucis, niſi moleſtum eſt, Demea.
Principio, ſi id te mordet, ſumptum filii
Quem faciunt, quæſo facito hoc tecum cogites.
Tu illos duo olim pro re tolerabas tua,
Quod ſatis putabas tua bona ambobus fore,
Et me tum uxorem credidiſti ſcilicet
Ducturũ: eandem illam rationem antiquam obtine:
Conſerva, quære, parce, fac quamplurimum
Illis relinquas: gloriam tu iſtam obtine:
Mea, quæ præter ſpem evenere, utantur ſine.
De ſumma nihil decedet: quod hinc acceſſerit,
Id de lucro putato eſſe. omnia ſi hæc voles

In

In animo vere cogitare, Demea,
Et mihi, & tibi, & illis dempſeris moleſtiam.
D. Mitto rem: conſuetudinem ipſorum. M. mane:
Scio: iſtuc ibam. multa in homine, Demea,
Signa inſunt, ex quibu' conjectura facile ſit,
Duo cum idem faciunt, ſæpe ut poſſis dicere,
Hoc licet impune facere huic, illi non licet:
Non quo diſſimilis res ſit, ſed quod, qui facit:
Quæ ego eſſe in illis video: ut confidam fore ita,
Vt volumus. video ſapere, intellegere, in loco
Vereri, inter ſe amare: ſcire eſt liberum
Ingenium, atque animum: quovis illos tu die
Reducas. at enim metuas, ne ab re ſint tamen
Omiſſiores paulo. ô noſter Demea,
Ad omnia alia ætate ſapimus rectius:
Solum unum hoc vitium adfert ſenectus hominibus,
Attentiores ſumus ad rem omnes, quam ſat eſt:
Quod illos ſat ætas acuet. D. ne nimium modo
Bonæ tuæ iſtæ nos rationes, Micio,
Et tuus iſte animus æquus ſubvortat. M. tace,
Non fiet. mitte jam iſtæc: da te hodie mihi:
Exporge frontem. D. ſcilicet, ita tempus fert.
Faciundum eſt: cæterum rus cras cum filio
Cum primo lucu. M. imo de nocte cenſeo:
Hodie modo hilarum te face. D. & iſtam pſaltriam
Vna illuc mecum hinc abſtraham. M. pugnaveris.
Eo prorſus pacto illi alligaris filium. (que
Modo facito, ut illam ſerves. D. ego iſtuc videro: at-
Illi favillæ plena, fumi, ac pollinis
Coquendo ſit faxo, & molendo: præter hæc,
Meridie ipſo, faciam, ut ſtipulam colligat:
Tam excoctam reddam atq; atram, quam carbo eſt.
M. placet.
Nunc mihi videre ſapere. atque equidem filium,
Tum etiam ſi nolit, cogas, cum illa una cubet.
D. Derides? fortunatus, qui iſto animo ſies:
Ego ſentio. M. ah pergiſne? D. jam deſino. (diem.
M. I ergo intro, &, cui rei eſt, ei rei hunc ſumamus

ACTVS V. SCENA IV.

DEMEA.

NVnquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quin res, ætas, uſus, ſemper aliquid apportet novi,
Aliquid moneat: ut illa, quæ te ſcire credas, neſcias,
Et, quæ tibi putaris prima, in experiundo ut repu-
dies.
Quod mi evenit nunc. nam ego vitam duram, quam
vixi uſque adhuc, (ipſa repperi,
Prope jam decurſo ſpatio mitto. id quamobrem? re
Facilitate nihil eſſe homini melius, neque clemen-
tia. id (noſcere.
Eſſe verum, ex me, atque ex fratre cuivis facile eſt
Vitam ille ſuam ſemper egit in otio, in conviviis:
Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omni-
bus: (amant.
Sibi vixit: ſibi ſumptum fecit. omnes bene dicunt,
Ego ille agreſtis, ſævus, triſtis, parcus, truculentus,
tenax,
Duxi uxorem. quam ibi miſeriam vidi? nati filii,
Alia cura: eja autem, illis dum ſtudeo ut quamplu-
rimum (meam:
Facerem, contrivi in quærundo vitam atque ætatem
Nunc exacta ætate hoc fructi pro labore ab iis fero,
Odium. ille alter ſine labore patria potitur com-
moda? (mnia:
Illum amant, me fugitant: illi credunt conſilia o-
Illum diligunt: apud illum ſunt ambo, ego deſer-
tu' ſum: (ctant ſcilicet:
Illum, ut vivat, optant, meam autem mortem expe-
Ita eos meo labore eductos maxumo, hic fecit ſuos
Paulo ſumptu. miſeriam omnem ego capio, hic po-
titur gaudia. (poſſiem
Age, age, jam experiamur porro contra, & quid ego
Blande dicere, aut benigne facere, quando huc pro-
vocat. (ſtulo.
Ego quoque à meis me amari & magni pendi po-
Si id fit dando atque obſequendo, non poſterioreis
feram. mus.
Deerit. id mea minime refert, qui ſum natu maxu-

ACTUS V. SCENA V.

SYRUS, DEMEA.

S. HEus, Demea, rogat frater, ne abeas longius.
D. Quis homo? ô Syre noſter, ſalve, quid
fit? quid agitur?
S. Recte,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

S. Recte. D. optume eſt. jam nunc hæc tria primum addidi
Præter naturam: ô noſter. quid fit? quid agitur?
Servom haud inliberalem præbes te, & tibi
Lubens bene faxim. S. gratiam habeo. D. atqui Syre,
Hoc verum eſt, & ipſa re experiere propediem.

ACTVS V. SCENA VI.

GETA, DEMEA.

G. HEra, ego huc ad hos proviſo, quam mox virginem
Accerſant. ſed eccum Demeam. ſalvos ſies.
D. Oh, qui vocare? G. Geta. D. Geta, hominem maxumi
Pretii eſſe te hodie judicavi animo meo:
Nam is mihi eſt profecto ſervus ſpectatus ſatis,
Cui dominus curæ eſt, ita uti tibi ſenſi, Geta:
Et tibi ob eam rem, ſi quid uſus venerit,
Lubens bene faxim. meditor eſſe affabilis, (mas.
Et bene procedit. G. bonus es, cum hæc exiſtu-
D. Paulatim plebem primulum facio meam.

ACTVS V. SCENA VII.

ÆSCHINVS, DEMEA, SYRVS, GETA.

Æ. OCcidunt me equidem. dum nimi' ſanctas nuptias
Student facere, in apparando conſumunt diem.
D. Quid agitur, Æſchine? Æ. hem, pater mi, tu hic eras?
D. Tuus hercle vero & animo, & natura pater,
Qui te plus quam oculos hoſce. ſed cur non domum (ræ eſt,
Vxorem accerſis? Æ. cupio: verum hoc mihi mo-
Tibicina, & hymenæum qui cantent. D. eho,
Vin' tu huic ſeni auſcultare? Æ. quid? D. miſſa hæc face,
Hymenæum, turbas, lampadas, tibicinas:
Atque hanc in horto maceriam jube dirui
Quantum poteſt: hæc transfer, unam fac domum:
Transduce & matrem, & familiam omnem ad nos. Æ. placet,
Pater lepidiſſime. D. euge, jam lepidus vocor.
Fratri ædes fient perviæ: turbam domum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Adducet, ſumptum admittet : multa : quid mea ?
Ego lepidus ineo gratiam. jube nunc jam
Dinumeret illi Babylo viginti minas.
Syre, ceſſas ire, ac facere ? S. quid ergo ? D. dirue:
Tu, illas, abi, & traduce. G. dii tibi, Demea,
Bene faxint, cum te video noſtræ familiæ
Tam ex animo factum velle. D. dignos arbitror.
Tu, quid ais? Æ. ſic opinor. D. multo rectiu' eſt,
Quam illam puerperam nunc duci huc per viam
Ægrotam. Æ. nihil enim vidi melius, mi pater.
D. Sic ſoleo : ſed eccum Micio egreditur foras.

ACTVS V. SCENA VIII.

MICIO, DEMEA, ÆSCHINVS.

M. IVbet frater ? ubi is eſt ? tu jubes hoc, Demea ?
D. Ego vero jubeo, & hac re, & aliis omnibus
Quam maxume unam facere nos hanc familiam,
Colere, adjuvare, adjungere. Æ. ita quæſo, pater.
M. Haud aliter cenſeo. D. imo hercle ita nobis decet.
Primum hujus uxoris eſt mater. M. quid poſtea?
D. Proba & modeſta. M. Ita ajunt. D. natu grandior. (eſt :
M. Scio. D. parere jam diu hæc per annos non pot-
Nec, qui eam reſpiciat, quiſquam eſt : ſola eſt. M. quam hic rem agit ? (dare.
D. Hanc te æquom eſt ducere, & te operam, ut fiat,
M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te, inquam. M. ineptis. D. ſi tu ſis homo,
Hic faciat. Æ. mi pater. M. quid ? tu autem huic, aſine, auſcultas ? D. nihil agis.
Fieri aliter non poteſt. M. deliras. Æ. ſine te exorem, mi pater. (nus es?
M. Inſanis? aufer. D. age, da veniam filio. M. ſati' ſa-
Ego novus maritus anno demum quinto & ſexageſimo (auctores mihi?
Fiam, atque anum decrepitam ducam ? id ne eſtis
Æ. Fac : promiſi ego illis. M. promiſti autem ? de te largitor, puer.
D. Age, quid, ſi quid te majus oret ? M. quaſi non hoc ſit maxumum.
D. Da veniam. Æ. ne gravere. D. fac, promitte. M. non omittis ?
Æ. Niſi te exorem. M. vis hæc quidem eſt. D. age, age, prolixe, Micio. M. Etſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

M. Etſi hoc pravom, ineptum, abſurdum, atque alienum à vita mea (facis:
Videtur; ſi vos tantopere iſtuc voltis, fiat. Æ. bene
Merito te amo. D. verum quid? quid ego dicam? hoc confit quod volo. (xumus,
Quid nunc quod reſtat? Hegio cognatus his eſt pro-
Affinis nobis, pauper: bene nos aliquid facere illi decet.
M: Quid facere? D. agelli eſt hic ſub urbe paulum, quod locitas foras: (multum fiet,
Huic demus, qui fruatur. M. paulum id autem? D. ſi
Faciundum eſt: pro patre huic eſt, bonus eſt, noſter eſt, recte datur. (Micio,
Poſtremo non meum illud verbum facio, quod tu,
Bene, & ſapienter dixti dudum: vitium commune omnium eſt,
Quod nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus: hanc maculam nos decet (Micio.
Effugere. dictum eſt vere, & re ipſa fieri oportet,
M. Quid iſtic? dabitur, quandoquidem hic volt. Æ. mi pater.
D. Nunc tu mihi germanus es pariter corpore & animo. M. gaudeo.
D. Suo ſibi gladio hunc jugulo.

ACTUS V. SCENA IX.

SYRUS, DEMEA, MICIO, ÆSCHINUS.

S. FActum eſt, quod juſti, Demea.
D. Frugi homo es. ego ædepol hodie mea quidem ſententia (rum?
Iudico, Syrum fieri æquom liberum. M. iſtunc libe-
Quodnam ob factum? D. multa. S. ô noſter, Demea, ædepol vir bonu' es.
Ego iſtos vobis uſque à pueris curavi ambos ſedulo,
Docui, monui, bene præcepi ſemper quæ potui omnia. (ſide
D. Res apparet, & quidem porro. obſonare, eum
Scortũ adducere, apparare de die convivium: (caput!
Non mediocris hominis hæc ſunt officia. S. ô lepidũ
D. Poſtremo hodie in pſaltria iſta emunda hic adjutor fuit,
Hic curavit: prodeſſe æquom eſt: alii meliores erunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Denique hic volt fieri. M. vin' tu hoc fieri? Æ. cupio. M. ſi quidem (ne facis:
Tu vis, Syre, eho accede huc ad me, liber eſto. S. be-
Omnibu' gratiam habeo, & ſeorſum tibi præterea, Demea.
D. Gaudeo. Æ. & ego. S. credo: utinam hoc perpetuum fiat gaudium, ut (D. optumam
Phrygiam uxorem meam una mecũ videam liberam.
Mulierem quidem. S. & quidem nepoti tuo hujus filio (ſerio,
Hodie primam mammam dedit hæc. D. hercle vero
Siquidem primam dedit, haud dubium quin emitti æquom ſiet.
M. Ob eam rem? D. ob eam: poſtremo à me argentum, quanti eſt, ſumito. (ferant.
S. Dii tibi, Demea, omnes ſemper omnia optata ad-
M. Syre, proceſſiſti hodie pulchre. D. ſiquidem porro, Micio, (præ manu
Tu tuum officium facies, atque huic aliquid paulum
Dederis, unde utatur. reddet tibi cito. M. iſtoc vilius.
Æ. Frugi homo eſt. S. reddam hercle. da modo. Æ. age, pater. M. poſt conſulam.
D. Faciet. S. ô vir optime. Æ. ô pater mi feſtiviſſime.
M. Quid iſtuc? quæ res tam repente mores mutavit tuos? (dicam tibi.
Quod prolubium? quæ iſtæc ſubita eſt largitas? D.
Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem, & feſtivum putant,
Id non fieri ex vera vita, neq; adeo ex æquo & bono,
Sed ex aſſentando, indulgendo, & largiendo, Micio.
Nũc adeo ſi ob eam rem vobis mea vita inviſa eſt, Æſchine, (ſequor:
Quia non juſta injuſta prorſus omnia, omnino obſe-
Miſſa facio, effũdite, emite, facite quod vobis lubet.
Sed ſi id voltis potius, quæ vos propter adoleſcentiam
Minu' videtis, magis impenſe cupitis, conſulitis parũ,
Hæc reprehendere, & corrigere me, obſecundare in loco; (mittimus:
Ecce me, qui id faciam vobis. Æ. tibi, pater, per-
Plus ſcis, quid facto opus eſt. ſed de fratre quid fiet? D. ſino
Habeat. finem in iſtac faciat. M. iſtuc recte. plaudite.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. TERENTII
HECYRA.

ACTA LVDIS ROMANIS. SEX. IVLIO CÆS. CN. CORNELIO DOLABELLA ÆDIL. CVR. NON EST PERACTA TOTA. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDII TIBIIS PARIBVS. CN. OCTAVIO, T. MANLIO COSS. RELATA EST ITERVM LVDIS FVNEBRIBVS. RELATA EST TERTIO. Q. FVLVIO, L. MARCIO ÆDILIBVS CVRVLIBVS.

Perſonæ.

PROLOGVS.
PHILOTIS meretrix.
SYRA anus.
PARMENO ſervus.
LACHES ſenex.
SOSTRATA mulier.
PHIDIPPVS ſenex.
PAMPHILVS adoleſcens.
MYRRHINA mulier.
SOSIA ſervus.
BACCHIS meretrix.

Perſonæ mutæ.

PHILVMENA.
SCIRTVS puer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

HECYRÆ ARGVMENTVM

C. Sulpicio Apollinari auctore.

VXorem duxit Pamphilus Philumenam,
Cui quondam ignorans virgini vitium obtulit:
Ejusque per vim quem detraxit annulum,
Dederat amicæ Bacchidi meretriculæ:
Dein profectus in Imbrum eſt: nuptam haud attigit:
Hanc mater utero gravidam, ne id ſciat ſocrus,
Vt ægram ad ſe transfert: revertit Pamphilus:
Deprehendit partum: celat: uxorem tamen
Recipere non volt. pater incuſat Bacchidis
Amorem. dum ſe purgat, Bacchis, annulum
Mater vitiatæ forte agnoſcit, Myrrhina.
Vxorem recipit Pamphilus cum filio.

Aliud,

M. Ant. Mureti.

Pamphilus, Lachetis è Soſtrata uxore filius, Bacchidem meretricem deperibat. is cum aliquando noctu ad eam temulentus iret, in Philumenam, Lachetis & Myrrhinæ filiam, incidit, eamque in via per vim compreſſit: atque ita effugit, ut neque ipſe eam, neque puella ipſum cognoſcere potuerit. in illa autem lucta etiam annulum ei detraxit, eumque Bacchidi dono dedit. paullo poſt pater eum, tum ut à meretricio amore averteret, tum ut præſidium ſuæ ſenectuti pararet, ad uxorem ducendam perpulit. contigit, ut ea ipſa uxor ei daretur, quam ipſe conſtupraverat: gaudente admodum puellæ matre, quæ, quia ſola conſcia erat filiam è ſtupro gravidam eſſe, quamprimum eam collocare properabat: ut, ſi forte poſt aliquot menſes pareret, nuptiis, quemadmodum ſæpe fit, obtegeretur ſtuprum. cecidit res longe aliter, ac putabatur, etenim Pamphilus, qui invitiſſimus adjeciſſet animum ad rem uxoriam, quique avellere ſe derepente à Bacchidis amore non poſſet, ita dormit cum uxore, ut eam ne attigerit quidem. Bacchis, quod ea viva nunquam

ſe

ſe uxorem ducturum, ſæpe ei promiſerat Pamphilus, nonnullam ſibi ab eo factam injuriam putans, multo ei minus, quam ſolebat, placida & obſequens eſſe cœpit. eo factum eſt, ut Pamphilus ei ſe paullatim ſubduxerit, quamque prius ſpernebat uxorem, ejus mirificum quendam amorem animo conceperit. interea quiddam accidit, ut iter Pamphilo in Imbrum eſſet. profecto eo, Philumena, quæ intumeſcere ſibi uterum ſentiret, cum aliorum, tum ſocrus inprimis ſuæ conſpectum refugiebat: tandem cum in eo eſſet, ut celare vix poſſe amplius videretur, ſumpta occaſione, per ſacrificandi ſpeciem, ad matrem ſe, unam omnium rerum conſciam, confert. poſt dies compluſculos mittit Soſtrata, qui eam acterſerent. reſpondetur, ægrotam eſſe. it, ut eam ſaltem viſeret. non admittitur. Phidippus accuſare uxorem, & dicere, hæc omnia illius culpa contingere. illa contra excuſare ſe, & culpam deprecari: nullius ſe rei conſciam eſſe, cur ſua conſuetudo nurui odioſa eſſe debeat. interea rediit Pamphilus, atque ita ſors tulit, ut quo die ipſe Athenas appulit, eo ipſo, Philumena partu levaretur. cum igitur, videndi cupidus, (ægrotare enim acceperat, & ita amabat, ut qui vehementiſſime) ſubito ad eam ingreſſus eſſet, peperiſſe deprehendit. ibi eum Myrrhina exeuntem proſecuta, lacrumans, obteſtari cœpit, quando ea res nihil ipſi nocitura eſſet; ne reciperet quidem uxorem, ſi ita videretur: ſed tamen ne famam illius proderet, ita ſe facturum recipit. cum igitur neque vellet uxorem recipere, neque rurſum veram afferret cauſſam: ſuſpicati ſunt ſenes, eum Bacchidis adhuc amore impeditum, ea de cauſſa ab uxore abhorrere; accerſitam itaque Bacchidem objurgat Phidippus: ea, cum ſe illi purgaſſet, jubetur ad mulieres ingredi, & eis quoque illam ſuſpicionem adimere. ingreditur, anulum habens in digito, quem olim Philumenæ ereptum, ſibi dederat Pamphilus. is anulus effecit, ut vitiatam eſſe ab ipſo Pamphilo Philumenam cognoſceretur. Lætus Pamphilus & uxorem & filium recipit.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

PROLOGVS.

HEcyra eſt huic nomen fabulæ. hæc cum data
Eſt nova, novum intervenit vitiũ & calamita
Vt neque ſpectari, neque cognoſci potuerit:
Ita populus ſtudio ſtupidus in funambulo
Animum occuparat. nunc hæc plane eſt pro nova:
Et is, qui ſcripſit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, ut iterum poſſit vendere.
Alias cognoſtis ejus: quæſo hanc noſcite.
Orator ad vos venio ornatu prologi,
Sinite exorator ſim, eodem ut jure uti ſenem
Liceat, quo jure ſum uſus adoleſcentior,
Novas qui exactas feci ut inveteraſcerent,
Ne cum poëta ſcriptura evaneſceret.
In his, quas primum Cæcilii didici novas,
Partim ſum earum exactus, partim vix ſteti.
Quia ſcibam dubiam fortunam eſſe ſcenicam,
Spe incerta, certum mihi laborem ſuſtuli.
Eaſdem agere cœpi, ut ab eodem alias diſcerem
Novas ſtudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
Perfeci, ut ſpectarentur. ubi ſunt cognitæ,
Placitæ ſunt. ita poëtam reſtitui in locum,
Prope jam remotum injuria advorſarium
Ab ſtudio, atque ab labore, atque arte muſica.
Quod ſi ſcripturam ſprevíſſem in præſentia, &
In deterrendo voluiſſem operam ſumere,
Vt in otio eſſet, potius quam in negotio;
Deterruiſſem facile, ne alias ſcriberet.
Nunc quid petam, mea cauſſa, æquo animo attendite.
Hecyram ad vos refero, quam mihi per ſilentium
Nunquam agere licitum eſt, ita eam oppreſſit calamitas
Eam calamitatem voſtra intellegentia
Sedabit, ſi erit adjutrix noſtræ induſtriæ.
Cum primum eam agere cœpi, pugilum gloria,
Funambuli eodem acceſſit expectatio:
Comitum conventus, ſtudium, clamor mulierum
Fecere, ut ante tempus exirem foras.
Vetere in nova cœpi uti conſuetudine,
In experiundo ut eſſem: refero denuo;
Primo actu placeo: cum interea rumor venit,
Datum iri gladiatores. populus convolat:
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Interea ego meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla eſt: otium, & ſilentium eſt.
Agendi tempus mihi datum eſt: vobis datur
Poteſtas condecorandi ludos ſcenicos.
Nolite ſinere per vos artem muſicam
Recidere ad paucos. facite, ut veſtra auctoritas
Meæ auctoritati fautrix adjutrixque ſit.
Si nunquam avare ſtatui pretium arti meæ,
Et eum eſſe quæſtum in animum induxi maxumum,
Quam maxume ſervire voſtris commodis;
Sinite impetrare me, qui in tutelam meam
Studium ſuum, & ſe in voſtram commiſit fidem,
Ne eum circumventum inique irrideant.
Mea cauſſa cauſſam hanc accipite, & ſilentium
Date, ut lubeat ſcribere aliis, mihique ut diſcere
Novas expediat poſthac, pretio emptas meo.

ACTUS I. SCENA I.

PHILOTIS, SYRA.

P. PEr pol quam paucos reperias meretricibus
Fideleis evenire amatores, Syra.
Vel hic Pamphilus jurabat quoties Bacchidi,
Quam ſancte, ut quivis facile poſſet credere,
Nunquam illa viva ducturum uxorem domum:
Em duxit. S. ergo propterea te ſedulo
Et moneo, & hortor, ne cujusquam miſereat,
Quin ſpolies, mutiles, laceres, quemquem nacta ſis.
P. Utin' eximium neminem habeam? S. neminem:
Nam nemo illorum quisquam, ſcito, ad te venit,
Quin ita paret ſeſe, abs te ut blanditiis ſuis
Quam minimo pretio ſuam voluptatem expleat.
Hiſcine tu amabo non contra inſidiabere?
P. Tamen eandem pol eſſe omnibus, injurium eſt.
S. Injurium eſt autem ulciſci advorſarios?
Aut qua via captent te illi, eadem ipſos capi?
P. Eheu me miſeram, cur non aut iſtæc mihi
Ætas & forma eſt, aut tibi hæc ſententia?

ACTUS I. SCENA II.

PARMENO, PHILOTIS, SYRA.

PA. SEnex ſi quæret me, modo iſſe dicito
Ad portum percontatum adventum Pamphili.
Audin', quid dicam, Scirte? ſi quæret me, uti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Tum dicas: ſi non quæret, nullus dixeris;
Alias ut uti poſſim cauſſa hac integra.
Sed videon' ego Philotium? unde hæc advenit?
Philotis, ſalve multum. PH. ô ſalve, Parmeno.
S. Salve, mecaſtor, Parmeno. PA. & tu ædep
Syra.
Dic mihi Philoti, ubi te oblectaſti tam diu?
PH. Minime me equidem oblectavi, quæ cum mili
Corinthum hinc ſum profecta inhumaniſſimo:
Biennium ibi perpetuum miſera illum tuli.
PA. Ædepol te deſiderium Athenarum arbitror
Philotium cepiſſe ſæpe, & te tuum
Conſilium contempſiſſe. PH. non dici poteſt,
Quam cupida eram huc redeundi, abeundi à milit
Vosque hic videndi, antiqua ut conſuetudine
Agitarem inter vos libere convivium:
Nam illi haud licebat niſi præfinito loqui
Quæ illi placerent. PA. haud opinor commode
Finem ſtatuiſſe orationi militem.
PH. Sed quid negoti hoc? modo quæ narravit mi
Hic intus Bacchis? quod ego nunquam credidi
Fore, ut ille hac viva poſſet animum inducere
Vxorem habere. PA. habere autem? PH. eho, tu,
non habet?
PA. Habet, ſed firmæ hæ vereor ut ſint nuptiæ.
PH. Ita dii deæque faxint, ſi in rem eſt Bacchidis.
Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi, Parmeno.
PA. Non eſt opus prolato hoc: percontarier
Deſiſte. PH. nempe ea cauſſa, ut ne id fiat palam.
Ita me dii amabunt, haud propterea te rogo, ut
Hoc proferam, ſed tacita ut mecum gaudeam.
PA. Nunquam tam dices commode, ut tergum meu
Tuam in fidem committam. PH. ah noli, Parmen
Quaſi non tu multo malis narrare hoc mihi,
Quam ego, quæ percunctor, ſcire. PA. vera hæ
prædicat:
Et mi illud vitium maxumum eſt. ſi mihi fidem
Das te tacituram, dicam. PH. ad ingenium redis.
Fidem do, loquere. PA. auſculta. PH. iſtic ſum
PA. hanc Bacchidem
Amabat, ut cum maxume, tum Pamphilus,
Cum pater, uxorem ut ducat, orare occipit:
Et hæc, communia omnium quæ ſunt patrum,

Seſe ſenem eſſe dicere, illum autem unicum,
Præſidium velle ſe ſenectuti ſuæ.
Ille ſe primo negare: ſed poſtquam acrius
Pater inſtat, fecit animi ut incertus foret,
Pudorin' anne amori obſequeretur magis.
Tundendo atque odio denique effecit ſenex:
Deſpondit gnatam ei hujus vicini proxumi.
Vſque illud viſum eſt Pamphilo, neutiquam grave,
Donec jam in ipſis nuptiis. poſtquam videt
Paratas, nec moram ullam, quin ducat, dari:
Ibi demum ita ægre tulit, ut ipſam Bacchidem
Si adeſſet, credo ibi ejus commiſereſceret.
Vbicunque datum erat ſpatium ſolitudinis,
Vt conloqui mecum una poſſet: Parmeno,
Perii, quid ego egi? in quod me conjeci malum?
Non potero hoc ferre, Parmeno: perii miſer.
PH. At te dii deæq; perduint cum iſto odio, Laches.
PA. Ad pauca ut redeam, uxorem deducit domum:
Nocte illa prima virginem non attigit:
Quæ conſecuta eſt nox, eam nihilo magis.
PH. Quid ais? cum virgine una adoleſcens cubuerit,
Plus potus, ſe illac abſtinere ut potuerit?
Non veriſimile dicis: nec verum arbitror.
PA. Credo ita videri tibi, nam nemo ad te venit,
Niſi cupiens tui: ille invitus illam duxerat.
PH. Quid deinde fit? PA. diebus ſane pauculis
Poſt Pamphilus me ſolum ſeducit foras,
Narratque, ut virgo ab ſe integra etiam tum ſiet:
Seque ante, eam quam uxorem duxiſſet domum,
Speraſſe eas tolerare poſſe nuptias.
Sed quam decrerim me non poſſe diutius
Habere, eam ludibrio haberi, Parmeno,
Quin integram itidem reddam, ut accepi à ſuis,
Neque honeſtum mihi, neque utile ipſi virgini eſt.
PH. Pium ac pudicum ingenium narras Pamphili.
PA. Hoc ego proferre, incommodum eſſe mihi arbitror:
Reddi patri autem, cui tu nihil dicas viti,
Superbum eſt: ſed illam ſpero, ubi hoc cognoverit,
Non poſſe ſe mecum eſſe, abituram denique.
PH. Quid interea? ibatne ad Bacchidem? PA. quotidie:
Sed, ut fit, poſtquam hunc alienum ab ſeſe videt,

Maligna multo & magis procax facta illico eſt.
PH. Non æpol mirum. PA. atque ea res multo maxume
Disjunxit illum ab illa, poſtquam & ipſe ſe,
Et illam, & hanc, quæ domi erat, cognovit ſatis.
Ad exemplum ambarum mores earum æſtimans.
Hæc, ita uti liberali eſſe ingenio decet,
Pudens, modeſta, incommoda atque injurias
Viri omneis ferre, & tegere contumelias.
Hic animus partim uxoris miſericordia
Devictus, partim victus huju' injuriis,
Paulatim elapſu'ſt Bacchidi, atque huic tranſtulit
Amorem, poſtquam par ingenium nactus eſt.
Interea in Imbro moritur cognatus ſenex
Horunc, ea ad hos redibat lege hæreditas.
Eo amantem invitum Pamphilam extrudit pater.
Reliquit cum matre hic uxorem : nam ſenex
Rus abdidit ſe : huc raro in urbem commeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiæ ?
PA. Nunc audies, primum dies compluſculos
Bene conveniebat ſane inter eas : interim
Miris modis odiſſe cœpit Soſtratam,
Neque lites ullæ inter eas, poſtulatio
Nunquam. PH. quid igitur ? PA. ſi quando ad eam acceſſerat
Confabulatum, fugere è conſpectu illico,
Videre nolle. denique, ubi non quit pati,
Simulat ſe à matre accerſi ad rem divinam, abit.
Ubi ibi eſt dies complureis, accerſi jubet.
Dixere cauſſam tunc neſcio quam : iterum jubet :
Nemo remiſit. poſtquam accerſunt ſæpius,
Ægram eſſe ſimulant mulierem. noſtra illico
It viſere ad eam : admiſit nemo. hoc ubi ſenex
Reſcivit, heri ea cauſſa rure advenit huc,
Patrem continuo convenit Philumenæ.
Quid egerint inter ſe, nondum etiam ſcio :
Niſi ſane curæ eſt, quorſum eventurum hoc ſiet :
Habes omnem rem : pergam quo cœpi hoc iter.
PH. Et quidem ego : nam conſtitui cum quodam hoſpite
Me eſſe illum conventuram. PA. dii vortant bene
Quod agas. PH. vale. PA. & tu bene vale, Philotium.

ACTUS

ACTVS II. SCENA I.

LACHES, SOSTRATA.

L. PRo deum atque hominum fidem, quod hoc genus eſt, quæ hæc conjuratio,
Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeant, nolintque omnia?
Neque declinatam quidquam ab aliarum ingenio ullam reperias: (viris
Itaq; adeo uno animo omnes ſocrus oderunt nurus;
Eſſe advorſas, æque ſtudiũ eſt, ſimilis eſt pertinacia.
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ ad malitiam: & (ſcio.
Ei ludo, ſi ullus eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certo
S. Me miſeram, quæ nunc, quamobrem accuſer, neſcio. L. hem
Tu neſcis? S. non, ita me dii bene ament, mi Laches,
Itaque una inter nos agere ætatem liceat. L. dii mala prohibeant.
S. Meque abs te immerito eſſe accuſatam, poſtmodo reſciſces. L. ſcio.
Te immerito? an quidquam pro iſtis factis dignum te dici poteſt, (paras?
Quæ me, & te, & familiam dedecoras, filio luctum
Tum autem, ex amicis inimici ut ſint nobis affines, facis; (terent.
Qui illum decrerunt dignũ, ſuos cui liberos commit-
Tu ſola exorere, quæ perturbes hæc tua impudẽtia?
S. Egone? L. tu, inquam, mulier, quæ me omnino lapidem, haud hominem, putas.
An, quia ruri eſſe crebro ſoleo, neſcire arbitramini,
Quo quisque pacto hic vitam voſtrarum exigat?
Multo melius, hic quæ fiunt, quam illi, ubi ſum aſſidue, ſcio: (ris.
Ideo quia, uti vos mihi domi eritis, proinde ego fo-
Iampridem equidem audivi cepiſſe odium tui Philumenam; (rum foret.
Minimeque adeo mirum: &, ni id feciſſet, magis mi-
Sed non credidi adeo, ut etiam totam hanc odiſſet domum: (foras.
Quod ſi ſciſſem, illa hic maneret potius, tu hinc iſſes
At vide, quam immerito ægritudo hæc oritur mi abs te, Soſtrata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Rus habitatum abii,concedens vobis,& rei ſerviens;
Sumptus voſtros otiumque ut noſtra res poſſet pati,
Meo labori haud parcens , præter æquom atque æ-
tatem meam. (his
Non te pro his curaſſe rebus,ne quid ægre eſſet mi-
S. Non mea opera, neque pol culpa evenit. L. im-
mo maxume.
Sola hic fuiſti:in te omnis hæret culpa ſola,Soſtrata.
Quæ hic erant , curares ; cum ego vos ſolvi curis
cæteris.
Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet ;
Illius dices culpa factum. S. haud equidem dico,
mi Laches. (quidem
L. Gaudeo,ita me dii ament,gnati cauſſa: nam de te
Satis ſcio, peccando detrimenti nil fieri poteſt.
S. Qui ſcis, an ea cauſſa, mi vir,me odiſſe aſſimula-
verit, (hoc ſat eſt,
Vt cum matre una plus eſſet? L. quid ais ? non ſigni
Quod heri nemo voluit viſentem te ad eam intro-
mittere? (admiſſa ſum.
S. Enim laſſam opido tum ajebant: eo ad eam , non
L. Tuos eſſe illi mores morbum magis,quam ullam
aliam rem, arbitror : (tum velit
Et merito adeo: nam voſtrarum nulla eſt,quin gna-
Ducere uxorem! & quæ vobis placita conditio eſt,
datur : (exigunt.
Vbi duxere impulſu voſtro , voſtro impulſu eaſdem

ACTVS II. SCENA II.

PHIDIPPVS, LACHES, SOSTRATA.

P. ETſi ſcio, Philumena, meum jus eſſe,ut te co-
gam , (victus faciam
Quæ ego imperem,facere: ego tamen patrio animo
Vt tibi concedam, neque tuæ libidini advorſabor.
L. Atque eccum Phidippum optume video : ex hoc
jam ſcibo, quid ſit.
Phidippe , eſſe ego meis omnibus ſcio me apprime
obſequentem : (animos.
Sed non adeo , ut facilitas mea illorum corrumpat
Quod tu idem ſi faceres,magis in rem & noſtram,&
voſtram id eſſet.
Nunc video in illarũ poteſtate eſſe te. PH. eja vero
L. Adii te heri de filia : ut veni , itidem incertum
amiſti. Hauc

Haud ita decet, ſi perpetuã vis eſſe affinitatem hanc,
Celare te iras. ſi quid eſt peccatum à nobis, profer:
Aut ea refellendo, aut purgando vobis, corrigemus,
Te judice ipſo. ſin ea eſt cauſſa retinendi apud vos,
Quia ægra eſt: te mi injuriã facere arbitror, Phidippe:
Si metuis, ſatis ut meæ domi curetur diligenter.
At, ita me dii ament, haud tibi hoc concedo, etſi illi pater es, (gnati cauſſa,
Vt tu illam ſalvam magis velis, quam ego: id adeo
Quem ego intellexi illam haud minus, quam ſe ipſum, magnificare.
Neque adeo me clam eſt, quam eſſe eum graviter laturum credam,
Hoc ſi reſcierit. eo, domum ſtudeo hæc prius, quam ille huc redeat.
PH. Laches, & diligentiam veſtram, & benignitatem
Novi; &, quæ dicis, omnia eſſe ut dicis, animum induco: (ſtudeo,
Et te hoc mihi cupio credere: illam ad vos redire
Si facere poſſim ullo modo. L. quæ res te facere id prohibet?
Eho, nunquidnam accuſat virum? P. minime: nam poſtquam attendi
Magis, & vi cœpi cogere ut rediret, ſancte adjurat
Non poſſe apud vos Pamphilo ſe abſente perdurare.
Aliud fortaſſe alii vitii eſt: leni ego animo ſum natus:
Non poſſum advorſari meis. L. hem Soſtrata! S. heu me miſeram!
L. Certumne eſt iſtuc? P. nunc quidem, ut videtur: ſed nunquid vis?
Nam eſt, quod me tranſire ad forum jam oportet. L. eo tecum una.

ACTVS II. SCENA III.

SOSTRATA.

ÆDepol næ nos æque ſumus omnes invîſæ viris,
Propter paucas; quæ omnes faciunt dignæ ut videamur malo.
Nam, ita me ament di, quod me accuſat nunc vir, ſum extra noxiam. (runt, ſocrus
Sed non facile eſt expurgatu: ita animum induxe-
Omneis eſſe iniquas. haud pol me quidem: nam nunquam ſecus

Habui illam,ac ſi ex me eſſet nata : nec, qui hoc mi eveniat, ſcio. (domum.
Niſi pol filium multimodis jam expecto ut redeat

ACTVS III. SCENA I.

PAMPHILVS, PARMENO, MYRRHINA.

PAM. NEmini ego plura acerba eſſe ex amore homini unquam oblata credo,
Quam mi. heu me infelicem, hanccine ego vitam parſi perdere ? (domum?
Haccine ego cauſa eram tantopere cupidus redeundi
Cui quanto fuerat præſtabilius, ubivis gentium ætatem agere, (reſciſcere ?
Quam huc redire ? atque hæc ita eſſe miſerum me
Nam nos omnes, quibus alicunde aliquis objectus eſt labos,
Omne quod eſt interea tempus,prius quam id reſcitum eſt, lucro eſt. (perics.
PAR. At ſic,citius qui te expedias his ærumnis, re-
Si nō rediiſſes,hæ iræ factæ eſſent multo ampliores:
Sed nunc adventum tuum ambas,Pamphile,ſcio reverituras. (gratiam.
Rem cognoſces, iram expedies : reſtitues rurſum in
Levia ſunt,quæ tu pergravia eſſe in animum induxti tuum.
PAM.Quid conſolare me? an quiſquam uſquam gentium eſt æque miſer?
Prius quam hanc uxorem duxi, habebam alibi animum amori deditum :
Iam in hac re ut taceam,cuivis facile ſcitu eſt quam fuerim miſer :
Tamen nunquam auſus ſum recuſare eam, quam mi obtrudit pater.
Vix me illinc abſtraxi,atque impeditum in ea expedivi animum meum,
Vixque huc contuleram,hem nova res orta eſt,porro ab hac quæ me abſtrahat.
Tum matrem ex ea re me aut uxorem in culpa inventurum arbitror : (ut fiam miſer?
Quæ cum ita eſſe invenero, quid reſtat, niſi porro
Nam matris ferre injurias me,Parmeno,pietas jubet:
Tum uxori obnoxius ſum : ita olim ſuo me ingenio pertulit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Tot meas injurias quæ nunquam in ullo patefecit loco.
Sed magnum neſcio quid,neceſſe eſt eveniſſe, Parmeno,
Vnde ira inter eas interceſſit, quæ tam permanſit (diu.
PAR.Hoc quidem hercle parvum eſt:ſi vis vero veram rationem exequi, (jurias
Non maxumas,quæ maxumæ ſunt interdum iræ,in-
Faciunt : nam ſæpe eſt, quibus in rebus alius ne iratus quidem eſt, (ſimus.
Cum de eadem cauſſa eſt iracundus factus inimiciſ-
Pueri inter ſeſe quam pro levibus noxiis iras gerũt?
Quapropter ? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.
Itidem mulieres ſunt ferme , ut pueri,levi ſententia:
Fortaſſe unum aliquod verbum hanc inter eas iram conciverit.
PAM. Abi, Parmeno , intro,ac me veniſſe nuncia. PAR. hem quid hoc ? PAM. tace.
PAR. Trepidari ſentio,curſari rurſum prorſum:agedum ad fores (larier.
Accede propius. hem , ſenſiſtin' ? PAM. noli fabu-
Pro Iupiter , audio clamorem. PAR. tute loqueris, me vetas ?
M.Tace, obſecro,mea gnata. PAM. matris vox viſa eſt Philumenæ.
Nullus ſum. PAR. qui dum? PAM. perii. PAR.quam ob rem? PAM. neſcio quod magnum malum
Profecto,Parmeno, me celant. PAR. uxorem Philumenam
Pavitare neſcio quid,dixerunt.id ſi forte eſt,neſcio.
PAM. Interii: cur mihi id non dixti? PAR. quia non poteram una omnia.
PAM. Quid morbi eſt? PAR. neſcio. PAM. quid?nemo ne medicum adduxit ? PAR. neſcio.
PAM. Ceſſo hinc ire intro , ut hoc quamprimum , quidquid eſt, certum ſciam ?
Quonam modo, Philumena mea , nunc te offendam affectam ?
Nam ſi periculum ullum in te eſt , periiſſe me una haud dubium eſt.
PAR.Non uſus facto eſt mihi nunc,hunc intro ſequi.
Nam inviſos omneis nos eſſe illis ſentio :

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Here nemo voluit Soſtratam intro admittere,
Si forte morbus amplior factus ſiet,
Quod ſane nolim, maxume heri cauſſa mei:
Servom illico introiiſſe dicent Soſtratæ:
Aliquid tuliſſe comminiſcentur mali
Capiti, atque ætati illorum, morbus qui auctu' ſit:
Hera in crimen veniet, ego in magnum malum.

ACTVS III. SCENA II.

SOSTRATA, PARMENO, PAMPHILVS.

S. NEſcio quid jam dudum hic audio tumultuari, miſera: (ſcat:
Male metuo, ne Philumenæ magi' morbus aggrave-
Quod te, Æſculapi, & te Salus, ne quid ſit hujus, oro.
Nunc ad eam viſam. PAR. heus Soſtrata. S. ehem.
PAR. iterum iſtinc excludere.
S. Ehem Parmeno, tu ne hic eras? quid faciam miſera? (ſit ægra?
Non viſam uxorem Pamphili, cum in proxumo hic
PAR. Non viſas, nec mittas quidem viſendi cauſſa quemquam. (duco:
Nam qui amat cui odio ipſus eſt, bis facere ſtulte
Laborem inanem ipſus capit, & illi moleſtiã affert.
Tum autem filius tuus introiit videre, ut venit, quid agat.
S. Quid ais? an venit Pamphilus? PAR. venit. S. diis gratiam habeo. (exceſſit.
Hem, iſtoc verbo animus mihi rediit, & cura ex corde
PAR. Iam ea te cauſſa maxume huc nũc introire no-
Nam ſi remittent quippiam Philumenæ dolores, (lo:
Omnem rem narrabit, ſcio, continuo ſola ſoli,
Quæ inter vos intervenit, unde ortum eſt initiũ iræ.
Atque eccum video ipſum egredi: quam triſti' ſt.
S. ô mi gnate. (ſalvan'
PAM. Mea mater, ſalve. S. gaudeo veniſſe ſalvom.
Philumena eſt? PAM. meliuſcula. S. utinam iſtuc ita dii faxint.
Quid tu igitur lacrumas? aut quid es tam triſtis?
PAM. recte, mater. (invaſit?
S. Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor repente
PAM. Ita factum eſt. S. quid morbi eſt? PAM. febris.
S. quotidiana? PAM. ita ajunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

I ſodes intro, conſequar jam te mea mater. S. fiat.
PAM. Tu pueris curre, Parmeno, obviam, atque his onera adjuta.
PAR. Quid? non ſciunt ipſi viam, domum qua redeant? PAM. ceſſas?

ACTVS III. SCENA III.

PAMPHILVS.

NEqueo mearum rerum initium ullum invenire idoneum,
Vnde exordiar narrare, quæ nec opinanti accidunt,
Partim, quæ perſpexi his oculis, partim, quæ accepi auribus:
Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.
Nam modo me intro ut corripui timidus, alio ſuſpicans (mihi,
Morbo me viſurū affectam, ac ſenſi eſſe, uxorem: hei
Poſtquam me aſpexere ancillæ adveniſſe, illico omnes ſimul (xerant.
Lætæ exclamant, venit, id quod me repente aſpe-
Sed continuo voltum earū ſenſi immutari omnium,
Quia tam incommode illis ſors obtulerat adventum meum.
Vna illarum interea propere præcucurrit, nuncians
Me veniſſe: ego eju' videndi cupidus recta cōſequor.
Poſteaquam intro adveni, extemplo ejus morbum cognovi miſer.
Nam neque, ut celari poſſet, tempus ſpatium ullum dabat: (queri.
Neque voce alia, ac res monebat, ipſa poterat con-
Poſtquam aſpexi, ô facinus indignum, inquam: & corripui illico (tus.
Me inde, lacrumans, incredibili re, atq; atroci perci-
Mater conſequitur: jam ut limen exirem, ad genua adcidit, (eſt, ut puto.
Lacrumans miſera: miſeritum eſt. profecto hoc ſic
Omnibu' nobis ut res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſumus.
Hanc habere orationem mecum principio inſtitit:
O mi Pamphile, abs te quamobrem hæc abierit, cauſam vides: (improbo:
Nam vitium eſt oblatum virgini olim ab neſcio quo
Nunc huc confugit, te atq; alios partū ut celaret ſuū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Sed cum orata ejus reminiſcor, nequeo quin lacru-
mem miſer. (die obtulit
Quæquæ fors fortuna eſt, inquit, nobis quæ te ho-
Per eam te obſecramus ambæ, ſi jus, ſi fas eſt, uti
Advorſa ejus per te tecta tacitaque apud omne
ſient:
Si unquam erga te animo eſſe amico ſenſti eam, m
Pamphile,
Sine labore hanc gratiam, te, uti ſibi des, pro ill
nunc rogat:
Cæterum de reducenda id fac, quod in rem ſit tuam
Parturire eam, neque gravidam eſſe ex te, ſolu
conſcius: (ſibus
Nam ajunt tecũ pòſt duobus concubuiſſe eam men
Tum, poſtquam ad te venit, menſis agitur hic jan
ſeptimus: (Pamphile
Quod te ſcire, ipſa indicat res. nunc ſi potis eſt,
Maxume volo, doque operam, ut clam partus eve-
niat patrem, (ſentiant
Atque adeo omneis. ſed ſi fieri id non poteſt, quin
Dicam abortũ eſſe. ſcio nemini aliter ſuſpectũ fore
Quin, quid veriſimile eſt, ex te recte eum natum
putent.
Continuo exponetur: hic tibi nihil eſt quidquam in-
commodi: &
Illi miſeræ indigne factam injuriam contexeris.
Pollicitus ſum, & ſervare in eo certum eſt, quod di-
xi, fidem. (arbitror
Nam de reducenda, id vero neutiquam honeſtũ eſſe
Nec faciam: etſi amor me graviter conſuetudoque
tenet. (tem venit
Lacrumo, quæ poſthac futura eſt vita, cum in men-
Solitudoq;: ô fortuna, ut nunquam perpetuo es bona
Sed jam prior amor me ad hanc rem exercitatum
reddidit,
Quem ego conſilio miſſum feci. idem nunc operam
huic dabo.
Adeſt Parmeno cum pueris. hunc minime eſt opus
In hac re adeſſe: nam olim ſoli credidi,
Ea me abſtinuiſſe in principio, cum data eſt:
Vereor, ſi clamorem ejus hic crebro audiat,
Ne parturire intellegat: aliquo mihi eſt
Hinc ablegandus, dum parit Philumena.

ACTVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

ACTVS III. SCENA IV.

PARMENO, SOSIA, PAMPHILVS.

PAR. An' tu tibi hoc incommodum eveniſſe iter?
S. Non hercle verbis, Parmeno, dici poteſt
Tantum, quam re ipſa navigare incommodum eſt.
PAR. Itane eſt? S. ô fortunate, neſcis quid mali
Præterieris, qui nunquam es ingreſſus mare.
Nam alias ut omittam miſerias, unam hanc vide:
Dies triginta, aut plus eo, in navi fui,
Cum interea ſemper mortem expectabam miſer:
Ita uſque advorſa tempeſtate uſi ſumus.
PAR. Odioſum. S. haud clam me eſt: denique hercle aufugerim
Potius, quam redeam, ſi eo mi redeundum ſciam.
PAR. Olim quidem te cauſſæ impellebant leves,
Quod nunc minitare facere, ut faceres, Soſia.
Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante oſtium.
Ite intro: ego hunc adibo, ſi quid me velit.
Here, etiam tu hic ſtas? PAM. equidem te expecto. PAR. quid eſt?
PAM. In arcem tranſcurſo opus eſt. PAR. cui homini? PAM. tibi.
PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem hoſpitem
Myconium, qui mecum una advectu'ſt, conveni.
PAR. Perii: voviſſe hunc dicam, ſi ſalvus domum
Rediiſſet unquam, ut me ambulando rumperet.
PAM. Quid ceſſas? PAR. quid vis dicam? an conveniam modo? (eum,
PAM. Imo, quod conſtitui me hodie conventurum
Non poſſe, ne me fruſtra illi expectet: vola.
PAR. At non novi hominis faciem. PAM. at faciam, ut noveris:
Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus, cæſius,
Cadaveroſa facie. PAR. dii illum perduint.
Quid, ſi non veniet? maneam ne uſque ad veſperum?
PAM. Maneto: curre. PAR. non queo: ita defeſſu' ſum.
PAM. Ille abiit. quid agam infelix? prorſus neſcio
Quo pacto hoc celem, quod me oravit Myrrhina,
Suæ gnatæ partum: nam me miſeret mulieris.
Quod potero faciam tamen, ut pietatem colam:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Nam me parenti potius, quam amori, obſequi
Oportet. at, at, at, eccum Phidippum, & patrem
Video : horſum pergunt. quid dicam hiſce, incertu'
ſum.

ACTUS III. SCENA V.

LACHES, PHIDIPPUS, PAMPHILUS.

L. DIxtin' dudum, dixiſſe illam ſe expectare filium?
PH. Factum. L. veniſſe ajunt : redeat. PA. quam
cauſſam dicam patri,
Quamobrem non reducam, neſcio. L. quem ego
hic audivi loqui? (perſequi.
PA. Certum obfirmare eſt viam me, quam decrevi
L. Ipſus eſt, de quo hoc agebam tecum. PA. ſalve,
mi pater. (Pamphile,
L. Gnate mi, ſalve. PH. bene factum te adveniſſe,
Et adeo, quod maximum eſt, ſalvum atque validum.
PA. creditur.
L. Advenis modo? PA. admodum. L. cedo, quid
reliquit Phania (ptati obſequens
Conſobrinus noſter? PA. ſane hercle homo volu-
Fuit dum vixit : & qui ſic ſunt, haud multum hære-
dem adjuvant. (bene.
Sibi vero hanc laudem relinquunt : vixit, dum vixit,
L. Tum tu igitur nihil attuliſti huc plus una ſen-
tentia? (obfuit:
PA. Quidquid eſt id quod reliquit, profuit L. imo
Nam illum vivom & ſalvom vellem. PA. impune
optare iſtuc licet. (ſcio.
Ille reviviſcet jam nunquam : & tamen, utrum malis,
L. Here Philumenam ad ſe accerſi hic juſſit. dic
juſſiſſe te. (ſcilicet.
PH. Noli fodere. juſſi. L. ſed eam jam remittet. PH.
PA. Omnem rem ſcio, ut ſit geſta : adveniens audi-
vi omnia. L. at
Iſtos invidos dii perdant, qui hæc libenter nunciant.
PA. Ego me ſcio caviſſe, ne ulla merito contumelia
Fieri à vobis poſſet : idque ſi nunc memorare hic
velim, (fui,
Quam fideli animo & benigno in illam & clementi
Vere poſſim; ni te ex ipſa id magi' velim reſciſcere.
Namque eo pacto maxume apud te meo erit inge-
nio fides,
Cum

Cum illa, quæ nunc in me iniqua eſt, æqua de me dixerit.
Neq;mea culpa hoc diſcidiũ eveniſſe,id teſtor deos.
Sed quando ſeſe eſſe indignam deputat matri meæ,
Cui concedat, cujus mores toleret ſua modeſtia;
Neque alio pacto poteſt componi inter eas gratia:
Segreganda aut mater à me eſt Phidippe, aut Philumena: (qui.
Nunc me pietas matris potius commodum ſuadet ſe-
L. Pamphile, ad aures haud invito ſermo mihi acceſſit tuus, (go.
Cum te poſtputaſſe omnes res præ parente intelle-
Verũ vide,ne impulſus ira prave inſiſtas, Pamphile.
PA. Quibus iris nunc in illam impulſus iniquu' ſim?
Quæ nunquã quidquã erga me commerita eſt,pater,
Quod nollem: & ſæpe, quod vellem,meritam ſcio:
Amoque, & laudo, & vehementer deſidero:
Nam fuiſſe erga me miro ingenio, expertu' ſum,
Illique exopto, ut relliquam vitam exigat
Cum eo viro, me qui ſit fortunatior:
Quandoquidem illam à me diſtrahit neceſſitas.
PH. Tibi in manu eſt, ne fiat. L. ſi ſanus ſies,
Iube illam redire. PA. non eſt conſilium, pater:
Matris ſervibo commodis. L. quo abis? mane,
Mane inquam: quo vadis? PH. quæ hæc pertinacia eſt? (eum?
L. Dixin', Phidippe, hanc rem ægre laturum eſſe
Quamobrem te orabam, ut filiam remitteres.
PH. Non credidi ædepol adeo inhumanum fore:
Ita nunc is ſibi me ſupplicaturum putat?
Si eſt, ut velit reducere uxorem, licet:
Sin alio eſt animo, renumeret dotem huc, eat.
L. Ecce autem, tu quoque proterve iracundus es.
PH. Percontumax rediſti huc nobis, Pamphile.
L. Decedet jam ira hæc: etſi merito iratus eſt.
PH. Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ,
Sublati animi ſunt. L. etiam mecum litigas?
PH. Deliberet, renuncietque hodie mihi,
Velitne, an non; ut alii, ſi huic non ſit, ſiet.
L. Phidippe, ades, audi paucis. abiit: quid mea?
Poſtremo inter ſe tranſigant ipſi, ut lubet:
Quando nec gnatus, neque hic mihi quidquam obtemperant:

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quæ dico, parvipendunt. porto hoc jurgium ad
Vxorem: cujus fiunt conſilio omnia hæc.
Atque in eam hoc omne, quod mihi ægre eſt, evomam.

ACTUS IV. SCENA I.

MYRRHINA, PHIDIPPUS.

M. PErii, quid agam? quo me vortam? quid meo reſpondebo viro
Miſera?nam audiſſe vocem pueri viſu' eſt vagientis:
Ita corripuit derepente tacitus ſeſe ad filiam:
Quod ſi reſciverit peperiſſe, id qua cauſſa clam habuiſſe me
Dicam, non ædepol ſcio. (nulla ſum.
Sed oſtium concrepuit: credo ipſum ad me exire:
P. Vxor ubi me ad filiam ire ſenſit, ſe duxit foras.
Atque eccam video. quid agis Myrrhina? heus, tibi dico. M. mihine
Mi vir? P. vir ego tuus? tu virum me,aut hominem adeo eſſe deputas? (forem,
Nam ſi utrumvis horum, mulier unquam tibi viſus
Non ſic ludibrio tuis factis habitus eſſem. M. quibus? P. at rogas?
Peperit filia? hem taces? ex quo? M. iſtuc rogare æquom eſt patrem? (obſecro?
Perii: ex quo cenſes,niſi ex illo,cui data eſt nuptum,
P. Credo: neque adeo arbitrari patris eſt aliter.ſed demiror,
Quid ſit, quam ob rem tantopere hunc omnes nos celare volueris (tempore.
Partum; præſertim cum & recte, & ſuo pepererit
Adeone pervicaci eſſe animo, ut puerum præoptares perire, (miorem,
Ex quo inter nos ſcires poſthac amicitiam fore fir-
Potius, quam eſſet cum illo nuptæ advorſus animi lubidinem (te eſt penes.
Tui? ego etiam illorũ eſſe hanc culpam credidi,quæ
M. Miſera ſum. P. utinam ſciam ita eſſe iſtuc. ſed nunc mihi in mentem venit,
De hac re quam locuta es olim,cum illum generum cepimus:
Nam nuptam filiam negabas poſſe te pati tuam
Cum eo,qui meretrices amaret, qui pernoctaret foris. M. Quam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

M.Quamvis cauſſam hunc ſuſpicari, quam ipſam veram, mavolo.
P.Multo prius ſcivi, quam tu, illum amicam habere, Myrrhina. (ſcentiæ:
Verum id vitium ego nunquam decrevi eſſe adole-
Nam id omnibus innatum eſt. at pol jam aderit, ſe quoque cum oderit. (uſque adhuc,
Sed ut olim te oſtendiſti eandem eſſe, nihil ceſſaſti
Ut filiam ab eo abduceres, neu, quod ego egiſſem, eſſet ratum. (volueris.
Id nunc res indicium hæc facit, quo pacto factum
M. Adeon' me eſſe pervicacem cenſes, cui mater ſiem, (trimonium?
Ut eo eſſem animo, ſi ex uſu eſſet noſtro hoc ma-
P. Tun' proſpicere, aut judicare, noſtram in rem quod ſit, potes?
Audiſti ex aliquo fortaſſe, qui vidiſſe eum diceret
Exeuntem, aut introeuntem ad amicam. quid tum poſtea, (nos
Si modeſte ac raro hoc fecit? nonne ea diſſimulare
Magis humanum eſt, quam dare operam id ſcire, qui nos oderit?
Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe derepente avellere,
Quicum tot conſueſſet annos; non eum hominem ducerem, (tem obſecro,
Nec virum ſati' firmum gnatæ. M. mitte adoleſcen-
Et quæ me peccaſſe ais: abi, ſolum ſolus conveni:
Roga, velitne an non uxorem. ſi eſt, ut dicat velle ſe,
Redde: ſin eſt autem, ut nolit, recte conſului meæ.
P. Siquidem ille ipſe non volt, & tu ſenſti eſſe in eo, Myrrhina, (ſpici.
Peccatum: aderam, cujus conſilio ea par fuerat pro-
Quam ob rem incendor ira, te eſſe auſam hæc facere injuſſu meo. (velis.
Interdico, ne extuliſſe extra ædes puerum uſquam
Sed ego ſtultior, meis dictis parere hanc qui poſtulem: (ſinant.
Ibo intro, atque edicam ſervis, ne quoquam efferri
M. Nullam pol credo mulierem me miſeriorem vivere. (ſciverit,
Nam ut hic laturus hoc ſit, ſi ipſam rem, ut ſiet, re-
Non æpol clam me eſt; cum hoc, quod leviu' eſt, tam animo iracundo tulit:

Nec,

Nec, qua via ſententia ejus mutari poſſit, ſcio.
Hoc mi unum ex plurimis miſeriis relliquom fuer
malum, (te
Si,puerum ut tollam,cogit,cujus qui ſit neſcimus,p
Nam cum compreſſa eſt gnata, forma in tenebr
noſci non quita eſt :
Neque detractum ei tum quidquam eſt,qui poſt po
ſit noſci, qui ſiet : (annulum
Ipſe eripuit vi,in digito quem habuit, virgini abie
Simul vereor, Pamphilus ne orata noſtra neque
diutius
Celare, cum ſciet alienum puerum tolli pro ſuo.

ACTUS IV. SCENA II.

SOSTRATA, PAMPHILUS.

S. NOn clam me eſt,mi gnate, tibi me eſſe ſuſp
ctam, uxorem tuam (ſedul
Propter meos mores hinc abiiſſe : etſi ea diſſimul
Verum ita me dii ament, itaque obtingant ex te
quæ exopto mihi, ut
Nunquam ſciens commerui, merito ut caperet
dium illam mei :
Teq;ante quam me amare rebar,ei rei firmaſti fiden
Nam mihi intus tuus pater narravit modo,quo pact
me habueris (tra gratia
Præpoſitam amori tuo:nunc tibi me certum eſt co
Referre, ut apud me præmium eſſe poſitum pieta
ſcias. (arbitro
Mi Pamphile,hoc & vobis,& meæ commodũ fam
Ego rus abituram hinc cum tuo me eſſe certo d
crevi patre, (qu
Ne mea præſentia obſtet,neu cauſſa ulla reſtet rell
Quia tua Philumena ad te redeat. PA. quæſo qui
iſtuc conſili eſt ?
Illiu' ſtultitia victa,ex urbe tu rus habitatũ migre
Haud facies: neque ſinam,ut qui nobis mater mal
dictum velit.
Mea pertinacia eſſe dicat factum,haud tua modeſti
Tũ,tuas amicas te,& cognatas deſerere,& feſtos di
Mea cauſſa,nolo. S. nihil pol jam iſtæc res mihi vo
luptatis ferunt :
Dum ætatis tempus tulit, perfuncta ſatis ſum : ſ
tias jam tenet

Sti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Studiorum iſtorum : hæc mihi nunc cura eſt maxuma, ut ne cui meæ
Longinquitas ætatis obſtet, mortemve exoptet meã.
Hic video me eſſe inviſam immerito : tempus eſt concedere :
Sic optume, ut ego opinor, omnes cauſſas præcidam omnibus,
Et me hac ſuſpicione exolvam, & illis morẽ geſſero.
Sine me, obſecro, effugere, volgus quod male audit mulierum.
P. Quam fortunatus cæteris ſum rebus, absque una hac foret,
Hanc matrem habens talem, illam autem uxorem. S. obſecro, mi Pamphile,
Non tute incommodam rem, ut quæque eſt, in animum inducas pati.
Si cætera ſunt ita, ut tu vis, itaque ut eſſe ego illam exiſtumo,
Mi gnate, da veniam hanc mihi, reduc illam. P. væ miſero mihi!
S. Et mihi quidem : nam hæc res non minus me male habet, quam te gnate mi.

ACTVS IV. SCENA III.

LACHES, SOSTRATA, PAMPHILVS.

L. QVem cum iſtoc ſermonem habueris, procul hinc ſtans accepi, uxor :
Iſtuc eſt ſapere, qui, ubicunque opus ſit, animum poſſis flectere. (feceris.
S. Quod faciundum fortaſſe ſit poſtidea, hoc nunc ſi
S. Fors pol fuat. L. abi rus ergo hinc : ibi ego te, & tu me feres.
S. Spero mecaſtor. L. i ergo intro, & compone, quæ tecum ſimul
Ferantur : dixi. S. ita ut jubes, faciam. P. pater.
L. Quid vis, Pamphile ? P. abire hinc matrem? minime. L. quid ita iſtuc ? P. quia
De uxore incertus ſum etiam, quid facturus ſiem. L. quid eſt ?
Quid vis niſi reducere? P. equidem cupio, & vix contineo : ſed
Non minuam meum conſilium : ex uſu quod eſt, id perſequar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Credo, ſi non reducam, ea gratia concordes magi(cerint,
fore.
L. Neſcias: verum tua refert nihil, utrum illæ fe-
Quando hæc abierit: odioſa hæc æta'ſt adoleſcen-(bula
tulis:
E medio æquom excedere eſt: poſtremo nos jam fa
Sumu' Pamphile, ſenex, atque anus.
Sed video Phidippũ per tempus egredi: accedamus.

ACTVS IV. SCENA IV.

PHIDIPPVS, LACHES, PAMPHILVS.

PH. Tibi quoque ædepol ſum iratus, Philumena,
Graviter quidem: nam hercle abs te factum
eſt turpiter:
Etſi tibi cauſſa eſt de hac re. mater te impulit:
Huic vero nulla eſt. L. opportune te mihi,
Phidippe, in ipſo tempore oſtendis. PH. quid eſt?
PA. Quid reſpondebo his? aut quo pacto hoc operiã
L. Dic filiæ, rus conceſſuram hinc Soſtratam:
Ne revereatur, minus jam quo redeat domũ. PH. ah
Nullam de his rebus culpam commeruit tua:
A Myrrhina hæc ſunt mea uxore exorta omnia.
PA. Mutatio fit. PH. ea nos perturbat, Lache.
PA. Dum ne reducam, turbent porro, quam velint
PH. Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri poteſt,
Affinitatem hanc ſane perpetuam volo:
Sin eſt, ut aliter tua ſiet ſententia,
Accipias puerum. PA. ſenſit peperiſſe: occidi.
L. Puerum? quem puerum? PH. natus eſt nobi
nepos:
Nam abducta vobis prægnans fuerat filia,
Neq; fuiſſe prægnantem unquã ante hunc ſcivi diem
L. Bene, ita me dii ament, nuncias: & gaudeo
Natum illum, & tibi illam ſalvam: ſed quid mulieri
Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?
Nos ne hoc celatos tamdiu? nequeo ſatis,
Quam hoc mihi videtur factum prave, proloqui.
PH. Non tibi illud factum minus placet, quam mihi
Laches.
PA. Etſi jam dudum fuerat ambiguum hoc mihi,
Nunc non eſt, cum eam conſequitur alienus puer.
L. Nulla tibi, Pamphile, hic jam conſultatio eſt.
PA. Perii. L. hunc videre ſæpe optabamus diem,
Cum

Cum ex te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem;
Evenit: habeo gratiam diis. PA. nullu' ſum.
L. Reduc uxorem, ac noli advorſari mihi.
PA. Pater, ſi ex me illa liberos vellet ſibi,
Aut ſe eſſe mecum nuptam, ſatis certo ſcio,
Non me clam haberet, quæ celaſſe intellego.
Nunc, cum ejus alienum eſſe à me animum ſentiam,
Nec conventurum inter nos poſthac arbitrer,
Quam ob rem reducam? L. mater quod ſuaſit ſua,
Adoleſcens mulier fecit: mirandumne id eſt?
Cenſen' te poſſe reperire ullam mulierem,
Quæ careat culpa? an quia non delinquunt viri?
PH. Voſmet videte jam, Lache, & tu Pamphile,
Remiſſam opu' ſit vobis, an reductam domum:
Vxor quid faciat, in manu non eſt mea:
Neutra in re vobis difficultas à me erit.
Sed quid faciemus puero? L. ridicule rogas.
Quidquid futurum eſt, huic reddas, ſuum ſcilicet,
Vt alamus noſtrum. PA. quem ipſa neglexit, pater,
Ego alam? L. quid dixti? eho, an non alemus Pamphile?
Prodemus quæſo potius? quæ hæc amentia eſt?
Enimvero prorſus jam tacere non queo.
Nam cogis ea, quæ nolo, ut præſente hoc loquar.
Ignarum cenſes tuarum lacrumarum eſſe me?
Aut, quid ſit id, quod ſollicitere ad hunc modum?
Primum hanc ubi dixti cauſſam, te propter tuam
Matrem non poſſe habere hanc uxorem domi;
Pollicita eſt ea, ſe conceſſuram ex ædibus.
Nunc, poſtquam ademptam hanc quoque tibi cauſſam vides;
Puer quia clam te eſt natus, nactus alteram es.
Erras, tui animi ſi me eſſe ignarum putas.
Aliquando tandem huc animum ut abducas tuum,
Quam longum ſpatium amandi amicam tibi dedi?
Sumptus, quos feciſti in eam, quam animo æquo tuli?
Egi atque oravi tecum, uxorem ut duceres;
Tempus dixi eſſe: impulſu duxiſti meo.
Quæ tum, obſecutus mihi, feciſti ut decuerat.
Nunc animum rurſum ad meretricem induxti tuum:
Cui tu obſecutus, facis huic adeo injuriam.
Nam in eandem vitam te revolutum denuo
Video eſſe. PA. mene? L. te ipſum: & facis injuriam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Confingis falſas cauſſas ad diſcordiam,
Vt cum illa vivas, teſtem hanc cum abs te amoveris:
Senſitque adeo uxor: nam ei cauſſa alia quæ fuit,
Quamobrem abs te abiret? PH. plane hic divinat: nam id eſt.
PA. Dabo jusjurandum nihil eſſe iſtorum tibi. L. ah,
Reduc uxorem; aut quamobrem non opus ſit, cedo.
PA. Non eſt nunc tempus. L. puerum accipias: nam is quidem
In culpa non eſt. poſt de matre videro.
PA. Omnibus modis miſer ſum: nec, quid agam, ſcio.
Tot nunc me rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc, præſens quando promoveo parum.
Nam puerum injuſſu credo non tollet meo,
Præſertim in ea re cum ſit mihi adjutrix ſocrus.
L. Fugis? hem, nec quidquam certi reſpondes mihi?
Num tibi videtur eſſe apud ſeſe? ſine:
Puerũ, Phidippe, mihi cedo, ego alam. PH. maxume.
Non mirum fecit uxor, ſi hoc ægre tulit:
Amaræ mulieres ſunt, non facile hæc ferunt.
Propterea hæc ita eſt: nam ipſa narravit mihi:
Id ego præſente hoc tibi nolebam dicere:
Neque ei credebam primo: nunc verum palam eſt.
Nam omnino abhorrere animũ huic video nuptiis.
L. Quid ergo agam, Phidippe? quid das conſili?
PH. Quid agas? meretricem hanc primum adeundam cenſeo:
Oremus: accuſemus gravius: denique
Minitemur, ſi cum illo habuerit rem poſtea.
L. Faciam, ut mones. puer, eho, curre ad Bacchidem hanc
Vicinam noſtram: huc evoca verbis meis.
Et te oro porro, in hac re adjutor ſis mihi. PH. ah,
Iam dudum dixi, itidemque nunc dico, Lache,
Manere affinitatem hanc inter nos volo,
Si ullo modo eſt ut poſſit; quod ſpero fore.
Sed vin' ne adeſſe me una, dum iſtam convenis?
L. Immo vero abi. aliquam puero nutricem para.

ACTVS V. SCENA I.

BACCHIS, LACHES.

B. NOn hoc de nihilo eſt, quod Laches me nunc conventam eſſe expetit:

Nec pol me multum fallit, quin, quod ſuſpicor, ſit quod velit.
L. Videndum eſt, ne minus propter iram hanc impetrem, quam poſſiem; (ſatius ſit.
Aut ne quid faciam plus, quod poſt me minus feciſſe
Aggredior. Bacchis ſalve.
B. Salve Laches. L. Credo ædepol te nonnihil mirari, Bacchis, (juſſi.
Quid ſit, quapropter te huc foras puerum evocare
B. Ego pol quoque etiam timida ſum, cum venit in mentem, quæ ſim,
Ne nomē mihi quæſti obſiet: nam mores facile tutor.
L. Si vera dicis, nihil tibi eſt à me pericli, mulier: nam (æquom:
Iam ætate ea ſum, ut non ſiet peccato mihi ignoſci
Quo magis, omnes res cautius ne temere faciam, accuro:
Nam ſi facis, facturave es, bonas quod par eſt facere:
Inſcitū offerre injuriam tibi immerenti, iniquom eſt.
B. Eſt magnam ecaſtor gratiam de hac re quod tibi habeam. nam qui
Poſt factam injuriam expurget, mihi parū proſit. ſed
Quid iſtuc eſt? L. meum receptas filium ad te Pamphilum. B. ah.
L. Sine dicam. uxorem hanc prius quam duxit, voſtrum amorem pertuli. (uxorem habet.
Mane: nondum etiam dixi id, quod volui. nunc hic
Quære alium firmiorem tibi. dum conſulendi tempus eſt. (dem iſta ætate tu.
Nam neque ille hoc animo erit ætatem, neq; pol ea-
B. Quis id ait? L. ſocrus. B. mene? L. te ipſam: & filiam abduxit ſuam, (tinguere.
Puerumq; ob eam rem clam voluit, natus qui eſt, ex-
B. Aliud ſi ſcirem, qui firmare meam apud vos poſſem fidem,
Sanctius, quam jusjurandū, id pollicerer tibi, Laches;
Me ſegregatū habuiſſe, uxorem ut duxit, à me Pamphilum.
L. Lepida es. ſed ſcin', quid volo potius ſodes facias? B. quid, cedo? (dum idem
L. Eas ad mulieres huc intro, atque iſtuc jusjuran-
Polliceare illis: exple animum iis, teque hoc crimine expedi.

B. Faciam. quod pol, ſi eſſet alia ex hoc quæſtu, haud faceret, ſcio,
Vt de tali cauſſa nuptæ mulieri ſe oſtenderet:
Sed nolo falſa fama eſſe gnatum, ſuſpectum tuum,
Nec leviorem vobis, quibus eſt minime æquom, viderier
Immerito: nam meritus de me eſt, quod queam illi (ut commodem.
L. Facilem benevolumque lingua tua jam tibi me reddidit: (credidi.
Nam non ſunt ſolæ arbitratæ hæ: ego quoque etiam
Nunc cum ego te eſſe præter noſtram opinionem comperi; (les.
Fac eadem ut ſis porro: noſtra utere amicitia, ut vo-
Aliter ſi facis, reprimam me, ne ægre quidquam ex me audias.
Verum te hoc moneo unum, qualis ſim amicus, aut quid poſſiem; (ſedulo.
Potius quam inimicus, periclum facias. B. faciam

ACTVS V. SCENA II.

PHIDIPPVS, LACHES, BACCHIS.

P. NIhil apud me tibi defieri patiar, quin, quod opus ſit,
Benigne præbeatur.
Sed cum tu ſatura, atque ebria eris, puer ut ſatur ſit, facito. (ducit.
L. Noſter ſocer, video, venit: puero nutricem ad-
Phidippe, Bacchis dejerat perſancte. PH. hæccine ea eſt? L. hæc eſt.
P. Nec pol iſtæ metuunt Deos: neque has reſpicere Deos opinor.
B. Ancillas dedo: quolibet cruciatu per me exquire.
Hæc res hic agitur: me facere Pamphilo ut uxor redeat,
Oportet: quod ſi perficio, non pœnitet me famæ,
Solã feciſſe id, quod aliæ meretrices facere fugitant.
L. Phidippe, noſtras mulieres ſuſpectas falſo nobis,
In re ipſa invenimus: porro hanc nunc experiamur, nam ſi
Compererit falſo crimini tua ſe uxor crediſſe,
Miſſam iram faciet: ſin autem eſt ob eam rem iratus gnatus,
Quod peperit uxor clam, id leve eſt: cito ab eo hæc ira abſcedet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Profecto in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſſidio dignum.

P. Velim quidem hercle. L. exquire: adeſt: quod ſatis ſit, faciet ipſa. (dudum,

P. Quid iſtæc mihi narras? an quia non tute audiſti

De hac re animus meus ut ſit, Laches? illis modo explete animum. (tute, ut ſerves.

L. Quæſo ædepol, Bacchis, quod mihi es pollicita

B. Ob eam rem vis ergo introeam? L. i, atque exple animum iis, ut credant.

B. Eo: etſi ſcio pol his fore meum conſpectum inviſum hodie: (eſt.

Nam nupta meretrici hoſtis eſt, à viro ubi ſegregata

L. At hæ amicæ erunt, ubi, quamobrem adveneris, reſciſcent. P. atqui (rint:

Eaſdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cogno-

Nam illas errore, & te ſimul ſuſpicione exſolves.

B. Perii, pudet Philumenæ: me ſequimini intro ambæ.

L. Quid mi eſt, quod malim, quam quod huic intellego evenire, ut

Gratiam ineat ſine ſuo diſpendio, & mihi proſit?

Nam ſi eſt, ut hæc nunc Pamphilum vere ab ſe ſegregarit; (eſſe;

Scit ſibi nobilitatem ex eo, & rem natam, & gloriam

Referet gratiã ei, unaq; opera nos ſibi amicos junget.

ACTUS V. SCENA III.

PARMENO, BACCHIS.

P. ÆDepol næ eſſe meam herus operam deputat parvi preti, (diem,

Qui ob rem nullam miſit: fruſtra ubi totum deſedi

Myconium hoſpitem dum expecto in arce Callidemidem. (nerat,

Itaque ineptus hodie dum illic ſedeo, ut quiſque ve-

Accedebam, adoleſcens, dic dum quæſo, tun' es Myconius? (Pamphilum

Non ſum, at Callidemides? non. hoſpitem ecquem

Hic habes? omnes negabant: neque eum quenquam eſſe arbitror. (dem

Denique hercle jam pudebat: abii. ſed, quid Bacchi-

Ab noſtro affine exeuntẽ video? quid huic hic rei eſt?

B. Parmeno, opportune te offers, propere curre ad Pamphilum. P. Quid

P. Quid eo? B. dic me orare, ut veniat. P. ad te?
B. immo ad Philumenam.
P. Quid rei eſt? B. tua quod nil refert, percunctari
deſinas. (lum Myrrhinam
P. Nil aliud dicam? B. etiam: cognoſſe anulum il-
Gnatæ ſuæ fuiſſe, quem olim mihi ipſus dederat.
P. ſcio. (ex te audiverit.
Tantumne eſt? B. tantum: aderit continuo, hoc ubi
Sed ceſſas? P. minime equidem: nam hodie mihi
poteſtas haud data eſt: (diem.
Ita curſando atque ambulando totum hunc contrivi
B. Quantam obtuli adventu meo lætitiam Pamphi-
lo hodie?
Quot commodas res attuli? quot autem ademi curas?
Gnatum ei reſtituo, qui pæne harum ipſiusque ope-
ra periit: (turum, reddo:
Vxorem, quam nunquam eſt ratus poſthac ſe habi-
Qua re ſuſpectus ſuo patri, & Phidippo fuit, exſolvi.
Hic adeo his rebus anulus fuit initium inveniundis.
Nam memini, abhinc menſes decem fere ad me no-
cte prima
Confugere anhelantem domum, ſine comite, vini
plenum,
Cum hoc anulo. extimui illico: mi Pamphile, in-
quam, amabo, (nactus?
Quid exanimatus es, obſecro: aut unde anulum iſtum
Dic mihi. ille, alias res agere, ſe ſimulare. poſtquam
id video; (cat.
Neſcio quid ſuſpicarier magis cœpi, inſtare, ut di-
Homo ſe fatetur vi in via neſcio quam compreſſiſſe:
Dicitque ſeſe illi anulum, dum luctat, detraxiſſe:
Eum hæc cognovit Myrrhina in digito modo me
habentem:
Rogat, unde ſit: narro omnia hæc: inde eſt cogni-
tio facta,
Philumenam compreſſam eſſe ab eo, & filium inde
hunc natum.
Hæc tot propter me gaudia illi contigiſſe lætor:
Et ſi hoc meretrices aliæ nolunt: neque enim eſt in
rem noſtram,
Vt quiſquam amator nuptiis lætetur. verum ecaſtor
Nunquam animum quæſti gratia ad malas adducam
partes.

Ego,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Ego, dum illo licitum eſt, uſa ſum benigno & lepido, & comi.
Incommode mihi nuptiis evenit: factum fateor:
At pol me feciſſe arbitror, ne id merito mihi eveniret.
Multa ex quo fuerint commoda, ejus incommoda æquom eſt ferre.

ACTUS V. SCENA IV.

PAMPHILUS, PARMENO, BACCHIS.

PAM. Vide, mi Parmeno, etiam ſodes, ut mi hæc certa & clara attuleris;
Ne me in breve hoc conjicias tempus, gaudio hoc falſo frui.
PAR. Viſum eſt. PAM. certone? PAR. certe. PAM. Deus ſum, ſi hoc ita eſt. PAR. verum reperies.
PAM. Manedum, ſodes: timeo ne aliud eſſe credam, atque aliud nuncies. (Myrrhinam,
PAR. Maneo. PAM. ſic te dixiſſe opinor, inveniſſe
Suum anulum habere Bacchidem. PAR. factum. PAM. eum quem ego olim ei dedi:
Eaque hoc te nunciare mihi juſſit: itane factum? PAR. ita, inquam. (plenior?
PAM. Quis me eſt fortunatior, venuſtatisque adeo
Egon' te pro hoc nuncio quid donem? quid? quid? neſcio.
PAR. at ego ſcio. PAM. quid? PAR. Nihil enim. (quid ſit,
Namque in nuncio, neque in me ipſo, tibi boni
Scio. PAM. egone, qui ab Orco mortuum me reducem in lucem feceris,
Sinam ſine munere à me abire? ah nimium me ingratum putas.
Sed Bacchidem eccam video ſtare ante oſtium:
Me expectat credo: adibo. B. ſalve, Pamphile.
PAM. O Bacchis, ô mea Bacchis, ſervatrix mea.
B. Bene factum, & volup' eſt. PAM. factis, ut credam, facis:
Antiquamque adeo tuam venuſtatem obtines,
Ut Voluptati obitus, ſermo, adventus tuus, quocunque adveneris,
Semper ſiet. B. at tu ecaſtor morem antiquum, atque ingenium obtines,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Vt unus omnium homo te vivat nunquam quiſquam blandior.

PAM. Ha,ha,hæ, tun' mihi iſtuc? B. recte amaſti, Pamphile, uxorem tuam:

Nam nunquam ante hunc diem meis oculis eam, quod noſſem, videram:

Perliberalis viſa eſt. PAM. dic verum. B. ita me dii ament, Pamphile.

PAM. Dic mihi,harum rerum nunquid dixti jam patri? B. nil. PAM. neque opus eſt;

Adeo mutito: placet hoc non fieri itidem,ut in comœdiis,

Omnia ubi omnes reſciſcunt. hic, quos par fuerat reſciſcere,

Sciunt; quos non autem ſcire æquom eſt, neque reſciſcunt, neque ſcient.

B. Imo etiam, hoc qui occultari poſſe facilius credas, dabo:

Myrrhina ita Phidippo dixit, jurijurando ſe ſe meo

Fidem habuiſſe, & propterea te ſibi purgatum. PAM. eſt optume:

Speroque rem hanc eſſe eventuram nobis ex ſententia.

PAR. Here, licet ſcire ex te, hodie quid ſit quod feci boni?

Aut quid iſtuc eſt, quod vos agitis? PAM. non. PAR. ſuſpicor tamen.

Egone ab Orco hunc mortuum? quo pacto? PAM. neſcis, Parmeno,

Quantum hodie profueris mihi, & ex quanta ærumna extraxeris.

PAR. Imo vero ſcio, neque hoc imprudens feci. PAM. ego iſtuc ſati' ſcio. PAR. an

Temere quidquam Parmenonem prætereat, quod facto uſu' ſit?

PAM. Sequere me intro Parmeno. PAR. ſequor. equidem plus hodie boni

Feci imprudens, quam ſciens ante hunc diem unquam.

P. TE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. TERENTII

PHORMIO.

ACTA LVDIS ROMANIS, L. POSTVMIO ALBINO, L. CORNELIO MERVLA, ÆDIL. CVR. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATTILIVS PRÆNESTINVS. MODOS FECIT FLAC. CLAVDII TIBIIS IMPARIBVS. TOTA GRÆCA APOLLODORV EPIDICAZOMENOS. FACTA IIII. C. FANNIO, M. VALERIO COSS.

Perſonæ.

PROLOGVS.
PHORMIO paraſitus,
DEMIPHO ſenex,
ANTIPHO adoleſcẽs,
GETA ſervus,
DORIO leno,
CHREMES ſenex.
PHÆDRIA adoleſcens,
DAVVS ſervus,
SOPHRONA nutrix,
NAVSISTRATA matrona,
HEGIO advocatus,
CRATINVS advocatus,
CRITO advocatus.

Perſonæ mutæ.

DORCIVM ancilla,
PHANIVM adoleſcentula.

PHOR-

PHORMIONIS ARGVMENTVM

C. Sulpicio Apollinari auctore.

CHremetis frater aberat peregre Demipho
Relicto Athenis Antiphone filio.
Chremes clam habebat Lemni uxorem, & Filiam,
Athenis aliam conjugem, & amantem unice
Gnatum fidicinam. mater è Lemno advenit
Athenas : moritur : virgo ſola (aberat Chremes)
Funus procurat. ibi eam viſam Antipho
Cum amaret, opera paraſiti uxorem accipit.
Pater, & Chremes reverſi fremere : dein minas
Triginta dant paraſito, ut illam conjugem
Haberet ipſe. argento hoc emitur fidicina.
Vxorem retinet Antipho à patruo agnitam.

Aliud,

M. ANT. MVRETI.

CHremes & Demipho fratres Athenienſes erant. Chremes Athenis uxorem divitem, ac bene dotatam duxerat Nauſiſtratam: & ex ea ſuſceperat filium Phædriam. habebat Nauſiſtrata, præter cæteras opes, opima prædia in Lemno. eo igitur Chremes quotannis, ad ea locanda, capiendosq; fructus, commeabat. dum illic reſidet, pauperculæ cujusdam mulieris amore correptus, eam quoque ducit uxorem, & ex ea ſuſcipit filiam Phanium: ac ne res emanaret; commutato nomine, Stilphonem ſe Lemni vocari jubet. detrahebat autem è fructibus prædiorum uxoris Athenienſis, quantum ſatis eſſet ad illam alteram una cum filia nutriendam: deinde Athenas reverſus, aut calamitatem, aut vilitatem, aut tale aliquid cauſſabatur. Erat Demiphoni filius Antipho. Cum igitur Phanium quindecim jam haberet annos, conveniunt inter ſe Chremes & Demipho, ut Chremes quidem & Lemniam uxorem, & Phanium Athenas clanculum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

culum adduceret; Demipho vero Phanium filio ſuo uxorem daret. ejus rei cauſſa proficiſcitur in Lemnum Chremes. eodem tempore accidit, ut Demiphoni quoque iter eſſet in Ciliciam. abeuntes, ambo Getæ (is Demiphonis ſervus erat) filios committunt ſuos. profectis ſenibus, Phædria ſe ſtatim cithariſtriæ cujusdam amore implicat. Sed hoc erat incommodi, quod, qui à lenone ameret, quod daret, nihil habebat. interea uxor è Lemno, quæ, propter paupertatem, viri, diutius forte, quam ſolebat, morantis, adventum exſpectare non poſſet, conſcenſa navi, Athenas una cum filia & nutrice ipſius venit, quærunt Stilphonem fruſtra. Athenis, qui quemquam eo nomine noſſet, reperiebatur nemo. ibi mater (tanta eam ægritudo ceperat) moritur. ei funus una cum nutrice procurantem Phanium cum adſpexiſſet Antipho, ſubito amore illius exarſit. venit ad nutricem poſtridie, ut ejus ſibi copiam faceret, obſecrans. illa ſe, niſi puellam uxorem duceret, facturam negat. illi, cum & quidvis facere cuperet, & patrem abſentem vereretur, paraſitus Phormio hoc conſilium dedit. lex erat Athenis, ut orbas puellas, qui eis genere proximè eſſent ducere; aut, ſi id nollent, dotem eis dare cogerentur: ego, inquit paraſitus, ſimulabo, me patri virginis amicum fuiſſe, ideoque cauſſam illius ſuſcipere: vocabo te in judicium, tanquam illius cognatum, tecumque lege agam, ut eam ducas. tu ita te defendes, ut mihi facilem victoriam præbeas: ita condemnabere. ſic fiet, ut & tu potiaris tua, & patre reverſo, paratam excuſationem habeas. ita fiunt omnia, ut paraſitus ſuaſerat. confectis jam nuptiis eodem die ambo redeunt ſenes. turbari uterque: ille quod filius indotatam uxorem ſe abſente duxiſſet: hic, quod vereretur, ne, erepta ſibi hac collocandæ filiæ occaſione, tota res fieret palam; eo ipſo die, leno, cithariſtriæ, quam Phædria amabat, dominus, niſi ſibi pro ea triginta minæ darentur, venditurum ſe eam, minitabatur. ad eas conficiendas hanc fallaciam Geta confingit: ait ſenibus, ſe cum Phormione collocutum: Phormionem vero, ſi ſibi dotis triginta minæ darentur, paratum eam uxorem accipere, quam duxiſſet Antipho. eam pecuniam Demipho à Chremete ſumptam numerat Phormioni. is eam Phædriæ, Phædria lenoni pro amica tradit. cum hæc jam confecta eſſent, agnoſcitur Phanium.

Ibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Ibi vero ſenes gaudere, quod, quas nuptias ipſi facere moliebantur, eæ ipſis abſentibus, atque inſcientibus, factæ eſſent. ſed dolebant, ſibi periiſſe triginta minas eas dum à Phormione, primo blanditiis, poſtea etiam per vim aripere conantur; Phormio, qui jam de duabus Chremetis uxoribus, deque totare intellexerat, inclamet Nauſiſtratam, eique aperit omnia. illa cum aliquandiu de viro conqueſta eſſet, tandem placatur: filiique ipſius judicio omnia ſe permiſſuram pollicetur.

PROLOGVS.

Poſtquam poëta vetus poëtam non poteſt
Retrahere à ſtudio, & transdere hominem in otium,
Maledictis deterrere, ne ſcribat, parat:
Qui ita dictitat, quas antehac fecit fabulas,
Tenui eſſe oratione, & ſcriptura levi,
Quia nuſquam inſanum ſcripſit adoleſcentulum
Cervam videre fugere, & ſectari canes,
Et eam plorare, orare ut ſubveniat ſibi.
Quod ſi intellegeret, olim cum ſtetit nova,
Actoris opera magis ſtetiſſe, quam ſua:
Minu' multo audaciter, quam lædit læderet;
Et magi' placerent, quas feciſſet fabulas.
Nunc ſi quis eſt, qui hoc dicat, aut ſic cogitet,
Vetu' ſi poëta non laceſſiſſet prior,
Nullum invenire prologum potuiſſet novus
Quem diceret, niſi haberet, cui malediceret:
Is ſibi reſponſum hoc habeat; in medio omnibus
Palmam eſſe poſitam, qui artem tractant muſicam.
Ille ad famem hunc ab ſtudio ſtuduit reicere:
Hic reſpondere voluit, non laceſſere.
Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene:
Quod ab illo allatum eſt, ſibi id eſſe rellatum putet.
De illo jam finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipſe de ſe finem non facit.
Nunc quid velim, animum attendite. apporto novam
Epidicazomenon quam vocant comœdiam
Græci, Latini Phormionem nominant,
Quia primas partis qui aget, is erit Phormio
Paraſitus, per quem res geretur maxume.
Voluntas veſtra ſi ad poëtam acceſſerit,

Date

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Date operam, adeſte æquo animo per ſilentium;
Ne ſimili utamur fortuna, atque uſi ſumus,
Cum per tumultum noſter grex motus loco eſt:
Quem actoris virtus nobis reſtituit locum,
Bonitasque veſtra adjutans, atque æquanimitas.

ACTVS I. SCENA I.

DAVVS.

AMicus ſummus meus, & popularis, Geta,
Here ad me venit: erat ei de ratiuncula
Jam primum apud me relliquum pauxillulum
Nummorum: id ut conficerem. confeci: affero.
Nam herilem filium ejus duxiſſe audio
Uxorem: ei credo munus hoc conraditur.
Quam inique comparatum eſt, ii qui minus habent,
Ut ſemper aliquid addant divitioribus.
Quod ille unciatim vix demenſo de ſuo,
Suum defrudans genium, comperſit miſer,
Id illa univerſum abripiet, haud exiſtumans
Quanto labore partum. porro autem, Geta,
Ferietur alio munere, ubi hera pepererit:
Porro alio autem, ubi erit puero natalis dies,
Ubi initiabunt: omne hoc mater auferet:
Puer cauſſa erit mittundi. ſed videon', Getam?

ACTVS I. SCENA II.

GETA, DAVVS.

G. SI quis me quæret rufus. D. præſto eſt, deſine.
G. oh,
At ego obviam conabar tibi Dave. D. accipe, hem:
Lectum eſt, conveniet numerus, quantum debui.
G. Amo te, & non neglexiſſe habeo gratiam.
D. Præſertim ut nunc ſunt mores: adeo res redit:
Si quis quid reddit. magna habenda eſt gratia.
Sed quid tu es triſtis? G. ego ne? neſcis quo in metu, &
Quanto in periclo ſim. D. quid iſtuc eſt? G. ſcies,
Modo ut tacere poſſis. D. abi ſis inſciens:
Cujus tu fidem in pecunia perſpexeris,
Verere ei verba credere? ubi quid mihi lucri eſt
Te fallere? G. ergo auſculta. D. hanc operam tibi dico.
G. Senis noſtri Dave fratrem majorem, Chremem
No-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Noſtin'? D. quid ni? G. quid? ejus gnatum Phædriam?
D. Tanquam te. G. evenit, ſenibus ambobus ſimul,
Iter illi in Lemnum ut eſſet, noſtro in Ciliciam
Ad hoſpitem antiquom: is ſenem per epiſtolas
Pellexit, modo non monteis auri pollicens.
D. Cui tanta erat res & ſupererat? G. deſinas:
Sic eſt ingenium. D. oh, regem me eſſe oportuit!
G. Abeuntes ambo hic tum ſenes me filiis
Relinquunt quaſi magiſtrum. D. ô Geta, provinciam
Cepiſti duram. G. mihi uſus venit, hoc ſcio.
Memini relinqui me deo irato meo.
Cœpi advorſari primo: quid verbis opu' ſt?
Seni fidelis dum ſum, ſcapulas perdidi.
D. Venere in mentem iſtæc mihi; namque inſcitia eſt,
Advorſum ſtimulum calces. G. cœpi his omnia
Facere, obſequi quæ vellent. D. ſciſti uti foro.
G. Noſter mali nil quidquam primo: hic Phædria
Continuo quandam nactus eſt puellulam
Cithariſtriam: hanc amare cœpit perdite.
Ea ſerviebat lenoni impuriſſimo:
Neque, quod daretur quidquam: id curarant patres.
Reſtabat aliud nihil, niſi oculos paſcere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere:
Nos otioſi operam dabamus Phædriæ.
In quo hæc diſcebat ludo, ex adverſo ei loco
Tonſtrina erat quædam: hic ſolebamus fere
Plerumque eam opperiri, dum inde iret domum.
Interea dum ſedemus illi, intervenit
Adoleſcens quidam lacrumans: nos mirarier:
Rogamus, quid ſit: nunquam æque (inquit) ac modo
Paupertas mihi onus viſum eſt & miſerum, & grave.
Modo quandam vidi virginem hic viciniæ
Miſeram, ſuam matrem lamentari mortuam.
Ea ſita erat ex advorſo: neque illi benevolens,
Neque notus, neque cognatus, extra unam aniculam,
Quisquam aderat, qui adjutaret funus. miſeritũ eſt.
Virgo ipſa facie egregia. quid verbis opu' ſt?
Commôrat omnes nos: ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus viſere? alius, cenſeo,
Eamus, duc nos ſodes: imus, venimus,
Videmus; virgo pulchra: & quo magi diceres,
Nihil

Nihil aderat adjumenti ad pulchritudinem :
Capillus paſſus, nudus pes, ipſa horrida :
Lacrumæ, veſtitus turpis, ut, ni vis boni
In ipſa ineſſet forma, hæc formam extinguerent.
Ille, qui illam amabat fidicinam, tantummodo ,
Satis ſcita, inquit : noſter vero. D. jam ſcio :
Amare cœpit. G. ſcin' quam ? quo evadat, vide :
Poſtridie ad anum recta pergit : obſecrat ,
Vt ſibi ejus faciat copiam. illa enim ſe negat :
Neque eum æquom ait facere : illam civem eſſe Atticam ,
Bonam, bonis prognatam : ſi uxorem velit ,
Lege id licere facere : ſin aliter , negat.
Noſter, quid ageret, neſcire : & illam ducere
Cupiebat, & metuebat abſentem patrem.
D. Non, ſi rediiſſet, ei pater veniam daret ?
G. Ille indotatam virginem atque ignobilem
Daret illi ? nunquam faceret. D. quid fit denique ?
G. Quid fiat ? eſt paraſitus quidam Phormio,
Homo confidens : qui, illum dii omnes perduint!
D. Quid is fecit ? G. hoc conſilium , quod dicam , dedit.
Lex eſt, ut orbæ, qui ſint genere proxumi,
Is nubant ; & illos ducere eadem hæc lex jubet.
Ego te cognatum dicam, & tibi ſcribam dicam :
Paternum amicum me aſſimilabo virginis :
Ad judices veniemus : qui fuerit pater,
Quæ mater, qui cognata tibi ſit , omnia hæc
Confingam : quod erit mihi bonum, atque commodum.
Cum tu horum nihil refelles , vincam ſcilicet.
Pater aderit : mihi paratæ lites. quid mea ?
Illa quidem noſtra erit. D. jocularem audaciam!
G. Perſuaſum eſt homini . factum eſt : ventum eſt: vincimur :
Duxit. D. quid narras ? G. hoc, quod audis. D. ô Geta,
Quid te futurum eſt ? G. neſcio hercle : unum hoc ſcio :
Quod fors feret, feremus æquo animo. D. places :
Hem , iſtuc viri eſt officium. G. in me omnis ſpes mihi eſt.
D. Laudo. G. ad precatorem adeam, credo, qui mihi

Sic oret: nunc amitte quæſo hunc: cæterum
Poſthac ſi quidquam, nihil precor. tantummodo
Non addat: ubi ego hinc abiero, vel occidito.
D. Quid pædagogus ille, qui cithariſtriam?
Quid rei gerit? G. ſic, tenuiter. D. non multum habet,
Quod det fortaſſe. G. imo nihil, niſi ſpem meram.
D. Pater ejus rediit, an non? G. nondum. D. quid? ſenem
Quoad expectatis voſtrum? G. non certum ſcio:
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audivi modo, &
Ad portitores eſſe delatam: hanc petam.
D. Nunquid, Geta, aliud me vis? G. ut bene ſit tibi,
Puer, heus. nemon' huc prodit? cape, da hoc Dorcio.

ACTUS I. SCENA III.

ANTIPHO, PHÆDRIA.

A. ADeon' rem rediiſſe, ut, qui mihi conſultum eſſe optume velit,
Phædria, patrem extimeſcam, ubi in mentem ejus adventi venit?
Quod ni fuiſſem incogitans, ita eum expectarem, ut par fuit.
P. Quid iſtuc eſt? A. rogitas? qui tam audacis facinoris mihi conſcius
Sis? quod utinam ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet,
Neu me cupidum eo impuliſſet, quod mihi principium eſt mali;
Non potitus eſſem: fuiſſet tum mihi illos ægre aliquot dies:
At non quotidiana cura hæc angeret animum. P. audio.
A. Dum expecto quam mox veniat, qui adimat hanc mihi conſuetudinem.
P. Aliis, quia deſit quod amant, ægre eſt: tibi, quia ſupereſt, dolet.
Amore abundas, Antipho.
Nam tua quidem hercle certe vita hæc expetenda optandaque eſt.
Ita me dii bene ament; ut mihi liceat tam diu, quod amo, frui,

Iam

Iam depeciſci mortem cupio. tu conjicito cætera,
Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex iſtac copia:
Vt ne addam, quod ſine ſumptu, ingenuam, liberalem nactus es:
Quod habes, ita ut voluiſti, uxorem, ſine mala fama: palam
Beatus, ni unum deſit, animus qui modeſte iſtæc ferat.
Quid? ſi tibi res ſit cum eo lenone, quocum mihi eſt, tum ſentias.
Ita plerique ingenio ſumus omnes: noſtri noſmet pœnitet.
A. At tu mihi contra nunc videre fortunatus, Phædria,
Cui de integro eſt poteſtas etiam conſulendi, quid velis;
Retinere, amare, amittere: ego in eum incidi infelix locum,
Vt neque mihi ejus ſit amittendi nec retinendi copia.
Sed hoc quid eſt? videon' ego advenire huc currentem Getam?
Is ipſus eſt. Hei, timeo miſer, quam nunc mihi hic rem nunciet.

ACTVS I. SCENA IV.

GETA, ANTIPHO, PHÆDRIA.

G. NVllus es, Geta, niſi jam aliquod tibi conſilium celere repperis,
Ita ſubito nunc imparatum tanta te impendent mala:
Quæ neque uti devitem, ſcio, neque quomodo me inde extraham:
Nam non poteſt celari noſtra diutius jam audacia:
Quæ ſi non aſtu providentur, me aut herum peſſum dabunt.
A. Quidnam ille commotus venit? G. tum, temporis punctum mihi
Ad hanc rem eſt: herus adeſt. A. quid iſtuc eſt mali?
G. Quid cum audierit? quod ejus remedium inveniam iracundiæ?

Loquarne? incendam, taceam? inſtigem, purgem me? laterem lavem.
Eheu me miſerum! cum mihi paveo, tum Antipho me excruciat animi:
Ejus me miſeret: ei nunc timeo: is nunc me retinet. nam abſque eo
Eſſet, recte ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem ultus iracundiam:
Aliquid convaſaſſem, atque hinc me conjicerem protinam in pedes.
A. Quam hic fugam aut furtum parat?
G. Sed ubi Antiphonem reperiam? aut qua quærere inſiſtam via?
P. Te nominat. A. neſcio quod magnum hoc nuncio expecto malum.
P. Ah, ſanu'ne es?
G. Domum ire pergam: ibi plurimum eſt. P. revocemus hominem. A. ſta illico. G. hem!
Satis pro imperio, quiſquis es. A. Geta. G. ipſe eſt, quem volui obviam.
A. Cedo, quid portas, obſecro? atque id, ſi potes, verbo expedi.
G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne? G. intellexti. A. occidi. P. hem!
A. Quid agam? P. quid ais? G. huju' patrem vidiſſe me, patruum tuum.
A. Nam quod ego huic nunc ſubito exitio remedium inveniam miſer?
Quod ſi eo meæ fortunæ redeunt, Phanium, abs te ut diſtrahar:
Nulla eſt mihi vita expetenda. G. ergo iſtæc cum ita ſint, Antipho,
Tanto magi' te advigilare æquom eſt. Fortis fortuna adjuvat.
A. Non ſum apud me. G. atqui opus eſt nunc, cum maxume, ut ſis, Antipho:
Nam ſi ſenſerit te timidum pater eſſe, arbitrabitur
Commeruiſſe culpam. P. hoc verum eſt. A. non poſſum immutarier.
G. Quid ſi aliquid gravius tibi nunc faciundum foret?
A. Cum hoc non poſſum, illud minu' poſſem. G. hoc nihil eſt, Phædria: ilicet:

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quid conterimus operam fruſtra? quin abeo. P. & quidem ego. A. obſecro,
Quid ſi aſſimulo? ſatin' eſt? G. garris. A. voltum contemplamini. hem,
Satin' ſic eſt? G. non. A. quid ſi ſic? G. propemodum. A. quid ſic? G. ſat eſt:
Hem, iſtuc ſerva, & verbum verbo, par pari ut reſpondeas,
Ne ſuis te iratus ſævidictis protelet. A. ſcio.
G. Vi coactum te eſſe invitum, lege, judicio: tenes?
Sed quis hic eſt ſenex, quem video in ultima platea? A. ipſus eſt.
Non poſſum adeſſe. G. ah, quid agis? quo abis, Antipho? mane,
Mane, inquam. A. egomet me novi, & peccatum meum:
Vobis commendo Phanium, & vitam meam.
P. Geta, quid nunc fiet? G. tu jam lites audies:
Ego plectar pendens, niſi quid me fefellerit.
Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus,
d noſmet ipſos facere oportet, Phædria.
P. Aufer mihi, oportet: quin tu, quid faciam, impera.
G. Meminiſtin' olim ut fuerit voſtra oratio
n re incipiunda ad defendendam noxiam?
uſtam illam cauſam, facilem, vincibilem, optumam.
P. Memini. G. hem, nunc ipſa ea eſt opus, aut, ſi quid poteſt,
Meliore, & callidiore. P. fiet ſedulo.
G. Nunc prior adito tu: ego in inſidiis hic ero
uccenturiatus, ſi quid deficies. P. age.

ACTUS I. SCENA V.

DEMIPHO, GETA, PHÆDRIA.

D. ITane tandem uxorem duxit Antipho injuſſu meo?
Nec meum imperium: ac, mitto imperium: non ſimultatem meam (Geta
evereri ſaltem? non pudere? ô facinus audax, ô
Monitor. G. vix tandem. D. quid mihi dicent? aut quam cauſſam reperient?
emiror. G. atqui repperi jam: aliud cura. D. an hoc dicet mihi?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Invitus feci: lex coëgit. audio, fateor. G. placet.
D. Verum ſcientem, tacitum cauſſam tradere adverſariis,
Etiamne id lex coëgit? P. illud durum. G. ego expediam: ſine.
D. Incertum eſt, quid agam, quia præter ſpem, atque incredibile hoc mihi obtigit:
Ita ſum iratus, animum ut nequeam ad cogitandum inſtituere.
Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt maxume, tum maxume
Meditari ſecum oportet, quo pacto advorſam ærumnam ferant:
Pericla, damna, exilia peregre rediens ſemper cogitet,
Aut filî peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ:
Communia eſſe hæc, fieri poſſe: ut ne quid animo ſit novum:
Quidquid præter ſpem eveniat, omne id deputare eſſe in lucro.
G. O Phædria, incredibile eſt, quanto herum anteeo ſapientia.
Meditata mihi ſunt omnia mea incommoda: herus ſi redierit,
Molendum uſque in piſtrino: vapulandum: habendæ compedes:
Opus ruri faciundum: horum nil quidquam accidet animo novum.
Quidquid præter ſpem eveniet, omne id deputabo eſſe in lucro.
Sed quid hominem ceſſas adire, & blande in principio alloqui?
D. Mei fratris video filium ire mihi obviam.
P. Mi patrue, ſalve. D. ſalve: ſed ubi eſt Antipho?
P. Salvom venire. D. credo: hoc reſponde mihi.
P. Valet, hic eſt: ſed ſatin' omnia ex ſententia?
D. Vellem quidem. P. quid iſtuc? D. rogitas, Phædria?
Bonas me abſente hic confeciſtis nuptias.
P. Eho, an id ſuccenſes nunc illi? G. artificem probum!
D. Egone illi non ſuccenſeam? ipſum geſtio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Dari mi in conſpectum, nunc ſua culpa ut ſciat
Lenem patrem illum factum me eſſe acerrimum.
P. Atqui nil fecit, patrue, quod ſuccenſeas.
D. Ecce autem ſimilia omnia: omnes congruunt:
Vnum cognoris, omnes noris. P. haud ita eſt.
D. Hic in noxa eſt, ille ad defendendam cauſſam
adeſt.
Cum ille eſt, hic præſto eſt: tradunt operas mutuas.
G. Probe eorum facta imprudens depinxit ſenex.
D. Nam ni hæc ita eſſent, cum illo haud ſtares,
Phædria.
P. Si eſt patrue, culpam ut Antipho in ſe admiſerit,
Ex qua re minus rei foret aut famæ temperans:
Non cauſſam dico, quin, quod meritus ſit, ferat.
Sed ſi quis forte malitia fretus ſua,
Inſidias noſtræ fecit adoleſcentiæ,
Ac vicit: noſtran' culpa ea eſt, an judicum,
Qui ſæpe propter invidiam adimunt diviti,
Aut propter miſericordiam addunt pauperi?
G. Ni noſſem cauſſam, crederem vera hunc loqui.
D. An quiſquam judex eſt, qui poſſit noſcere
Tua juſta, ubi tute verbum non reſpondeas,
Ita ut ille fecit? P. functus adoleſcentuli eſt
Officium liberalis: poſtquam ad judices
Ventum eſt, non potuit cogitata proloqui:
Ita eum tum timidum ibi obſtupefecit pudor.
G. Laudo hunc: ſed ceſſo adire quamprimum ſe-
nem?
Here ſalve: ſalvom te adveniſſe gaudeo. D. oh,
Bone cuſtos ſalve, columen vero familiæ,
Cui commendavi filium hinc abiens meum.
G. Iam dudum te omnes nos accuſare audio,
Immerito, & me horunc' omnium immeritiſſimo.
Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi?
Servom hominem cauſſam orare leges non ſinunt:
Neque teſtimonii dictio eſt. D. mitto omnia: addo
Iſtuc: imprudens timuit adoleſcens: ſino,
Tu ſervus: verum ſi cognata eſt maxume,
Non fuit neceſſe habere, ſed, id quod lex jubet,
Dotem daretis, quæreret alium virum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum?
G. Non ratio, verum argentum deerat. D. ſumeret
Alicunde. G. alicunde? nihil eſt dicto facilius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

D. Poſtremo, ſi nullo alio pacto, fœnore.
G. Hui, dixti pulchre, ſi quidem quiſquam crederet
Te vivo. D. non, non ſic futurum eſt, non poteſt.
Egone illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?
Nil ſuave meritum eſt. hominem commonſtrarier
Mihi iſtum volo, aut, ubi habitet, demonſtrarier.
G. Nempe Phormionem. D. iſtum patronum mulieris.
G. Iam faxo hic aderit. D. Antipho ubi nunc eſt? P. foris. (P. eo.
D. Abi, Phædria, eum require, atque adduce huc.
Recta via quidem illuc. G. nempe ad Pamphilam. D. at ego
Deos penateis hinc ſalutatum domum
Divortor: inde ibo ad forum, atque aliquot mihî
Amicos advocabo, ad hanc rem qui adſient,
Vt ne imparatus ſim, ſi adveniat Phormio.

ACTVS II. SCENA I.

PHORMIO, GETA.

P. ITane patris ais conſpectum veritum hinc abiiſſe? G. admodum.
P. Phanium relictam ſolam? G. ſic. P. & iratum ſenem?
G. Oppido. P. ad te ſumma ſolum, Phormio, rerum redit: (gere.
Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendum: accin-
G. Obſecro te. P. ſi rogitabit. G. in te ſpes eſt. P. eccere,
Quid ſi reddet? G. tu impuliſti. P. ſic opinor. G. ſubveni.
P. Cedo ſenem: jam inſtructa ſunt mihi in corde conſilia omnia.
G. Quid ages? P. quid vis? niſi uti maneat Phanium, atque ex crimine hoc
Antiphonem eripiam, atque in me omnem iram derivem ſenis?
G. O vir fortis, atque amicus: verum hoc ſæpe, Phormio,
Vereor, ne iſtæc fortitudo in nervum erumpat denique. P. ah,
Non ita eſt: factum eſt periclum, jam pedum viſa eſt via.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quot me cenſes homines jam deverberaſſe uſque ad
necem.
Hoſpites? tum cives? quo magi' novi, tanto ſæpius.
Cedo dum, en unquam injuriarum audiſti mi ſcri-
ptam dicam?
G. Qui iſtuc? P. quia non rete accipitri tenditur,
neque milvio,
Qui male faciunt nobis: illis, qui nil faciunt, tenditur:
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.
Aliis aliunde eſt periclum, unde aliquid abradi pot-
eſt: (mum:
Mihi ſciunt nihil eſſe. dices, ducent damnatum do-
Alere nolunt hominem edacem: & ſapiunt mea
ſententia,
Pro maleficio ſi beneficium ſummũ nolunt reddere.
G. Non pote ſati' pro merito ab illo tibi referri
gratia.
P. Imo enim nemo ſati' pro merito gratiam regi
refert.
Tene aſymbolum venire, unctum, atque lautum à
balneis,
Otioſum ab animo; cum ille & cura, & ſumptu ab-
ſumitur,
Dum tibi ſit, quod placeat? ille ringitur, tu rideas:
Prior bibas, prior decumbas? cœna dubia apponitur?
G. Quid iſtuc verbi eſt? P. ubi tu dubites, quid ſu-
mas potiſſimum.
Hæc, quum rationem ineas, quam ſint ſuavia, &
quam cara ſint;
Ea qui præbet, non tu hunc habeas plane præſentem
deum?
G. Senex adeſt, vide, quid agas? prima coitio eſt
acerrima:
Si eam ſuſtinueris, poſt illa jam, ut lubet, ludas licet.

ACTUS II. SCENA II.

DEMIPHO, GETA, PHORMIO.

D. EN unquam cuiquam contumelioſius
Audiſtis factam injuriam, quæ hæc eſt mihi?
Adeſte quæſo. G. iratus eſt. P. quin tu hoc age, ſt.
Iam ego hunc agitabo. pro deûm immortalium,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho?

Hanc Demipho negat eſſe cognatam? G. negat.
D. Ipſum eſſe opinor, de quo agebam, ſequimini.
P. Neque ejus patrem ſe ſcire, qui fuerit? G. negat.
P. Nec Stilphonem ipſum ſcire, qui fuerit? G. negat.
P. Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens,
Neglegitur ipſa: vide, avaritia quid facit.
G. Si herum inſimulabis avaritiæ, male audies.
D. O audaciam, etiamne ultro accuſatum advenit?
P. Nam jam adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam,
Si illum minus norat: quippe homo jam grandior,
Pauper cui opera vita erat, ruri fere
Se continebat: ibi agrum de noſtro patre
Colendum habebat. ſæpe interea mihi ſenex
Narrabat, ſe hunc neglegere cognatum ſuum:
At quem virum? quem ego viderim in vita optumum.
G. Videas te, atque illum, ut narras. P. abi in malam crucem:
Nam ni ita eum exiſtumaſſem, nunquam tam graveis
Ob hanc inimicitias caperem in voſtram familiam,
Quam is aſpernatur nunc tam inliberaliter.
G. Pergin' hero abſenti male loqui, impuriſſime?
P. Dignum autem hoc illo eſt. G. ain' tandem, carcer? D. Geta.
G. Bonorum extortor, legum contortor. D. Geta,
P. Reſponde. G. quis homo eſt? ehem. D. tace. G. abſenti tibi
Te indignas ſeque dignas contumelias
Nunquam ceſſavit dicere hodie. D. ohe, deſine.
Adoleſcens, primum abs te hoc bona venia peto,
Si tibi placere potis eſt, mihi ut reſpondeas:
Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum, explana mihi,
Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret.
P. Proinde expiſcare, quaſi non noſſes. D. noſſem? P. ita.
D. Ego me nego: tu, qui ais, redige ad memoriam.
P. Eho, tu ſobrinum tuum non noras? D. enicas:
Dic nomen. P. nomen? maxume. D. quid nunc taces?
P. Perii hercle, nomen perdidi. D. hem, quid ais? P. Geta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

[S]i meminiſti id quod olim dictum eſt, ſubjice. hem,
[N]on dico : quaſi non noris, tentatum advenis.
[D]. Egon' autem tento ? G. Stilpho. P. atque adeo, quid mea ?
[S]tilpho eſt. D. quem dixti? P. Stilphonem, inquam, noveras ?
[D]. Neque ego illum noram, neque mihi cognatus fuit
[Q]uiſquam iſto nomine. P. itane ? non te horum pudet ?
At ſi talentum rem reliquiſſet decem.
[D]. Dii tibi male faciant. P. primus eſſes memoriter
Progeniem voſtram uſque ab avo atque atavo proferens.
D. Ita ut dicis. ego tum cum adveniſſem, qui mihi
Cognata ea eſſet, dicerem : itidem tu face :
Cedo, qui eſt cognata ? G. heus noſter, recte : heus tu cave.
P. Dilucide expedivi, quibus me oportuit
Iudicibus : tum, id ſi falſum fuerat, filius
Cur non refellit ? D. filium narras mihi ?
Cujus de ſtultitia dici, ut dignum eſt, non poteſt.
P. At tu, qui ſapiens es, magiſtratus adi,
Iudicium de eadem cauſſa iterum ut reddant tibi :
Quandoquidem ſolus regnas, & ſoli licet
Hic de eadem cauſſa bis judicium adipiſcier.
D. Etſi facta mihi injuria eſt, veruntamen
Potius quam lites ſecter, aut quam te audiam,
Itidem ut cognata ſi ſit, id quod lex jubet,
Dotem dare, abduce hanc, minas quinque accipe.
P. ha, ha, hæ, homo ſuavis ! D. quid eſt ? num iniquom poſtulo ?
An ne hoc quidem ego adipiſcar, quod jus publicum eſt ?
P. Itane tandem quæſo, ubi abuſu' ſis,
Mercedem dare lex jubet ei, atque amittere ; an,
Vt ne quid turpe civis in ſe admitteret
Propter egeſtatem, proxumo juſſa eſt dari,
Vt cum uno ætatem degeret ; quod tu vetas ?
D. Ita, proxumo quidem : at nos unde ? aut quam ob rem ? P. ohe,
Actum, ajunt, ne agas. D. non agam ? imo haud deſinam,

Donec perfecero hoc. P. ineptis. D. ſine modo.
P. Poſtremo tecum nihil rei nobis, Demipho, eſt:
Tuus eſt damnatus gnatus, non tu: nam tua
Præterierat jam ducendi ætas. D. omnia hæc
Illum putato, quæ ego nunc dico, dicere:
Aut quidem cum uxore hac ipſum prohibebo domo.
G. Iratus eſt. P. tute idem melius feceris.
D. Itane es paratus facere me advorſum omnia
Infelix? P. metuit hic nos, tametſi ſedulo
Diſſimulat. G. bene habent tibi principia. P. quin, quod eſt
Ferundum, fers? tuis dignum factis feceris,
Vt amici inter nos ſimus. D. egon' tuam expetam
Amicitiam? aut te viſum, aut auditum velim?
P. Si concordabis cum illa, habebis, quæ tuam
Senectutem oblectet: reſpice ætatem tuam.
D. Te oblectet: tibi habe. P. minue vero iram. D. hoc age:
Satis jam verborum eſt: niſi tu properas mulierem
Abducere, ego illam ejiciam: dixi, Phormio.
P. Si tu illam attigeris ſecus, quam dignum eſt, libe-(ram,
Dicam impingam tibi grandem: dixi, Demipho.
Si quid opus fuerit, heus, domo me. G. intellego.

ACTVS II. SCENA III.

DEMIPHO, GETA, HEGIO, CRATINVS, CRITO.

D. QVanta me cura, & ſollicitudine afficit
Gnatus, qui me & ſe hiſce impedivit nuptiis!
Neque mi in conſpectum prodit, ut ſaltem ſciam,
Quid de hac re dicat, quidve ſit ſententiæ.
Abi tu, viſe redieritne jam, an nondum, domum.
G. Eo. D. videtis quo in loco res hæc ſiet.
Quid ago? dic, Hegio. H. ego? Cratinum cenſeo,
Si tibi videtur. D. dic, Cratine. CRAT. mene vis?
D. Te. CRAT. ego, quæ in rem tuam ſint, ea velim facias: mihi
Sic hoc videtur. quod te abſente hic filius
Egit, reſtitui in integrum æquom eſſe, & bonum:
Et id impetrabis. dixi. D. dic nunc, Hegio.
H. Ego ſedulo hunc dixiſſe credo: verum ita eſt,
Quot homines, tot ſententiæ: ſuus cuique mos.
Mihi non videtur, quod ſit factum legibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Reſcindi poſſe: & turpe inceptum eſt. D. dic Crito.
CRIT. Ego amplius deliberandum cenſeo :
Res magna eſt. H. nunquid nos vis ? D. feciſtis probe :
Incertior ſum multo, quam dudum. G. negant
Rediiſſe. D. frater eſt expectandus mihi : is
Quod mihi dederit de hac re conſilium, id ſequar.
Percontatum ibo ad portum, quoad ſe recipiat.
G. At ego Antiphonem quæram , ut , quæ acta hic ſint, ſciat.
Sed eccum ipſum video in tempore huc ſe recipere.

ACTUS III. SCENA I.

ANTIPHO, GETA.

A. ENimvero, Antipho, multimodis cum iſtoc animo vituperandus es.
Itane te hinc abiiſſe, & vitam tutandam dediſſe aliis tuam ?
Alios tuam rem credidiſti, quam te te, animadverſuros magis ?
Nam , ut ut erant alia , illi certe conſuleres , quæ nunc tibi domi eſt.
Ne quid propter tuam fidem decepta potiretur mali,
Cujus nunc miſeræ ſpes opesque ſunt in te uno omnes ſitæ.
G. Equidem, here, nos jam dudum hic te abſentem incuſamus, qui abieris.
A. Te ipſum quærebam. G. ſed ea cauſa nihilo magis defecimus.
A. Loquere , obſecro , quonam in loco ſunt res & fortunæ meæ ?
Nunquid patri ſubolet? G. nil etiam. A. ecquid ſpei porro eſt ? G. neſcio. A. ah.
G. Niſi Phædria haud ceſſavit pro te eniti. A. nihil fecit novi.
G. Tum Phormio itidem in hac re , ut in aliis, ſtrenuum hominem præbuit.
A. Quid is fecit ? G. confutavit verbis admodum iratum ſenem.
A. Heu Phormio. G. ego, quod potui porro. A. mi Geta, omnes vos amo.
G. Sic ſeſe habent principia , ut dico : adhuc tranquilla res eſt :

Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Manſurusque patruum pater eſt, dum huc adveniat. A. quid eum ? G. ajebat,
De ejus conſilio velle ſeſe facere, quod ad hanc rem attinet.
A. Quantus metus eſt mihi, venire huc ſalvom nunc patruum, Geta:
Nam, ut audio, per unam ejus aut vivam, aut moriar ſententiam.
G. Phædria tibi adeſt. A. ubinam? G. eccum ab ſua palæſtra exit foras..

ACTVS III. SCENA II.

PHÆDRIA, DORIO, ANTIPHO, GETA.

P. DOrio, audi, obſecro. D. non audio. P. parumper. D. quin omitte me.
P. Audi, quod dicam. D. at enim tædet jam audire eadem millies.
P. At nunc dicam, quod lubenter audias. D. loquere, audio.
P. Nequeo te exorare, ut maneas triduum hoc? quo nunc abis ?
D. Mirabar, ſi tu mihi quidquam afferres novi.
A. Hei, metuo lenonem, ne quid ſuo ſuat capiti. G. idem ego metuo.
P. Non mihi credis ? D. hariolare. P. ſin fidem do, D. fabulæ.
P. Fœneratum iſtuc beneficium tibi pulchre dices. D. logi.
P. Crede mihi, gaudebis facto : verum hercle hoc eſt. D. ſomnia.
P. Experire, non eſt longum. D. cantilenam eandem canis.
P. Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus. D. garri modo.
P. Adeon' ingenio eſſe te duro atque inexorabili,
Vt neque miſericordia, neque precibus molliri queas ?
D. Adeon' te eſſe incogitantem atque impudentem, Phædria, tiis ?
Vt phaleratis dictis ducas me, & meam ductes gra-
A. Miſeritum eſt. P. hei veris vincor. G. quam ſimilis uterque eſt ſui ?

P. Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. Neque, alia Antipho cum occupatus eſſet ſollicitudine,
Tum eſſe hoc mi objectum malum? A. ah, quid iſtuc autem eſt, Phædria?
P. O fortunatiſſime Antipho. A. egone? P. qui quod amas, domi eſt;
Nec cum huju' modi unquam uſus venit ut confli-ctares malo.
A. Mihin' domi 'ſt? immo, id quod ajunt, auribus teneo lupum:
Nam neque quo amittam à me invenio, neque, uti retineam, ſcio.
D. Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. A. eja, ne parum leno ſies.
Nam quid hic confecit? P. hiccine? quod homo inhumaniſſimus:
Pamphilam meam vendidit. G. quid? vendidit? A. ain' vendidit?
P. Vendidit. D. quam indignum facinus, ancillam ære emptam ſuo.
P. Nequeo exorare, ut ne maneat, & illo cum ut mutet fidem,
Triduum hoc, dum id, quod eſt promiſſum ab amicis, argentum aufero.
Si non tum dedero, unam præterea horam ne oppertus ſies.
D. Obtundis. A. haud longum eſt quod orat, Dorio: exoret, ſine:
Idem hic tibi, quod bene promeritus fueris, conduplicaverit.
D. Verba iſtæc ſunt. A. Pamphilam ne hac urbe privari ſines? (pati?
Tum tu præterea horunc' amorem diſtrahi poterin'
D. Neque ego, neque tu. G. dii tibi omnes id, quod es dignus, duint.
D. Ego te complureis advorſum ingenium meum menſes tuli
Pollicitantem, & nil ferentem, flentem: nunc contra, omnia hæc
Repperi, qui det, neque lacrumet: da locum melioribus.
A. Certe hercle, ego ſatis ſi commemini, tibi quidem eſt olim dies,

Quam-

Quam ad dares huic, præſtituta. P. factum. D. num ego iſtuc nego?
A. Iamne ea præteriit? D. non, verum ei hæc anteceſſit. A. non pudet
Vanitatis? D. minime, dum ob rem. G. ſterquilinium. P. Dorio,
Itane tandem facere oportet? D. ſic ſum: ſi placeo, utere.
A. Siccine hunc decipis? D. imo enimvero Antipho hic me decipit:
Nam hic me hujuſmodi ſcibat eſſe: ego hunc eſſe aliter credidi.
Iſte me fefellit: ego iſti nihilo ſum aliter, ac fui.
Sed ut ut hæc ſunt, tamen hoc faciam: cras mane argentum mihi
Miles dare ſe dixit: ſi mihi prior tu attuleris, Phædria
Mea lege utar, ut potior ſit, qui prior ad dandum eſt. vale.

ACTUS III. SCENA III.

PHÆDRIA, ANTIPHO, GETA.

P. QVid faciam? unde ego nunc tam ſubito huic argentum inveniam miſer,
Cui minu' nihilo eſt? quod ſi hic pote fuiſſet nunc exorarier
Triduum hoc, promiſſum fuerat. A. itane hunc patiemur, Geta,
Fieri miſerum, qui me dudum, ut dixti, adjurit comiter?
Quin, cum opus eſt, beneficium rurſum ei experimur reddere?
G. Scio equidem hoc eſſe æquom. A. age ergo, ſolus ſervare hunc potes.
G. Quid faciam? A. invenias argentum. G. cupio: ſed, id unde, edoce.
A. Pater adeſt hic. G. ſcio: ſed quid tum? A. ah, dictum ſapienti ſat eſt.
G. Itane? A. ita. G. ſane hercle, pulchre ſuades: etiam tu hinc abis?
Non triumpho, ex nuptiis tuis ſi nil nanciſcor mali;
Ni etiam nunc me hujus quærere cauſſa in malo jubeas crucem?

A. Ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

A. Verum hic dicit. P. quid? ego vobis, Geta, alienus ſum? G. haud puto:
Sed parumne eſt, omnibu' quod nunc nobis ſuccenſet ſenex,
Ni inſtigemus etiam, ut nullus locu' relinquatur preci?
P. Alius ab oculis meis illam in ignotum abducet locum?
Dum igitur licet, dumque adſum, loquimini mecum, Antipho:
Contemplamini me. A. quamobrem? aut quidnam factururus? cedo.
P. Quoquo hinc aſportabitur terrarum, certum eſt perſequi,
Aut perire. G. dii bene vortant, quod agas: pedetentim tamen.
A. Vide, ſi quid opis potes adferre huic. G. ſi quid? quid? A. quære, obſecro,
Ne quid plus minusve faxit, quod nos poſt pigeat, Geta.
G. Quæro: ſalvos eſt, ut opinor. verum enim metuo malum.
A. Noli metuere: una tecum bona, mala, tolerabimus.
G. Quantum argenti opus eſt tibi? loquere. P. ſolæ triginta minæ.
G. Triginta? hui, percara eſt Phædria. P. iſtæc vero vilis eſt.
G. Age, age, inventas reddam. P. ô lepidum caput. G. aufer te hinc. P. jam opus eſt.
G. Iam feres. ſed opu' eſt mihi, Phormionem adjutorem ad rem hanc dari.
A. Præſto eſt: audaciſſime oneris quidvis impone, & feret: (ocius.
Solus eſt homo amico amicus. G. eamus ergo ad eum
A. Abi vero: dic, præſto ut ſit domi.
A. Nunquid eſt, quod mea opera vobis opu' ſit? G. nil: verum abi domum, &
Illam miſeram, quam ego nunc intus ſcio eſſe exanimatam metu,
Conſolare: ceſſas? A. nihil eſt, æque quod faciam lubens.
P. Qua via iſtuc facies? G. dicam in itinere: modo te hinc amove.

ACTVS IV. SCENA I.

DEMIPHO, CHREMES.

D. QVid? qua profectus cauſſa hinc es Lemnum, Chremes?
Adduxtin' tecum filiam? C. non D. quid ita non?
C. Poſtquam videt me ejus mater hic eſſe diutius,
Simul autem non manebat ætas virginis
Meam neglegentiam; ipſam cum omni familia
Ad me eſſe profectam ajebant. D. quid illic tam diu,
Quæſo, igitur commorabare, ubi id audiveras?
C. Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? C. rogas?
Senectus ipſa eſt morbus: ſed veniſſe eas
Salvas audivi ex nauta qui illas vexerat.
D. Quid gnato obtigerit me abſente, audiſtin', Chreme?
C. Quod quidem me factum conſilii incertum facit:
Nam hanc conditionem ſi cui tulero extraneo,
Quo pacto, aut unde mihi ſit, dicendum ordine eſt.
Te mihi fidelem eſſe æque, atque egomet ſum mihi,
Scibam: ille ſi me alienus affinem volet,
Tacebit, dum intercedet familiaritas:
Sin ſpreverit me; plus, quam opus eſt, ſcito, ſciet:
Vereorque, ne uxor aliqua hoc reſciſcat mea.
Quod ſi fit, ut me excutiam atque egrediar domo,
Id reſtat: nam ego meorum ſolus ſum meus.
D. Scio, ita eſſe, & iſtæc mihi res ſollicitudini eſt:
Neque defetiſcar uſque adeo experirier,
Donec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

ACTVS IV. SCENA II.

GETA.

EGo hominem callidiorem vidi neminem,
Quam Phormionem. venio ad hominem, ut dicerem
Argentum opus eſſe, & id quo facto fieret:
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat:
Gaudebat: me laudabat: quærebat ſenem:
Diis gratias ajebat, tempus ſibi dari,
Vbi Phædriæ ſe oſtenderet nihilominus
Amicum eſſe quam Antiphoni. hominem ad forum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Iuſſi epperiri : eo me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum : quis eſt ulterior ? at, at, at, Phædriæ
Pater venit : quid pertimui autem bellua ?
An quia, quos fallam, pro uno duo ſunt mihi dati ?
Commodius eſſe opinor duplici ſpe utier.
Petam hinc, unde à primo inſtitui : is ſi dat, ſat eſt:
Si ab hoc nil fiet, tum hunc adoriar hoſpitem.

ACTVS IV. SCENA III.

ANTIPHO, GETA, CHREMES, DEMIPHO.

A. EXpecto, quam mox recipiat ſeſe Geta :
Sed patruum video cum patre aſtantem. hei mihi,
Quam timeo, adventus hujus quo impellat patrem.
G. Adibo hoſce : ô noſter Chremes! C. ſalve, Geta.
G. Venire ſalvom volupe eſt. C. credo. G. quid agitur ?
C. Multa advenienti, ut fit, nova hic compluria.
G. Ita. de Antiphone audiſtin' quæ facta ? C. omnia.
G. Tun' dixeras huic ? facinus indignum, Chreme,
Sic circumiri. D. id cum hoc agebam commodum.
G. Nam hercle ego quoque id agitans mecum ſedulo,
Inveni, opinor, remedium huic rei. D. quid, Geta ?
Quod remedium ? G. ut abii abs te, fit forte obviam
Mihi Phormio. C. qui Phormio ? G. is, qui iſthanc. C. ſcio.
G. Viſum eſt mihi, ut ejus tentarem ſententiam.
Prendo hominem ſolum : cur non, inquam, Phormio,
Vides, inter vos ſic hæc potius cum bona
Vt componantur gratia, quam cum mala ?
Heru' liberalis eſt, & fugitans litium :
Nam cæteri quidem hercle amici omnes modo
Vno ore auctores fuere, ut præcipitem hanc darent.
A. Quid hic cœptat ? aut quo evadet hodie ? G. an legibus
Daturum pœnas dices, ſi illam ejecerit ?
Iam id exploratum eſt : eja, ſudabis ſatis.
Si cum illo inceptas homine : ea eloquentia eſt.
Verum pone eſſe victum eum : at tandem tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Non capitis ejus agitur, ſed pecuniæ.
Poſtquam hominem his verbis ſentio mollirier,
Soli ſumus nunc hic, inquam: eho dic, quid vis dari
Tibi in manum, ut herus his deſiſtat litibus.
Hæc hinc faceſſat, tu moleſtus ne ſies?
A. Satin' illi dii ſunt propitii? G. nam ſat ſcio,
Si tu aliquam partem æqui bonique dixeris,
Vt ille eſt bonus vir, tria non commutabitis
Verba hodie inter vos. D. quis te iſtæc juſſit loqui?
C. Imo non potuit melius pervenirier
Eo, quo nos volumus. A. occidi. G. perge eloqui.
G. At primo homo inſanibat. C. cedo, quid poſtulat?
G. Quid? nimium: quantum lubuit. C. dic. G. ſi quis daret
Talentum magnum. C. imo malum hercle: ut nil pudet.
G. Quod dixi adeo ei: quæſo, quid ſi filiam
Suam unicam locaret? parvi rettulit
Non ſuſcepiſſe: inventa eſt, quæ dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias;
Hæc denique ejus fuit poſtrema oratio:
Ego, inquit, jam à principio amici filiam,
Ita ut æquom fuerat, volui uxorem ducere:
Nam mihi veniebat in mentem eju' incommodum,
In ſervitutem pauperem ad ditem dari:
Sed mihi opus erat, ut aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quæ afferret, qui diſſolverem
Quæ debeo: & etiam nunc, ſi volt Demipho
Dare, quantum ab hac accipio, quæ ſponſa eſt mihi,
Nullam mihi malim, quam iſtanc, uxorem dari.
A. Vtrum ſtultitia facere ego hunc an malitia
Dicam, ſcientem, an imprudentem, incertu' ſum.
D. Quid, ſi animam debet? G. ager oppoſitu' ſt pignori ob
Decem minas, inquit. D. age, age, jam ducat: dabo.
G. Ædiculæ item ſunt ob decem alias. D. hoi, hui,
Nimium eſt. C. ne clama: petito haſce à me decem.
G. Vxori emunda ancillula: tum pluſcula
Supellectile opus eſt, opu' ſumptu ad nuptias:
His rebus pone ſane, inquit, decem minas.
D. Sexcentas proin potius ſcribito jam mihi dicas:
Nil do: impuratus me ille ut etiam irrideat?

C. Quæſo,

C. Quæſo, ego dabo, quieſce. tu modo filius
Fac ut illam ducat, nos quam volumus. A. hei mihi
Geta, occidiſti me tuis fallaciis.
C. Mea cauſſa ejicitur: me hoc eſt æquom amittere.
G. Quantum poteſt, me certiorem, inquit, face,
Si illam dant, hanc ut mittam, ne incertus ſiem:
Nam illi mihi dotem jam conſtituerunt dare.
C. Iam accipiat: illis repudium renunciet:
Hanc ducat. D. quæ quidem illi res vortat male.
C. Opportune adeo nunc mecum argentum attuli,
Fructum, quem Lemni uxoris reddunt prædia:
Id ſumam: uxori, tibi opus eſſe, dixero.

ACTVS IV. SCENA IV.

ANTIPHO, GETA.

A. GEta. G. hem. A. quid egiſti? G. emunxi argento ſenes.
A. Satin' eſt id? G. neſcio hercle: tantum juſſu' ſum.
A. Eho verbero, aliud mihi reſpondes, ac rogo?
G. Quid ergo narras? A. quid ego narrem? opera tua ad
Reſtim mihi quidem res rediit planiſſume:
Vt te quidem omnes dii, deæque, ſuperi, inferi,
Malis exemplis perdant. hem, ſi quid velis,
Huic mandes, qui te ad ſcopulū è tranquillo inferat.
Quid minus utile fuit, quam hoc ulcus tangere,
Aut nominare uxorem? injecta eſt ſpes patri,
Poſſe illam extrudi. cedo, nunc porro Phormio
Dotem ſi accipiet, uxor ducenda eſt domum:
Quid fiet? G. enim non ducet. A. novi: cæterum
Cum argentum repetent, noſtra cauſſa ſcilicet
In nervom potius ibit. G. nihil eſt, Antipho,
Quin male narrando poſſit depravarier.
Tu id, quod boni eſt, excerpis: dicis, quod mali eſt.
Audi nunc contra jam. ſi argentum acceperit,
Ducenda eſt uxor, ut ais: concedo tibi:
Spatium quidem tandem apparandi nuptias,
Vocandi, ſacrificandi dabitur paululum:
Interea amici, quod polliciti ſunt, dabunt:
Inde iſte reddet. A. quam ob rem? aut quid dicet? G. regas?
Quot res? poſtilla monſtra evenerunt mihi:

Introiit in ædes ater alienus canis:
Anguis per impluvium decidit de tegulis:
Gallina cecinit: interdixit hariolus:
Haruſpex vetuit ante brumam aliquid novi
Negoti incipere; quæ cauſſa eſt juſtiſſima.
Hæc fient. A. ut modo fiant. G. fient: me vide.
Pater exit: abi, dic, eſſe argentum, Phædriæ.

ACTVS IV. SCENA V.

DEMIPHO, GETA, CHREMES.

D. QVietus eſto, inquam: ego curabo, ne quid verborum duit.
Hoc temere nunquam amittam ego à me, quin mihi teſtes adhibeam,
Cui dem: &, quam ob rem dem, commemorabo. G. ut cautus eſt, ubi nil opu' ſt.
C. Atqui ita opus eſt facto: & matura, dum lubido eadem hæc manet:
Nam ſi altera illa magis inſtabit, forſitan nos reiciat.
G. Rem ipſam putaſti. D. duc me ad eum ergo. G. non moror. C. ubi hoc egeris,
Tranſito ad uxorem meam, ut conveniat hanc prius, quam hinc abit:
Dicat eam dare nos Phormioni nuptum, ne ſuccenſeat;
Et magis eſſe illum idoneum, qui ipſi ſit familiarior;
Nos noſtro officio nihil egreſſos eſſe; quantum is voluerit,
Datum eſſe dotis. D. quid, malum, tua id refert? C. magni Demipho.
D. Non ſat, tuum te officium feciſſe, ſi non id fama approbat?
C. Volo ipſius quoque voluntate hoc fieri, ne ſe ejectam putet.
D. Idem ego iſtuc facere poſſum. C. mulier mulieri magi' congruet.
D. Rogabo. C. ubi illas ego nunc reperire poſſim, cogito.

ACTUS V. SCENA I.

SOPHRONA, CHREMES.

S. QVid agam? quem amicum inveniam mihi miſera? aut cui conſilia
Hæc referam? aut unde nunc mihi auxilium petam? nam vereor,
Hera ne ob meum ſuaſum indigna injuria afficiatur.
Ita patrem adoleſcentis facta hæc tolerare audio violenter.
C. Nam quæ hæc eſt anus exanimata, à fratre quæ egreſſa eſt meo?
S. Quod ut facerem, me egeſtas impulit; cum ſcirem infirmas
Haſce eſſe nuptias: ut id conſulerem, interea vita
Vt in tuto foret. C. certe ædepol, niſi me animus fallit,
Aut parum proſpiciunt oculi, meæ nutricem gnatæ video.
S. Neque ille inveſtigatur. C. quid ago? S. qui eſt eju' pater. C. adeon',
An maneo, dum ea, quæ loquitur, magis cognoſco? S. quod ſi eum nunc
Reperire poſſim, nihil eſt, quod verear. C. ea ipſa eſt. conloquar.
S. Quis hic loquitur? C. Sophrona. S. & meum nomen nominat? C. ad me reſpice.
S. Dii, obſecro vos: eſt ne hic Stilpho? C. non. S. negas?
C. Concede hinc paululum à foribus iſtorſum ſodes, Sophrona.
Ne me iſtoc poſthac nomine appellaſſis. S. quid? non is, obſecro, es,
Quem ſemper te eſſe dictitaſti? C. ſt. S. quid has metuis fores?
C. Concluſam hic habeo uxorem ſævam: verum iſtoc me nomine
Eo perperam olim dixi, ne vos forte imprudentes foris
Effutiretis, atque id porro aliqua uxor mea reſciſceret.
S. Iſtoc? pol nos te hic invenire miſeræ nunquam potuimus.

C. Eho,

C. Eho, dic mihi, quid rei tibi eſt cum familia hac, unde exis? aut ubi
Illæ ſunt? S. miſeram me! C. hem quid eſt? vivuntne? S. vivit gnata.
Matrem ipſam ex ægritudine miſeram mors conſecuta eſt.
C. Male factum. S. ego autem, quæ eſſem anus deſerta, egens, ignota,
Vt potui nuptum virginem locavi huic adoleſcenti,
Harum qui eſt dominus ædium. C. Antiphonine? S. hem, iſti ipſi. C. quid?
Duas ne is uxores habet? S. au obſecro, unam ille quidem hanc ſolam.
C. Quid illa altera, quæ dicitur cognata? S. hæc ergo eſt. C. quid ais?
S. Compoſito eſt factum, quo modo hanc amans habere poſſet
Sine dote. C. dii voſtram fidem, quam ſæpe forte temere
Eveniunt, quæ non audeas optare! offendi adveniens,
Quicum volebam, atque ut volebam, conlocatam filiam.
Quod nos ambo opere maxumo dabamus operam, ut fieret,
Sine noſtra cura maxuma, ſua cura hæc ſola fecit.
S. Nunc quid facto eſt opus, vide. pater adoleſcentis venit,
Eumque animo iniquo hoc oppido ferre ajunt. C. nihil pericli eſt.
Sed per deos atque homines, meam eſſe hanc cave reſciſcat quiſquam.
S. Nemo ex me ſcibit. C. ſequere me: intus cætera audies.

ACTVS V. SCENA II.

DEMIPHO, GETA.

D. NOs noſtrapte culpa facimus, ut malis expediat eſſe,
Dum nimium dici nos bonos ſtudemus & benignos.
Ita fugias, ne præter caſam, ajũt. nonne id ſatis erat,
Accipere ab illo injuriam? etiam argentum eſt ultro objectum,

Vt

Vt ſit qui vivat, dum aliud aliquid flagitii conficiat.
G. Planiſſume. D. his nunc præmium eſt, qui recta prava faciunt.
G. Veriſſime. D. ut ſtultiſſime quidem illi rem geſſerimus.
G. Modo ut hoc conſilio poſſiet diſcedi, ut iſtam ducat.
D. Etiamne id dubium eſt? G. haud ſcio hercle, ut homo eſt, an mutet animum.
D. Hem, mutet autem? G. neſcio: verum, ſi forte, dico.
D. Ita faciam, ut frater cenſuit; uxorem ejus huc adducam,
Cum iſta ut loquatur. tu abi, Geta: prænuncia hanc venturam.
G. Argentum inventum eſt Phædriæ: de jurgio ſiletur:
Proviſum eſt, ne in præſentia hæc hinc abeat: quid nunc porro?
Quid fiet? in eodem luto hæſitas: vorſuram ſolves,
Geta: præſens quod fuerat malum, in diem abiit: plagæ creſcunt, (edocebo,
Niſi proſpicis. nunc hinc domum ibo, ac Phanium
Ne quid vereatur Phormionem, aut eju' orationem.

ACTVS V. SCENA III.

DEMIPHO, NAVSISTRATA, CHREMES.

D. Agedum, ut ſoles, Nauſiſtrata, fac illa ut placetur nobis,
Vt ſua voluntate id, quod eſt faciundum, faciat. N. faciam.
D. Pariter nunc opera me adjuves, ac dudum re opitulata es.
N. Factum volo: ac pol queo minu' viri culpa, quam me dignum eſt.
D. Quid autem? N. quia pol mei patris bene parta indiligenter
Tutatur: nam ex his prædiis talenta argenti bina
Capiebat ſtatim. hem, vir viro quid præſtat. D. bina quæſo?
N. Ac rebus vilioribu' multo, tamen talenta bina. D. hui!

N. Quid hæc videntur? D. ſcilicet. N. virum mo
natam vellem:
Ego oſtenderem. D. certe ſcio. N. quo pacto. D
parce, ſodes, (tiget
Vt poſſis cum illa; ne te adoleſcens mulier defa-
N. Faciam, ut jubes: ſed meum virum abs te exire
video. C. hem, Demipho,
Iam illi datum eſt argentum? D. curavi illico. C.
nollem datum.
Hei, video uxorem: pene plus, quam ſat erat. D.
cur nolles, Chreme?
C. Iam recte. D. quid tu? ecquid locutus cum iſta
es, quamobrem hanc ducimus?
C. Transegi. D. quid ait tandem? C. adduci non
poteſt. D. quid non poteſt?
C. Quia uterque utrique eſt cordi. D. quid iſtuc
noſtra? C. magni. præter hæc,
Cognatam comperi eſſe nobis. D. quid? deliras?
C. ſic erit:
Non temere dico: redi mecum in memoriam. D.
ſati' ne ſanus es?
N. Au, obſecro, vide, ne in cognatam pecces. D.
non eſt. C. ne nega:
Patri nomen aliud dictum eſt: hoc tu erraſti. D. non
norat patrem?
C. Norat. D. cur aliud dixit? C. nunquam hodie
concedes mihi, neque
Intelleges? D. ſi tu nil narras. C. perdis. N. miror
quid hoc ſiet.
D. Equidem hercle neſcio. C. vin' ſcire? at ita me
ſervet Iupiter,
Vt propior illi, quam ego ſum ac tu, nemo eſt homo.
D. dii voſtram fidem!
Eamus ad ipſam una omnes nos: aut ſcire, aut ne-
ſcire hoc volo. C. ah.
D. Quid eſt? C. itane parum mihi fidem eſſe apud
te? D. vin' me credere?
Vin' ſatis quæſitum mihi iſtuc eſſe? age fiat. quid
illa filia
Amici noſtri, quid futurum eſt? C. recte. D. hanc
igitur mittimus?
C. Quid ni? D. illa maneat? C. ſic. D. ire igitur
tibi licet, Nauſiſtrata.

N. Sic

N. Sic pol commodius eſſe in omnes arbitror, quam ut cœperas,
Manere hanc: nam perliberalis viſa eſt, cum vidi, mihi.
D. Quid iſtuc negotii eſt? C. jamne operuit oſtium? D. jam. C. ô Iupiter,
Dii nos reſpiciunt: gnatam inveni nuptam cum tuo filio. D. hem,
Quo pacto id potuit? C. non ſatis tutus eſt ad narrandum hic locus.
D. At tu intro abi. C. heus, ne filii noſtri quidem hoc reſciſcant, volo.

ACTUS V. SCENA IV.

ANTIPHO.

LÆtu' ſum, ut ut meæ res ſeſe habent, fratri obtigiſſe quod volt.
Quam ſcitum eſt, ejusmodi parare in animo cupiditates,
Quas, cum res advorſæ ſient, paulo mederi poſſis.
Hic ſimul argentum reperit, cura ſeſe expedivit:
Ego nullo poſſum remedio me evolvere ex his turbis,
Quin, ſi hoc celetur, in metu; ſin pateſit, in probro ſim.
Neque me domum nunc reciperem, ni mihi eſſet ſpes oſtenſa
Hujuſce habendæ. ſed ubinam Getam invenire poſſum, ut
Rogem, quod tempus conveniendi patris me capere jubeat?

ACTUS V. SCENA V.

PHORMIO, ANTIPHO.

P. ARgentum accepi, tradidi lenoni: abduxi mulierem:
Curavi, propria ea Phædria ut poteretur: nam emiſſa eſt manu:
Nunc una mihi res etiam reſtat, quæ eſt conficiunda, otium
A ſenibus ad potandum ut habeam: nam aliquot hos ſumam dies.
A. Sed Phormio eſt: quid ais? P. quid? A. quidnam nunc facturus Phædria?

Quo

Quo pacto ſatietatem amoris ait ſe velle ſumere?
P. Viciſſim parteis tuas acturus eſt. A. quas? P. ut fugitet patrem:
Te ſuam rogavit rurſum ut ageres cauſſam, ut pro ſe diceres:
Nam potaturus eſt apud me: ego me ire ſenibus Sunium
Dicam ad mercatum, ancillulam emptum, dudum quam dixit Geta;
Ne, cum hic non videant me, conficere credant argentum ſuum,
Sed oſtium concrepuit abs te. A. vide, quis egreditur. P. Geta eſt.

ACTVS V. SCENA VI.

GETA, ANTIPHO, PHORMIO.

G. O Fortuna, ô fors fortuna, quantis commoditatibus,
Quam ſubito meo hero Antiphoni ope veſtra hunc oneraſtis diem?
A. Quidnam hic ſibi volt? G. noſque amicos ejuſ exoneraſtis metu!
Sed ego nunc mihi ceſſo, qui non humerum hunc onero pallio;
Atque hominem propero invenire, ut hæc, quæ contigerint, ſciat?
A. Num tu intellegis, hic quid narret? P. num tu? A. nil. P. tantundem ego.
G. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc ſunt. A. heus Geta. G. hem tibi.
Num mirum aut novum eſt revocari, curſum cum inſtitueris? A. Geta.
G. Pergis hercle. nunquam tu odio tuo me vinces. A. non manes?
G. Vapulabis. curialis vernula eſt, qui me vocat.
A. Id tibi quidem jam fiet, niſi reſiſtis, verbero.
G. Familiariorem oportet eſſe hunc, qui minitat malum;
Sed isne eſt, quem quæro, annon? ipſu' eſt. P. congredere actutum. A. quid eſt?
G. O omnium, quantum eſt, qui vivont, homo hominum ornatiſſime:
Nam ſine controverſia à diis ſolus diligere, Antipho.

A. Ita

. Ita velim: ſed qui iſtuc credam ita eſſe, mihi di-
ci velim.
. Satin' eſt, ſi te delibutum gaudio reddo? A. e-
nicas.
Quin tu hinc pollicitationes aufer, &, quod fers,
cedo. G. oh,
u quoque hic aderas, Phormio? P. aderam: ſed
ceſſas? G. accipe, hem.
t modo argentum dedimus tibi apud forum, recta
domum
ımu' profecti: interea mittit herus me ad uxorem
tuam.
. Quamobrem? G. omitto proloqui: nam nihil ad
hanc rem eſt, Antipho.
bi in gynæceum ire occipio, puer ad me accurrit
Mida:
one adprehendit pallio, reſupinat: reſpicio: rogo,
uamobrem retineat me: ait eſſe vetitum intro ad
heram accedere:
ophrona modo fratrem huc, inquit, ſenis introdu-
xit Chremem,
umque nunc eſſe intus cum illis. hoc ubi ego au-
divi ad fores
ıſpenſo gradu placide ire perrexi: acceſſi: aſtiti:
nimam compreſſi: aurem admovi: ita animum
cœpi attendere,
oc modo ſermonem captans. A. euge Geta. G. hic
pulcherrimum
acinus audivi: itaque pœne hercle exclamavi gau-
dio.
. Quod? G. quodnam arbitrare? A. neſcio. G. at-
qui mirificiſſimum:
atruus tuus eſt pater inventus Phanio uxori tuæ.
A. hem,
uid ais? G. cum eju' olim conſuevit matre in Le-
mno clanculum.
. Somnium: utin' hæc ignoraret ſuum patrem?
G. aliquid credito,
hormio, eſſe cauſſæ: ſed me cenſen' potuiſſe omnia
ıtellegere extra oſtium, intus quæ inter ſeſe ipſi
egerint?
, Atque, hercle, ego quoque illam audivi fabulam.
G. imo etiam dabo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Quo magi' credas. patruus interea inde huc egreditur foras :
Haud multo poſt cum patre idem recipit ſe intro denuo :
Ait uterque tibi poteſtatem ejus habendæ ſe dare :
Denique ego ſum miſſus, te ut requirerem, atque adducerem.
A. hem, quin ergo? rape me : ceſſas? G. fecero. A. O mi Phormio,
Vale. P. vale Antipho : bene, ita me dii ament, factum : & gaudeo.
P. Tantam fortunam de improviſo eſſe his datam?
Summa eludendi occaſio eſt mihi nunc ſenes,
Et Phædriæ curam adimere argentariam,
Ne cuiquam ſuorum æqualium ſupplex ſiet :
Nam idem hoc argentum ita ut datum eſt ingratiis,
His datum erit : hoc qui cogam, re ipſa repperi.
Nunc geſtus mihi voltusque eſt capiundus novus.
Sed hinc concedam in angiportum hunc proxumum :
Inde hiſce oſtendam me, ubi erunt egreſſi foras :
Quo me aſſimularam ire ad mercatum, non eo.

ACTVS V. SCENA VII.

DEMIPHO, PHORMIO, CHREMES.

D. DIis magnas merito gratias habeo, atque ago,
Quando evenere hæc nobis, frater, proſpere.
Quantum poteſt, nunc conveniendus Phormio eſt,
Priusquam dilapidat noſtras triginta minas,
Vt auferamus. P. Demiphonem, ſi domi eſt,
Viſam : ut quod. D. at nos ad te ibamus, Phormio.
P. De eadem hac fortaſſe cauſſa. D. ita hercle. P. Credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum : an veremini,
Ne non id facerem, quod recepiſſem ſemel?
Heus, quanta, quanta hæc mea paupertas eſt, tamen
Adhuc curavi unum hoc quidem, ut mi eſſet fides.
C. Eſtne ea ita, ut dixi, liberalis? D. oppido.
P. Itaque ad vos venio nunciatum, Demipho,
Paratum me eſſe : ubi voltis, uxorem date.
Nam omneis poſthabui mihi res, ita uti par fuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Poſtquam, tantopere id vos velle, animum advorteram.
D. At hic dehortatus eſt me, ne illam tibi darem:
Nam qui rumor erit populi, inquit, ſi id feceris?
Olim cum honeſte potuit, tum non eſt data:
Nunc viduam extrudi, turpe eſt: ferme eadem omnia,
Quæ tute dudum coram me incuſaveras.
P. Satis ſuperbe inluditis me. D. qui? P. rogas?
Quia ne alteram quidem illam potero ducere.
Nam quo redibo ore ad eam, quam contempſerim?
C. Tum autem Antiphonem video ab ſeſe amittere
Invitum eam, inque. D. tum autem video filium
Invitum ſane mulierem ab ſe amittere.
Sed tranſi ſodes ad forum, atque illud mihi
Argentum jube rurſum reſcribi, Phormio.
P. Quodne ego perſcripſi porro illis quibu' debui?
D. Quid igitur fiet? P. ſi vis mihi uxorem dare,
Quam deſpondiſti, ducam: ſin eſt, ut velis
Manere apud te illam, hic dos maneat, Demipho:
Nam non eſt æquom me propter vos decipi;
Cum ego veſtri honoris cauſſa repudium alteræ
Remiſerim, quæ tantundem dotis dabat.
D. I in malam rem hinc cum iſtac magnificentia,
Fugitive: etiam nunc credis te ignorarier,
Aut tua facta adeo? P. irritor. D. tune hanc duceres,
Si tibi data eſſet? P. fac periclum. D. ut filius
Cum illa habitet apud te, hoc veſtrum conſiliũ fuit.
P. Quæſo, quid narras? D. quin tu mihi argentum cedo.
P. Imo vero uxorem tu cedo. D. in jus ambula.
P. In jus? enimvero ſi porro eſſe odioſi pergitis.
D. Quid facies? P. egone? vos me indotatis modo
Patrocinari fortaſſe arbitramini:
Etiam dotatis ſoleo. C. quid id noſtra? P. nihil.
Hic quandam noram, cujus vir uxorem. C. hem. D. quid eſt?
P. Lemni habuit aliam. C. nullus ſum. P. ex qua filiam
Suſcepit: & eam clam educit. C. ſepultu' ſum.
P. Hæc adeo ego illi jam denarrabo. C. obſecro,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Ne facias. P. oh, tun' is eras? D. ut ludos facit.
C. Miſſum te facimus. P. fabulæ. C. quid vi tibi?
Argentum quod habes,condonamus te. P. audio:
Quid vos, malum, ergo me ſic ludificamini
Inepti voſtra puerili ſententia?
Nolo, volo: volo, nolo rurſum: cedo, cape:
Quod dictum,indictum eſt: quod modo erat ratum, irritum eſt.
C. Quo pacto, aut unde hæc hic reſcivit? D. neſcio,
Niſi, me dixiſſe nemini, id certo ſcio.
C. Monſtri, ita me dii ament, ſimile. P. injeci ſcrupulum. D. hem,
Hiccine ut à nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperte irridens? emori hercle ſatius eſt:
Animo virili præſentique ut ſis, para.
Vides tuum peccatum eſſe elatum foras,
Neque jam id celare poſſe te uxorem tuam:
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit, Chreme,
Id noſmet judicare placabilius eſt.
Tum hunc impuratum poterimus noſtro modo
Vlciſci. P. at, at, niſi mihi proſpicio, hæreo:
Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.
C. At vereor, ut placari poſſit. D. bono animo es:
Ego redigam vos in gratiam, hoc fretus, Chreme,
Cum è medio exceſſit, unde hæc ſuſcepta eſt tibi.
P. Itane mecum agitis, ſatis aſtute aggredimini:
Non hercle ex re iſtiu' me inſtigaſti,Demipho.
Ain' tu, ubi quæ libitum fuerit, peregre feceris,
Neque hujus ſis veritus fœminæ primariæ.
Novo modo ei quin faceres contumelias;
Venias mihi precibus lautum peccatum tuum?
Hiſce ego illam dictis ita tibi incenſam dabo,
Vt ne reſtinguas, lacrumis ſi extillaveris.
D. Malum, quod iſti dii, deæque omnes duint.
Tantane affectum hominem quenquam eſſe audacia?
Non hoc publicitus ſcelus hinc deportarier
In ſolas terras? C. in id redactus ſum loci,
Vt neſciam prorſus, quid agam cum illo. D. ego ſcio:
In jus eamus. P. in jus? huc, ſi quid lubet.

D. Aſſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

D. Aſſequere, ac retine, dum huc ego ſervos evoco.
C. Enim ſolu' nequeo: accurre huc. P. una injuria eſt
Tecum. C. lege agito ergo. P. altera eſt tecum, Chreme.
D. Rape hunc. P. ſic agitis? enimvero voce eſt opus.
Nauſiſtrata exi. C. os opprime. D. impurum vide,
Quantum valet. P. Nauſiſtrata, inquam. C. non taces?
P. Taceam? D. ni ſequitur, pugnos in ventrem ingere.
Vel oculum exclude. P. eſt ubi vos ulciſcar probe.

ACTUS V. SCENA VIII.

NAUSISTRATA, CHREMES, PHORMIO, DEMIPHO.

N. QUi nominat me? C. hem. N. quid iſtuc turbæ eſt, obſecro,
Mi vir? P. hem quid nunc obticuiſti? N. quis hic homo eſt?
Non mihi reſpondes? P. hiccine ut reſpondeat?
Qui hercle, ubi ſit, neſcit. C. cave iſti quidquam creduas.
P. Abi: tange: ſi non totus friget, me enica.
C. Nil eſt. N. quid ergo? quid iſtic narrat? P. jam ſcies:
Auſculta. C. pergin' credere? N. quid ego, obſecro,
Huic credam, qui nil dixit? P. delirat miſer
Timore. N. non pol temere eſt, quod tu tam times.
C. Ego timeo? P. recte ſane: quando nihil times,
Et hoc nihil eſt, quod dico ego, tu narra. D. ſcelus,
Tibi narret? P. eho tu: factum eſt abs te ſedulo
Pro fratre. N. mi vir, non mihi narras? C. at. N. quid at?
C. Non opus eſt dicto. P. tibi quidem: at ſcito huic opu' ſt.
In Lemno. C. hem, quid ais? D. non taces? P. clamæ. C. he; mihi,

P. Vxorem duxit. N. mi homo, dii melius duint.
P. Sic factum eſt. N. perii miſera. P. & inde filiam
Suſcepit jam unam, dum tu dormis. C. quid agimus?
N. Pro dii immortales, facinus indignum & malum!
P. Hoc actum eſt. N. an quidquam hodie eſt factum indignius?
Qui mi, ubi ad uxores ventum eſt, tum fiunt ſenes.
Demipho, te appello: nam me cum hoc ipſo diſtædet loqui.
Hæccine erant itiones crebræ, & manſiones diutinæ
Lemni? hæccine erat, quæ noſtros fructus minuebat, vilitas?
D. Ego, Nauſiſtrata, eſſe in hac re culpam meritum non nego,
Sed ea quin ſit ignoſcenda. P. verba fiunt mortuo.
D. Nam neque neglegentia tua, neque odio id fecit tuo.
Vinolentus fere abhinc annos quindecim mulierculam
Eam compreſſit unde hæc nata eſt, neque poſt illa unquam attigit.
Ea mortem obiit: è medio abiit: qui fuit in re hac ſcrupulus.
Quam ob rem te oro, ut alia facta tua ſunt, æquo animo hoc feras.
N. Quid ego æquo animo? cupio miſera in hac re jam defungier.
Sed quid ſperem? ætate porro minu' peccaturum putem?
Iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit.
An mea forma atque ætas nunc magis expetenda eſt, Demipho?
Quid mihi hic affers, quam ob rem expectem aut ſperem porro non fore?
P. Exequias Chremeti, quibus commodum ire, hem tempus eſt.
Sic dabo: age nunc, Phormionem, qui volet, laceſſito:

Faxo

Faxo tali eum mactatum, atque hic eſt, infortunio.
Redeat ſane in gratiam: jam ſupplicii ſatis eſt mihi.
Habet hæc, ei quod, dum vivat, uſque ad aurem obganniat.
N. At meo merito credo. quid ego nunc commemorem, Demipho,
Singillatim, qualis ego in iſtum fuerim? D. novi æque omnia
Tecum. N. merito hoc meo hoc videtur factum? D. minime gentium:
Verum, quando jam accuſando fieri infectum non poteſt,
Ignoſce: orat, confitetur, purgat: quid vis amplius?
P. Enimvero, prius quam hæc dat veniam, mihi proſpiciam & Phædriæ.
Heus, Nauſiſtrata, prius quam huic reſpondes temere, audi. N. quid eſt?
P. Ego minas triginta ab iſto per fallaciam abstuli:
Eas dedi tuo gnato. is pro ſua amica lenoni dedit.
C. Hem, quid ais? N. adeon' indignum tibi videtur, filius
Homo adoleſcens unam ſi habet amicam, tu uxores duas?
Nil pudere? quo ore illum objurgabis? reſponde mihi.
D. Faciet, ut voles. N. imo, ut meam jam ſcias ſententiam,
Neque ego ignoſco, neque promitto quidquam, neque reſpondeo,
Prius quam gnatum video: ejus judicio permitto omnia: is
Quod jubebit, faciam. P. mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.
N. Satin' id eſt tibi? P. imo vero pulchre diſcedo, & probe,
Et præter ſpem. N. tu tuum nomen dic quod eſt. P. min'? Phormio,
Veſtræ familiæ hercle amicus & tuo ſummus Phædriæ.

 N. Phor-

N. Phormio at ego æcaſtor poſthac tibi, quod potero, & quæ voles,
Faciamque, & dicam. P. benigne dicis. N. pol meritum eſt tuum.
P. Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam, Nauſiſtrata,
Et quod tuo viro oculi doleant? N. cupio. P. me ad cœnam voca.
N. Pol vero voco. D. eamus intro hinc. N. fiat: ſed ubi eſt Phædria,
Iudex noſter? P. jam hic faxo aderit. Vos valete, & plaudite.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

P. TERENTII VITA,

Ex ÆLIO DONATO.

PVBLIVS TERENTIVS Afer, Carthagine natus, ſervivit Romæ Terentio Lucano ſenatori: à quo ob ingenium, & formam, non inſtitutus modo liberaliter, ſed & mature manumiſſus. Quidam captum eſſe exiſtimant: quod fieri nullo modo potuiſſe, Feneſtella docet, cum in fine belli Punici, & ante initium tertii natus ſit & mortuus: nec, ſi à Numidis aut Getulis captus ſit, ad ducem Romanum pervenire potuiſſet; nullo commercio inter Italicos & Afros, niſi poſt deletam Carthaginem, cœpto. Hic cum multis nobilibus familiariter vixit, ſed maxime cum Scipione Africano, & cum Lælio: quibus etiam corporis gratia conciliatus exiſtimatur, quod ipſum Feneſtella arguit: contendens utroque majorem natu fuiſſe; quamvis Cornelius Nepos æqualeis omneis fuiſſe tradat, & Porcius ſuſpicionem de conſuetudine per hæc faciat:

Dum laſciviam nobilium, & fucoſas laudes petit,
Dum Africani voci divinæ inhiat avidis auribus,
Dum ad Furium ſe cœnitare & Lælium pulcrum putat,
Dum ſe amari ab hiſce credit, crebro in Albanum rapi
Ob florem ætatis ſuæ; ad ſummam inopiam redactus eſt.
Itaque è conſpectu omnium abiit, in Græciam, terram ultimam.
Mortuus eſt Stymphalo Arcadiæ oppido. nil Publius
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domum quidem habuit conducticiam,
Saltem ut eſſet, quo referret obitum domini ſervulus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Scripſit comœdias ſex: ex quibus primam Andriam cum ædilibus daret, juſſus ante Cæcilio recitare, ad cœnantem cum veniſſet, dictus eſt initium quidem fabulæ, quod erat contemptiore veſtitu, ſubſellio juxta lectulum reſidens, legiſſe: poſt paucos vero verſus, invitatus ut accumberet, cœnaſſe una, deinde cætera percurriſſe, non ſine magna Cæcilii admiratione: & hanc autem, & quinque reliquas æqualiter populo probavit. Quamvis Volcatius de enumeratione omnium ita ſcribit:

Sumetur Hecyra ſexta ex iis fabula.

Eunuchus quidem bis acta eſt, meruitque pretium quantum nulla antea cujusquam comœdia, id eſt, octo millia nummûm. Propterea ſumma quoque titulo adſcribitur. Nam Adelphorum principium Varro etiam præfert principio Menandri. Non obſcura fama eſt, adjutum Terentium in ſcriptis à Lælio & Scipione, quibuſcum familiariter vixit. Eandem ipſe auxit. numquam enim, niſi leviter, ſe tutari conatur, ut in prologo Adelphorum:

Nam quod iſti dicunt malevoli, homines nobiles
Hunc adjutare, aſſidueque una ſcribere:
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maximam: cum illis placet,
Qui vobis univerſis, & populo placent:
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisque tempore uſu' eſt ſine ſuperbia.

Videtur autem ſe levius defendiſſe, quia ſciebat, Lælio & Scipioni non ingratam eſſe hanc opinionem: quæ tamen magis & uſque ad poſteriora tempora valuit. Q. Memmius in oratione pro ſe ait: P. Africanus, qui à Terentio perſonam mutuatus, quæ domi luſerat ipſe, nomine illius in ſcenam detulit. Nepos auctore certo comperiſſe ſe ait, C. Lælium quondam in Puteolano Kalendis Martiis admonitum ab uxore, temporius ut diſcumberet, petiiſſe ab ea, ne interpellaretur: ſerius tandem ingreſſum triclinium, dixiſſe, non ſæpe in ſcribendo magis ſucceſſiſſe ſibi: deinde rogatum ut ſcripta illa proferret, pronuntiaſſe verſus qui ſunt in Heautont.

Sati' pol proterve me Syri promiſſa huc induxerunt.

Santra

Santra Terentium exiſtimat, ſi modo in ſcribendo adjutoribus indiguerit, non tam Scipione & Lælio uti potuiſſe, qui tunc adoleſcentuli fuere, quam Sulpicio Gallo, homine docto, & qui conſularibus ludis initium fecerit fabularum dandarum: vel Q. Fabio Labeone, & M. Popillio, conſulari utroque ac poëta. ideo ipſum non juvenes deſignaſſe, qui ſe adjuviſſe dicerentur; ſed viros, quorum operam & in bello, & in otio, & in negotio populus ſit expertus. Poſt editas comœdias nondum quintum atque trigeſimum egreſſus annum, cauſſa evitandæ opinionis, quia videbatur aliena pro ſuis edere, ſeu percipiendi Græcorum inſtituta moresque, quos perinde exprimeret in ſcriptis; egreſſus urbe eſt, neque amplius rediit. De morte ejus Volcatius tradit:

Sed ut Afer ſex populo edidit comœdias,
Iter hinc in Aſiam fecit: navim cum ſemel
Conſcendit, viſus nunquam eſt: ſic vita vacat.

Q. Conſetius redeuntem è Græcia periiſſe in mari dicit, cum centum & octo fabulis converſis à Menandro. Cæteri, mortuum eſſe in Arcadiæ Stymphalo, ſive Leucadia, tradunt, Cn. Cornelio Dolabella, M. Fulvio Nobiliore conſulibus, morbo implicitum, acri dolore ac tædio amiſſarum fabularum, quas in navi præmiſerat, ac ſimul fabularum, quas novas fecerat. Fuiſſe dicitur mediocri ſtatura, gracili corpore, colore fuſco. Reliquit filiam, quæ equiti Romano nupſit. Item hortulos viginti jugerum, via Appia, ad Martis villam, quo magis miror Porcium ſcribere:

——— *Nil Publius*
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
(Eliciam:
Eorum ille opera ne domum quidem habuit condu-
Saltem ut eſſet quo referret obitum domini ſervulus.

Hunc Afranius quidem omnibus comicis præfert, ſcribens in Compitalibus:

Terentio non ſimilem dices quempiam.

Volcatius autem non ſolum Nævio, & Plauto, & Cæcilio, ſed Licinio quoque poſtponit. Cicero in Limone hactenus laudat:

Tu quoque, qui ſolus lecto ſermone, Terenti,
Converſum, expreſſumq́; Latina voce Menandrum
In medio populi ſedatis vocibus effers,
Quidquid come loquens, ac omnia dulcia dicens.

Item C. Cæſar.

Tu quoque, tu in ſummis, ô dimidiate Menander,
Poneris, & merito, puri ſermonis amator.
Lenibus atque utinam ſcriptis adjuncta foret vis
Comica, ut æquato virtus polleret honore
Cum Græcis, neque in hac deſpectus parte jaceres.
Vnum hoc maceror & doleo tibi deeſſe, Terenti.

Hæc Suetonius Tranquillus. nam duos Terentios poëtas fuiſſe ſcribit Mettius: quorum alter Fregellanus fuerit Terentius Libo: alter Libertinus Terentius, Afer patria, de quo nunc loquimur. Scipionis fabulas edidiſſe Terentium, Valgius in Actæone ait:

Hæ quæ vocantur fabulæ, cujus ſunt?
Non has, qui jura populis recenſens dabat
Summo honore affectus, fecit fabulas?

Duæ ab Apollodoro tranſlatæ eſſe dicuntur Comico; Phormio & Hecyra: quatuor reliquæ à Menandro: ex quibus magno ſucceſſu & pretio ſtetit Eunuchus: Hecyra ſæpe excluſa, vix acta eſt.

DE P. TERENTII VITA,

Et ejuſdem comœdiis, ex ipſius perſona,

HEXASTICHON.

NAtus in excelſis tectis Carthaginis altæ,
Romanis ducibus bellica præda fui.
Deſcripſi mores hominum, juvenumque ſenumque:
Qualiter & ſervi decipiant dominos:
Quid meretrix, quid leno dolis confingat avarus:
Hæc quicunque leget, ſic puto, cautus erit.

LOCA

LOCA
MENANDRI,

quæ Terentius Latine eſt imitatus, collectore And. Scotto.

Andria Act. I. Sc. I.

Feci è ſervo ut eſſes libertus mihi. Verſus Menandri, legitur etiam in Elenchis: Ἐγώ σε δοῦλον ὄντ᾽ ἔθηκ᾽ ἐλεύθερον.

Act. I. Sc. II.

Nihil me fallis. Menander apud Donatum,
Νῦν δὲ οὐδὲν λέληθάς με ἄν.

Act. II. Sc. II.

Olera & piſciculos. Menandri verba è Perinthia huc pertinentia, ab Athenæo lib. VII. Dipnoſophiſt. hæc referuntur:
Τὸ παιδίον δ᾽ εἰσῆλθεν ἑψητεῖς φέρον.
Intrat puer minutos piſciculos ferens.

Act. III. Sc. III.

Amantium iræ. Explicat Victorius Var. lect. IV. lib. cap. XIV.
Ὀργὴ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον.
Amantium iræ exiguo durant tempore.

Act. V. Sc. IV.

Sycophantas. Menander Γεωργῷ:
Καὶ συκοφάντης εὐθὺς, ὁ τὸ τριβώνιον
Ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ.
Cui veſtis ſqualida, ſycophanta dicitur
Statim, quamvis patiatur ipſe injuriam.

Eunuch. Act. I. Sc. I.

Sed ipſa egreditur. Menander in prologo fabulæ, Thais inſcriptæ, elegantiſſimis verſibus ejus ἦθος expreſſit; quos Plutarchus in commentario de audiendis poëtis, refert hoc modo:
Ἐμοὶ μὲν οὖν ἄειδε τοιαύτην θεὰ,
Θρασεῖαν, ὡραίαν δ᾽, καὶ πιθανὴν ἅμα,
Ἀδικοῦσαν, ἀποκλείουσαν, αἰτοῦσαν πυκνὰ,
Μηδενὸς ἐρῶσαν, προσποιουμένην δ᾽ ἀεί.

Act. II. S. II.

Is quæſtus. Menander: πράττει δ' ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων.

Cum adulatore agitur nunc omnium optime.

Nec ſurſum. Menandro eſt, στρέφεσθαι ἄνω κάτω. Sic enim:

Ὤ μην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία,
Οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν
Τὰς νύκτας, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω,
Οἴμοι λέγειν.

Verſus hi ita recte leguntur in Plutarchi libellis, non modo impreſſis, verum etiam M. S. duobus περὶ εὐθυμίας. Nam apud Stobæum cap. xcv mendoſe eſt, στρεφομένους ἂν νύκτα.

Act. IV. Sc. VI.

Sed tu quod cavere poſſis. Tranſlata à Menandro ſententia. cujus hi citantur à Stobæo ſenarii:

Εὐήθειά μοι φαίνεται δηλουμένη,
Τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ.

Act. V. Sc. IX.

Quod vis donum præmium. Menander.

Εὖξαι τί βούλει, πάντα σοι γενήσεται.

Elege quod optes, optata feres omnia.

Heautontimor. Prologo.

Hodie ſum acturus. Menander quoq; Ἑαυτὸν τιμωρούμενον ſcripſit, teſte Stobæo. λόγῳ λθ. Cicero Tuſc. III. *Quid ille Terentianus ſe puniens?* id eſt. ἑαυτὸν τιμωρούμενος? quod autem pœnæ genus ſit τιμωρία, explicat Agell. lib. VI. Noct. Attic. cap. XIV.

Act. I. Sc. II.

Periclum ex aliis. Huc pertinet illud Menandri:

Βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά.

Mala intuens aliorum, doctus ego fui.

Act. III. Sc. I.

Aliena melius ut videat. In hanc ſententiam Menander,

Οὐθεὶς ἐπ' αὐτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
Σαφῶς, ἑτέρου δ' ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

Aperte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Aperte ſua mala nemo videt ô Pamphile,
Sed alterius peccata conſpicabitur.

Act. IV. Sc. I.

Nil tam difficile quin quærendo. Menander apud Stobæum λόγῳ κ.
Ἀλωτὰ γίνεται ἐπιμελείᾳ κ̀ πόνῳ ἅπαντα.
Omnia queunt laboribus & induſtria comprehendi.

Act. IV. Sc. IV.

Ius ſummum ſumma injuria. Cicero I. Off. Ex quo illud, *Summum jus ſumma injuria*, factum eſt jam tritum ſermone proverbium. Muretus teſtatur etiam ſic in ſuo M. S. legi, *ſumma injuria eſt.* Menander Stobæum ſermone μϐ.

--- ὁ δ᾽ ὁρῶν τὲς νόμες
Λίαν ἀκριϐῶς, συκοφάντης φαίνεται.
---- *qui leges intuetur optimas*
Nimis accurate, ille ſycophanta prorſus eſt.

Adelphis. Act. IV. Sc. V.

Erubuit, ſalva res eſt. Menander.
Ἐρυθριῶν πᾶς χρηςὸς εἶναί μοι δοκεῖ.
Qui erubuit eſſe mihi videtur vir bonus.
Duxi uxorem. Huc ſpectat illud Menandri apud Stobæum,

Τὸ γυναῖκ᾽ ἔχειν, εἶναί τε παίδων, Παρμένων,
Πατέρα μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει. Act. V. Sc. IV.
Vxorem habere, & liberorum, Parmeno,
Patrem eſſe, curas multas in vitam invehit.

Hecyra Act. IV. Sc. IV.

Amaræ mulieres ſunt. Hoc Menander apud Stobæum,
Φύσει γυνὴ δυσήνιόν ἐςι κ̀ πικρόν.
Natura mala mulier atque effrænis eſt.

Phormione A. I. Sc. IV.

Fortes fortuna adjuvat. Menander apud Stobæum.
Τόλμῃ δικαίᾳ κ̀ θεὸς συλλαμϐάνει.
Audaciam juſtam vel adjuvat Deus.

Act. II. Sc. I.

Injuriarum audiſti. Menander Myſogyno,

ὄμνυμι

ὄμνυμί σοι τὸν ἥλιον
Ἦ μὴν ποιήσειν σοὶ γραφὴν κακώσεως.

juro ſolem tibi,
Injuriarum me tibi ſcripturum dicam.

Ratione. Rationem, quod eſt in Palatino codice, magis placet. Nam ita quoque citat Victorius lib. v. cap. xx. ubi inter alios verſus Menandri hunc adducit:

Τὸ γὰρ τρέφον με, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω θεόν.
Nam quod me alit, id ego plane judico Deum.

Hecyra. Act. IV. Sc. IV.

Amaræ mulieres ſunt. Hoc Menander apud Stob.
Φύσει γυνὴ δυσήνιόν ἐστι καὶ πικρόν.
Natura mala mulier atque effrænis eſt.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 24